

קונטרס המדבר מדיני מציצה שהוא מעכב ובפסח דווקא והוא שני סימנים מאסיפת דינים מערכת מילה ויצא עתה לאור מפני המהרסים [בענין ביטול המציצה בזמן הזה חלילה] בדין מציצה נשאלתי בשני פרטים (א) אם אפשר לבטלה לפי שהרופאים אומרים שיש בזה חשש סכנה להנימול ועם פי למותר הוא לכתוב בזה פי הדבר פשוט מאד שאסור להשיגים בדברי הרופאים בזה וחלילה לנו לזוז מכל אשר הורונו רבותינו בש"ס ופוסקים וכל רוחות שבעולם לא יזיזו אפילו זיז פל שהו מכל אשר הגידו לנו בתורה שבעל פה המקובלת אצל כל ישראל וכל האומר לבטל קוצה של יו"ד מקבלתנו האמתית אינו אלא טועה ומשתקין אותו בנזיפה אף עוד אחרת היתה (ב) אשר עליה יש לדון והיא לא לבטל המציצה לגמרי כי אם לשנותה מקפי אשר נהגנו עד עתה לעשות המציצה בפה.

ורוצים לעשותה על ידי פלי מכוונה שנתחדשה בזה בזמננו שבה בהשקפה ראשונה האדם יראה לעינים שאין חשש בדבר וכן נטתה דעתי הענייה פשוטאלתי על זה בשנת תרב"ן כאשר אכתוב להלן בסייעתא דשמיא.

אף לא גליתי דעתי להשוואל אף כי היה נראה לי היתר פשוט מצד הדין ואודה ולא אבוש כי ראיתי אחר רואי שטעיתי בדבר זה כאשר אכתוב להלן בס"ד. אבל לענין ביטולה לגמרי בזה ודאי הדבר פשוט שאסור ואין צריך לכתוב בזה ובכל זאת נכון בעיני לכתוב קצת גם בזה להוציא מלב איזה טועה ומפקפק שבעולם ומה גם כי ראיתי באיזה ספרים מרבני אחרונים שנטפלו לכתוב בזה וכזוב לאריות הנני הולך בעקבותיהם להעתיק דבריהם אף אם באולי הספרים שאעתיק מהם נמצאים בידי הקורא והיה מספיק לציין לעינין בדבריהם מכל מקום לרגל מלאכתי מלאכת שמים לא אחוס על עמלי בזה וידעתי כי יש תועלת גדולה להיות הדברים מסודרים בעה"י בזה אחר זה כשלקח הערוך ויותר מזה יש לי לחוש להרבה מהקוראים בספרי שאין בידיהם הספרים שזכני השי"ת בהם והדבר נחוץ מאד לפרסם ברבים לחזק אשיות הדת והשומע יחדל מלפרוץ גדר ח"ו ועליהם תבא ברפת טוב וכבר היה מעשה בעיר אחת אשר לא ידעו מכל הפתוב בספרים בזה ורצו לבטל המציצה בטענת סכנה ואני הדל הרעשתי עליהם והודעתי להם קצת ממה שפתוב בספרים הקדושים ונתבשרתי שבעה"י דברי עשו והצליחו כאשר אעתיק להלן דברי המכתבים איה"ש לכן חובתי ואעשה.

בעזרת האומר ועושה וזה החלי בעזרת צורי וגואלי. ואחלקם לסעיפים קטנים.

להקל על הקורא חכמים ונבונים: (א) ואומר על ראשון ראשון על ביטול המציצה לגמרי הנה הגאון תפארת ישראל (פירוש המשניות) בפרק רבי אליעזר דמילה משנה ב' אמתניתין דעושין כל צרכי מילה בשבת מוהלין ופורעין ומוצצין כתב (באות ט"ו) ונ"ל יונק הדם מהחבורה אף שעי"ז ניתק הדם ממקומו ונעשה חבורה ע"י זה עכ"פ כשלא ימצוין אפשר שישתכן שע"י החבורה הדם שפבשר הגיד מתחמם ונקפה ואפשר שיעבה הגיד ע"י [ולפי מה שאומרים הרופאים עכשיו אדרבה ע"י המציצה אפשר שישתכן שעל ידי המציצה יתפרצו נקבי (הפארען) וישפיעו דם אחר המילה כמוצץ יין שפחבית ע"י (העבער) דאחר ששאף הרוח שבמיניקת (העבער) מיד היין שתחתיו ממילא פורץ ועולה אף אחר שפסק למצוץ (בהעבער) ואין לתמוה על זה שהוא נגד הש"ס דבכמה דברים נשתנה הטבע (כמג"א קע"ג א' וקע"ט ח' ובי"ד שט"ז ג' ובאה"ע קנ"ו) ולכאורה

היה נראה לשמוע בקולם בכל כי האי גוונא דהרי אפי' בכריתות ומיתות ב"ד שומעין לרופאין (פ'שבת קכ"ט א' ויומא פ"ב א' ונדה כ"ב ב') ואפילו להקל.

מכ"ש פשטחוש רק משום ספנה והם בקיאים בתששת ספנה יותר ממנו ונקל גם בחילול שבת למצוץ ואף על פי כן נ"ל לבלי לזוז מדברי רז"ל דלא דמי לרחיצה לקמן סי' ל"ב שאין מחללין השתא משנשתנה הטבע דהתם שאני דע"י שנשתנה הטבע אין בו צורך כלל השתא אבל הכא מי לא מודו הרופאים דעל ידי המציצה ניצל התינוק מצביית הגיד אלא שבארצות הצפוניים אינו מסופן כל פה צביית הגיד כבארצות ככל החמים ואעפ"כ אפשר שיסתפן ע"י הצבייה ואף שלפי דברי הרופאים יכול להציל הצביי' ע"י שיניחו עליו כל חצי שעה מטלית שנושרה במי (עקסטרקטום) או במים קרים עכ"פ פיון דגם לפי דבריהם גם מציצה מהני אין לנו אלא דברי חז"ל דהרי אפילו בדברי תורה פשטין נפקא מינה שיעשה פן או פן היו הראשונים מקפידים לעשות כדברי רבותיהם פרבא דהנה מהדר אסלקא וארוזא הואיל ונפק מפומא דרב הונא (פ'סוטים קי"ד ב') ואף על פי כן נראה לי שלא ימצוץ כל פה בחונק מאד בשבת דבש"ס לא קאמר רק האי אומנא דלא מייץ משמע דלא מייץ כלל (פ'שבת קל"ג ב') גם יזה בפיו אחר המציצה על החבורה מחומץ שלוקח בפיו כדי לקמט ולצמצם נקבי הפארען שפתח במציצתו] עכ"ל הרב תפארת ישראל ועיין לקמן בסי' ב' סקט"ו בד"ה וראיתי בתפארת ישראל: (ב) ובשו"ת הגאון מוהר"ם שיק (מר ניהו תלמיד מרנא החתם סופר) בחלק יו"ד סי' רמ"ד האריף בזה בתשובה לתלמידו הרב אהרן משה שוטאשקא והנני להעתיק להבות דברות קדשו כמו שנאמרו למשה מסיני ואלה דבריו ועל שאלתו שבקהלתו עשו תקנה שלא למצוץ ומעלתו הוא מזהל ועד עתה לא מיחו לו למצוץ ונפשו בשאלתו אם ימחו בו למצוץ אם מוטב לו שלא לקבל להיות מזהל אצלם או ימול ולא ימצוץ תמיהני על לשונו שכתב שעשו תקנה דבר כזה יקרא תקנה אנשים שהרימו יד והעזו בדבר המפורש בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים שחייב יש למצוץ ושאפיא חשש ספנה בדבר והם חכמים בעיניהם יותר מחכמי הש"ס וכל הפוסקים ולבטל דברי הש"ס ופוסקים מפני הכל הבל פיהם של מקצת רופאי זמנינו שאומרים שאין ספנה בלא מציצה ואין זה אלא רמיות רוחא הוא דנקוטא להו וקלות דעתם להרוס ולבטל דברי חכז"ל הקזה יקרא תקנה אין זה אלא עיוות וביטול ופורצי פרץ לזאת יקרא שמה פרץ עזה ולו חכמו ישפילו זאת שאפילו הרופאים שאומרים שאין בו ספנה רק על הרוב אמרו ואנן קיימא לן דאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב ואפילו יאמרו הרופאים שאפילו א' מני אלפי אלפים וריבי רבבות לא יבא לידי ספנה על ידי חסרון מציצה ולית בה חששא א') שבאמת אין יכולין להעיד ע"ז ורז"ל חששו אף למיעוט פעמים כדקיימא לן דאין הולכין בפקוח נפש אחר הרוב ואם יבא לאחד מאלפי אלפים וכו' תינוקות ספנה כבר מותר לחלל שבת עבורו ומחוייב למצוץ דבפקוח נפש פתיב וחי בהם ואין הולכין אחר הרוב ותו דכל יסודי הרופאים הם מיוסדים על דבר שפבר היו ונעשו בעולם וכל יסודותיהם על החיפוש והחקירה והבטה והנסיחון (וועלכע זיך נאר אוף ערפארונגין גערינדעט) ודבר זה אינו מוכרח ואפשר דברים שיצאו מן הכלל ואם פן כל דברי הרופאים אי אפשר ליתן להם קיום אלא עפ"י הרוב: ג) אבל דברי חז"ל מיוסדים הרבה מהם על הלכה למשה מסיני איש מפי איש עד משה רבינו עליו השלום אשר כל דברי אלקינו יקים לעולם

ואיך נבטל דברי אלקים חיים ואפשר שהוא הלכה למשה מסיני מפני אומדנא וסברת הרופאים על פי החיפוש והנסיחון שאינו על פי הרוב וכל שכן שכתב הובא אין ציונ"ס וועכטי"ר עדות פא"ן פרעפאסארין שאין המציצה מזקת למפה אדרבה לפעמים טובה והעיד שם אין ציונ"ס וועכטי"ר 2 יאהר גאנג 5600 גומר 48 שמוהל אהד העיד שפאו מעשים לידו שעל ידי ביטול המציצה בא התינוק לידי חולי ומכאובים הרבה וגם הביא בשו"צ מכתב י"ב לברר דהמציצה חיוב עיי"ש וגם שם במכתב צ"ה וצ"ו האריך בזה ועכ"פ הדבר מבואר ועומד דהמציצה חיוב הוא: וד) ועתה נשוב לשאלתו הדבר פשוט בעיני שאם לא יניחו לו למצוץ לא יקבל מעלתו להיות מוהל אצלם מצד שלשה טעמים א') הרי מעלתו נ"י עד עכשיו פרע ומצוץ אפילו בשבת וחילול שבת איכא במציצה כמבואר בשבת דף קל"ג ע"ב ואיך יעשה תרתי דסתרו אהדדי דממה נפשך קא עביד איסור או שחילול שבת במציצה או שעשה שאינו מוצוץ ואפשר שיבא התינוק לידי סכנה הוא עובר על לא תעמוד על דם רעיך או והשבות לו ואפילו למאן דאמר ספיקא דאורייתא מן התורה להקל פתב הרב פרי חדשביו"ד סי' ק"י בכללי ספק ספיקא דאסור לעשות תרתי דסתרו אהדדי עיי"ש: ה) אמנם ב) אפילו במוהל חדש שלא מצוץ מעולם בשבת וליכא תרתי דסתרו אהדדי מכל מקום יש מה דמבואר בש"ס דף קל"ג ע"ב דמחללין שבת על המציצה וראיתי בש"ץ מכתב צ"ה שכתב בשם הרב הגאון בעל שערי תורה זצ"ל דאם ליטא מצוה במציצה שוב אין פאן חילול שבת מן התורה דהוי מקלקל ולפי ענ"ד זה אינו דכבר הבאתי לעיל בשם הרופאים דאפילו אי ליכא סכנה מכל מקום הוא מועיל וטוב לפעמים להמכה ואם פן שוב אינו מקלקל ואי לא בעי למצוץ ועביד פן בשבת פיון דאמרו חכז"ל חבורי מחבר הו"ל חילול שבת דאורייתא ומדשרי' ליה לעשות פן בשבת ע"כ דיש מצוה דאורייתא לפקח על עסקיו וכזה גם פן נדחה מ"ש בש"ץ שם פיון דרק מיעוטה הוא דיש לחוש לסכנה אין פאן איסור משום ל"ת על דם רעך או משום והשבות לו דע"כ מצוה מה"ת איכא להשתדל שלא יבא לידי סכנה אפילו במיעוט פעמים דאם לא פן איך מחללין שבת מה"ת עליו ונדחה כל התורה פולה עבור זה וע"כ דמצוה מן התורה איכא יהי מצד לא תעמוד או והשבות או וחי בהם וכיון דמצוה מן התורה איכא א"כ איך רשאי אדם לקבל עליו למול ולא למצוץ פיון דמשום חשש סכנה אפילו במיעוט פעמים צריכין אנו לבטל כל מצות התורה אפילו בקום ויעשה כל שכן לבטל מצות עשה זו בשב ואל תעשה וזה פשוט: וי"ו) וכי תימא דאולי נשתנו העתים ועתה ליכא סכנה שהרי בכמה דברים מצינו פן שנשתנו העתים עיין תוס' ע"ז דף כ"ד ע"ב ד"ה פרה שכתבו גם פן שנשתנו העתים וכן פתב המגן אברהם בסי' קע"ג סק"א ובאה"ע סי' קנ"ו סעיף ד' לענין דברים הרבה שנשתנה הענין זה גם פן אינו דאם פן איך סמכין על כל הדברים שנמסרו לנו מאבותינו וע"כ הפלל פה הוא דשינוי העתים אי אפשר לומר בב' אנפין א) בדבר שהוא הלכה למשה מסיני אי אפשר לומר שינוי עתים שדברי אלקינו קנים לעולם ואם פן פיון שנמסר לנו על פי ה' לכל הזמנים ולכל המקומות כמבואר במקומות הרבה מן התורה אם פן השם הוא היודע אם יהי עתיד שישתנו העתים איך מסר הקב"ה דבר זה הלכה למשה מסיני לאסור לעולם וע"כ או שלא נשתנו או שאפילו נשתנה מכל מקום אסור פגון י"ח טריפות שנאמרו למשה מסיני א"א שנשתנו ואפילו אם אנו רואין שינוי שהוא חי וחכז"ל אמרו טריפה אינה חיה מוכח רק

שהטריפות אינם תלויים בחיות ואפילו חי פיון שיש בו חסרון וריעותא זו היא טרפה והראיה שיש לחכז"ל האומרים דטרפה חיה: זיי"ן) והשנית דבדין תורה אזלינן בתר חזקה וכל דיני התורה מינסדים על רובא וחזקה וא"כ פיון שידענו שפן היה בזמן שנמסר לנו נשאר הדין על מה שהיה מצד חזקה ובחזקה שלא נשתנה אלא אם פן נתברר לנו שנשתנה הדין וכיון דכבר בררנו ואמרנו למעלה דדבר המנוסה מצד הניסיון והחקירה אי אפשר לה שתעיד אלא על פי הרוב ואם פן שייך זה בדבר דסגי ליה ברוב ולא הוי הלכה למשה מסיני אם פן אם הניסיון מעיד שעל פי הרוב נשתנה ואין דבר זה הלכה למשה מסיני שפיר יש לומר דנשתנה אבל דבר שהוא הלכה למשה מסיני או ספק הלכה למשה מסיני או דבר דצריכין לחוש אפילו למיעוט אי אפשר להחליט דנשתנה דאולי המיעוט לא נשתנה ושוב מוקמינן אחרונה ואם פן בגנונא דתוס' בע"ז דף כ"ד ע"ב דמוכרח דנשתנה וכן באה"ע סי' קנ"ו דמוכרח דנשתנה וע"כ דלא היה הלכה למשה מסיני אבל בטרפות דמבואר בש"ס ריש אלו טרפות דהלכה למשה מסיני וכן בנידון שלנו במציצה דהוי לעגנו פיקוח נפש דאין הולכין בתר רוב ע"כ אי אפשר להעיד שנשתנה ושוב אזלינן בתר חזקה ובחזקה א שלא נשתנה: ח) ומטעם זה גם דברי המג"א בסי' קע"ג סק"א הנ"ל שכתב דאפשר שנשתנה לא נראה לי ודבריו צ"ע דגם שם איירי בדברים האסורים משום סכנה ואין הולכין בו אחר הרוב בפיקוח נפש ועל המיעוט א"א לרופאים להעיד פדלעיל ואם פן מנא לן לומר דנשתנה אדרבה אזלינן בתר חזקה והוא בחזקה שלא נשתנה וכל שפן דאי אפשר להתיר משום ספק שמא נשתנה וספק איסור תורה או ספק סכנה מספיקא להחמיר ואיך כתב המגן אברהם דאפשר שנשתנה וצ"ע על כל פנים בנידון שלנו אי אפשר לתלות בשנינו מצד ב' טעמים א) משום דאפשר דמציצה הוא הלכה למשה מסיני והב') דעל המיעוט אין מופת וניסיון דנשתנה וכיון דמיעוט אפשר שייבא לסכנה אין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב ואסור למול פיון דצריכין לבטל כל מצות התורה עבור חשש פיקוח נפש דמיעוט (אמר המחבר תנרף דברי הרב הללו הבאתי בשדי חמד הפללים במערכת הטית פלל ה' ועיין שם מה שהבאתי עוד בזה בס"ד ועוד ידי נטויה לכתוב בזה איה"ש בקונטרס פאת השדי לכללים שם): ט) אמנם אפילו נימא כמו שהביא בש"ץ במכתב הנ"ל דאיכא למימר דרק תקנה תקנו חכז"ל משום חשש סכנה שהי' תקנו פן לעולם גם פן נראה דעדיף לבטל מצות מילה מלכנוס בעגנו הגזל למול ולא למצוץ ונהי דאין להביא ראיה מהא דאמרו ערל הגזא ואיזמל העמידו חכמים דבריהם במקום פרת דהתם עובר מעיקרא על איסור דרבנן מה שאין פן כאן העבירה נעשית ממילא בשב ואל תעשה לאחר המילה ובפרט שהוא אנוס לבסוף מצד פרצת הצבור מכל מקום פיון דמצינו דעל שינוי ערקתא דמסאגי אמרו חכז"ל בסנהדרין דף ע"ד דצריף למסור נפש אנו רואין שאם מכוננים לבטל דברי התורה ולהפחית כבודה אפילו בעגנו דרבנן נוגע הדבר לכלל התורה והיום אומרים לו עשה כף ולמחר כף וחיוב למסור נפשו וכ"ש כל התורה ואם פן גם אם בני הדור מכוננים לבטל דברי חכז"ל גם פן הוא דבר שנוגע לכל התורה לחלל כבוד התורה ונהי דהתם עובר בקום ועשה וכאן בשב ואל תעשה הא גם דבטיול העשה הוא בשב ואל תעשה ולפי עניות דעתי שב ואל תעשה עדיף בזה מיהו כתבתי טעם השלישי הגזל לרווחא דמילתא ולצדד בדבר אבל באמת בנידון שלנו אין אנו צריכין לזה והעיקר כמו שכתבתי בטעם

השני דאין לו לקבל עליו למול ולא למצוץ פן נראה לפי עניות דעתי ואחתום בברכה דברי ידידו ורבו הדו"ש הק' משה שיק מברעזווא עכ"ד הגאון מהר"ם שיק שם גם בתשובתו שפחלק א"ח דבר בקדשו בענין ביטול המציצה אף לפי שרוב המשא ומתן שלו שם הוא על שינוי המציצה מבפיה לבספוג לכן אביא דב"ק להלן בסימן ב' סעיף יו"ד (בדין מציצה על ידי מכוונה) בס"ד עיי"ש: יו"ד) ובספר ח"ב בקונטרס מערכות ישראל רבי צבי אלימלך פתב וז"ל האנשים הללו שלחו יד והעבירו המציצה בפיה באמרם האי אומנא דלא מיניץ ספנתא וכיון שאין ספנה אין מצוה ולא ידעו שיש גם ספנה לגפוש אם היגד הוא מסופן להיות ערל לב או צדוקי וכיוצא בם הוא ספנה חמירא מפל ספנות כי נתיב המצוה לא ידע לב החוקר ולא שזפתהו עין הפוקר אם אחרי ספנת הגוף תחפש ועל פי שכל אדם תשפט כמה דפים יחדלו מן השלחן ערוף חלילה איזה ספנה אנו יודעין בבישול בשר ודגים ואיזה ספנה אנו יודעין בכל הכתוב ומפני ביורה דעה בסי' קט"ז ואיזה סמיית עינים אנו יודעין בסי' קפ"א ומה גם כמה דקיימא לן באורח חיים בסי' ד' סעיף ח"י דהעובר על זה יוצא מדעתו פן הוא לשון השלחן ערוף שם והם אינם רואין משוגעין שנשתגעו מזה אבל אנחנו רואים משוגעין אשר צרר רוח רעה (התאנה והזנות והאפקורסת) אותם בכנפיהם וכשור אל טבח יביא אותם לשאול ואבדון וכן פירשו המפרשים שם יוצא מדעתו שגורם זה להעבירו מדעת קונו (עיינן ח"א) ופוק חזי כמה סודות עליונים פתב גם בזה המציצה בפיה הגאון רבי משה זכות ז"ל בספרי רמ"ז ומה שפתב בגור אריה הקדוש ז"ל בזה סוד ה' ליראיו ובשמחתה בל יתערב זר וכי התורה ומצוותיה מעשה אנוש הוא לשפוט שפט להעביר עם מנחלות אבותיו אמרתי אחכמה והיא רחוקה: י"א) ודע שהאנשים הללו תולין עצמם על אילן גדול הוא מרן בעל חתם סופר שהדפיסו משמיה אגרת אשר פתב לתלמידו רב אחד בעיר מליקה אחת ובו פתוב שהמציצה בפיה אין בה קפידי אף הנגי נשבע ששמע השומע וטעה ומעשה שהיה כף הנה בעיר הגדולה ההיא מסרו עלילות שהיפה הוא כי על ידי המציצה מביאים היגד לידי ספנה כי אם למשל המוהל יש בו חולי (צרעת הזנות חלילה למיחש זה למוהל) אז תדבק ביגד על ידי המציצה והביאו על זה כמה ראיות עד שהיה הדבר מוכן להוציא פקודה מהמלכות ההוא שאין רשות למול כי אם להרופאים והם יעשו פתקנה ונגד זה שלח הרב דשם מכתב למרן בעל החתם סופר וגילה סודו וביקש ממנו שיתן לו רשות שלא למצוץ בפיה כדי שלא יגיע כל מצוה הזאת לידי אנשים שאינם הגונים ומי יודע מה יצמח מזה לכל המדינה חלילה ונתן לו החתם סופר רשות וכאשר הגיע זה והראה הפתב להאנשים ההם נגד תלונתם בערפאות מיד העתיקו והדפיסו מכתב זה ושמוחו פעל שקל להעביר נימוס מישראל חס ושלום וכו' שמעתי מפי רבנים צדיקים אשר חיו באותו פרק של הרעש הזה בעת יציאת המכתב בעולם שהדפיסו האנשים ההם ואני בעצמי מסופק בכל זה אם יצא מכתב זה ממרן בעל חתם סופר ואם גם יצא בנדאי חזר בו מדלא הביא בפסקיו בתשובות חתם סופר והחפץ להעמיד ורעו לפני ה' בנדאי יקיים מאי דקיימא לן סי' רס"ג ולא יזיז זיז כל שהו מקבלת אבותיו ולא יחפש אחרי תחבולות ברשע להיות חכם יותר מאשר חכמו אבותינו בענייני נימוסי דת כי לא פדרכי תבל דרכי תורה בישוב העולם הנעשה על ידי בני אדם על פן כל אשר יתארכו הימים יוסיפו להטיב ליישב העולם בחכמות ותקנות ע"כ טוב להוציא בזה הישן מפני חדש אבל תורת (ה' אליקינו)

מעשה אלקים היא ולא מעשה אנוש על כן בכל הדברים צריכים לחיפוש אחרי דבר אשר דרכו הראשונים הקרובים למקור מעמד הר סיני יותר מאנחנו האחרונים ולכן אמר הכתוב שאל אביה ונגדה זקניה ויאמרו לה וכו' אף אם אתה בשכלה לא תבין או אם גם הדבר ירט לנגד חכמתה אל יעלה על דעתך לסתור דעת זקניה דרכיהם ונימוסיהם על ידי בננו גערים בכל ענייני דת וזה כלל גדול בתורה ובדרכי ישראל ואתה דע לה עכ"ל הנה רואה כמה הפליג מה שנשמע בשם הגאון חתם סופר שאמר שאין המציצה לעיפובא בזמן הזה חלילה להעלות זאת על דעת אותו צדיק נרק משום הוראת שעה בחר הרע במיעוטו והורה לפי שעה באותו פרק באותו מקום לשנותה מפני המקנבל ולהתיר שם לעשותה על ידי מכונה ולא לעקור את הכל חלילה: י"ב) עתה אעתיק דברי השואל ממני הדל פכתבו וכלשונו אשר רמזתי אליו למעלה ואת אשר השבתי לו בסיעתא דשמיא וז"ל הנני בבקשה שטוחה ופרושה מכת"ר אשר יהא נא מטובם וחסדם ליתן מקום לדברי ולטרונם ולהשיב לי על בקשתי המבואר פה היות שנה מקרוב אשר נתברו אצלנו אנשי דור החדש המחפשים ומינגעים את עצמם בכל מאמצי פחם האיה להקל מעליהם את עול התורה והמצוות וכעת ברצונם להקל גם במצוות מילה ששקולה ככל התורה בהמצוה אשר אבותינו מסרו את נפשם עבודה אשר לדאבון לבנו בגלות המר לא נשאר לנו מצוות בשלימות זולת מצוות מילה זה משנה כמה שנים אשר אני פה מזהל וכעת יבקשו ממני שאבטל את מנהג המציצה ואמרתי להם אשר אין באפשרי למלא בקשתם בזה עד אשר אשאל את פי גאוני זמנינו בזה לזאת ידע נא כת"ר כפי שאני מכיר בטוב את מהות אנשים האלו באם חס ושלום יתירו להם פעת לבטל את מנהג המציצה באין ספק אצלי שיבקשו אחר כך לבטל מהם גם מצוות פריעה לכן יהא נא מטובם וחסדם לטרונם ולהשיב לי תיכף על ידי מכתב את חיות דעתם בזה ולהודיעם את גודל האיסור בזה לשנות ח"ו מדברי חז"ל אף פקוצו של יו"ד ודבריהם המעטים בודאי יעשו פרי רב פי כן הבטיחו לי אשר ישמעו בדברי כת"ר וכפי ששמעתי מרבים וכן שלמים משמם הטוב א נכון בטוח שבודאי יתנו מקום לדברי ויענני תיכף על מכתבי מנאי ידידם המחכה על תשובתם הקטן וכו' (איש יהודי ושמו מרדכי): י"ג) וזאת תשובתי על דבר שאלתו שאיזה מאנשי עדתו רוצים לבטל המציצה וכו' נבהלתי על לא טובה השמועה והיא מרת נפש מחל"ה ונוע"ה ואשתומם על המראה על כל דברי האגרת אשר אמריה מררת ותמ"ה תמ"ה אקרא על אשר כבודו יכנה את המציצה בשם מנהג הכי דבר המפורש בש"ס ומשנה שלמה שנינו מוהליו ופורעין ומוצצין והלכה פסוקה היא מפל הפוסקים בשם מנהג יקרא ומפורש בגמרא ובפוסקים דאומנא דלא מניין מעבירין ליה ולא זו בלבד לבטל את המציצה לגמרי אלא אף לשנות בה מאשר נהגנו עד עתה אסור וכו': וכבר היה רעש גדול בעולם לפני איזה עשרות שנים על אשר רצו לתקן שתהיה המציצה על ידי מכונה ולא בפה ואמרו שהגאון חתם סופר התיר ועל זה עמדו בפרץ כמה רבנים וגאונים והראו להם ששקר בפייהם והפעילין בספר ח"ב בקונטרס מערכות ישראל ומתבונן בכל הפתוב בספר תסמר שערת ראשו ואם הם הרעישו העולם על הדבר הזה אף שלא רצו לבטל המציצה לגמרי פי אם לשנותה מפני מה שנעשית בקרב ישראל עד עתה בפה ולא במכונה אנו מה נענה להמבקשים לעקור את הכל גוף המציצה חלילה הס מלהזכיר ובכל פי האי משנה שאינה צריכה היא להאריך

וילהעריף מערקה פי אם על דבר פשוט וברור פנה יקומו הנהרי"ם לכתוב פסקים בראיות מש"ס ופוסקים אשר מלאים זיו ומפיקים לא יכילון ספרים ומגילות חבילות חבילות וכו' (העתקתי לו תנרף דברי הגאון מוהר"ם שיק בס"י רמ"ד הנ"ל): הנה פי כן אליכם אישים יקרים (שבעיר פ') אשים דברתי ובקשתי אל נא אחי תרעו זה כמה אלפי שנים אשר אנחנו מקיימים מצנת מילה ופרטיה כפי אשר מקנבלת בידינו מדור דור עד משה רבינו עליו השלום וכמה גזרות גזרו עליה בימי אבותינו ואבות אבותינו וכמה אלפי נפשות מסרו נפשם עליה שלא תתבטל מצנה זו מקרב ישראל ומה לי קטלא פולה מה לי קטלא פלגא והבא לבטל ממנה אף פחוט השערה.

עתיד ליתן את הדין תבא לו מארה. מפי עליון אריה שאג מי לא יירא.

חבר הוא לאיש משחית ורכצה בו כל האלה הפתובה בתורה. פולה פמות שהיא אחת מהנה לא נעדרה.

על דא נדאי קא בכינא עין במר בוכה עיני נגרה. מראות ברע מראות נגעים בדברים העומדים ברום הנהדות פולם ניתנו למשה מפי הגבורה.

לא יאבה ה' סלוח לו אש היא עד אבדון תאכל אבישרא ואטופרא: אנא אחיי ועמי אנשי קודש זרע אברהם חזקו ואמצו להקים דגל התורה וחלילה לכם לבטל זיו כל שהו ממנה גדולה ועצומה הלזו אשר נכרתו עליה י"ג בריתות אשר לא היה כן בכל מצנת עשה שבתורה ואין לנו בתורתנו הקדושה מצנת עשה שחייבים עליה פרת על פיטולה פי אם פסח ומילה ואם באנו לכתוב בערה גודל המצנה הרבה הזאת אין אנו מספיקים ולמפורסמות אין צריף ראיה והיא המצנה הראשונה וקבלה ישראל בשמחה ועדיין עושים אותה בשמחה ולא תוסיף עצב עמה להפר ברית אבותינו לקדושים אשר בארץ ומפני קדושת החג בצירוף טרדומי הרבות לא אוכל להאריף עוד והוא יתברך יאריף שנותיכם למען ירבו מיכם וימי בניכם דשנים ורעננים שקטים ושאננים בשפע רב (לפ"ק) פנפשים הרמה וכנפש תדרשם לטובה הכותב וחותרם לכבוד תורתנו הקדושה ולכבוד עם אלקי אברהם.

והוא הצעיר חיים חזקיאו מדיני המכונה חה"מ הי"ו: י"ד) ובמכתבו השני (של השואל הנ"ל על תשובתי למכתבו הראשון הנ"ל) כתב לי בזה הלשון אחד"ש הטוב הנני להודיעם אשר תשובתם הרמה נכון הגיעני וגודל תשואות חן חן לכת"ר על טרחתם בזה תהלה לאל דבריהם הנאמרים באמת וצדק עשו פרי ובטחוננו בהשי"ת אשר מכאן ולהבא לאיקרב איש זר אל הקדש פנימה להקריב קרבן השי"ת בחתן למולות דמים במילה ופריעה בלא מציצה כאשר קרה במחננו באיש אחד שפרץ גדרו של עולם אף על פי כן מצאתי עלי לחוב קדוש להודיע לכת"ר באם יקבל מכתב מאחד ממחננו אשר יכנה את עצמו בשם שו"ב ומוהל ויבקש במכתבו עצה מה לו לעשות היות שאירע לו ברית מילה במחננו ואבי הי"ל אינו חפץ במציצה ובאם לאו לא יתן למול כל עיקר את בנו ידע נא כת"ר ששקר הדבר ולהד"מ אף פונתו הארורה בזה פן ואולי יצליח לו מעשהו להשיג איזה רמיזא במשמעות היתר מכת"ר ע"ז כ"ז מצאתי א"ע מקוויב להודיע למען ישמקע הדבר ולא יהיה עוד מנאי המבקש רחמים בעד אריכת ימי כת"ר בהצלחה וגדולה ועושר וכבוד עד ביאת גואל צדק אכ"ר.

עכ"ד המכתב הנ"ל: השאלה הנ"ל נשאלתי סמוך לחג הפסח ומגודל טרדת הימים הקדושים לא יכלתי לשאול את פי רבני גאוני דורנו יצ"ו וגם לא רציתי לעכב תשובתי להשואל שוב נזפרתי אשר במכתב ידידי הגאון מרנא אבד"ק שאויל יצ"ו מיום א' דר"ח אייר שנת התרנ"ב פתב לי אגב גררא (מדי דברו בענגן אם אפשר לעשות המציצה על ידי מכונה) בפרט זה ואלה דב"ק: ט"ו) נידון המציצה ע"י מכונה כבר העתקתי לו בקפני דברי השבילי דוד ועתה הנני להעיר על מה שפתב בשו"ת יודא יעלה מהגאון ר"י אסאד תשובה רנ"ח בחלק יו"ד אשר בעונותינו הרבים קצת רועים רעים רצו להפר ברית המציצה באמרם שאינו מגוף המצנה כי אם משום ספנה וזה באקלים החם אבל במדינות לו אין שום ספנה במניעתה והארץ שפך ניתנה הלכה למשה מסיני מלבד טעם הספנה ומפל שפן לדעת המורה בס"פ מ"ט משלישי שטעם המצנה במילה להשלים חסרון המדות להחליש זה האבר להמשיך הדם מפל גידי האברים שנקשרים בראש הגויה להחליש כח התאנה היתרה מפל הגוף ועיין שם שהארץ בראיות דר"פ תרתי מקלי קמשמע לן דמציצה מצנה על האנמן וגם ספנה היא וזה דלא סגי ליה משום מצנה לחוד דנפקא מינה בנולד מהויל דצריך להטיף ממנו דם ברית בכי האי גוונא אין צריך למציצה למצנה לכולי עלמא אבל משום ספנה אחר שפך התחיל הדם ונתעורר לצאת אי לא מייץ לנולד מהויל מעבירינו ליה משום ספנה וכו' ועיין שם שהביא חמשה נפקא מינה בין טעמא דמשום ספנה והארץ הרבה בביטול דבריהם הפוטעים דלא נשתנה בענגן זה הטבע ואקלים נרק משום ספנה דלאחר זמן חשו חז"ל אולי בסבת דם הנעצר אחר שנתעורר לצאת על ידי המילה יבא על ידי זה ספנה לאותו הנימול ברוב השנים ומה גם על פי הסוד המציצה בפה נדאי מצנה וחובה כמ"ש באשל אברהם ועץ החיים מצנה כ"ח דף ל"ד ובתיקונים תיקון ל"ז עשה לה חרבות צורים וחרבא דקודשא בריה הוא ט"ז פיפיות לקבל מילה ופריעה ומציצה וי"ג בריתות וכו' עי"ש באריכות הרבה ובפוליס רחבים אשר גלאתי להעתיק עכ"ד יצ"ו ואם הנה בידי ספר התורה והודה יעלה הנ"ל אולי הייתי יכול להעתיק כל דב"ק אף חלילה לי להעמיס משא על הגאון יוסף עיינו שיחל"א (ועיין לקמן בד"ה ועל טוב יזכר): ט"ז) אף גם זאת נזפרתי שבשנת התרב"ן שפתבתי לידידי הגאון אבד"ק ראיסין יצ"ו לחוות דעתו על הפרט (אם אפשר לעשות המציצה על ידי מכונה וכינצא) ודברי תשובתו על המכונה הובאו לקמן בסימן ב' במכתב ה' עי"ש שפתב גם כן לענגן ביטול המציצה שאין לבטלה ושוב שלח דו שנית לענגן ביטול המציצה במכתבו מיום ט"ו למב"י שנת תרנ"ד ואלה דב"ק: מה שהרופאים אומרים לבטל את המציצה ומדמין זאת לרחיצת המילה והאיספלגית וכמון שבטלה בזמן הזה שנתנה הטבע יש לדון שהמציצה הוא גם כן מצנה דלדם ברית הוא צריך ובנולד מהויל צריך להטיף דם ברית וע"כ מוטלת המציצה על האנמן המוהל דווקא ועכ"א אומנא דלא מייץ ספנתא הוא ומעברינו ליה ולא אמרו כן באיספלגית וכדומה וצ"ל משום דה"א דמציצה אינו רק משום שיורי מצנה דכל דנפיק טפי ונהמת א לידה עדיף להידור מצנה (ואולי לא תדחי שבת פציצין שא"מ) קמ"ל דספנתא נמי איכא בהא ועל כל פנים מצנה נמי איכא בה וע"כ מוטלת גם כן על המוהל ועכ"א הרחמן יברך הפל ופרע ומצץ ולא חשיב הרחץ המילה ואיספלגית וכמון ומפל מקום זולת הספנה ל"ה מעברינו להמוהל בשבילה רק היו מזהירין אותו ובמג"א תקנ"ט לא התירו לאכול בת"ב שנגדחה רק לשלש

אלה דמצינה ולא לכמון ואיסקלגנית: וע"ד הפלפול הנה אפשר להביא ראיה דלדעת הרז"ה והרשב"א המובא בש"ך יו"ד סי' רס"ו סק"ו בנתפזרו הסממנין בשבת קודם המילה דנדחה המילה שגורם לחלול שבת ונהרי התורה קשרי גרם המציצה וצ"ל משום דהוי הידור מצנה וה"ה גרמא דבשבת ד' ק"כ דגרמא מד"ס הוא ע"כ שרי אפילו פריש ואולם בל"ז המציצה ה"ל כמכשירין שא"א בע"ש ובזה מושב קושית הגאון מ' ראובן אבד"ק ד"ב דמאי קאמר לר"ש דאי מקלקל בכתורה פטור א"כ מאי צריך למישרי מילה בשבת ולהרז"ה הי' צריך משום גרם מציצה ולפי מה שפתי נחא דהא מד"ס הוא ולא שנייך על קרא וגם מה"ת לא דחתה מילה את השבת ומ"ס"ל להרז"ה דגם איסור דרבנן לא שרינו באפשר מע"ש והצעתיו זאת לפני הרב הגאון צמ"ס המפורסם וכו' מ' אברהם דימאנט האבד"ק יורבורג יצ"ו ועוד לכמה גאונים שגזדמנו עמי והספימו לזה ע"כ אדמה לנחויץ להכניס הערה זו בספרו היקר והנפלא עכ"ד יצ"ו: ובמכתבו מיום ב' ברחמי תרנ"ד פתב מילואים למכתבו הנז' וז"ל והנה במכתבי הקדום נזדקר ט"ס שגראה ממני שהגאבד"ק יורבורג נ"י מספיק לזה ואינו פו דאדרבה הוא הערה השגות על ראיתי ואני עומד על דעתי כמקדם גם הערה על קושית הגאבד"ק דיאנבורג מ' ראובן בשבת ק"ו ורוצה לומר דמציצה ה"ל מלאכה שאינה צריכה לגופה דפטור לר"ש ואולם בפירוש פתבו התוספות כתובות ה' ד"ה דם מפקד וכו' דמוכח בשבת קל"ג דמציצה מקרי צריכה לגופה והנני להשלים דברי דבשבת קל"ג מהו דתימא דם מפקד פקיד קמ"ל דם חבורי מחבר דומיא דאיסקלגנית וכמון דספנתא והנה בכתובות ה' אמרו את"ל דם מפקד פקיד וקי"ל הכי שם וצ"ל משום דדם האברים נודאי בלוע שיהי חייב משום חובל ולא מסתפק רק בדם בתולים ובדם מילה וי"ל דל"ד זל"ז אף אפתי קשה דמנ"ל דמחבר והמ"ל דכניס בד"מ ומ"מ הוי ספנתא ואפ"ל עפ"י מה שאמרו הרופאים שמציצה הוי חשש שישטוף הדם כמו במינקת שפריקין על ידה משקה מחבית לחבית אף התם המשקה כונס ולא בבלוע וא"כ אס"ד דדם מילה מפקד פקיד ה"ל המציצה ג"כ ספנה ולמה מעברין לי לאומן שלא מצץ ומפל מקום שרי למצוץ פיון דבין כף ובין כף הוי חשש ספק ספנה יכול לעשות פרוצונו ומה שאמרו חז"ל למצוץ הוא משום הידור מצנה ותגן ותציל קמ"ל דחבורי מחבר דומיא דאיסקלגנית וכמון דטעמיהו משום ספנתא דחי שבת וה"נ מציצה ומינה דהוי דומיא נמי דחתוף ופריעה הסמוכה לה לפניה דהוי מצנה ה"נ איכא במציצה עכ"פ הידור מצנה ונרמז בהרחמן עבודתו פסולה ואם שלש אלה לא יעשה והיינו קמי שמיא ע' זבחים ו' רש"י ד"ה לא כפר כו' וכן יש לפרש ברמב"ם פירק שני מהלכות מילה שכתב טעמא דספנתא והוא בכדי לסיים דלהכי אומן דלא מייץ מעברין ליה ולזה דייק שמיצוץ עד שילף הדם ממקומות רחוקים דס"ל דכל סתם דם בגוף זולת דם האברים הוא כנוס כדמסיק בכתובות ה' גבי דם בתולים וכן בחלזון בתוס' שם אלא דבדם בתולים שמיצא מרחוק מהנבלע באברים שהוא בלוע וי"ל עוד דאלו משום הידור מצנה הוי סגי בדם מילה הכנוס אבל משום ספנתא צריך להוציא גם דם האברים שבמקומות הרחוקים שהוא בלוע ונא שלום אכבדה להכניס בספרו הערתי ע"ד המציצה גם הוספה זו כ"ד ידידו דו"ש מרחוק כנפשו וכנפש תדרשנו אלכסנדר משה בלאאמור"ר מ' צבי זצלה"ה אכן לפידות החופ"ק ראיסין יצ"ו:טו"ב) אמר המחבר פויק חזי בתשובת הגאון בגין ציון במהדורא קמא שהבאתי לקמן סי' ב' [בהפירט השני מציצה על

ידי מְכוּנָה] שְׁבֻכָּל דְּבָרָיו עַל שִׁינוּי בְּהַמְצִיחָה מִבְּפֶה לְעַל יְדֵי דְבָר אַחַר מְכוּנָה וְכִינּוּצָא דְּבָר בְּקִדְשׁוֹ גַם עַל עֲנִין בִּיטוּלָה לְסִתּוֹר דְּבָרֵי הָאוּמְרִים שְׁעֵתָה אִין סְפָנָה בְּהַעֲדָר הַמְצִיחָה גַם עֵינִיךָ תְּחַזְּנָה דְּבָרֵי שְׁנֵי גְאוּנִים הַמְפֹּרְסָמִים יצ"ו הַנּוֹזְפִים לְהֵלֵן בְּהַפְרֵט הַשְּׁנֵי הָלֹא הִמָּה בְּסִפְרָא כּוֹרֵת הַבְּרִית וּבְקוֹנְטְרִיס זְכוּרוֹן מְרָדְכִי אֲשֶׁר הִרְעִישׁוּ אַרְץ וּמְלוּאָה שְׁחֲלִילָה לְבַטֵּל הַמְצִיחָה גַם יְדִידֵי הָרַב הַמְּנוּבָהק הַעוֹרָף אֶת סִפְרָא הַמְּאַסֵּף הַיּוֹצֵא לְאוּר בְּעִיר קִדְשָׁנוּ יְרוּשָׁלַיִם תּוֹב"ב מוהר"ר בֶּן צִיּוֹן אַבְרָהָם קוֹאִינְקָה יצ"ו בְּחֻבְרַת שְׁנָה שְׁנָיִה גְלִיוֹן ל"ה ס' קמ"ט פְּתַב בְּדָף ק"מ דְּחֲלִילָה לְבַטֵּל אֶת הַמְצִיחָה לְגַמְרֵי וְרַק עַל הַשְּׁנוֹת עֲשִׂינְתָּה מִבְּפֶה לְבִכְלֵי פְתַב לְצַדָּד עַל פִּי כְּמָה תְּנָאִים וְהַבְּאִתִּי תַנְרַף הַדְּבָרִים לְקַמֵּן בְּסִימָן ב' ס"ק טו"ב גַם הוֹבְאוּ בְּהַמְּאַסֵּף הַנְּ"ל בְּגְלִיוֹן מ"ג דְּבָרֵי רַב אֶחָד יצ"ו (וְאֵת שְׁמוֹ לֹא הִגִּיד) וְכַתַּב בְּדָף קע"א ע"ג וּבְלִתֵּי מְצִיחָה לְגַמְרֵי דְּבָר פְּשׁוּט דְּסְפָנָה הוּ וְאִין לְשׁוּמַע לְשׁוּם נְבָרָא בְּזָה דְּוָקָא קְאָמַר הַש"ם דְּוָמְיָא דְּאַסְפְּלַגְנִית וְכַמּוֹן מָה אֶסְפְּלַגְנִית וְכַמּוֹן כִּי לֹא עֲבִיד סְפָנָה הָאִי נְמִי כִּי לֹא עֲבִיד סְפָנָה וְכִי יַעֲלָה עַל הַדְּעַת בְּלִתֵּי תַחֲבֹנְשֵׁת לֹא תִהְיֶה כְּמוֹ כֵּן בְּהַעֲדָר הַמְצִיחָה לֹא יִבְצָר מִסְפָּנָה וְכַבֵּר הַגְּאוּן מוהר"ם שִׁיק הַשֵּׁיב וְכו' עכ"ל וּבְעֲנִין זֶה (בִּיטוּל הַמְצִיחָה) פְּתַב לִי רַב אֶחָד יצ"ו עַל מָה שְׁכַתְּבִתִּי בַשּׁד"ח חֶלֶק הַכְּלָלִים בְּמַעְרַכַת הַטִּי"ת כָּלֵל ה' בְּשֵׁם הַגְּאוּן מוהר"ם שִׁיק וְיַדְעֵתִי בְּטַח שְׁאִילוֹ רָאָה מָה שְׁכַתּוֹב אֶצְלֵי בְּקוֹנְטְרִיס זֶה לֹא הִיָּה כּוֹתֵב מָה שְׁכַתּוֹב בְּזָה לְכֵן לֹא אֶכְתֹּב דְּבָרָיו בְּזָה: ח"י) וְעַל טוֹב יִזְכָּר שֵׁם דִּיד נְפִשֵׁי הַגְּבִיר מוהר"ר חַיִּים יַעֲקֹב רֶשֶׁל יצ"ו שְׁכַתְּבֵי רָאָה בְּקוֹנְטְרִיסֵי אֲשֶׁר אִין בְּיַדֵּי סִפְרָא הַקְּדוֹשׁ יְהוּדָה יַעֲלָה לְהַגְּאוּן מוהר"י אֶסְאָד וְשָׂאֵם הִיָּה בְּיַדֵּי הֵייתִי מְבִיא דב"ק בְּקוֹנְטְרִיסֵי (פְּכַתּוֹב לְמַעֲלָה בְּסוּף ד"ה הַשְּׂאֵלָה הַנְּ"ל) טְרַח וְכַתַּב וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב הַעֲתֵק תְּשׁוּבַת הַגְּאוּן מוהר"י א"ה הַנְּ"ל בְּשִׁנְתָּנוּ וְאֲשִׁישׁ בְּלִבִּי [לפ"ג] וּמוֹצֵא שְׁפָתַי אֲשַׁמּוֹר וְהִנְנִי נוֹתֵן לְפָנֶיכֶם אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַסִּפְרָא הַקְּדוֹשׁ יְהוּדָה יַעֲלָה וְזִכּוֹת מְרֹן הַמְּחַבֵּר תִּגַּן עַל יְדִידֵי קַרְיַינָא דְּאַגְרָתָא אֲבִיר יַעֲקֹב חַיִּים עַד הָעוֹלָם כִּיר"א וְאֵלָה דְּבָרֵי הַס' יְהוּדָה יַעֲלָה לְהַשִּׁיר הַטְּפָסֵר וְאֶדוֹן נִכְפָּד הַצְּדִיק יִדִּי"נ וְחַבִּיבֵי מו"ה צְבִי הִירֶשׁ לַעֲהָרֵן נ"י בְּעִיר אַמְשְׁטַרדָּאם וְכֵן הַשְּׁבָתִי תְּשׁוּבָה זֶה לְהַגְּאוּן הַמְּנוּבָהק מְאוּר הַגּוֹלָה וְכו' בְּעַל הַמְּחַבֵּר ס' שְׁעַר הַתּוֹרָה אַבְד"ק וּוְעַרְבוּי אַחַר בְּקִשְׁתּוֹ מְמַנֵּי לְחַוּוֹת לוֹ דַּעֲתִי: עַל דְּבָר הַמְצִיחָה בְּמִצְוֹת מִלָּה אֲשֶׁר בַּעו"ה קִצַּת רוּעִים רְעִים קִשְׁרֵי רְשָׁעִים רְצוּ לְבַטֵּל וּלְהַפְּרֵי בְּרִית הַמְצִיחָה בְּאַמְרָם שְׁאִינוּ מְגוּף הַמְצִיחָה כ"א מְשׁוּם סְפָנָה וְזֶה בְּאַקְלִים הַחַם אֶבֶל בְּמַדִּינּוֹת אֵלוּ אִין שׁוּם סְפָנָה בְּמַנְיַעוּתָהּ וְאִנִּי בְּעֲנִי בְּקִנְאֵי קִנְאֵת ה' צְבָאוֹת כְּתַבִּתִּי מֵאֵז בְּאַגְרַת הַקְּנָאוֹת יוֹם י"ב טַבַּת תר"ה לפ"ק שְׁנַדְפָּס בַּאֲמִש"ד נֶגֶד הָאֶסְפָּסוּף שְׁהִרְעִימוּ סוּד וְזֶה לְשׁוּנֵי לְנִצּוּחַ יִאֲבָדוּ מְבִלֵי מְשִׁים כִּי הִנֵּה הַמְצִיחָה מְפָרַק הַדָּם וְהוּא אַב מְלֶאכָה וְדוּחָה לְשִׁבַת הַחֲמוּרָה וְלִיּוּה"כ וְאִי לֹא דְמַעֲכַב הַמְצִיחָה לְגוּף הַמְצִיחָה לֹא הִיָּה דוּחָה שְׁבַת וְיוה"כ וְי"ט אֶלָּא וְדָאִי כְּפֹה נִתְּנָה הַלְכָה לְמִשְׁהָ מְסִינֵי מְלַבֵּד טַעַם הַסְּפָנָה כְּנֶאֱמַר בְּגַמְרָא וּמכ"ש לְדַעַת הַמּוֹרָה בַּס"פ מ"ט מְשִׁלִּישֵׁי שְׁטַעַם הַמְצִיחָה בְּמִלָּה לְהַשְׁלִים חֲסֵרוֹן הַמַּדּוֹת לְהַחֲלִישׁ זֶה הָאֲבָר בְּשִׁפְכַת דָּמוֹ דְּוָקָא וּכְמ"ש גַם אֶת בְּדָם בְּרִיתָךְ וְכו' לְפִי"ז הַכְּרַח גְּדוּל הוּא הַמְצִיחָה לְהַמְשִׁיךְ הַדָּם מִכָּל גִּידֵי הָאֲבָרִים שְׁנִקְשָׁרִים בּוֹ בְּרֵאשׁ הַגּוּיָה לְהַחֲלִישׁ כַּח הַתְּאֵנָה הַיְתִירָה מִכָּל הַגּוּף ע"כ לְשׁוּנֵי מֵאֵז וְשׁוֹב נְשִׂאֲלִתִי מִיִּדִּי"ן הָרַב הַחֲסִיד הַקְּדוֹשׁ הַנְּגִיד מו"ה צְבִי הִירֶשׁ לַעֲהָרֵן נ"י נְשִׂאֲ אַה"ק שְׁאַבְרָר דְּבָרֵי הַנְּ"ל בְּמָה שְׁהַחֲלִטִּיתִי כִּי הַמְצִיחָה הַלְכָה לְמִשְׁהָ מְסִינֵי הוּא וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן צְדִיק חֲפְצָתִי וְד' ב"ה יַעֲזוֹר לִי: י"ט) שְׁנִינוּ בַּפ' ר"א דְּמִלָּה דָּף קל"ג עוֹשִׁין כָּל צְרָכֵי

מילה בשפת מוהלן ופורעין ומוצצין ונותנין עלי' אספלגית וכמון וכו' ופי' רש"י ומוצצין את הדם ואע"ג דהוא עשיית חבורה שאין הדם ניתק מחיבורו אלא ע"י המציצה עכ"ל ובגמרא שם ע"ב פסקא ומוצצין וכו' אמר רב פפא האי אומנא דלא מניין ספנה הוא ועברינו ליה פשיטא מדקא מחללי עליה שבתא ספנה הוא מהו דתימא האי דם מיפקד פקיד קמ"ל חבורי מיחבר ודומיא דאספלגית וכמון וכו' פי לא עביד ספנה הוא ע"כ ופירש רש"י מ"ד מתני' לא אשמעונו דמחלל שבתא עליהם דדם מיפקד פקיד מןפקד ועומד שם.

פנותן בכלי ובמציצה אין חבורה ואין פאן איסור תורה ומשום הכי שרי וקאו משום ספנה ואומנא דלא מניין בחול לאו ספנתא היא ולא נעברי' קמ"ל דדם מיחבר חיבורי פשיטא על ידי מציצה ואפילו הכי שרי משום ספנה מדקתני במתניתין גבי אספלגית וכמון עכ"ל ועיין מג"א ס"י שכ"ח ס"ק נ"ג: כ) ויש לדקדק להס"ד לולי דברי ר"פ דלא מעברינו ליה למאן דלא מניין דליפא ספנה ואין מעכב א"כ תקשה סידורא דמתניתין שהקדים מוצצין לנותנים עליה אספלגית וכמון והא פשיטא ליה דכי לא עביד ספנה הוא ה"ל להקדים הא מילתא דמעכב ואיפא ספנה וי"ל להס"ד זו דדם מיפקד פקיד גם במניעת גתינת אספלגית וכמון עליה ליפא ספנה אי לא עביד וה"א נמי דלהכי שריא דליפא ביה משום רפואה בשבת אמנם לישנא דש"ס קמ"ל חיבורי מיחבר ודומי' דאספלגית וכמון מה הני פי לא עביד ספנה הוא וכו' משמע בהדיא דהא פשיטא לי' בכל ענין אפילו אי דם מיפקד פקיד נמי משום חבורה דמילה ופריעה בלא מציצה נמי איפא ספנה פי לא עביד הני אספלגית וכמון א"כ הדק"ל להס"ד זו למה הקדים המשנה מוצצין לנותנין עליה אספלגית וכו' וי"ל משום סידורא דמעשה נקט ואזיל שפן הוא בזה אחר זה מוהלן ופורעין ואח"כ מוצצין ואח"כ נותנין עליה אספלגית וכמון וכו' ותדע דהא ודאי פיון דבלא מניין ספנה הוא א"כ גם קודם מתן תורה דאמרנו ביבמות דף ע"א ע"ב לא ניתנה פריעת מילה לאברהם אבינו אבל מציצה ע"כ הנה משום ספנה וכתוב ואף את דמכם וכו' ועיין גדרים ל"א ע"ב אמול ואצא ספנה הוא שצאמר וכו' ועיין בס' משפיר בר ספר שמות תי' על קושית הרא"ם וא"כ ה"ל במשנה להקדים המציצה לפריעה ויש למציצה קדימה בזמן עד שלא ניתנה פריעה וע"כ צ"ל דהשתא דאיפא מצות פריעה סידורא דמעשה נקט ואזיל מציצה אחר הפריעה בנדוקא משום שאם ימצוין קודם הפריעה מיד אחר החיתוף לא יוכל שוב לפרוע יפה משום ריבוי שפעת דם על ידי פח המציצה וגם יצטרף שוב למצוין שנית אחר חבורת הפריעה גם פן לכן נקט על סדר המעשה בנדוקא מוהלן ופורעין ואחר כך מוצצין ואח"כ נותנין עליה אספלגית וכמון כנ"ל וכמו שלהאמת לא הקדים מוצצין לפורעין מהאי טעמא ה"א נמי להסלקא דעתין לא הקדים נותנין עליה וכו' למוצצין מהאי טעמא: כ"א) אבל הא קשיא להס"ד תקשי פיון דמה"ט שרי מציצה בשבת משום דדם מיפקד פקיד וליפא חבורה א"כ הא דתנו ומוצצין ה"ל זו ואצ"ל זו פיון דתני מוהלן ופורעין מכ"ש דמוצצין שאין בו איסור תורה פלל ולמ"ש הרמ"א בתשו' סי' ע"ו ובהג"ה ש"ע יו"ד סוף סי' רס"ו דמילה הותרה בשבת וע"י שנים נמי מותר ניתא די"ל תני סיפא מוצצין לגלויי רישא פמו שמוצצין אפילו שנים ויותר משום דהא ליפא חבורה להס"ד ואין איסור פלל ה"ן מוהלן ופורעין אפילו שנים משמע ולהכי (לא) נקט המשנה לשון יחיד מוהל ופורע ומוצצ פנ"ל אבל לדעת הב"י דאוסר בשבת

ע"י שנים וכן החליט היש"ש ביבמות פ"ק הע"ר סי' ג' ע"כ מוה"ל ופורעין לשון רבים דנקט מתני' לדידהו צ"ל אוןלדות דעלמא קאי א"כ קשה ומוצצין למה תני ליה פלל להס"ד פנ"ל לכן נ"ל דלקאורה משמעות סוגיא זו הוא דאין המציצה מגוף המצנה נדא ממ"ש ר"פ האי אומנא דלא מניין ספנה הוא ועברין ליה ומ"ש דתליא טעמא משום ספנה ות"ל אף בלא ספנה מעבירין ליה פיון דעבר אמצנה דאורייתא אלא ע"כ אי לא דספנה הוא לא מעבירין ליה משום דאינו מגוף המצנה ועוד מקושית הש"ס עלי' פשיטא מדקא מחללי עליה שבתא ספנה הוא ומנ"ל דה"ט דמחללים עליה שבת משום ספנה הא י"ל משנה דמגוה המצות מילה הוא דחי שבת וגם ממילא דאין קושיא על ר"פ פשיטא דאיהו קמ"ל הא דספנה הוא ועוד משנינו' דש"ס דקמ"ל ר"פ אף דחבורי מיחבר אפ"ה שרי ומוצצין משום ספנה דומיא דאספגנית וכמון ות"ל דשרי משום מצנה מכל אלו משמע לקאורה דאין במציצה מצנה אלא יש ספנה במניעותה ואין מצנה בעשייתה: כ"ב) אמןם פי דייקנון שפיר אדרבא מוכח איפכא והוא על פי הרגשותינו הנ"ל לשנינו' דש"ס להס"ד תקשי הא מוצצין דמתניתין ה"ל זו ואצ"ל זו פנ"ל הא נדא ועוד עדיפא קשיא לס"ד זו דם מפקד פקיד וה"א דליפא ספנה במניעת המציצה וליפא אסור תורה וחילול שבת בעשייתה וגם מצנה ליפא בעשייתה אם כן למה תני ליה פלל במתניתין ומוצצין מאי קמ"ל דשרי ועוד קשיא לס"ד זו עדיפא פיון דתנא פתח במשנה עושין כל צרכי מילה בשבת וכו' ומוצצין וכו' והא אפילו את"ל דהא גופא קמ"ל מתני' דשרי בשבת אף שאינו מצנה ולא ספנה משום דמפקד פקיד אבל פיון דאין מצנה ואין ספנה הרי א"ץ לעשותה פלל ואיך תני ליה בהדיא עושין כל צרכי מילה וכו' ומוצצין הרי שאין זה צרכי מילה פלל וא"ץ לעשותה אף בחול וצ"ע אלא ע"כ מוכח להס"ד דהמציצה מגוף המצנה הוא גם זולת הספנה וצרכי מילה קרי ליה מתני' והא גופא קמ"ל מתני' ומוצצין וכו' דפי עושין פל וכו' תרתי משמע עושין וכו' חייב לעשות ומותר לעשות המציצה דומי' דמוה"ל ופורעין ה"נ ומוצצין דה"פ בכולהו חייב לעשות ומותר לעשות פל אלו צרכי מילה בשבת וממילא גם להאמת דר"פ אשמעינן ספנה הוא ר"ל ספנה נמי הוא אבל בהא לא הדר ביה מהס"ד דמציצה מגוף המצנה נמי הוא וארנוח לן בזה ליישב קושית תוס' במתניתין דף קל"ג ע"א עושין כל צרכי מילה בשבת והא כבר תני הכי במשנה לעיל בס"פ מפנין וכו' ולענ"ד מתני' הקא קמ"ל הא דמוצצין ג"כ צרכי מילה מקרי ר"ל מגוף המצנה הוא מלבד טעם הספנה פנ"ל ואין להקשות א"כ מאי פריך בגמרא עליה דמתני' קל"ג ע"ב מפדי קתני פולהו פל צרכי מילה לאתווי מאי וכו' והא י"ל הא קמ"ל דמוצצין נמי צרכי מילה הוא מגוף המצנה ז"א דא"כ סגי למתני' עושין כל צרכי מילה בשבת מוה"ל וכו' ומוצצין וכו' ותיבת פל לאתווי מאי קשיא ליה וכן פירש"י בהדיא מפדי קתני במתני' פולהו פל דברים העושים למילה מוה"ל ופורעין ומוצצין וכו' למה לי דתנו פללא ברישא עושין פל צרכי מילה עכ"ל ר"ל פללא דייקא קשיא ליה לגמ' פנ"ל: כ"ג) ועוד נ"ל מוכח דגם להאמת דר"פ קמ"ל חבורי מיחבר ומשום ספנה שרי בשבת מצנה נמי הוא כמו להס"ד והוא מדאמר ר"פ האי אומנא דלא מניין ספנה הוא ומעברין ליה נאי משום ספנה ורפואה בלבד מאי שניאטי' דאומנא לזה טפי מכל אדם והא נותנין עליה אספגנית וכמון ע"כ על פל אדם קאמר להיתירא משום ספנה מותר בשבת וה"נ מוצצין משום ספנה אזהרת על לא תעמוד על דם רעף על פל אדם קאמר

וְלָמָּה מְעַבְרִינוּ לִיהָ לְהָאֵי אֲנֹמְנָא אִי לֹא מְיִיזָּהּ הָא אֲפִשְׁרָא שְׂמִימְצוּן אַחַר וְע"כ דְּמַגּוּף הַמְצוּנָה הוּא הַמְצִיבָּה וּמְוֹטְלָתָּה עַל הָאֲנֹמְנָא דְּנֹקָא לְכֹן מְעַבְרִינוּ לִיהָ אִי לֹא עֵבִיד לִיהָ וְאִין לְהַקְשׁוֹת א"כ מֵאֵי פְּרִיָּה הַש"ס עַל רַב פֶּפֶא פְּשִׁיטָא מְדַקָּא מְחַלְלֵי עֲלֵיהָ שְׁבִתָּא סַפְנָה הוּא וּמֵאֵי קוּשְׁיָא אִין ה"נ מְמַתְנִי שְׁמַעִינוּ הָא דְּסַפְנָה הִיא לְבַד וּמוֹצְצִין וְנוֹתְנִין עֲלֵיהָ אֲסַפְלָגִית וְכו' ה"א בְּהַדְדֵי שְׂיִיכֵי וְלֹא אֲנֹמְנָא קָאֵי וּמוֹצְצִין אֲלָא עַל פֶּל אָדָם דְּוֹמְיָא דְּנוֹתְנִין עֲלֵיהָ אֲסַפְלָגִית וּקמ"ל ר"פ דְּמַצְנָה הוּא הַמְצִיבָּה וְעַל הָאֲנֹמְנָא מְוֹטְלָתָּה וּמוֹצְצִין בְּהַדְדֵי מוֹהֲלִין וּפּוֹרְעִין שְׂיִיָּה בְּנֹלְהוּ מְצַנַת מִילָה הוּא וְהָאֵי אֲנֹמְנָא דְּלֹא מְיִיזָּהּ מְעַבְרִינוּ לִיהָ ז"א דמ"מ מֵאֵי דְּאָמַר ר"פ סַפְנָה הוּא פְּשִׁיטָא מְדַקָּא מְחַלְלֵי עֲלֵיהָ שְׁבִתָּא סַפְנָה הוּא וְלֹא הֵנָּה לִיהָ לְרַב פֶּפֶא לֹאמַר אֲלָא הָאֵי אֲנֹמְנָא דְּלֹא מְיִיזָּהּ מְעַבְרִינוּ לִיהָ כְּנ"ל וְהַשְׁתָּא לֹא קוּשְׁיָא מִיָּדֵי ג"כ לְאִידָּהּ גִּיסָא מֵאֵי פְּרִיָּה עַל ר"פ פְּשִׁיטָא וְכו' הָא ר"פ תְּרַתֵּי מִקְלֵי קמ"ל דְּמַצִּיבָּה מְצוּנָה הוּא עַל הָאֲנֹמְנָא וְגַם סַפְנָה הוּא וְאִם כֹּן מְמַתְנִי הָא לֹא מוֹכַח דְּמִשׁוּם סַפְנָה מְחַלְלִין עֲלֵיהָ שְׁבִתָּא דִּי"ל רַק מִשׁוּם מְצוּנָה דּוֹחָה שְׁבִתָּא וְכַנ"ל: כ"ד) וּלְפַמ"ש בְּאַמְתָּא זְהוּ תִירוּץ הַגְּמָרָא דְּה"א דָּם מִיְפְקֵד פְּקִיד ר"ל וְלִיפָא סַפְנָה בְּמַנְיַעַת מְצִיבָּה וְהָא דְּמַשְׁנָה קָרִי לָהּ צְרַכֵי מִילָה הֵינּוּ מִשׁוּם מְצוּנָה בְּעֵי מְצִיבָּה אֲפִילוּ אִם מִיְפְקֵד פְּקִיד וְה"א בְּאַמְתָּא מֵהָאֵי טַעְמָא שְׂרִי בְּשִׁבְתָּא מִשׁוּם מְצוּנָה דְּחֵי לִיהָ אֲלָא דְּקוּשְׁטָא הוּא כִּינּוּן דְּמִיְפְקֵד פְּקִיד לִיפָא חֲבוּרָה וְאִיסוּר תּוֹרָה כְּלָל בְּלֹא דְּחִינִית מְצוֹת נְמִי שְׂרִי בְּשִׁבְתָּא מֵהָאֵי טַעְמָא דְּלֹא עֵבִיד אִיסוּרָא כְּלָל וּקמ"ל ר"פ סַפְנָה הוּא נְמִי דָּם חֲבוּרֵי מִיְחַבְר כְּנ"ל וְגַם שְׂאָר קוּשְׁיָא הַנ"ל אִי מְצוּנָה הוּא הַמְצִיבָּה לָמָּה לִיהָ לְר"פ הָאֵי טַעְמָא דְּמִשׁוּם סַפְנָה וְת"ל מִשׁוּם דְּעֵבֵר אֲמַצְנָה דְּאוּרִיָּתָא (אָמַר הַחַח"מ עֵינָן לְקַמְן בְּסִי' ב' סְעִיף ח' ד"ה וּמְלַבֵּד מֵה) וְגַם שְׂיִנּוּיָא דְּש"ס דְּקמ"ל מוֹצְצִין דְּוֹמְיָא דְּאֲסַפְלָגִית וְכו' מִשׁוּם סַפְנָה וְת"ל מִשׁוּם מְצוּנָה נ"ל דְּלִק"מ דְּטוּבָא אִיפָא בִּינְיָיָהוּ חֲדָא בְּנוּלָד מְהוּל דְּקִי"ל דְּצָרִיָּה לְהַטִּיף מְמַנּוּ דָּם בְּרִית בְּכַה"ג אִין צָרִיָּה לְמַצִּיבָּה לְמַצְנָה לְכ"ע אֲבָל מִשׁוּם סַפְנָה אַחַר שְׁפָכְרָה הַתְּחִיל הַדָּם וְנִתְעוֹרַר לְצִאת אִיפָא סַפְנָה וְאִי לֹא מְיִיזָּה לְנוּלָד מְהוּל מְעַבְרִי לִיהָ מִשׁוּם סַפְנָה מִשְׁא"כ מִשׁוּם מְצוּנָה לִיפָא כַה"ג (וְלִמ"ד לְקַמְן בְּנוּלָד מְהוּל וְדָאֵי עֲרָלָה כְּבוּשָׁה יֵשׁ וְדוֹחָה שְׁבִתָּא ה"ט דְּמַתְנִי נְמִי דְּתַנִּי מוֹצְצִין דְּוֹמְיָא דְּאֲסַפְלָגִית וּמִשׁוּם סַפְנָה אֲפִילוּ בְּנוּלָד מְהוּל נְמִי) עוֹד נ"מ ב' בְּאֵב הַמָּל אֵת בְּנוּ וְלֹא מְצִץ אִי מִשׁוּם דְּעֵבֵר אֲמַצְנָה מְעַבְרִי לִי מְאוּמְנָתוּ רַק שְׁלֹא יְמוּל עוֹד אַחֲרֵים אֲבָל וְדָאֵי לֹא מְעַבְרִינוּ לִיהָ לְמִלְמוּל עוֹד אֵת שְׂאָר בְּנֵי כִּינּוּן דְּמַצְנַת עֲשֵׂה דְּאוּרִיָּתָא עַל הָאֵב לְמוּל אֵת בְּנוּ לֹא קִנְסִינוּ לִי מִשׁוּם שְׁעֵבֵר עַל פְּרִט א' מְפֻרְטֵי הַמְצוּנָה שְׂיַעֲבֹר וְיִבְטַל עוֹד כֹּל הַמְצוּנָה שְׁעָלֵיו מִי שְׂאֵכֵל שׁוּם וְרִיחוֹ נוֹדֵף וְכו' אֲבָל מִשׁוּם ה"ט דְּסַפְנָה מְעַבְרִי לִיהָ גַם לְהָאֵב מְלָמוּל שְׂאָר בְּנֵי מִשׁוּם סַפְנָת נְפֻשׁוֹת בְּנֵי עוֹד נ"מ ג' אִי מִשׁוּם דְּעֵבֵר אֲמַצְנָה בְּחַד זִימְנָא לֹא מְעַבְרִינוּ לִיהָ אֲא"כ הַחֲזוּק בְּכַף בְּתַלְתָּא זִימְנֵי אוּ בְּתַרֵי זִימְנֵי אוּ בְּהַתְרוּ בּוּ וְהוּא פּוֹשְׁעַת כְּמוֹ בְּטַבַּח שְׂיַצְאָה טְרִיפָה מִת"י ע' תְּשׁוּבַת מֵהַר"ט סְפָר שְׁנֵי סִי' ט"ו וְתְשׁוּבַת גְּחֻלַת שְׁבַעָה אֲבָל מִשׁוּם ה"ט דְּסַפְנָה מִשׁוּם פַּעַם א' נְמִי מְעַבְרִי לִיהָ דְּחַמִּירָא סַפְנָתָא מְאִיסוּר' .

עוֹד נ"מ ד' אִי מִשׁוּם דְּעֵבֵר אֲמַצְנָה מְהִי לִיהָ תְּשׁוּבָה בְּמִקְבֵּל עָלֵיו דְּבָרֵי חֲבֵרוֹת שְׁלֹא יְפֻשְׁעַת עוֹד וְיִזְהַר בְּאוּמְנָתוּ מִשְׁא"כ מִשׁוּם ה"ט דְּסַפְנָתָא מְעַבְרִי לִיהָ לְעוֹלָם מְשַׁמַּע וְלֹא מְהִי לִיהָ תְּשׁוּבָה.

עוֹד נ"מ ה' אִי מִשׁוּם דְּעֵבֵר עַל פְּרִט אַחַד מִדִּינֵי הַמְצוּנָה וְלֹא מְיִיזָּהּ הֵינּוּ בְּחוּל בְּאַמְתָּא מֵה"ט מְעַבְרִי לִי אֲבָל אִם בְּשִׁבְתָּא לֹא מְיִיזָּהּ י"ל סְבַר מְצוּנָה עֵבִיד שְׁלֹא לְחַלְלָה שְׁבִתָּא בְּשִׁבְבִיל מְצוֹת

בְּעֵלְמָא כְּמוּ בְּהַגְי קְבוּרָאֵי בְּמַס' סְנֵהֲדָרִין ד' כ"ו ע"ב וְכִמוּ אַם לֹא חֲזַר עַל צִיצִין שְׁאִין
מְעַפְבִּין כָּל עוֹד שְׁלֵא פִּירְשׁ וְדָאֵי לֹא מְעַבְרִי לִיה וְה"נ מְשׁוּם מְצִיצָה דג"כ אִינוּ מְעַפְב
הַמְצִנָּה דְמָל וְלֹא פִּרְע כְּאֵלוּ לֹא מְל תַּנּוּ אַבְל מְל וּפְרַע וְלֹא מְצִץ אִין מְעַפְב רַק מְצִנָּה
דְּרַבְּנָן הוּא אוֹ הֶלְכָה לְמַנְשָׁה מְסִינֵי רַק לְכַתְּחִילָה וְאִי לֹא מְיִיץ בְּשִׁבְתָּ לֹא מְעַבְרִי לִיה אַבְל
מְשׁוּם סְכָנָה גַּם בְּשִׁבְתָּ אִי לֹא מְיִיץ מְעַבְרִינּוּ לִיה א"כ אַף דְּמְצִיצָה צְרִיף לְגוּף הַמְצִנָּה
מְכַל מְקוּם הַנְּצָרָה ר"פ לְטַעַם הַסְּכָנָה לְכַה"ג וְגַם לְשִׁינּוּי' דְּש"ס דְּמוֹצְצִין דְּמַתְּנִיתִין דְּוּמְיָא
דְּאַסְפְּלָגִית מְשׁוּם סְכָנָה הוּא וְת"ל מְשׁוּם מְצִנָּה דְּחֵי שִׁבְתָּ וְלִיתָא לְכָל הַגְי תִּירוּצִים
אַמְתַּנִּי! (כ"ה) וְנ"ל דְּלֶק"מ דְּזו"ל הֲר"ן עַל דְּבָרֵי ר"פ שְׁהַעֲתִיק הֲרִי"ף סְכָנָתָא הִיא שְׁאִילוּ
אִין בְּדָבָר סְכָנָה לֹא הִיָּה מְוֹתֵר לַעֲשׂוֹת חֲבוּרָה בְּשִׁבְתָּ שְׁהַדָּם הַיּוֹצֵא ע"י מְצִיצָה חֲבוּרֵי
מִיחְבֵּר וְנִמְצָא שְׁהוּא עוֹשֶׂה חֲבוּרָה בְּמְצִיצָה זֹו עכ"ל וְתַמּוּהַ דְּגִמְרָא מְקַשָּׁה עַל ר"פ
פְּשִׁיטָא הוּא דְּסְכָנָה הוּא עפ"י הוֹכְחָה וְר"פ מְסַבְּרָתוּ קמ"ל דְּסְכָנָה הוּא וּמְמִילָא ה"פ
בְּמַתְנִי' וּמְשׁו"ה מְוֹתֵר לְחַלְלֵי שִׁבְתָּ עֲלֵי וְהֲר"ן מְהַפֵּךְ הַסְּכָנָה לְמְסוֹנָב וּמְסוֹנָב לְסִיבָה
וְצ"ע אֲמַנּוּם נ"ל מְדַמְסִיק הַגְּמָרָא לר"פ ה"ט דְּמַתְנִי' מוֹצְצִין דְּוּמְיָא דְּאַסְפְּלָגִית מְשׁוּם סְכָנָה
ס"ל לְהֲר"ן דְּה"ט דר"פ דס"ל חֲבוּרֵי מִיחְבֵּר וְאִית בֵּיה סְכָנָה מְשׁוּם דְּמַחְלָלֵי עֲלֵיהַ שִׁבְתָּ
דְּוּמְיָא דְּאַסְפְּלָגִית וְכַמוֹן קַתְנֵי מַתְנֵי וְא"ש וְא"כ בְּאַמְתָּ גַּם מְשׁוּם גּוּף הַמְצִנָּה מְחַלְלֵי שִׁבְתָּ
עַל הַמְצִיצָה אַבְל מְדוּמְיָא דְּאַסְפְּלָגִית שְׁמַעִי נְמִי ה"ט דְּסְכָנָה: כ"ו) וְעוֹד נ"ל רְאֵיהַ
מְדַמְקָשָׁה ש"ס עַל ר"פ פְּשִׁיטָא מְדַמְחַלְלִים עֲלֵיהַ שִׁבְתָּא סְכָנָה הוּא וּמ"ש מְשִׁבְתָּ דְּפִרְיָה
גַּם מְבַחֵל ה"ל לְהַקְשׁוֹת דְּאִי לֹאוּ סְכָנָה הוּא אִיכָּא אִיסוּרָא דְּחוּבְל בְּחֲבִירוּ בְּמְצִיצָה
וְאַפְּלִי בְּקִטּוֹן נְמִי כַּמ"ש הֲרַמְב"ם הִל' חוּבְל רפ"ה וְהוֹכְחֵתִי כֵּן בְּתַשׁוּבָה א' וְעִינּוּ ב"ק דָּף
פ"ז סוּף ע"א וְרִישׁ ע"ב דְּעֵלֵי' נְמִי לֹא יוֹסִיף קְאִי וְעוֹד הָא לֹא מְתַרְצָא כָּלֵל גַּם בְּשִׁינּוּי'
דְּגִמְרָא דְּה"א מִיְפְקֵד פְּקִיד וְלִהְכִי שְׁרִי בְּשִׁבְתָּ דְּאִין פְּאֵן אִיסוּר תוֹרָה וְהָא עֲדִינּוּ קָשָׁה
דְּחוּבְל שְׁאַסְרָה תוֹרָה אַף בְּדָם דְּמִיְפְקֵד פְּקִיד דְּלֹא יוֹסִיף פְּתִיב וְא"כ מְדַשְׁרֵי מְצִיצָה בְּחוּל
ע"כ סְכָנָה הוּא וּמְאִי קמ"ל ר"פ פְּשִׁיטָא וְצ"ע אֲלֵא ע"כ דְּמְצִיצָה מְגוּף הַמְצִנָּה הוּא כְּמוּ
הַמִּילָה וְהַפְּרִיעָה וְהַרִי הַפְּרִיעָה נְמִי עֲבִיד חֲבוּרָה וְלֹא נִתְּנָה פְּרִיעָה לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ וְאִינָה
מְפּוֹרְשַׁת בְּתוֹרָה רַק מְהַלְכָה לְמַנְשָׁה מְסִינֵי ה"נ הַמְצִיצָה בְּכָלֵל הֶלְכָה לְמַנְשָׁה מְסִינֵי מְצִנּוֹתוּ
בְּכַף גַּם בְּלֹא סְכָנָה וְלֶק"מ מְבַחֵל וְאִי דְּגַם מְשִׁבְתָּ לֶק"מ עַל ר"פ מַה"ט כְּבָר כְּתַבְנוּ
דְּבַאמְתָּ זְהוּ תִי' הַגְּמָרָא וְכַנ"ל (וְאַפְּשֵׁר הָא דְּתַנּוּ מְל וְלֹא פִּרְע כְּאֵלוּ לֹא מְל וְלֹא נִי מְל
וּפְרַע וְלֹא מְצִץ וְכו' הִינּוּ מְשׁוּם דְּרַבּוּתָא קמ"ל אַף דְּפְרִיעָה רַק הַלַּמְמ"ס הוּא כַּמ"ש
הַתוּי"ט וְאַף דְּמָל וּמְצִץ פִּינּוּן שְׁלֵא פִּרְע ה"ל כְּאֵלוּ לֹא מְל דְּאֵלוּ מְצִיצָה גַּם לְאַבְרָהָם אֲבִינוּ
נִיתְּנָה קוּדָם הַפְּרִיעָה לְמְצִנָּה אַבְל בְּאַמְתָּ בְּלֹא מְצִץ לֹא אֲמַרִינוּ כְּאֵילוּ לֹא מְל וּפְרִיעָה
עֲדִיפָא בְּהָא דְּמְצִיצָה רַק לְמְצִנָּה הוּא וּמְשׁוּם סְכָנָה) (אֲמַר הַמְּחַבֵּר בְּהַנְּרַמְנוּתִיהַ דְּמַר
לְדִידֵי חֲזִי לִי דְּמְצִינּוּ לְמִימַר דְּמְשׁוּם הִכִי לֹא תַנִּי כְּאֵילוּ לֹא מְל כְּדַתְנֵי גְבִי לֹא פִּרְע דְּהַתָּם
שְׁיִיף לְמִימַר כֵּן וְנִבִּין מְזַה שְׁיַחְזוֹר וְיַסִּימִים הַמְצִנָּה דְּהִינּוּ שְׁיַפְרַע דְּאִיתִיהַ בְּתַמְנָתָא גַּם
אַחַר שְׁסִילֶק יְדִיו מְהַמִּילָה אַבְל בְּמְצִיצָה אִימּוֹר דְּבַתֵּר דְּסִלִּיק יְדִיהַ וְעַבְרָ זְמַן כָּל דְּהוּ
לִיתִיהַ בְּתַמְנָתָא לְחֲזוֹר עַל הַמִּילָה וְלְמְצוֹץ דְּלֹא מְהַנִּיא הַמְצִיצָה אֲלֵא בְּהַ שְׁעָתָא וְכִינּוּ דְּלֹא
מְצִץ בְּהַ שְׁעָתָא מְאִי זְהוּהַ הִנּוּ וְיַתְכּוּן שְׁלִזָה פִּיוֹנָה דַּעַת יְדִידֵי הַגְּאוֹן בְּסִפְרָ פּוֹרַת הַבְּרִית
שְׁהַבְּאִתִי לְקַמֵּן בְּסִי' ב' סְעִיף ט"ו (בְּסוּף ד"ה וְכוּן נְפָקָא מִינָה) שְׁכַתְבּ וי"ל דְּאִוְלֵי מְמִילָא
שׁוּב לֹא יוֹעִיל אַחַר כָּף) שׁוּב מְצִינֵי לְפּוֹסֵק אַחֲרוֹן הַמְּפּוֹרְסִים הַגְּאוֹן בְּעַל הַלְבוּשִׁים

בהלכות מילה סי' רס"ו סעיף ב' שפכת וז"ל מילה דוחה יו"ט ושבת וכו' ואפילו בזמנה אינה דוחה אלא המילה עצמה ופריעה ומציצה שכולם מעיקר המילה הם כמו שנתבאר לעיל וכו' ונותן עליה אספגנית וכו' עכ"ל וגם בסעיף יו"ד שם פתב הלבוש וז"ל לא התירה התורה בשבת אלא מילה דכתיב וביום השמיני ימול דהיינו מילה פריעה מציצה אבל להטיף דם ברית בלא מילה לא התירה וכו' עכ"ל: ז"ך) ומ"ש כמ"ש לעיל וכו' היינו מ"ש הלבוש בסי' רס"ד סעיף ג' דשם פתב וז"ל כיצד מלין חותכין ערלת ראש הגויה וכו' ואח"כ פורעין את הקרום הרך של מטה וכו' ואח"כ מוצצין את הדם מן המילה שאין הדם ניתק ממקום חיבורו אלא ע"י מציצה לכה מוצצין עד שיצא הדם ממקומות הרחוקים כדי שלא יבא הולד לידי סכנה וכל מזהל שאינו מוצץ מעבירין אותו שמשכן הולד ואחר שמוצץ נותן עליה אספגנית וכו' עכ"ל הרי בהדיא כפל דבריו שהמציצה מעיקר המילה הוא מלבד טעם הסכנה כנ"ל וז"ל הפל בו סי' ע"ג כיצד מלין חותכין וכו' ואח"כ פורעין וכו' ואח"כ מוצץ המילה עד שיצא הדם ממקומות הרחוקים והאי אנומא דלא מייץ מעבירין ליה מפני שסכנה הוא לתינוק וכו' עושין כל צרכי מילה בשבת פגון להיות מוצץ ופורע לחזור על ציצין וכו' וסדר המילה היא להיות פורת ופורע ומוצץ ואח"כ לתת אספגנית ורטטה ואח"כ מוזגין כוס יין וכו' עכ"ל משמע נמי דמגוף מצנת מילה הוא המציצה כנ"ל וז"ל ספר התנאי לרבינו יחיאל (אמר החח"מ עם כי אינו פשוט שספר התנאי לרבינו יחיאל עיין שם הגדולים מפל מקום פולם שנים שהוא מן הקדמונים) ענין מילה סי' צ"ו והמהל וכו' ומברך על המילה וחותך הערלה וכו' ופורע הערלה ומוצץ המילה בפיו להוציא הדם ומברך אבי הבן להכניסו וכו' משמע שאחר המציצה מברך אבי הבן להכניסו ע"כ משום דמציצה גופה מצוה הוא כנ"ל: כ"ח) וז"ל הרמב"ם פ"ב מהלכות מילה הלכה ב' כיצד מזהלין חותכין את כל העור וכו' ואחר כך מוצץ המילה עד שיצא הדם ממקומות הרחוקים כדי שלא יבא לידי סכנה וכל מי שאינו מוצץ מעבירין אותו וכו' עכ"ל והא דבעי מוצץ עד שיצא הדם ממקומות הרחוקים וכ"ה לשון הכ"ב ולשון הלבוש הנ"ל פהרמב"ם ומנ"ל הא והא רב פפא כל אנומא דלא מייץ וכו' נקט ואם איתא אפילו מייץ נמי הנה ליה למימר דלא מייץ יפה פראוי מעבירין ליה אלא ע"כ מייץ כל דהו סגי.

ובס' קטן שרביט הגהב דף י"ד ראיתי שפכת וז"ל והוא צריך למצוץ עד שישער שיצא הדם ממקומות הרחוקים וכל מזהל שאינו מוצץ פראוי מעבירין אותו כי הוא סכנה לתינוק וכדאיתא בפר"א אר"פ האי אנומא דלא מייץ וכו' ולפיכך מוצצים אף בשבת אע"ג דדם חבורי מיתבר וכו' עכ"ל דייק באמת אנומא דלא מייץ פראוי אבל בגמרא דלא מייץ כ"ל משמע כנ"ל אמר החח"מ ספר שרביט הגהב לא ראיתי מעודי אנומא כדבריו פתב רבינו הערוך בערוך אמן וז"ל אנומא המזהל דלא מאיץ מילה כדבעי לה כדאמרין וכו' וחיודוש הוא שהגאון המחבר לא זכר דב"ק ואולי פבר הובאו דברי הערוך בספר שרביט הגהב וקצת נראה כן מלשון הרמ"ה בחידושו לכתב בתרא דף כ"א ע"ב בד"ה ואמר רבא וכו' שפכת וז"ל ואנומא דמהיל ולא מאיץ פדחזי ע"כ אף אולי יש לדחות שהכונה דלא מייץ כ"ל ומיקרי לא עביד פדחזי דהיינו שצריך מילה ומציצה ואיהו עביד רק מילה אבל בלשון הערוך דמייץ ולא מייץ כדבעי ודאי אין לפרש כן ועיין לקמן בסי' ב' סעיף כ' או"ק ד' או"ק י"ג והרמב"ם נ"ל לטעמיה אגיל לפמ"ש בספרו מורה נבוכים

במ"ט לשלישי טעם המילה, למעט הדם והתאונה לכן מוצץ ומושף לשם כל גידי דם בעין
אבל קשה פינו דה"א מיפקד פקיד ולמ"ד זו ודאי א"ץ למשנה הדם שם ממקומות
הרחוקים והינו או דלא דרשינו טעמא דקרא במצות מילה פהרמב"ם או דטעם אחר
במילה הוא להשלים חסרון היצירה פאבר השרוע לצרף בהם הבריות פדעת העקינה
ס"פ לה לה א"כ למסקנא נמי דלא מיפקד פקיד מנ"ל דבעי ממקומות רחוקות ונ"ל עפ"י
דהקשה מורי הגאון מוהר"ם בנעטה וצ"ל בספרו מגן אבות דף ד' הא דילפינו שבת ק"ו
מקלל בחובל ממילה דחייב והא לרמב"ם חובל מפרק הוא ובעי שיעור דם פגרוגרת
ובמילה הא אין מפרק כל פה דם פשיעור גרוגרת ותיירץ דהמצנה הטפת דם ברית אחשבי
אפילו בטיפה אחד פאלו הוי שיעורו עש"ה ודפח"ח אבל לי תלמידו קשה מאי פריף
הש"ס הכא דף קל"ג על מימרא דר"פ פשיטא מדקא מחללי עלי שבתא ספנה הוא מנ"ל
הא דמחללי עלי שבתא הא לא נפיק ע"י מציעה דם פגרוגרת וליפא חילול שבת רק
איסור דח"ש לבד ועיין במ"ל פח"י מהל' שבת אי ח"ש אסור מה"ת פלל בשבת ובתשו'
ח"ץ סי' פ"ו אע"כ צ"ל דמציעה נמי מגוף המצנה הוא וה"ל חשיבותי בטיפה א' כתי'
מורי וצ"ל על חבורה דמילה עצמה ועוד נ"ל דמזה הוכיח הרמב"ם דבעי מוצץ ממקומות
רחוקים א"כ ודאי מוצץ פשיעור גרוגרת ופריף שפיר פשיטא דספנה הוא פנ"ל מדקא
מחללי עלי שבתא: כ"ט) ולפי זה נ"ל לקיים שני התירוצים לאמת די"ל אי לא מניין
פלל ליפא ספנה אבל למצנה ע"כ צריף למצוץ אלא למצנה סגי במציעה פל שיהא
להטפת דם ברית אבל כה"ג ספנה הוא אחר שפבר התחיל ונתעורר הדם לצאת א"כ
מוצץ הרבה עד שישער שיצא הדם ממקומות הרחוקים ובכל ענין איפא חילול שבת
במציעה פורתא קמא למצנה המצנה אחשבי פי שיעורא ויתירץ (ויתרון) המציעה דליפא
מצנה אית ביה שיעורא ממקומות רחוקים ומשום ספנה בעי ליה פנ"ל אמנם פן ודאי
קשה טובא לפי"ז מאי פריף ש"ס על ר"פ פשיטא וכו' הא ממתינתין שפע"ל רק מוצצין
רק כ"ש למצנה קאמר דמחללי עלי שבתא וקמ"ל ר"פ דספנה הוא ובעי נמי למצוץ
ממקומות רחוקים פראוי וצ"ע ונ"ל באמת זהו תי' הש"ס דממתני' ה"א דם מיפקד פקיד
וליפא ספנה וע"כ סגי במציעה כ"ש לבד למצנה דצורכי מילה קרי ליה מתני' ואי ליפא
מצנה ולא ספנה למה מוצצין פלל בשבת או בחול אבל ממקומות אחרים א"צ למצוץ
קמ"ל ר"פ דם חבורי מיחברוה"ל ספנה אחר שפבר התחיל למצוץ קצת וע"כ צריף
למצוץ פראוי (עד שיצא הדם) ממקומות הרחוקים וכמ"ש הרמב"ם והכ"ב והלבוש
ושרביט הזהב הנ"ל ועוד נ"ל לאידך גיסא דלכאורה אמתני' גופיה תקשי מאי קמ"ל
מוצצין ממ"נ אי מיפקד פקיד לאו חבורה הוא ואי חבורי מיחבר הא ספנה הוא ופשיטא
ונ"ל דוקא לא מניין פלל ספנה הוא וקמ"ל מתני' דמניין טובא גם ממקומות הרחוקים אף
דליפא ספנה ה"ל כמו ציצין שאין מעכבין כ"ז שלא פירש אבל הראשון נראה יותר
עיקר מיהת ביררנו יפה מוכח מש"ס ופוסקים דמציעה מלבד טעם הספנה מגוף עיקר
מצות מילה הוא פנ"ל (ו"ל התקונים תיקון ח"י דהכי סליק פ"ה לתושבן מילה וכו'
וטעמא הוא דברית המעור וברית הלשון קשורים הם) ותדע עוד כמו דר"פ קמ"ל מוצצין
דומיא דאספגנית משום ספנה הוא מדקתני במתניתין גבי הדדי כפי רש"י ה"נ ודאי אם
מציעתא דומיא דסיפא ה"נ וכ"ש שהוא דומיא דרישא מוהלין ופורעין ומוצצין משום
מצנה הוא וכ"מ עוד בנוסח בהמ"ז בס' שרביט הזהב ונ"ל עשה מילה ופריעה ומציעה

שוב מול וכו' משמע מציצה מצנה ועיין בש"ס נדה דף מ"ה ע"א אר"ע פ"ש שפ"ל התורה הללמ"ס וכו' ועיין תשובת חוות יאיר סי' קצ"ב מ"ש ב"ה ובס"פ מצנות ד' פ' ל"ה ל"ה ובס'.

חפ"ז ד' מס' שפ"ת דף קל"ג משמע דס"ל ספנה ולא מצנה לא נחתי לכה ולא דקו ב"ה ומה גם עפ"י הסוד המציצה בפה נדאי מצנה וחובה כמ"ש באש"ל אברהם ועץ החיים מצנה כ"ח דף ל"ד ונ"ל ס' התיקונים תיקון ל"ז עשה לה חרבות צורים וחרבא דקוב"ה י"ו פיפיות לקבל מילה ופריעה ומציצה וי"ג בריתות שנכתרו עלי' וכו'.

ל) וגם לפי טעם הספנה נ"ל מוכח דאין שום חילוק מקום וזמן במציצה והוא דאם איתא מאי פריה הש"ס על ר"פ פשיטא מדמחללי עלי' שבתא ספנה הוא והא מזמן המשנה עד רב פפא אמורא בתרא נדאי נשתנו הטבעים הרבה במשך זמן מרובה כ"כ ושינוי טבע הארצות ואקלימים ולפי ספר סדר הדורות היה רב פפא רופא בנירש סמוך לסורא בשנת ד' אלפים קי"ג ולא בא"י א"כ מאי קושיא ממתני' דבא"י נשנית התם נדאי ספנה הוא פרוב חום האקלים ובאותו זמן וקמ"ל רב פפא טובא גם באקלים ש"ל וגם בזמנו לא נשתנה ענין זה הספנה במניעת המציצה, ומה גם דרב פפא רופא גופי' היה ואמורא סתמא כולל הוא בכל המקומות ובכל הזמנים (ובה"ג הלכ' מילה פ"א ג"רס רב אמר האי אומנא וכו' ספנה הוא דחבורי מיחבר ורב בבבל היה): ל"א) אלא ע"כ קים להו לגמרא דלא נשתנה בענין זה הטבע ואקלים ואף דהנסיין מעיד בזמנינו שאין ספנה בדבר נדאי גם בזמן המשנה ובזמן ר"פ ובאותו האקלימים החמים נמי לא היה ספנה בשעתה ועל אחר פ"ה היום ובאקלים שלנו אבל משום ספנה דלאחר זמן חשו דקים להו לחז"ל פנין דאבר זה ראש הגויה וקשור הוא בכל הגידים אוילי בסיבת דם הנעצר אחר שנתעורר לצאת ע"י המילה יבא עי"ז ספנה לאותו הנזמול ברוב השנים אח"ז ועיין ביש"ש פ"ק פ"ל הבשר ס"י יו"ד גבי מים אחרונים בזה"ז פ"ב וז"ל ובפרט שפ"ת ר"י ונ"ל אומר הרמב"ם אעפ"י שעשקו אין לנו מלח סדומית יש מלח אחר כמלח סדומית ואם יעביר ידיו ע"ג עיניו יסמא את עיניו ע"כ והוא היה אב לכל הטבעים ע"כ נראה שאין להקל בהם פ"ל וכו' עכ"ל וה"נ הרי הרמב"ם ובה"ג והרי"ף והרא"ש וכל הפוסקים העתיקו הא דר"פ והרמב"ם הי' אב לכל הטבעים אין לזוז ממנו ועיין תשובת חכם סופר סי' ק"א מענין שינוי טבעי ומכ"ש אחר שביארנו יפה באר היטב דגם זולת הספנה מצותו בכ"ה מדאורייתא מהלמ"ס גם בשבת בכל מקום ובכל זמן פאמור ונ"ל אור החיים פ' תזריע ימול בשר ערלתו וכו' רמז הכתוב כי צריף לעשות שלשה דברים במצות המילה מילה פריעה מציצה וכו' וצנה הי' למצוץ דם זה וכו' עי"ש: ל"ב) ועוד נ"ל ראיה ברורה לדברינו משינוי דש"ס ה"א האי דם מפקד פקיד וכו' ותמוה לשיטת הרמב"ם דס"ל כל חובל חוץ משוחט או חונק חיובו משום מפרק תולדה דדש הרי אשכחן בשבת ע"ה גבי חלזון לר"י חייב הפוצע משם מפרק אע"ג דדם מפקד פקיד כמ"ש תוס' שם ובכתובות דף ה' ע"ב מ"מ מפרק הוא א"כ מאי משני הש"ס דה"א האי דם מילה מפקד פקיד ופירש"י ליכא איסור תורה ולהכי שרי והא להרמב"ם מפרק הוא ומחלל שבת עליה ע"כ משום ספנה הוא והדק"ל פשיטא ואין לומר דה"ק ה"א מתני' דתנו ומוצצין פרבנו דר"י דף ע"ה אתי דאין דישה אלא בגידולי קרקע וקא אכל לר' יהודא באמת אין מוצצין משום דה"ל מפרק קמ"ל ר"פ ספנה הוא ומש"ה מוצצין לכ"ע זה אינו דהרי

העלו תוס' שם לחלק בין בהמה לדגים דדוקא חלזון לא מקרי גידולי קרקע לרבנן אבל בהמה ה"ל שפיר גידולי קרקע אמר המהבר חח"מ מה להביל דמה דברי הגאון בזה תמוהים בעיני דעין רואה בתוספות בדרך ע"ג בד"ה מפרק שפתבו שאין לומר דדוקא חלזון לא הוי גידולי קרקע אבל בהמה חשיבא גידולי קרקע כדמוכח בריש בפל מערבין דהא טעמא דרבנן הוא משום דילפינן מסממנים שבמשפן ולגבי דבר הגדל ממש מן הקרקע לא חשיבא בהמה גידולי קרקע וכו' עי"ש הרי דלגבי חיוב דישה בשבת סברי התוספות דבהמה לא חשיבא גידולי קרקע וכן פתבו התוספות ביבמות בפרק חרש דף קי"ד ע"א בד"ה וקסבר דאף על גב דבהמה חשיבא גידולי קרקע בפרק בפל מערבין מפל מקום פיון דגמרינן מסממנים בעינן ממש שיהא גדל מן הקרקע כמו סממנים דלגבי גידולי קרקע ממש לא חשיב בהמה גידולי קרקע כדמוכח בהפועלים גבי דיש וכו' אלמא גבי דבר הגדל ממש מן הארץ לא חשיבא בהמה גידולי קרקע וכן משמע בפרק קמא דקידושין דף י"ז גבי גורן וינב עי"ש וכן פתבו התוספות בפרק השוכר את הפועלים דף פ"ט ע"א ד"ה גידולי קרקע בריש בפל מערבין חשיב בעלי חיים גידולי קרקע וכו' התם קרי להו גידולי קרקע לפי שניזונין מן הקרקע אבל הקא מפיק שפיר חולב ומגבן דלא הוי בכלל דיש שהוא גדל וצומח מן הקרקע עכ"ל והכי נמי לדידהו יש לומר דלענין חיוב דישה דילפינן מסממנים בעינן שתהא דומיא דסממנים שגדל וצומח מן הקרקע (למאן דאמר אין דישה שלא בגידולי קרקע) ועיין בדברי הרא"ם בפרשת וישלח על פסוק ויהי לי שור וחתור (שכתב רש"י שזו אינה מן השמים ולא מן הארץ) דאף דיש מקומות דבהמה חשיבא גידולי קרקע היינו לפי שגידולי קרקע יתפרש לשני עניינים פעם שניזונין מן הקרקע ופעם שצומח ממש מן הארץ וכן הם דברי רש"י (שרמז הרא"ם שם) בסנפה דף י"א סוף ע"ב וכתבו שם התוספות בד"ה וגידולו דאף דבבביל מערבין חשיב בהמה גידולו מן הארץ לגבי דבר היוצא מן הקרקע ממש פגון דיש וגידולין לאו יוצא מן הקרקע היא אלא שהיא גדילה מן הקרקע וכן פתבו בכחנביות דף ס' ד"ה מפרק פיון דגמרי מסממנים בעינן ממש שיהא גדל מהקרקע כסממנים דלגבי סממנים לא חשיבא בהמה גידולי קרקע כדמוכח בהשוכר את הפועלים גבי דישה וכו' עי"ש הרי מפל זה מתבאר שדעת התוספות היא שלענין חיוב בשבת למאן דסובר דבעינן גידולי קרקע בהמה לא חשיבא גידולי קרקע וזה פנגד היסוד של הגאון יהודה יעלה וזו היא דעת רש"י גם כן (ועיין לקמן בסי' ב' סעיף כ' ד"ה וראיתי עוד במנחת חינוך) אמנם היה לו להגאון להביא מדברי הרב המגיד בשמיני מהלכות שבת דין ח' שפרש לשית הרמב"ם ודעמיה דבהמה חשיבא גידולי קרקע אף לענין דישה שכתב וז"ל ולדבריהם אף על פי שאמרו שאין דישה אלא בגידולי קרקע בהמה נקראת גידולי קרקע ומבואר בקצת מקומות בגמרא מההיא דאמרינן שלהי פרק הפרה דף ד"ן ע"ב גבי ונתת הפסוף וגו' בבקר ובצאן מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע ועי"ש בתוס' עכ"ל ועל דברי הרב המגיד תחול שפיר קושית הגאון ולא על פי דברי התוספות נחזור לסיים דברי הגאון והה"ד לאדם מודו רבנן בהו לר"י דחייב חובל משום מפרק וכמבואר ברמב"ם פ"ח מהל' שבת הלכה ז' וח' בהדיא א"כ צ"ע על תירוץ הש"ס פנ"ל לכן נ"ל באמת רש"י לטעמיה דס"ל חובל חייב משום נטילת נשמה ואי מפקד פקיד במילה ליכא משום נטילת נשמה לכן פירש"י בשנינויא דגמ' הנ"ל דה"א האי דמפקד פקיד וליכא חילול

שַׁבַּת [אָמַר הַחַח"מ גַּם בְּזֶה לֹא זָכִיתִי לְהִבִּין דַּב"ק אִיךָ נִתְפָּיִיס הַגָּאוֹן לִינִישָׁב בְּזֶה סוּגִית
הַש"ס לְשִׁטַּת רַש"י דְּנִהֵי דְסוּבְרָ בְּעֵלְמָא דְחוּבְלָ הוּא מְשׁוּם נְטִילַת נְשָׁמָה וּבְחַבְלָה דְמִילָה
לְפִי הַסְּלֵקָא דְעֵתִין דְמִיפְקֵד פְּקִיד לִיפָא מְשׁוּם נְטִילַת נְשָׁמָה מְכַל מְקוּם מְסוּגִיָא דְפִרְק
הַמְצַנִיעַ לְפִי פִירוּשׁ רַש"י בְּדָף צ"ה ע"א דְחֻלְב פְּקִיד וְעָקִיר וְכו' לְמַדְנּוּ דְמִידי דְמִיפְקֵד
פְּקִיד אִית בֵּיה מְשׁוּם מְפָרַק תּוּלְדָה דְדָשׁ וּלְדַבְרֵי הַגָּאוֹן שְׁהַתּוּסְפוֹת הוּכִיחוּ דְבִהֶמָּה
חֲשִׁיבָא גִידוּלֵי קַרְקַע וְהָכִי נָמִי אָדָם אִם פֶּן יֵשׁ בְּזֶה מְשׁוּם דִּישָׁה לְכוּלֵי עֲלָמָא וְאִי הָכִי
אִפְתִּי קָשָׁה דְנִהֵי דְלִיפָא מְשׁוּם נְטִילַת נְשָׁמָה הָא אִיפָא מְשׁוּם מְפָרַק דְחֻיָּב לְכוּלֵי עֲלָמָא
וּמֵאִי מְשֻׁנְיָן מֵהוּ דְתִימָא וְכו' וְלִיפָא אִיסוּר תּוּרָה וְהָרִי אִיפָא מְשׁוּם מְפָרַק] וְלִהָכִי שָׂרִי
אַבְל לְרַמְב"ם הַנ"ל הָכִי פִי דִה"א מִיפְקֵד פְּקִיד וְלִיפָא סַפְנָה וְהָא דְמַחְלֵלֵי שַׁבַּת עֲלָה ע"כ
רַק מְשׁוּם מְצֻנָה לְמַצְוֵן לְחוּד קמ"ל חַבּוּרֵי מִיחַבְרָ וְאִיפָא נָמִי סַפְנָה פּנ"ל וְלַכְאוּרָה יֵשׁ
לְדַחוּת דְאֲדַרְבָּא אִי לָאו מְצֻנָה הוּא לְמַצְוֵן גִּיחָא טָפִי לַהס"ד זֹו דְשָׂרִי בְּשַׁבַּת אָף דִּהוּא
מְפָרַק גַּם בְּמִיפְקֵד פְּקִיד מְכַל מְקוּם פִּינּוּ דִה"א מִיפְקֵד פְּקִיד וְלִיפָא סַפְנָה וְגַם מְצֻנָה לִיפָא
א"כ לֹא תִיָקוּן כָּלֵל וּמְקַלְקַל בְּחַבּוּרָה פְטוּר לר"י וְאֲפִילוּ לְמ"ד מְקַלְקַל בְּחַבּוּרָה חֻיָּב מ"מ
מְלֵאכָה שְׂאֲצֵל"ג פְטוּר בֵּיה וְה"א לְהָכִי שָׂרִי אָף דְמְפָרַק הוּא פִּינּוּ דְלִיפָא סַפְנָה וְלֹא מְצֻנָה
ה"ל מְקַלְקַל וּמְשֻׁאֲצֵל"ג קמ"ל ר"פ סַפְנָה דְחַבּוּרֵי מִיחַבְרָ וְה"ל מְתַקֵּן וְגַם צֵל"ג וּמְשׁוּם
סַפְנָה שָׂרִי עֵינֵן תּוּס' שַׁבַּת ע"ה ע"א וּבַתּוּס' ב"ק ל"ד ע"ב אַבְל ז"א חֲדָא דְאָף אַת"ל פֶּן
לַהס"ד ה"א דְשָׂרִי מְפָרַק מְשׁוּם מְקַלְקַל וְאֲצֵל"ג הָרִי מ"מ פְטוּר אַבְל אִיסוּר הוּא מְדַרְבְּנּוּ
מִיֵּהַת וְלָמָּה שָׂרִי מוֹצֵץ בְּשַׁבַּת בְּמַתְנִי' וְע"כ צ"ל מְשׁוּם מְצֻנָת מִילָה בְּכָף וְעֵינֵן בַּמ"ל פ"א
מִהִלְכוּת שַׁבַּת סוּף הִלְכָה ה' בְּשֵׁם תּוּס' כְּתוּבוֹת וּבְכוּרוֹת כ"ד וְעֵינֵן שַׁבַּת דָּף צ"ד ע"ב
א"כ מוּכַח מ"מ דְמְשׁוּם מְצֻנָה מוֹצֵצִין וְעוּד נ"ל דְדוּדָי אָף אִי לִית בֵּיה מְשׁוּם סַפְנָה אִי
מִיפְקֵד פְּקִיד מ"מ אִינוּ מְקַלְקַל בְּמַצִּיצָתוֹ שְׁמִפְרַק הַדָּם דַּע"כ לְאִיזוֹ שׁוּם תְּכָלִית לְתוּעֵלַת
הַתִּינוּק הַנִּימּוּל הוּא מוֹצֵץ כְּדִי שְׂלֵא יִכָּאב לוֹ כ"כ מִכַּת הַמִּילָה וְלִהֲקַל הַיִּסּוּרִים מְעַלּוּ
עֵי"ז אוֹ שְׂתִירְפָא יוֹתֵר מִהֲרָה עֵי"ז דְאָלוּ בְּלֹא תוּעֵלַת כָּלֵל מִי פְתִי יַעֲשֶׂה לְהַחְלִישׁ הַתִּינוּק
הַנִּימּוּל בְּמַצִּיצַת דְמוֹ עַל מְגוֹן אֱלָא וְדָאִי לְשׁוּם תוּעֵלַת פּנ"ל וְלִפִּי זֶה שְׂפִיר ה"ל מְתַקֵּן וְגַם
מְלֵאכָת מְפָרַק שְׂצָרִיכָה לְגוּפָה הוּא וְהַדָּק"ל לַס"ד דְמִיפְקֵד פְּקִיד נָמִי אִמָּאִי שָׂרִי
לְהַרְמַב"ם אִם לֹא מְשׁוּם סַפְנָה אֱלָא ע"כ מְשׁוּם מְצֻנָה מְחַלְלִים שַׁבַּת עֲלֵיהָ בְּמֵלֵאכָה
דְאוּרֵייתָא וְכַנ"ל וְכֵן צ"ל לַעֲנֵ"ד בְּכּוּנַת הַתּוּס' בְּכַתּוּבוֹת ה' ע"ב דְמִיִּיתִי רְאִיָה דַּל"ל
נְטִילַת נְשָׁמָה הוּא חֲלָשׁוֹת פַּח דַּא"כ מֵאִי פְרִיף ש"ס הֵכָא שַׁבַּת קל"ג עַל ר"פ פְּשִׁיטָא וְכו'
וְהָא ה"א מְשׁוּם מְלֵאכָה שְׂאֲצֵל"ג הוּא שְׂאִין צָרִיף לְהַחְלִישׁ הַתִּינוּק וְלִכֵּן שָׂרִי אָף בְּלֹא
סַפְנָה וְקָשָׁה הָא מ"מ אִיסוּר מְדַרְבְּנּוּ מְשֻׁאֲצֵל"ג וְלָמָּה שָׂרִי בְּמַתְנִי' וּמוֹצֵצִין לְהַחְלִישׁ
הַתִּינוּק וְע"כ ס"ל לְתוּס' מְשׁוּם מְצֻנָה שָׂרִי אַבְל קָשָׁיָא לְהוּ רַק לְשׁוֹן הַגַּמ' פְּשִׁיטָא
מְדַמְחַלְלִים שַׁבַּת עֲלֵיהָ מְשַׁמַּע בְּאִיסוּר דְאוּרֵייתָא ע"ז הַקְּשׁוֹ הָא לֹא שְׁמַעִי מְמַתְנִיתִין
פּנ"ל וְלַדְעַת הַרְמַב"ם הַנ"ל גַּם לְשִׁינוּי' דַּגַּמ' מוּכַח פֶּן דְמַצִּיצָה מְצֻנָה פּנ"ל וְעַמ"ש לְעִיל
בְּתַשׁוּ"י סִי וּבְחֻדוּשֵׁי סוּגִיָא דְחוּבְלָ בְּשַׁבַּת דָּף כ"ו דְבָרִים מְתוּקִים בַּס"ד וּבַס' זָכִירָה דָּף
ק"ז כְּתַב וְז"ל ג' הִיָּה מְלִין בְּמַדְבָּר מִשָּׁה הִיָּה מוֹהֵל וְאִהְרֹן פּוֹרַע וְיִהוֹשֻׁעַ הָוִי מוֹצֵץ מְדַרְשׁ
רַבָּה ש"ה עכ"ל וְעַמ"ש לְקַמֵּן פִּי הַמְדַרְשׁ: ל"ג) וְאִגַּב תְּמַהֲתִי בִּיבְמוֹת ד' ע"א ע"ב
שְׂאֲמָרוּ לֹא נִיְתְּנָה פְרִיעַת מִילָה לֹא"א וְכַתְּבוּ תּוּס' דִּהוּא נִיְתְּנָה הַלַּמְמ"ס וְלַעֲנֵ"ד לָאו
דוּקָא מְסִינֵי אֱלָא בְּמַצְרִים נְאָמַר לוֹ לְמַשָּׁה כַּמ"ש בְּהִדְיָא בַּס' בַּה"ג הִלְכוּת מִילָה בַּפ' ר"א

וכ"ה בַּיְלָקוּט בְּהַעֲלוֹתָהּ פְּסוּק קח את הלויים דְּשָׁבַט לוי שָׁמְרוּ בְּמִצְוֹת מִיְלָה שְׁנָאָמַר וּבְרִיתָהּ יִנְצְוּרוּ וּבְשִׁלְשֵׁת יְמֵי אֲפִלָּה נְמוּלוּ פְּנֵלְמִי וּכְמִ"ש גַּם אֶת בְּדָם בְּרִיתָהּ שִׁלְחָתִי אֲסִירֶיךָ הֵינְנוּ ע"י מִיְלָה וּפְרִיעָה וְנ"ל פְּרָקִי דַר"א פ' כ"ט עֲמַד פְּרָעָה וְגִזַר עֲלֵיהֶם וּכְו' וּמִנְעַ מִהֶם בְּרִית מִיְלָה וּבִיּוֹם שְׁיִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם נְמוּלִים פְּנֵלְמִי מְגֹדוֹל וְעַד קֶטֶן שְׁנָאָמַר וּכְו' וְתו' בִּיבְמוֹת ד' ע"א ע"ב ד"ה מ"ט וּכְו' בְּתָרָא פְתָבוּ בְּהַדְרָא יוֹצְאֵי מִצְרַיִם מְלוּ וּפְרָעוּ שְׁנִצְטוּוּ עַל הַפְּרִיעָה וְע"כ בְּמִצְרַיִם נֶאֱמַר לוֹ לְמִשָּׁה וּכְמִ"ש בַּה"ג וְלֹא בְּסִינַי (וְגַם מוֹכַח פֶּן בִּיבְמוֹת מ"ו לר"א יְלִיף מֵאֲבוֹת שְׁמֵלוּ כְּשִׁיצְאוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא טָבְלוּ וּכְו' וְהַל"ל גְּמִי מֶל וְלֹא פְרָע גַּר הוּא וְעֵינָן רַמְבַּ"ם ר"פ י"ג מֵא"ב וְהַ"ה בְּשֵׁם רַמְבַּ"ן ר"פ הָעֶרֶל וּבְתוֹס' פְּרִיתוֹת דָּף ט' וְעֵינָן בּוֹז"ג ס"פ בָּא) וְכֵן בְּמִדְרָשׁ רַבָּה עַל שִׁיר הַשִּׁירִים בְּפִסּוּק מַה יָפוּ פְעַמְיָהּ וּכְו' וְגַם בַּפ' הִנֵּה מִטְתּוֹ וּכְו' עַד שֶׁהִמְלִיךָ בְּמִסִּיבּוֹ וּכְו' אֵיתָא דְאֶהְרֹן הָיָה פּוֹרַע לִכ"ע מִיָּד בְּאֲכִילַת פֶּסַח מִשׁוּם וְכָל עָרַל לֹא יֵאָכֵל בּוֹ ע"ש וְעֵינָן אַבְרָבְנָאֵל בִּיהוֹשֻׁעַ פְּתַב ג"כ דְּלִכ"ע בְּעַת שְׁיִצְאוּ מִמִּצְרַיִם נְמוּלוּ וְאֶהְרֹן הָיָה פּוֹרַע (וּמִיְיָתִי שָׁם פְּלֹגְתָּ שִׁי"א יְהוֹשֻׁעַ נִצְטוּהָ עַל הַפְּרִיעָה עַש"ה אָבֵל בַּמַּד' חֲזִית הַנָּ"ל יְלִיף מִקְרָא שׁוֹב מוֹל אֶת ב"י שְׁנִית דִּיהוֹשֻׁעַ הָיָה מוֹהֵל) וּבַה"ג בַּפְר"א הִלְכוֹת מִיְלָה שָׁם גָּרִיס בַּגְמ' שָׁם שְׁנִית לְפְרִיעָה וְלֹא פְרָש"י בִּיבְמוֹת שָׁם ע"א שְׁדָחָה גִיְרָסָא זֵו וּמִפְרָשׁ שְׁנִית לְמִצְרַיִם דְּנִיחָנָה פְרִיעָה לְמִשָּׁה בְּמִצְרַיִם וְגַם שׁוֹב לִיהוֹשֻׁעַ מִשׁוּם אֵלָה הַמִּצְוֹת וּכְו' תוֹס' בִּיבְמוֹת שָׁם בַּד"ה לֹא נִיחָנָה וּכְו' א"כ פְּרוּעִים הָיוּ ג"כ מוּלִים יוֹצְאֵי מִצְרַיִם וְהִלְכוּשׁ סִי רַס"ה בִּי"ד מִיְיָתִי מִדְרָשׁ בְּמִדְרָבָר רַבָּה עַל פְּסוּק שִׁימוּ אִישׁ חֲרָבוֹ וּכְו' ר"ל לְמוּלְמִי קוֹדֵם שְׁיִהְרָגֵם וְאֶהְרֹן הָיָה פּוֹרַע וִיהוֹשֻׁעַ מִשְׁקָה ר"ל מִשְׁקָה אוֹתָם עֶפֶר הָעֵגֶל פְּסוּטָה וּמַה"ט אֲמַרִי בְּהַשְׁקִינִית יֵין לְתִינוּק הַנִּימּוֹל בְּדַמְיָהּ חֲזִי וּכְו' וּכ"כ הַסְפָּר אַבּוּדְרָהֶם הַל' בְּרַפְתָּ מִיְלָה ע"ש הַרִי ג"כ דְּמִשָּׁה נִצְטוּהָ בְּפְרִיעָה קוֹדֵם הָעֵגֶל (שְׁמַבִּיא הִלְכוּשׁ מוֹכַח מִשָּׁה מוֹהֵל אֶהְרֹן פּוֹרַע וּכְו' דְּלֹא מְלוּ פְלָל בְּמִדְרָבָר וְכַגְמָרָן וְלֹא כְּפְרָקִי דַר"א בְּתוֹס' שָׁם יְבְמוֹת ע"א ע"ב ד"ה מ"ט וּכְו' קַמָּא) עַכ"פ מוֹכַח דַּמ"ש תוֹס' יְבְמוֹת שָׁם סוּף ד"ה לֹא נִיחָנָה וּכְו' הִלְכָה לְמִשָּׁה מְסִינַי הוּא לֹא דוֹנָקָא וְצ"ע: ל"ד) וּבַה"ג שָׁם פְּתַב עוֹד דְּפְרִיעָה דוֹחָה שְׁבַת יְלִפְיָנָן מְהִיקָשׁ בִּיהוֹשֻׁעַ שׁוֹב מוּל שְׁנִית אִתְמַקְשׁ סוּף מִיְלָה לְתַחֲלַת מִיְלָה שְׁדוּחָה שְׁבַת ע"ש וּכ"כ בְּשִׁאֲלֹתוֹת פ' אַחֲרֵי מוֹת צ"ג וְעֵינָן בַּס' שִׁאֲלַת שְׁלוֹם אוֹת צ"ט שָׁם וְצ"ע שְׁנָהּוּ נִגְדַּד הַגְמ' בִּיבְמוֹת ע"א שָׁם דְּהִיקָשׁא אֶתִי לְצִיצִין מְעַכְבִּים גּוּף הַמִּיְלָה אוֹ לְצִיצִין מְעַכְבִּין הַפְּרִיעָה עֵינָן תוֹס' שָׁם בַּד"ה סוּף וּכְו' וְצ"ע ג"ג וְצ"ל כְּוֹנָנְתוֹ מִשׁוּם אֵין הִיקָשׁ לְמַחְצָה כַּמ"ש בְּשִׁאֲלַת שְׁלוֹם וְהִנֵּה כְּוֹנָנְתָם ז"ל כְּכָל הַנִּי מִדְרָשׁוֹת דְּמִשָּׁה וְאֶהְרֹן וִיהוֹשֻׁעַ עֲסָקוּ בְּמִילְתָם תְּמִיד וּפְלִיגִי מִי מֶל וּמִי מִהֶם פְּרָע וּמִי מִהֶם מִשְׁקָה וְעֵינָן תוֹי"ט סו"פ ר"א דְּמִיְלָה וּבְתִשׁוּ' יַד אֵלֶיךָ סִי נ"א מְחֹז"ל בְּזָה גְבִי שִׁימוּ אִישׁ חֲרָבוֹ פִּי הִלְכוּשׁ יָפָה דִּיהוֹשֻׁעַ אוֹ מִשָּׁה הָיָה מִשְׁקָה עֶפֶר הָעֵגֶל אָבֵל בַּמַּד' חֲזִית הַנָּ"ל בְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם וּשְׁאָר מְחֹז"ל הַנָּ"ל מֵאֵי כְּוֹנָנְתָם בְּזָה א' מִשְׁקָה וְצ"ל כְּוֹנָנְתָם מִשְׁקָה כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה יֵין לְהַנִּימּוֹל וְזָה אֲפֻשֶׁר טַעַם הַגְּאוּנִים שְׁהַסְפִּימוּ פְּנֵלְמִי לְבָרָךְ בְּרָכָה אֲשֶׁר קִיְדַשׁ יְדִיד וּכְו' עַל הַכּוֹס יֵין וְהַב"י בַּסִּי רַס"ה פְּתַב שְׁלֹא מִצְאָה זָה מְבוֹאָר בַּגְמָרָא וְלֹא בְּדַבְרֵי הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם וּכְו' עַש"ה וְלַעֲנֵד יִצְאָ לְהֶם כֵּן מִמְדְרָשֵׁי חֲז"ל הַנָּ"ל וְעוֹד נ"ל שְׁכּוֹנָנוּ עַל מְנַהֵג בְּנֵי א"י שְׁבִיִּיָר הַטּוֹר סוּף סִי רַס"ה שְׁמוּהֵלִין עַל הַמִּים וְרוֹחְצִין בָּהֶם וּכְו' אוֹ אֲפֻשֶׁר שְׁכּוֹנָנוּ עַל כּוֹס מְצִיצָה שְׁנוֹהֵגִים אַחַר הַמְצִיצָה לְשִׁפּוֹךְ מִהַכּוֹס שֶׁל יֵין עַל הַמִּיְלָה עֲצָמָה אוֹ כּוֹס מִיָּם כְּדִי לְהַשְׁקִיט מְרוּצַת הַדָּם

וּלְעֲצָרוֹ וְזֶהוּ א' מִשְׁקָה ר"ל מִשְׁקָה אֶת הַמִּילָה עֲצָמָה וּלְפַמ"ש דְּמַצִּיצָה מְגוּרָה הַמְצָנָה הִיא
א"כ נ"ל אֶף דְּלִטְעַם הַסַּכְּנָה י"ל זֶהוּ בְּמִילָה בְּזַמְנוֹ דְּנִקְא דְּחִלוּשׁ הַתִּינוּק אֲבָל בְּגִדוּלִים
לִיכָא סַכְּנָה וּא"ץ מַצִּיצָה אֲבָל פִּינוֹן דְּמַצִּיצָה מְצָנָה גַם בְּגִדוּלִים בְּעִי' לָהּ לְכֹן ע"כ הִנֵּה
הֵתֵם בְּיוֹצְאֵי מְצָרִים א' מִשְׁקָה אַחַר הַמַּצִּיצָה אוֹ ר"ל א' מִשְׁקָה טוֹרְפִין לָהּ יִינוּ וְשָׁמֹן
לְרַפּוּאָה וְעֵינֵין לְבוּשׁ סִי רס"ד כְּתִב דְּפָרִיעָה רַבְתָּה תוֹרָה כְּמָה פְּעָמִים הַמּוֹל יְמוֹל לְרַבּוֹת
אוֹתָהּ הַעוֹר שְׁמַעְפֹּכֶת בְּמִילָה עֵש"ה וצ"ע דְּזֶהוּ נִגְדַּת הַגְּמָרָא וּפּוֹסְקִים הַנֵּ"ל שׁוֹב חֲפֵשֶׁתִי
וּמַצְאֵתִי בִירוּשָׁלַיִם יְבָמוֹת פ' הָעֶרְל פֶּן וַיִּזְכֹּר הַמּוֹל יְמוֹל גְּזִירָה לְשֵׁתִי מִיְלּוֹת א' לְמִילָה וּא'
לְפָרִיעָה אַחַת לְמִילָה וּא' לְצִיצִין עַד כַּדוֹן ר"ע דְּדָרְיָשׁ לְשׁוֹנוֹת רַבּוּיִין הֵן כַּר' יִשְׁמַעְעָל זֹ
אָמַר לְשׁוֹנוֹת כְּפּוֹלִין הֵן הַתּוֹרָה דְּבִרָה כְּדָרְכָה הַלּוּף הַלְכָתָּה נִכְסָף נִכְסָפָת גְּנוּב גְּנוּבִיתִי מִנֵּ"ל
א"ר יוֹדָא בַר פִּזִי אֲזַ אָמְרָה חֲסַן דְּמִים לְמוֹלָתָּה מִכָּאֵן לְשֵׁתִי מִיְלּוֹת אַחַת לְמִילָה וְאַחַת
לְפָרִיעָה א' לְמִילָה וּא' לְצִיצִין עכ"ל וְהַמְפָּרֵשׁ פְּנֵי מִשָּׁה כְּתִב עֲלֵי וַיִּזְכֹּר וְס"ל לְהָאֵי תַנָּא
דְּנִיחָתָהּ פְּרִיעַת מִילָה לֹא אֲנִדְרֵשׁ נְמִי לְצִיצִין דְּמַחַד קִרְא נְפָקִי וּפְלִיג אַרְבַּ דְּאָמַר בְּבִבְלִי
דָּף ע"א דְּלֹא נִתְּנָה פְּרִיעַת מִילָה לֹא א"ר אֲנִי לְטַעְמָהּ וְכוּ' וצ"ל דִּס"ל לְתַנָּא דְּהָכָא דְּקִרְא
דְּשׁוֹב שְׁנִית בִּיהוֹשֻׁעַ לְעִיכּוּבָא אֲתִי לְאֶקּוּשִׁי סוּף מִילָה וְכוּ' וּכְקוּשִׁית ש"ס בְּבִלִי שָׁם
וְדִלְמָא לְאֶקּוּשִׁי וְכוּ' לְגִירְסַת ר"ח וְלִשׁוֹן ב' דְּרִשִׁי שָׁם וְכוּ' עֵש"ה וְכוּ' בִירוּשָׁלַיִם שְׁבַת
פַּר"א דְּמִילָה וּנְכוּנִים א"כ דְּבָרֵי הַלְבוּשׁ הַנֵּ"ל וַיִּזְכֹּר ר"ש"י בַּפ' הַבְּרָכָה וּבְרִיתָהּ יִנְצְרוּ
בְּרִית מִילָה שְׁאוֹתָם שְׁנוּלְדוּ בְּמַדְבָּר שֶׁל יִשְׂרָאֵל לֹא מָלוּ אֶת בְּנֵיהֶם וְהֵם הָיוּ מוֹלִין וּמְלִין
אֶת בְּנֵיהֶם עכ"ל וְכוּ' בְּסַפְרֵי שָׁם וְעֵינֵין בְּתַשׁוּ צִמַח צֶדֶק סס"י קכ"ח וְעֵינֵין יִלְקוּט
בְּהַעֲלוֹתָהּ קַח אֶת הַלְוִיִּם אִי כַמ"ע (כַּמ"ש) בַּה"ג וּבְרִיתָהּ יִנְצְרוּ וְכוּ' עֵש"ה וְזֶה דְּלֹא
כַּבְּה"ג הַנֵּ"ל דְּבַמְצָרִים קָאֵי וּבְרִיתָהּ יִנְצְרוּ וְכוּ' וְעֵינֵין בַּס' מְגִינֵי שְׁלֵמָה ס"פ ר"א דְּמִילָה
וַיִּזְכֹּר יוֹצְאֵי מְצָרִים מָלוּ וְלֹא פָּרְעוּ וְהַנּוֹלְדִים בְּדָרְךָ לֹא מָלוּ כָּלָל וְכוּ' עֵש"ה אֲבָל צִל"ע
לְר"א בִּיבְמוֹת מ"ו יִלְיָף מְאֻבּוֹת מָלוּ וְלֹא טְבָלוּ הוּל"ל נְמִי מָל וְלֹא פָּרַע גֵּר הוּא וְעִי' בּוֹז"ג
ס"פ בָּא הַנְּרָאָה לְעַנ"ד כְּתִבְתִּי לְקַיִּים בְּרִית עוֹלָם בְּמִילָה וּפְרִיעָה וּמַצִּיצָה וְחַתְמַתִּי שְׁמִי
הַק' יְהוּדָה אֶסְאָד ע"כ הִגִּיעוּ דְּבָרֵי הַגְּאֹן מוֹהַר"י אֶסְאָד הַנֵּ"ל: ל"ה) גַם הַשְּׁגָתִי סֶפֶר יִקָּר
עַל הַלְכוֹת מִילָה נִקְרָא בְּשֵׁם בְּרִית אֲבוֹת לְהַרְה"ג מוֹהַר"ר שְׁבַתִּי לִיפְשִׁיטִץ יצ"ו אַבְד"ק
יּוֹלִינִיצָא וְרֵאִיתִי נִכְפְּדוֹת מְדוּבָר בּוֹ בַּסִּי י"א בְּשֵׁנֵי הַפְּרָטִים א) עַל בִּיטוּל מַצִּיצָה ב) עַל
עֲשִׂיַתָּהּ בְּכִלֵי וְכִיּוֹצֵא וּכְבָר הַעֲתִיקוּתִי תוֹרָף דְּבָרֵי לְקַמֵּן בַּסִּי ב' ס"ק כ"א וְהַלְאָה וּבְכָלֵל
דְּבָרֵי שָׁם כְּתוּב גַם כֵּן בְּדִין בִּיטוּל מַצִּיצָה פִּיעוּיִין שָׁם וּמְלַבֵּד הַמּוּבָא שָׁם עוֹד כְּתִב שָׁם
בְּדָף ק' (בַּד"ה וְהִנֵּה) וַיִּזְכֹּר וְהִנֵּה רז"ל דְּרִשׁוּ בְּמַסְכַּת גִּיטִין ד' נ"ג ע"ב עַל פְּסוּק פִּי עֲלִיךָ
הוֹרְגֵנוּ כֹּל הַיּוֹם זֹ מִילָה שְׁנוּיָתָהּ בְּשִׁמְיָנִי ע"ש בְּרִשִׁי וְעֵינֵין בַּח"ס חִיו"ד סִי רמ"ה שְׁכַתֵּב
דְּעֵינֵינוּ רֹאוֹת שְׁאֶפְּלוּ אֶחָד מִנֵּי אֶלְף אֵינּוּ מֵת מִחַמַּת הַמִּילָה וצ"ל דְּמַצְנָה מְגִינָה וּמַצְלִי
אֲבָל עַל פִּי דְּרָךְ הַטְּבַע הִי הַמִּיעוּט מֵתִים ח"ו וְאַפ"ה צָנָה הַקַּב"ה לְמוֹלוֹ עֵי"ש וְהָא תִּינַח
אִם מְקַיִימִין הַמְצָנָה כְּתִיקוּנָהּ בְּחִיתוּף וּפְרִיעָה וּמַצִּיצָה כְּאֲשֶׁר תִּקְנוּ לָנוּ רז"ל אֲזַ הִיא
מְגִינָה וּמַצְלִי אֲבָל בְּלִי מַצִּיצָה וְדָאֵי הִיא סַכְּנָה וְלֹא מְגִינִי וּמַצְלִי כְּמוֹ שְׁאֲמָרוּ וַיִּזְכֹּר בְּמַסְכַּת
מְגִינָה הַעוֹשָׂה תְּפִלְתּוֹ עֲגוּלָה סַכְּנָה וְאִינָה מְצָנָה וּפִי' ר"ת שְׁאִין מְגִין בְּשַׁעַת הַסַּכְּנָה ע"ש
וְע"ז אָמַר רַב פֶּפְאֵ הָאֵי אֲנִי מְגִינִי מְעַבְרִין לִי לִיָּה שְׁאִין הוּא עוֹשֵׂה הַמְצָנָה כְּתִיקוּנָהּ
אֲזַ הוּא מְסַכֵּן אֶת הַתִּינוּק ע"כ מְעַבְרִין לִי לִיָּה מְהָא דְּאֲמָרוּ בְּמַדְרֵשׁ הוּבָא דְּבָרֵיהֶם
בַּס' מַדָּא לְשָׂאֵל טוֹר"ר הַרְשָׁע אֶת ר"ע אִיזָה מְעַשִּׂים נְאִים שֶׁל בּו"ד אוֹ שֶׁל הַקַּב"ה

הביא גלוסקאות ושיבולי' וכו' והקשה בס' קהי"ע הובא בס' הג"ל דרוש א' דלמה הביא לו גלוסקאות ושיבולי' יותר משאר דברים ותירץ שבהיות שיש באדם עשרה מצות קודם בואו לכלל אדם והם מילה פריעה מציצה ברכה ואחר למ"ד יום פדה"ב וכו' וכמו כן בשיבולי' נעשים עשרה מלאכות עד תכלית המכונן ע"ש הרי מפונש בהדיא מפי רז"ל דמצות מציצה הוא חשוב כמו מילה ופריעה וק"ל ועיין בתקוני זוה"ק ת' ל"ז שכתב שם ונ"ל על דא אמר אדם קדמא קמי' קוב"ה מי מציל את בני מקרב המתהפכת אמר לי' תרבא דמילה כד"א עשה לה חרבות צנרים ותרבא דקוב"ה ט"ז פפיות לקבל מילה ופריעה ומציצה וי"ג בריתות שונכותו עלי' ע"ש הרי לה מבואר בדברי רז"ל דמציצה היא חשוב כמו מילה ופריעה וחיזוי לי על הג' בשו"ת שואל ומשיב מהדורא ב' סי' ז' ע"ש שמפלפל לענין ב' מוהלים בשבת אי מציצה חשוב מן המצוה ע"ש שלא העיר מן התקונים הג"ל ועיין בס' חסד לאברהם עין הקורא נהר נ"א שכתב ונ"ל והנה חטא אדם הראשון הי' בשליחות ידי' כי בידני' לקח ובפה אכל גם זאת המצוה בידני' נמולים ובפה מוצצים לתמן חטא זה עכ"ל הנהב ועיין באוה"ח פרשת תזריע בפ' מול בשר ערלתו שכתב רמז הפתוב פאן פי צריף לעשות שלשה דברים במצות מילה והם מילה ופריעה ומציצה ימול פנגד מילה בשר נגד פריעה ערלתו נגד מציצה ע"ש ועיין עוד בס' הק' שערי אורה שער ה' דף נ"א שכתב לפי שברית מילה פשאדם פורת הערלה והיא מילה ב' פריעה והג' מציצה ולפיכך אמר שלש ע"ש והערני לזה הרב הג' מהר"מ גו"ו רב חיסד"א שליט"א ועוד שהרי יסד הפייטן הרחמן הוא יברך את המל בשר הערלה ופרע ומציץ דמי המילה איש הירא ורף הלכב עבודתו פסולה אם שלש אלה לא יעשה לה ונראה מזה ששלשתן שקולים המה וידוע דהפייט הנה חיבר הרב"ד בעל האשכול עיין בס' שה"ג למרן החיד"א ו"ל הלכה נראה לי דגם בנולד מהול הגם שאין חיתוף ופריעה רק מטיפין דם ברית צריכין ג"כ לעשות מציצה בפה כדי שלא יחקה את המתחדשים הג"ל פנ"ל הגם דלא מצאתי הדבר מבואר ראוי לעשות פן מטעם הג"ל עכ"ד יצ"ו: ל"ו) ושם (בס' ברית אבות) בהספמות הגאונים על הספר בסוף הספמת הגאון מוהר"ר יוסף מאיר אבד"ק סאפינקא יצ"ו כתב ונ"ל ומה שהאריך בסי' י"א אות ט"ו נגד הרוצים לבטל מצות מציצה פנים דבריו ושום מנהג ישאל לא יבטל ח"ו ועיין בספר מלבושי יום טוב הנדפס מחדש ח"א בתשובה להגאון מוהר"י הפהן שהאריך שהמציצה היא בכלל מצות מילה ולא מטעם ספנה לחוד וכן בח"ב בסוף בקונטרס זכרון מרדכי האריך בזה ואם אל סודו תדרוש עיין בטע"מ פרשת לה ותמצא סודו וחס ושלום לבטל את זאת עכ"ד יצ"ו: עתה אקום לבאר בסיעמא דשמיא את הפרט השני אם אפשר לשנות לעשות המציצה על ידי מאשין [מכונה] ואעתיק פה את אשר כתבתי לרבני גאוני דורנו יצ"ו פשנשאלתי על זה בשנת התרב"ן ואת אשר השיבו לי והלא פה דברי בעזרת גואלי וצורי: א) שמעתי כי נתחדשה המצאה לעשות המציצה ע"י מכונה על פי עצת הרופאים כי הרבה חולאים יתהוו בהנמול מחמת הכל פי המוצץ ולפני שנה (או שתיים) כתב לי רב אחד במקומות אלו שנודע לו שבאדעססא יצא הדבר בהיתר רבני העיר ובקש שאחנה דעתי ולא השבתי על זה כי אין רצוני לדבר בחדשות הנעשות בארץ עתה קבלתי מכתב מאחד מידידי מרעיש את האר"ש ורוצה להעביר את המוהל על שעשה המציצה על ידי מכונה ברצון אבות הפנים שאחד מהם הוא רופא מומחה

וידידי הנ"ל הפציר בי מאד להשיבו ועוד לא השבתי לו מאפס פנאי מרוב טרדוטי והאמת
אגיד כי לדעתי הענינה אין נראה שום חשש מצד הדין דמה לי מציצה בפה או בכלי פל
שיוצא הדם ואין לחוש לספנה ואין זה בכלל אנומנא דלא מיינן שבש"ס ובפוסקים ופנאי
אין לי לחפש בדברי הפוסקים אולי יש איזה חשש ואנכי לא ידעתי לכן אבקש מהדחת
גאונו להודיעני דעתו העליונה ואדע מה להשיב לשואלי דבר ה' זו הלכה ע"כ הגיעו
דברי מכתבי הנ"ל: ואלה דברי תשובותיהם.

ויהיו נכתבים לפי זמני מכתביהם מכתב א' (ב) ב"ה יום א' י"ג ניסן תרנ"ב שאויל ברכה
ושלום לכבוד וכו' כקש"ת מוהר"ר חז"מ שליט"א אבדק"ק קר"ב ולכל הנלוים אליו
וכו' מה שפכת נידון המציצה ע"י מכוונה שהרעיש על זה נכבד אחד על אחד המוהלים
אשר מלאו לעשות פו בודאי הצדק אתו ואעתיק לו מה שפכת בספר שבילי דוד ח"ד על
יו"ד מהגאון המובהק ר' דוד ליב זילבערשטיין אבדק"ק וואיטצען לקהל אטערדאקסען
להלכות מילה סי' רס"ג אות ה' ונ"ל מחבר סעיף ג' בדין מציצה הנה מלשון הרמב"ם
משמע דזה רק משום ספנה ואם אפטר להוציאו על ידי משיחת סמנים נראה לעניות
דעתי פשוט דאי אפטר לעשות פו וכן קמו קדשים אשר רגילין לבטל מצות שביאר
חו"ל ובאמת מצות שבכתב הרבה מהם אין שומרין גם אלו רק איזה מהם והם באשר
שמים אורבים לבטל צאן קדשים ממצות התורה מתחילין בכ"ף בסנסן אחד למען יצודו
ברשתם וכן בנה תקנו עכשיו לבטל המציצה ורק בסמרטוטין השרויים במים גם זה
יועיל כמו המציצה והם חושבים עצמם לחכמים כמו אילו לא ידעו חו"ל מזה ובאמת
לפי דברי הרמב"ם דמציצה להוציא הדם ממקומות הרחוקות שלא יבא לידי ספנה ומים
קרים אדרבה מעצרים הדם נראה לעניות דעתי דענין הספנה בנה בשביל פי ענין
החמימות ושורה בדם על פי חכמה עליונה בכל גוף האדם וכ"ז (וכל זמן) שדם זה
במקום תולדתו החמימות הוא חיות הגוף אמנם פשהדם מתעורר על ידי חיתוף בבשר
ואין יוצא כולו אם פו זה הדם שניזוז ממקומו למקום אחר אין חנומו שם בטבע ומוליד
חולאים רחמנא ליצלן על ידי זה ומביא לספנה על ידי דלקות החמימות שהוא אשר שם
שלא על פי הטבע אבל אם מניחים מים קרים במקום נביעתו לחוץ מתקרר ואין מזיק
במקום שפירש שם מיהא לו יהא פו דזה מהני כמו מציצה נראה דקדמונים בחרו דוקא
לעשות פו בשביל חיבוב מצוה וכמו שדרשו גם פו בדם המילה ואראו מתבוססת בדמיה
שדרשו זה על דם מילה ועל דם פסח וכן בצפורה אשת משה תרגום בדמא דמהולתא
הדין אתיהב חתנא לנא ועיין טורי זקב סי' תקפ"ה שהמוציץ לא יקנח דם מציצה בתקיעת
שופר ולכך מאז החזיקו עם ה' פו לחיבוב מצוה ואי אפטר לבטל המנהג וכאשר האריך
בזה בתם סופר בענין קטניות בפסח וא"ל (ואין להקשות) אם נתפוס פו דאפטר על
ידי תקנת המים היא הותר המציצה בשביל חיבוב מצוה בשבת להוציא דם דחייב משום
חובל י"ל דבאמת חובל פטור רק דמתקן מצנת מילה אבל בזה דכבר אתקנים המצוה
בעצמה ואינו נוגע למצוה ליכא מתקן מיהא ז"א (זה אינו) דמציצה לאו מקלקל הוא
דחובל לרפואה חייב וי"ל כמ"ש מגן אברהם סי' שכ"ח סקי"ז דעושיין מדורה לחולה
שיש בו ספנה אף דאפטר לחממו בבגדים אם פו הוא הדין בזה עכשיו דאיכא ספנה
מוטר רפואה שיש בה מלאכה אף דאפטר באופן אחר ואף דעכשיו בלאו הכי לוקחין
מים קרים תחת תחבונשת כמו שנתפשט זה מקרוב איזה שנים מפל מקום זה המציצה

נעשה פן קודם שמיניחין זה המים ולכן מותר ואף דאחר כף בלאו הכי יתנו מים מפל מקום א"ל (אין לה) בו אלא שעלתו: והנה באמת גם זה המנהג שנתפשט ליקח תחת תחבונות מים קרים כתבתי בא"ח סי' ש"ל כמה יש לחוש בזה בשבת בשביל סחיטה וליבון הסמרטוטין ומי יודע אם לא גם זה ממחשבות של חדשים התפשט רק למען החליש מנהגי הקדמונים כמו שדרך להדיח העם הזה מעט מעט ממנהגי קדושה אשר השריש בהם למען התגולל עליהם להדיחם מדרך התורה לגמרי ר"ל פאשר כבר הראו בפומבי כמו שכתב בתם סופר בענין גילוח בחול המועד הממציא התורה (היתרא) לעניינים פאלו יעמדו פריצי הדור חזון לאמר כמה מאות שנים נזהרו בזה ועכשיו התירו נבא ונתיר לחלל שבת ובעוה"ר כבר נתקיימה הנבואה הלז לכו צריד עקירה מדרךיהם ולא לימשדו אחריהם אפילו זיו כל שהוא וזה שנמשכו אחריהם ליקח תחת תחבונות מים אז לא היה נודע עוד בפומבי את דרכם ועכשיו נודע דרכיהם הבדלו מהם: והנה בגמרא האיי מאן דמל ולא מייז מעבירין אותו פריד פשיטא פינן דמחללין שבת על פרחין ספנה היא ותירצו מהו דתימא מפקד פקיד ופירש"י ממתניתין לא שמעינן דמחלל שבת עלה דדם מפקד פקיד ואין פאן איסור תורה והנה מוכרח מלשון רש"י דעל כל פנים מדרבנן אסור גם אם היה פקיד ואף בלא ספנה הותר אף דחולה שאין בו ספנה אין מתירין שבות בידיים יש לומר דשבות שהוא רק במקום חולה נדאי מותר כמו מפסי מןרסא בשבת וכמו שכתבתי בחידושי לא"ח סי' שכ"ח סק"ד יען דשבות זה לא ימצא רק בתורה ומשום צער הותר אבל שאר שבותין דאין מיועדין לחולה לבד לא התירו והא דפשיט לרש"י דאף אם פקיד אסור מדרבנן נראה דזה לא גרע מחולב ובחולב באמת איפא חיוב מן התורה רק דסקלא דעתין דאינו רק מדרבנן ואיתא ביבמות פ"ד בטבילת גר דאין טובלין אותו סמוך למילה דמיא מרזי מפה ועכשיו נתפשט פי מניחין סמרטוטי מים במקום כמון לרפאות וכן נמצא עוד בגמרא דמיא מרזי מפה ונראה לי דזה במים מכוונסין הא סמרטוט בלוע במים מרפא או אפילו כשנוקף אצבעו ותוחב לצלוחית מים אבל לטבול במים מכוונסין הרבה פי ישלנט פח המים הרבה על המפה מרזי ובע"ז דף כ"ט פדעתא מפת חרב ציוו להניח תחלי ולא ציוו להניח סמרטוטי מיא על כל פנים רפואה הדיא היה נח להם יותר וכן במילה איתא במשנה להניח פיתושי כמון דנוח להם יותר בזה מאיזה טעם והנה כפי אשר נתפשט כבר באיזה מקומות הקדשים מנעו מציצה מדינא אם אין זה נגד הגמרא כמ"ש פשרין למול ילדי ישראלים הכשרים אף פי אין מקיימין חיוב מצוה כמ"ש אמנם ראוי לקהל לתקן פן שלא ליקח מזהל כזה למול ילדי הכשרים פי על כל פנים זה דרכי החדשים לעקור דת תורתנו וצבור יכולין לתקן למגדר מילתא בדבר שרוב הצבור יכולין לעמוד בו והוסיפו עוד באיזה מקומות לבטל הפריעה פדרךם לבטל מעט מעט אם גם בשבת עשו פן הרי הן מחללי שבת כמו שכתב ש"ף סי' רס"ו בקראים אף דחובל מקלקל הוא ולא מקיים מצוה בלי פריעה כתב בש"א סי' נ"ב דזה ג"כ ל"ח מקלקל דעכ"פ אם יקיים מצנות פריעה אחר, כף גם זה מתקן אלא די"ל אלו אין סופן לקיים מצנות פריעה ואולי י"ל פינן דעלכל פנים דרפן בכף וצריכין לזה לפי הנהגתם לא מקרי מקלקל ועל כל פנים ראוי להרחיק מזהלים פאלו שלא למול ילדי כשרים פי בלאו הכי פתבו שטוב להדר אחר מזהל היותר צדיק ולא כזה עכ"ל הגאון שבילי דוד שהעמקתי אות באות ויש אצלי אריכות דברים אבל אדמה פי יספיקו דבריו אלה להזהיר

וילהתרות במנהל שאם (שלא) יעשה עוד כזה לבל יעבירוהו מאומנתו וראוי לשמוע
מקודם התנצלותו ואם עשה כן מדעת עצמו בלי הוראת חכם שבעירו בודאי הוא עול
גדול מאד ודי כזה וכו' ואו"ש ויחוג חהמ"צ בשמחה וביתרון הכשר יוסף וכריה שטערין
אבדפ"ק שאויל ובמכתבו מיום י"ב סיון תרנ"ב פתב אגב גררא ונ"ל גידון המכונה
למציצה כבר הודעתיו כי היא המצאת החדשים ונדעתי כי כל גדולי הרבנים עמדו מנגד
ולא הניחו בשום אופן ועם פי לפלא מאד בעיני על המכתב ממיןסק אשר פנראה לא
נודע לו אשר כבר רבו עליה ומסתמא הורגלו שמה טרם בואו בהשפדלות החדשים
ואשר מסתמא לא יוכל גם פן למחות בידם עכ"ד יצ"ו (אמר המכתב מה שהתפלא הגאון
יצ"ו על המכתב דמיןסק פונתו על המכתב אשר אעתיק להלן איה"ש והוא המכתב
הרביעי שאני הדל הודעתיו מזה ואליו ירמזון מילי דמר יצ"ו): ובמכתבו מיום ב' תמוז
תרנ"ב פתב ונ"ל גידון הפלי במקום מציצה לא ידעתי למה הוצרך לבא כזה במכתב
לרבנים שונים בדבר אשר כבר צנחו פמה גדולי הדור ואשר הנפרתי לו קצת מדברי
הגדולים ונדעתי אשר באיזה עיירות נצחו המתחדשים לעשות על ידי פלי ויש רבנים
שטרחו גם כן כזה ועיין שו"ת יד אלקצור מהרב המנוח דוין בסי' נ"ה שהנהיג ג"כ בעירו
לעשות המציצה על ידי ספוג שהמציאו הרופאים מןמחים והנה זה על ידי סיכה והגם כי
בספוג מחלל שבת בש"ע א"ח סי' שכ"ח סמ"ח ובמגן אברהם ס"ק נ"ג ואפילו כשאני
משנה אותו במים או ביין מפל מקום הא גם במוצץ בפיו יש איסור אב מלאכה משום
חבורה וע"ש מה שנתנכח אתו מןפלג א' דכששרה הספוג במשקין יש לחוש לסחיטה
ונה הוי פסיק רישיה ואסור לכולי עלמא וזה לא הוי בעידנא דהא תיכף כשנוטל הספוג
לח בידו בא לידי סחיטה מה שאין כן במוצץ בפה דבאותה שעה באה הרפואה וחיולול
שבת בבת אחת וע"ש שהאריף כזה ומ"ש בדחייית זה כי לטורח עלי להעתיק וגם בשו"ת
אגודת אזוב מדברי בחידושי שבת קל"ג ע"ב בד"ה אר"פ האי אומנא דלא מייץ וכו'
שבהיותו בק' שענסטחוב ראה חדש שמקרוב נהגו המוהלים שלא למצוץ בפיהם רק
שאחר הפריעה סחטין המילה בידים ונותן עלי' סמרטוט נקוב ומלונחלח במים קרים כדי
שלא יחזור עור הפריעה ולהתפסות למעלה ואח"ז משימין על המילה עוד סמרטוטין
אחרים שאינם נקובים ושרויים במים קרים עד שבערף שעה א' פוסק הדם מלזוב וכו'
והאריף כזה שלכאורה לא טוב עושים בדבר הזה וכו' והאריף הרבה מאד שקשה לפני
להעתיק עד סוף דבריו ועיין טור ומכתב יו"ד סי' רס"ד ס"ג ואחר כך מוצצין המילה עד
שיצא הדם ממקומות הרחוקים ונראה שביד שאינו מוציא ממקומות הרחוקים לא מהני
וציין גם כן בשו"ת הגר"ץ חיות סי' ס' בשם הגרמ"ס וכבר הארכתי בתשובה לא'
משואלי בר"ח מנ"א תרל"ד במקום שנתחדש ע"פ רופא לעצור הדם במטליות טבולים
במים קרים ואשר בש"ק הנה מתאמץ המוהל לפזר פוולמער כמנהגינו שלא לעבור
משום ליבון בשעת שרייה ומשום סחיטה ונצבע בה דם גם כשנקרעו מקודם ש"ק אם
לא לפי המדה ועל כל פנים מצד איסור מלבן אפשר שישוירו המטלית קודם השבת וגם
שבאיסור סחיטה מצד פיבוס דהוא תולדה דמלבן והוי פסיק רישיה דלא ניחא ליה דגם
להתו' שחולק על הערוף מפל מקום ליכא חיוב חטאת ומשום מפרק ונדש נמי בדלא ניחא
ליה לא הוי רק איסור דרבנן וכמ"ש הט"ז וגם דהוי אצל"ג וכמ"ש בדרף חיים לצוות
לנכרי להפזר פולייצל מפותל שהחופר גומא ואין צריף אלא לעכרה פטור אף ברמב"ם

פָּרָק ט' מה"ש שְׁהִסְחִיטָה צוֹרֵךְ כִּיבוּס וּבְמִלְפָּנַי הָנִי צָרִיכָה לְגוֹפָה וְעַיִן בְּמַגֵּן אֲבָרָהָם סִי ש"כ"ח ס"ק נ"ג וּלְפִי הַנִּשְׁמָע שֶׁבְּאֲשֶׁפְּנֵי יֵשׁ שְׁמֵן יָדוּעַ שֶׁשְׂכִּין אַחַר הַמְּצִיחָה וְכַמְדוֹמָה שְׁגַם בְּשׁוֹ"ת בְּנֵן צִיּוֹן ח"א הָאָרִיף בְּזָה גַם כֵּן בְּעַנְיַן מְצִיחָה בְּכָלִי וְאֵין רְצוֹנִי לְתַקְנֶעַ עֲצָמֵי לְהַפְּנֵס בְּחֶקֶר הַלְּכָה זֶה לְדִינָא וְרַק שְׁעַל כָּל פְּנִים אֵין לְהַנִּיחַ לַעֲשׂוֹת חֲדָשׁוֹת בְּעַנְיָנֵינוּ כְּאֵלֶּה ע"כ"ד יצ"ו: מְכַתֵּב ב' ג) ב"ה יום ב' נִסָּן תרנ"ב קְאָמִינְקָא אֶת חַג הַמִּצּוֹת.

יְחוּג בְּכַשְׁרוֹת וּבְדִיצוֹת, כְּבוֹד יִדִּי'ן וְיִדִּיד כָּל יוֹדְעֵי שְׁמוֹ וְכו' כַּקִּשׁוֹת מוהר"ר חַיִּים חֲזַקָּה מְדִינֵי הַי"ו ר"מ בַּקָּאֵר אֶסוּבָאזָאֵר יַע"א בְּעַנְיַן הַהִתְחַדְּשׁוֹת בְּדִבְרֵי הַמְּצִיחָה אֶף שֶׁהָרֹפְאִים אוֹמְרִים שֶׁקְּשָׁה לְגִימּוּל אֵין דְּעַתִּי נֹחֶה מֵהִתְחַדְּשׁוֹת בְּדִבְרֵי הָעוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם הַיְהוּדוֹת וְכִבָּר כְּתַב הַחַת"ס בְּעַנְיָנֵינוּ כְּאֵלֶּה כִּי הִתְחַדַּשׁ אֶסוּר מִן הַתּוֹרָה בְּכָל מְקוֹם הַנְּגִי הַפּוֹתֵב בְּנִחְיָה רַבָּה הַמְּבָרְכֵנוּ בְּחַג כְּשֶׁר וְשִׁמְחַ מְשָׁה נַחֵם יְרוּשָׁלַיִם הַי"ו: מְכַתֵּב ג' ד) ב"ה כ"ט לַמְּבִי' תרנ"ח בַּאֲבֵרוּסָק ה' שְׁלֹם יֵשִׁים לְכַבוֹד הוֹד הַדְּרַת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְתַפְאֶרְתָּם וְכו' מוהר"ר חַיִּים חֲזַקָּה מְדִינֵי שְׁלִיט"א עַל דְּבַר הַמְּצִיחָה בְּכָלִי הִנֵּה לְדִינָא נִרְאָה דְּאֵין חִלּוּק בֵּין בְּיָד וּבֵין בְּכָלִי וְכֵן רְאִיתִי בְּשׁוֹ"ת מוהר"ץ חַיִּים סִי' ש"כ"ב בְּשֵׁם הַגָּאוֹן ר"מ סוֹפֵר אֲבָל מְכַל מְקוֹם נִרְאָה לִי דְלֹא לְשׁוֹת בְּזָה מְמַנְהֵג אֲבוֹתֵינוּ מִיְמוֹת א"א וְה' יָאָרִיף יְמֵי כַת"ר שִׁי בְּטוֹב וּבְנֻעִימוֹת בְּרַב עֲנוֹ וְשְׁלֹם בְּכַבוֹד וְהִזְדַּר כְּכָל אֲשֶׁר תִּשְׁאֵל נֶפֶשׁ כַת"ר שִׁי וְכַנְפֵּשׁ תִּדְרָשְׁנוּ לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה יְדִידוֹ מוֹקִירוֹ וּמְכַבְדוֹ רְפָאֵל שְׁפִירָא הַי"ו: מְכַתֵּב ד' ה) ב"ה יום א' ל"ג בְּעַנְיַן תרנ"ב מִיְנִסָק יצ"ו שְׁפַעַת הַחוּה"ש וְכ"ט אֵל כְּבוֹד יַד"ע וִידִי'ן וְכו' קִשׁוֹת מו"ח חַיִּים חֲזַקִּיאוֹ מְדִינֵי נ"י הַאֲבֵד"ק שִׁי קָאֵר אֶסוּבָאזָאֵר יצ"ו וְעַל דְּבַר הַמְּצִיחָה שְׁנִתְחַדְּשָׁה הַמְּצִיחָה לַעֲשׂוֹת ע"י מְכוֹנָה עַל פִּי עֲצַת הָרֹפְאִים.

הַדְּבָרִים פְּשוּטִים כִּי אֵין בְּזָה שׁוּם חֲשֵׁשׁ כָּלֵל וְאֶפְסֵי אֶף בְּשַׁבַּת נְכוֹן יוֹתֵר לַעֲשׂוֹת בְּפָה עֵתָה שְׁאֵין דְּרַכּוֹ בְּפָה כְּמוֹכֵן וַיִּקְבַּל כַת"ר ה' בְּרַפְתַּת הַחוּה"ש מַאֲדוּה"ש כְּנִפְשׁוֹ הַטְּהוֹרָה וְנִפְשׁוֹ תִדְרָשְׁנוּ לְטוֹבָה יְרוּחָם יְהוּדָה לִיב הַחוּפ"ק: מְכַתֵּב ה' נִי"ו) ב"ה יום ו' עִשׂוֹק ר"ח סִינָן תרנ"ב רְאָסִין צ"ו כְּבוֹד וְכו' כַּקִּשׁוֹת מוהר"ר חַיִּים חֲזַקָּה מְדִינֵי שְׁלִיט"א אב"ד ור"מ דק' קָאֵר אֶסוּבָאזָאֵר.

וְלִכְא"ל שְׁלו"ר וְעַל דְּבַר הַמְּצִיחָה רַבּוֹת דְּבָרוֹ בְּזָה דִּי"א דַּה"ל כְּמוֹ רְחִיצַת הַמַּיְלָה וְכְמוֹן וְאֶסְפְּלָנִית שֶׁג"כ לְרַפּוּאָה וְנִשְׁתַּמְנָה הַטְּבַע וּבְטָלָה וְאוּלַי מְדַלָּא קְאָמֵר שְׁבַת קל"ג רַק אֲנִימָנָא דְלֹא מֵיִיץ סַכְנָתָא וְלֹא חֲשִׁיב גַם כְּמוֹן וְאֶסְפְּלָנִית וְכוּ"ג צ"ל מְשׁוּם דְּמְצִיחָה ג"כ מְצוּנָה הִיא דְלָדָם הוּא צָרִיף שְׁהָרִי נוֹלַד מֵהוּל צָרִיף לְהַטִּיף דָּם בְּרִיתוֹכָל שְׁמוּצִיא דָּם יוֹתֵר הוּא הַיְדוּר מְצוּנָה כְּמוֹ בְּקַדְשִׁים עַל כֵּן צָרִיף לְהוּצִיא גַם מִמְקוֹמוֹת הַרְחוּקִים שְׁעַל יְדֵי זֶה תִּצָּא הַזִּנְהָמָה הַטְּמָאָה וְסִד"א דְּאֵינוּ מְשׁוּם סַכְנָה רַק מְשׁוּם שִׁיּוּרֵי מְצוּנָה דְּכָל דְּנִפְיָק טְפִי עֲדִיף עַל זֶה אֲמָרוּ דְּסַכְנָתָא נְמִי הָנִי וְעַל כָּל פְּנִים נִשְׁאָר ג"כ הַיְדוּר לְכַתְחָלָה הַמְּעַכֵּב פְּרוּעַנִיּוֹת וְאֵין לְבַטְלָה בְּחִנּוּם מִשְׁא"כ בְּכְמוֹן וְאֶסְפְּלָנִית וְרַחֲמֵי: עוֹד י"ל דְּכְמוֹן וְכוּ"ג אֵינוּ סַכְנָה תְּמִיד רַק לְפִי טְבַע הַתִּיבּוֹק אֲבָל מְצִיחָה קמ"ל דְּאֵיכָּא סַכְנָה בְּכוּלָהּוּ תְּמִיד וְאֵינוּ מְשַׁתְּנָה וְנִרְאוּי לְחוּשׁ לְדַבְרֵי חו"ל וְשִׁלָּא לְבַטְלָה אֶף נִרְאָה לִי דְּאֵין נִפְקָא מִיְנָה בְּפָה אוּ בְּכָלִי רַק שְׁיִצָּא הַדָּם מִמְקוֹמוֹת הַרְחוּקִים וְאו"ש וּבְרַכָּה יְדִידוֹ הַכו"ח אֶלְפְּסִנְדָּר מְשָׁה בְּלֵאָמוֹר ר' מ' צְבִי זְצִלָּה"ה לְפִידוֹת חוּפ"ק רְאָסִין יצ"ו: מְכַתֵּב ו' זִי"ן) ב"ה ה' פִּי תְּבֵא תרנ"ב קַלְעֲצָק לְכַבוֹד וְכו' כַּקִּשׁוֹת מוהר"ר חַיִּים חֲזַקָּהוּ דִּי מוֹדִינָא שְׁלִיט"א שְׁלָמָא רַבָּא וְחִינָא

תְּיָיֵהב לְהוֹן מְשִׁמָּא וְעַל דְּבַר הַתַּחֲדָשׁוֹת שְׁחָקַר מַר עַל דְּבַר הַמְּכַוְנָה תְּשׁוּבָה עֲנוּתוֹ דְּמַר
תְּרַבְּיָנוּ וּמָה אֲדַע אֲשֶׁר לֹא יָדַע וְגַם אֵינִי רוֹאֶה שׁוֹם חֲשֵׁשׁ לְזַה וְשִׁפְיָר דְּמִי עַל יְדֵי מְכַוְנָה
וְנִרְאָה לִי לְהִבִּיא רְאִיָּה לְזַה מְהֵא דְּאָמְרוּ בְּפִרְקָא ר"א דְּמִילָה דְּרַף קל"ג: דְּהִכִּי אָמַר הָתָם
אָמַר רַב פְּפָא הָאֵי אֲנִימָא דְּלֹא מְיִיז סַפְנָה הִיא וּמַעֲבָרִינוּ לִיהּ וּפְרִיָּה פְּשִׁיטָא מְדַקָּא מְחַלְלִין
עָלֶיהָ שְׁבִתָּא סַפְנָה הִיא וּמַשְׁנִי מַהוּ דְּתִמָּא הָאֵי דָם מְיִפְקֵד פְּקִיד קמ"ל דְּחַבּוּרֵי מְיַחְבְּר
וְדוּמָא דְּאִסְפְּלָגִית וְכַמוֹן מַה אִסְפְּלָגִית וְכַמוֹן סַפְנָה הִיא אֵי לֹא עֲבִיד אַף ה"ן פִּי לֹא עֲבִיד
סַפְנָה הִיא ע"כ וּפִירִש"י מַה"ד מִתְּנִיתִין לֹא אֲשַׁמְעִינוּ דְּמַחְלֵל עָלֶיהָ שְׁבִתָּא דָם מְיִפְקֵד
פְּקִיד וְעוֹמֵד שָׁם וְכַדְמוֹנָח בְּכָלִי וּבְמַצִּיצָה אֵין חַבּוּרָה וְאֵין פְּאָן אִיסוּר תּוֹרָה וּמַשׁוּם הִכִּי
שְׂרִי וְלֹאוּ מַשׁוּם סַפְנָה וְאֲנִימָא דְּלֹא מְיִיז בְּחוּל לֹאוּ סַפְנָתָא הִיא וְלֹא נַעֲבְרִיהָ קמ"ל דְּדָם
חַבּוּרֵי מְיַחְבְּר פְּשִׁיטָא עַל יְדֵי מַצִּיצָה וְאֲפִילוּ הִכִּי שְׂרִי מַשׁוּם סַפְנָה מְדַקְתְּנִי מִתְּנִיתִין גְּבִי
אִסְפְּלָגִית וְכַמוֹן עכ"ד וְקָשָׁה לִי טוּבָא מְהֵא דְּבְפִרְקָא הַמְצַנִּיעַ דְּרַף צ"ה דְּתִנְיָא הָתָם הַחוּלָב
וְהַמְחַבֵּץ וְהַמְגַבֵּן וְכו' שְׁגָה בְּשִׁבְתָּ חֲזִיב חֲטָאת הַיּוֹד בְּיוֹם טוֹב לּוֹקָה אַרְבָּעִים וְכו' וּפְרִיָּה
חוּלָב מַשׁוּם מֵאֵי מְחִיב וּמְסִיק מַשׁוּם מְפָרַק וּפִירִש"י הָתָם וְנ"ל כְּמוֹ מְפָרַק מַשְׁאוּי שְׁפּוֹרַק
אֲנָקְל מְמָקוּם שְׁנַתְּפָסָה, בּוּ וְהוּי תּוֹלְדָה דְּדָשׁ וְאִית דְּאָמְרֵי תּוֹלְדָה דְּקוֹצָר הִיא וְלֹא הִיא
דְּלֹאוּ מְחוּבָּר הִיא אֲלֵא פְּקִיד וְעִקִּיר הִיא וְקֵאֵי בְּעֵטִינִי הַדָּד כְּתוּבָא בְּקִשְׁיָה וּלְשׁוֹן מְפָרַק
נְמִי לֹא שְׁיִיָּה לְמִימַר אֲלֵא לְשׁוֹן תּוֹלֵשׁ עכ"ד וְהַשְׁתָּא פְּאָן דס"ל דְּמִלְתָּא דְּמִיפְקֵד פְּקִיד
וְכַנוּס וְעוֹמֵד כְּתוּבָא בְּקִשְׁיָה הו"ל מְפָרַק וְאִיכָא גְּבַהּ אִיסוּר תּוֹרָה וְאִם כֵּן הִיכִי כְּתַב
הִכָּא גְּבִי מִילָה כְּשֶׁהָדָם מְיִפְקֵד פְּקִיד וְכַנוּס וְעוֹמֵד לִיכָּא אִיסוּר תּוֹרָה: וְאֵין לוֹמַר דְּכָל זֶה
הוּא לר"א דְּהָתָם אָבֵל רַבָּנָן ס"ל הָתָם דְּאָחַד זֶה וְאָחַד זֶה אֵינוּ אֲלֵא מַשׁוּם שְׁבוּת וְלֹא
מַשׁוּם מְפָרַק דְּהוּי אִיסוּר תּוֹרָה וּמַשׁוּם דס"ל כְּרַבָּנָן דְּפִרְקָא כָּלֵל גְּדוּל דְּרַף ע"ה בְּצַד חֲלִזוֹן
דס"ל לר"י דְּחֲזִיב שְׁתִּים מַשׁוּם צוּבַע וּמַשׁוּם מְפָרַק וְרַבָּנָן ס"ל הָתָם דְּאֵינוּ חֲזִיב אֲלֵא
אֲחַת וּמְפָרַשׁ רַבָּא הָתָם טַעְמָא דְּרַבָּנָן דס"ל דְּאֵין דִּישָׁה אֲלֵא בְּגִידוּלִי קַרְקַע וְאֲמַטוּ לְהִכִּי
כְּתַב רַש"י דְּלִיכָּא הִכָּא אִיסוּר תּוֹרָה וְכַרְבָּנָן דְּלִיתָא דְּהָא הָד סוּגְיָא ע"כ כר"א וְכו' יְהוּדָה
מְתוּקְמָא דס"ל דִּישׁ דִּישָׁה שְׁלֵא בְּגִידוּלִי קַרְקַע נְמִי וְאִם כֵּן תִּיקְשִׁי לָן לְמָה לִיהּ לְתַלְמוּדָא
לְמִיזְדַּק מְדַרְב פְּפָא דְּחַבּוּרֵי מְיַחְבְּר דְּהָא בְּפִרְקָא כָּלֵל גְּדוּל דְּרַף ע"ג: אָמַר רַב פְּפָא הָאֵי מֵאֵן
דְּשָׂדֵי פִּיטָא לְדִיקְלָא וְאַתָּר תְּמָרֵי חֲזִיב שְׁתִּים אֲחַת מַשׁוּם תּוֹלֵשׁ וְאַחַת מַשׁוּם מְפָרַק
וּפִירִש"י תּוֹלְדָה דְּדָשׁ שְׁמִפְרַק תְּבוּאָה מְשַׁבּוּלִיהָ לְשׁוֹן פֶּרַק מִן הַחֲמוֹר וְכו' עי"ש וְהוֹכִיחוּ
הַתּוֹס' הָתָם מַדס"ל לְרַש"י דְּמְפָרַק חֲזִיב מַשׁוּם תּוֹלְדָה דְּדָשׁ וּבְכַמְהָ דְּנֹכְתָא קָאֵמַר תְּלַמוּדָא
דְּחוּלָב חֲזִיב מַשׁוּם מְפָרַק אַע"ג דְּלֹאוּ גִידוּלִי קַרְקַע הוּי ש"מ דס"ל לְרַש"י דְּהִלְכָּה כר"י
דס"ל דִּישׁ דִּישָׁה שְׁלֵא בְּגִידוּלִי קַרְקַע נְמִי וְהִבִּיאוּ רְאִיָּה מְפָרַק אַעפ"י עי"ש וְה"נ ס"ל
לְסַתְמָא דְּתַלְמוּדָא בְּפִרְקָא חַרְשׁ דְּרַף קי"ד דְּמְפָרַשׁ שָׁם מְיַלְתָּא דְּאַבָּא שְׁאוּל הָתָם דְּקָאֵמַר
יּוֹנָקִין הֵינּוּ חֲלָב מְבַהֵמָה בְּיוֹם טוֹב דְּאִיסוּרָא הוּא מַשׁוּם מְפָרַק וּלְפִירִש"י עַל פְּרָחִין מוֹכַח
דְּשְׁיִיָּה דִּישָׁה שְׁלֵא בְּגִידוּלִי קַרְקַע נְמִי וְהַשְׁתָּא לְפִי מַה דְּסַבִּירָא לִיהּ לְסַתְמָא דְּתַלְמוּדָא
בְּכוּלְהוּ דְּנֹכְתָא דִּישׁ דִּישָׁה שְׁלֵא בְּגִידוּלִי קַרְקַע נְמִי וְאֵלִיכָא רַש"י דְּסוּבָר דְּמְפָרַק מַשׁוּם
דִּישָׁה הוּא וְאִם כֵּן לְמָה לָן לְמִיזְדַּק מְדַרְב פְּפָא דְּחַבּוּרֵי מְיַחְבְּר מִתְּנִיתִין גּוּפָא אִיכָּא לְמִיזְדַּק
הִכִּי דְּאֵי סְלָקָא דְּעַתָּה דְּדָם מְיִפְקֵד פְּקִיד וְלִיכָּא סַפְנָה אִם כֵּן אֲמַאי מוֹצְצִין וּמְחַלְלִין עַלִּי
שְׁבִתָּא הָא חֲזִיב מַשׁוּם מְפָרַק אֲלֵא וְדֵאֵי שְׁמַעַת מִיְנָה דְּחַבּוּרֵי מְיַחְבְּר וְאִיכָּא סַפְנָתָא וְשִׁפְיָר
מְחַלְלִין עָלֶיהָ שְׁבִתָּא דְּמַסְתְּמָא ס"ל לְמַתְּנִיתִין נְמִי כְּרַבִּי יְהוּדָה דִּישׁ דִּישָׁה שְׁלֵא בְּגִידוּלִי

קרקע נמי וכדס"ל לתלמודא בכולהו דנכתא דהכי הלכתא ומסתמא סתמא דמתניתין דהכא נמי סברה הכי ואם כן מינה גופא איכא למידק דחבורי מיחבר ולמה לן למידק מדרב פפא והדרא קושטיא לדוכתא פשיטא דספנתא היא מדקא מחללין עליה שבתא ומאי אשמעינן רב פפא דמתניתין גופא איכא לאוכוחי הא מלתא: ובעל פרחין צריף לומר דהו סוגיא סברה פסוגיא דפרק אף על פי דף ס' דהכי איתא התם תניא ר' מרינוס אומר גונח יונק חלב בשבת מאי טעמא יונק מפרק פלאחר יד הוא ובמקום צערא לא גזרו רבנן אמר רב יוסף הלכתא כר' מרינוס ע"כ ופירש"י פלאחר יד שאין דרו בני אדם לינק אלא לחלוב ביד עכ"ד ומיירי הכא דליכא ספנה דאם לא כן מלאכה דאורייתא נמי תשתרי ולמה לי למימר פלאחר יד הוא וכמוש"כ התוס' התם וה"נ דכונתה ס"ל לתלמודא דמציצת דם בפיה הוי מפרק פלאחר יד דמציצת דם אורחא דמלתא דהוי בכלי וכדאשכחן גבי גדעון וימץ טל מן הגיזה (שופטים ו' ל"ח) והתם נדאי לא הוי בפיה אלא או ביד או בכלי וא"כ בפיה הוי פלאחר יד והשתא לא נוכל למידק ממתניתין מידי דאפשר דמיפקד פקיד וכנוס ועומד הוא וליכא ספנה וכיון דבפיה הוי מפרק פלאחר יד ובמקום צערא דתינוק לא גזרו רבנן ומשום הכי שרי מתניתין מציצה בשבת ואע"ג דבפרק חרש קאמר התם במפרק פלאחר יד דיום טוב דאיסור לאו לא גזרו רבנן שבת דאיסור סקילה גזרו רבנן מכל מקום הו סוגיא דפרק אעפ"י מכרעת פיון דפסק רב יוסף בהדיא דהלכתא כר' מרינוס ובפרק חרש לא קאי התם אלא לפרש מלתא דאבא שאול ולית הלכתא פנותיה ושאיר אשמעינן רב פפא טובא דלא תימא דמשום הכי שרי מתניתין בשבת משום דדם מיפקד פקיד והוי מפרק פלאחר יד דליכא איסור תורה אלא רבנן גזרו ובמקום צערא דתינוק לא גזרו רבנן קמ"ל דחבורי מיחבר ואיכא ספנתא ומשו"ה שרו רבנן בשבת איסור תורה הלכך אומנא דלא מיניץ מעברינן ליה וזהו פונת רש"י שכתב דליכא הכא איסור תורה וכדפרישית: והשתא אי סלקא דעתך דמציצת מילה בעי דוקא בפיה ולא בכלי דבכלי אסור אם כן גבי מילה הוי מפרק גמור ולא פלאחר יד דנהי דמפרק דם דמיפקד פקיד וכנוס דשאר איברים אורחיה להוציא או בכלי מכל מקום גבי מילה פיון דאסור בשאר גונוי רק בפיה הוי מפרק דמציצת דם מילה אורחיה בהכי ולא דמי פלל ליונק חלב בפיה דהתם מלאכת החליבה נעשה תדיר ביד רק בשבת ויום טוב נעשית בפיה וכדפירש"י בפרק אעפ"י ובפ' חרש דף קי"ד הלכך הוי בפיה מפרק פלאחר יד ושרי מה"ת משא"כ מציצת דם מילה דאסור בכלי ותמיד הוא בפיה בין בחול ובין בשבת ויום טוב והוי אורחיה בהכי ומפרק גמור הוא והשתא מאי קאמר מהו דתימא דם מיפקד פקיד וכי מיפקד פקיד מאי הוי הא הוי מפרק ואסור מן התורה והכי שרינן לחלל עליה שבתא ובע"כ ש"מ דספנה היא ושרי א"ו ש"מ דשרי בכלי נמי והלכך בכלי הוי מפרק כדרכו וכמו שאר איברים דדרו הוא להוציא דם הפנוס ועומד על ידי פלי ומציצה בפיה הוי מפרק פלאחר יד וליכא איסור תורה אלא מדרבנן והוי ס"ד דבמקום צערא דתינוק לא גזרו רבנן קמ"ל רב פפא דחבורי מיחבר ואסור מן התורה ומשום הכי שרי במתניתין משום דאיכא ספנה והאי אומנא דלא מיניץ ספנתא היא ומעברינן ליה הלכך לבתר דמסיק דמשום ספנתא שרינן ליה לא שגא לן בין פה ובין פלי בכל גונוי שרי בין בחול ובין בשבת ויום טוב וכמבואר: ודע דבפ"ק דכתובות דף ה': קאמר איבעיא להו מהו לבעול בתחלה בשבת דם מפקד פקיד או חבורי מיחבר ואם תמצא לומר דם מיפקד פקיד לדם

הוא צָרִיף וְשָׁרִי ופִירָשׁ"י עַל לָדָם הוּא צָרִיף וּמִתְכַּוֵּן לְהוֹצִיאֹ וְשָׁרִי דְהָא מִיִּפְקֵד פְּקִיד עַכ"ל וְקִשְׁיָה דְהָא הָגוּ מְפָרֵק תּוֹלְדָה דְדָשׁ וְאָסוּר מִן הַתּוֹרָה לְשִׁיטַת רַש"י דס"ל דַּיִשׁ דִּישָׁה שְׁלֵא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וְדוֹחֵק לֹאמַר דְּהָא סְתָמָא דְתַלְמוּדָא ס"ל כְּרַבְּנָן דר"י דְּפָרֵק הַמְצַנִּיעַ דְּאִין דִּישָׁה אֵלָא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע דְּלִישִׁיטַת רַש"י הָגוּ דְלֵא פְּהַלְכְתָּא דְהָא כָּל אַמּוֹרָאֵי קִמְאֵי וּבְתַרְאֵי דְשָׁקְלֵי וְטָרִי הֵתָם בְּסוּגְיָא וְה"נ רַב יוֹסֵף גּוֹפְיָה מְתִיב הֵתָם וְאִיהוּ פָּסֵק בַּפ' אַעפ"י דְּהַלְכָה כַּר' מְרִינוּס וס"ל דַּיִשׁ דִּישָׁה שְׁלֵא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וְחוֹלֵב אָסוּר מִשּׁוּם מְפָרֵק וְכַמוּ שֵׁנ"ל מִיְהוּ יֵשׁ לֹאמַר לְמָה שְׁפִירְשׁוּ הַתּוֹס' הֵתָם בְּשֵׁם ר"ת דְּהָא דְאָמַר לָדָם הוּא צָרִיף דְּהֵינּוּ שְׁצָרִיף לְהוֹצִיא הָדָם שְׁלֵא יִתְלַכְלַךְ בְּפַעַם אַחֲרַת פְּשִׁיבְעוּל ור"י מְפָרֵשׁ לָדָם הוּא צָרִיף שְׁצָרִיף לְרֵאוֹת אִם הִיא בְּתוֹלָה וְלִהְנֵה תִּרְתִּי פִּירוּשֵׁי עֲדִיף לְהוֹצִיא הָדָם ע"י מִיעוּף אֲצַבַּע וְכִדְאָמַר בְּעֵלְמָא אִימּוֹר בְּאֲצַבַּע מִיעֵבָה דְּבַכָּה"ג לר"ת לֵא יִתְלַכְלַךְ גַּם בְּפַעַם הֵרֵאשׁוֹן כְּשִׁיבְעוּל וְלר"י נְמִי שְׁפִיר דְּמִי טָפִי לְהוֹצִיא בְּאֲצַבַּע לְרֵאוֹת אִם הִיא בְּתוֹלָה דְּבַכָּה"ג לֵא יִתְחַפֵּה הָדָם בְּשִׁכְבַת זָרַע מִשָּׂא"כ ע"י בְּעִילָה הַלְכָף ע"י בְּעִילָה חֲשִׁבִינוּ לֵה לִהְנֵה תִּרְתִּי טַעְמֵי מְפָרֵק פְּלֵאֲחַר יָד וּבְמִקּוּם מְצֻנָה דַּפ"ו לֵא גְזָרוּ רַבְּנָן וְשָׁרִי יֵשׁ לְפַלְפֵּל בְּזָה הַרְבֵּה וְכו' וַיִּנְזַף ה' לְהַפִּיץ עוֹד עֲנָן אֹרוֹ ע"פ תְּבַל לְרֵאוֹת צְמָאוֹן הַשּׁוֹתִימִים בְּצִמָּא אֵת דְּבָרָיו הַקְּדוּשִׁים וְחִי חִי יִחַיִּיהוּ וִיקִימָהוּ יִגְדַל שְׁמוֹ וַיַּעֲלֵה כְּסָאוֹ וַיְרוּם כְּבוֹדוֹ אֲנָרְךָ יָמִים יִשְׁפִיעֵהוּ וַיִּרְאֵהוּ בִישׁוּעָתוֹ וַיְהִי שְׁמוֹ לְעוֹלָם עַד בֵּיאת יַנוּן יִגְדַל וַיִּפְרַח כְּשׁוֹשַׁנָּה כְּנַפְשׁוֹ הַקְּדוּשָׁה וְהַעֲנָנָה וְנִפְשׁ הַמְּתַאֲבֵק בְּעַפְרֵי רִגְלֵי חֲכָמִים וְתַלְמִידֵיהֶם מְצַלִּי לְחַיֵּי דְמַר וְשְׁלוּחֵיהֶּ דְתַהֲוִי לְהוֹן אֲרַכָּא שְׁלוֹם דּוּבְעָר הָעִירִינְזָאֵהוּ חוּפ"ק קַלְעֲצַק יצ"ו: ח) אָמַר הַמְּחַבֵּר כָּל דְּבָרֵי שְׁלוֹם יְדִידֵי הַגָּאוֹן יצ"ו מְתוּקִים מְדַבֵּשׁ בְּנוּעַם פְּלִפּוּל בְּלוּל בְּחַרִּיפוֹת וּבְקִיאוֹת רַב וְעֲצוּם דְּמַחֲדָדֵן שְׁמַעְתִּיהֶּ תּוֹרָה דִּילֵיהּ בְּרָה מְאִירַת עֵינַיִם אֲמַנָּם לְדִינָא בְּמִטּוֹ מִנִּיהּ דְּמַר אִין דַּעְתִּי הָעֲנִיָּה נּוֹחָה לְהוֹצִיא דִין עַל פִּי פְּלִפּוּל וְחִידוּד וּמְסוֹרַת בְּיַדִּינוּ מְאֻבּוֹתֵינוּ אִין לְפִסְוֵק דִין אֵלָא בְּרֵאוֹת בְּרוּרוֹת מְלֻבְּנוֹת וּמְחַנּוּרוֹת וּמְתוּף פְּשִׁטֵי הַסּוּגְיָא וְרִיבְהִטָּא דְשְׁמַעְתָּא וְלֵא מְתוּף הַדְּקָדוּק כְּמוֹ שְׁפָתָבוּ הַפּוֹסְקִים בְּשֵׁם מוֹהַר"י וַיִּיָּל סִי קס"ד וּבְקוֹנְטְרִיס כְּלָלֵי הַפּוֹסְקִים (אֲשֶׁר נִדְפַס בְּשָׂדֵי חֶמֶד חָלֵק אֲסִיפַת דֵּינַיִם שְׁמֵאוֹת הַדְּלַת וְהֵלְאָה) בְּסִי ט"ז אוֹת כ"ו הַבְּאִתִּי דְבָרֵי הָרֵא"ם בַּח"א סִי מ"ז מִי הוּא שְׁיִכְנִיס רֵאשׁוֹ לְהַתִּיר אִיסוּר בְּאֵלָה הַחִילּוּקִים שְׁמַחֲלֵק מִדַּעְתּוֹ אִם לֵא בְּרֵאוֹת בְּרוּרָה הֵלֵא הַמְּתִיר אִינוּ יְכוּל לְהַתִּיר אֵלָא בְּרֵאוֹת בְּרוּרָה וְשֵׁם בָּאוֹת מ"ב הַבְּאִתִּי מֵה שְׁפָתָב הָרַב יָד מְלֵאכִי בְּכָלְלֵי שְׂאָר פּוֹסְקִים אוֹת ל"ב בְּשֵׁם הָרֵא"ש בְּפָרֵק וְאֵלוּ מְגַלְחִין וְהִבִּיא דְבָרָיו מִרְן הַבֵּית יוֹסֵף בְּסִי תַקמ"ח שְׂאִין לְהוֹצִיא דִין מִכַּחַן קוֹשְׁיוֹת פִּי הוּא בְּנִין בְּלַתִּי יְסוּד וְאִם יֵשׁ תִּירוּץ נִתְרוּעַע הִיסוּד וְנִפְל הַבְּנִין וּבְשֵׁם הַגָּאוֹן יָם שֶׁל שְׁלֵמָה בְּפָרֵק כָּל הַבְּשָׂר סִי ע' פְּתַבְתִּי שְׁלֵא לְבָנוֹת יְסוּד עַל קוֹשְׁיָא וְלִתְרַצָּה וְלְבָנוֹת מְמַנָּה הִיתֵר חִידוּשׁ וְכו' וְדְבָרֵי הָרֵא"ש הֵם בְּפָרֵק וְאֵלוּ מְגַלְחִין סִי ע"ה בְּדִין רֵאשׁ הַשְּׁנָה וַיּוֹם הַכִּיפּוּרִים שְׁהֵם כְּרַגְלִים דְּדָרְשׁ רַב פֶּפְא בְּדָף כ"ד יוֹם אֶחָד לְפָנֵי רֵאשׁ הַשְּׁנָה וְרֵאשׁ הַשְּׁנָה הָרִי כָּאֵן אַרְבָּעָה עָשָׂר וְכו' וְהַקְּשָׁה הָרֵאב"ד דְּכִיּוֹן דְּרַב פֶּפְא כְּרַבֵּן גְּמְלִיאֵל סְבִירָא לֵיהּ דְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה כְּרַגְלָה לְמָה לִי חוֹשְׁבְּנָא דִּינִיָּה וּמִכַּחַן קוֹשְׁיָא זֹה הַמְצִיא חוּמְרָא כִיעִי"ש וְהַרְמַב"ן תִּירוּץ קוֹשְׁיָתוֹ דְּאִיִּדִי וְכו' וְכַתֵּב עַל זֶה הָרֵא"ש וְכוּן נִרְאֵה לִי שְׂאִין לְעֲשׂוֹת בְּנִין בְּלִי יְסוּד כִּי בָּאוּ ע שֶׁלְהַחְמִיר וְלֹאמַר סְבָרוֹת רַחוּקוֹת וְדַחוּקוֹת מִכַּחַן קוֹשְׁיָא וְאִם יֵשׁ תִּירוּץ לְקוֹשְׁיָא נִתְרוּעַע הִיסוּד וְנִפְל הַבְּנִין וַיִּפְּהַ תִּירוּצָה הַרְמַב"ן וְכו' עִי"ש הָרִי שְׂאָף שְׁהָרֵאב"ד בָּא לְהַחְמִיר אִין דַּעַת הָרֵא"ש נּוֹחָה

בְּזֶה כִּינּוּן שֶׁהַדִּין בְּנוֹי עַל יְסוּד הַקְּנוּשָׁיָא וְיִוְכַל לְהִיּוֹת שְׁיֵישׁ לְהַקְּנוּשָׁיָא תִּירוּץ אַחַר וְלִדְבָרָיו כָּל שֶׁפֶן שְׂאִין לְהוֹצִיא דִּין לְהַקְּלָל עַל יְדֵי יְסוּד הַקְּנוּשָׁיָא וְהָרִי בְּגִידוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ כָּל בְּנֵי הַגָּאוֹן יצ"ו אֵינוֹ אֵלָּא עַל יְסוּד קְנוּשָׁיתוֹ דְּאֵם לֹא פֶן אַפְתִּי קָשָׁה מֵאֵי קְמִשְׁמַע לּוֹ רַב פֶּפְא וְהָלֵא מִמִּתְנִיתִין גּוּפָא אֵיפָא לְמִישְׁמַע וְכוּ' וְכוּ' פְּכַתוּב בְּדַבְרֵי קְדוּשׁוֹ וְאָנוּ בְּאִים לְהַקְּלָל וְלוֹמַר דְּגַם עַל יְדֵי מְכוּנָה שְׁפִיר דְּמִי וְזֶה לֹא יִתְכוּן לְבָנוֹת עַל יְסוּד הַקְּנוּשָׁיָא אַף אִם בְּאָנוּ לְהַחְמִיר וְכָל שֶׁפֶן בְּבוֹאָנוּ לְהַקְּלָל וְעַם שְׁיֵישׁ לּוֹמַר דְּלֵא הַקְּשָׁה לְהָרָא"ש עַל מַה שֶׁהַחְמִיר הָרָאב"ד מִפְּחַ קְנוּשָׁיָא אֵלָּא בְּדִין אַבְלוֹת דְּנִקְטִינוּן בְּעֵלְמָא דְּסַפִּיקוֹ לְהַקְּלָל אַבְל בְּעֵלְמָא אֲפִשְׁר דְּמוּדָה שְׁנוּכַל לְהוֹצִיא דִּין לְהַחְמִיר מִפְּחַ קְנוּשָׁיָא וְשְׂאִי אַבְלוֹת דְּסַפִּיקוֹ לְהַקְּלָל הִנֵּה מְלַבֵּד שְׁיֵישׁ לּוֹמַר דְּהָא תִּינַח אִם הָרָאב"ד הִיָּה מַחְמִיר עַל פִּי תִירוּצוֹ בְּאַבְלוֹת שֶׁל שְׁבַעַה דְּבִזְהָ יֵשׁ לּוֹמַר דְּכִינּוּן דְּחַוְמוֹ הוּא קְלוֹ לְקוּטְרוֹ מִתְלַמִּיד תּוֹרָה וּמִמְצַנֵּת עוֹנָה אֵין סְבָרָא לְהַחְמִיר מִפְּחַ קְנוּשָׁיָא אַבְל הָרָאב"ד לֹא בָּא לְהַחְמִיר אֵלָּא לְעַנּוּן אַבְלוֹת שְׁלִשִׁים דְּאֵין מְחוּמְרָתוֹ קוּלָא וְאֲפִילוּ הֵכִי לֹא הִסְפִּימָה דַּעְתּוֹ לְבָנוֹת דִּין עַל יְסוּד הַקְּנוּשָׁיָא וְאִם פֶן כָּל שֶׁפֶן דְּלִידִידָה יֵשׁ לּוֹמַר פֶן שְׁלֵא לְבָנוֹת דִּין לְהַקְּלָל עַל יְסוּד הַקְּנוּשָׁיָא וְאַף אִם נֹאמַר שְׂאִין לְחַלְקָ בֵּין אַבְלוֹת שְׁבַעַה לְשְׁלִשִׁים וְכִינּוּן דְּגַם בְּאַבְלוֹת שְׁלִשִׁים דַּעַת הָרַבָּה פּוֹסְקִים דְּאֲמַרִּינוּן בָּהּ הִלְכָה כְּפִיקַל בְּאַבְל אַף שְׂאִין יוֹצֵא מְחוּמְרָתוֹ קוּלָא מִשּׁוּם הֵכִי סוּבַר הָרָא"ש שְׂאִין לְהוֹצִיא חוּמְרָא עַל פִּי קְנוּשָׁיָא אַבְל בְּעֵלְמָא יוֹדָה דְּנוּכַל לְהוֹצִיא דִּין לְהַחְמִיר עַל יְסוּד הַקְּנוּשָׁיָא מְכַל מְקוּם לְהַקְּלָל מְסַתְבָּרָא וְדֹאֵי שְׂאִין בְּגִידוֹנוֹ פֶחַ לְהַמְצִיא קוּלָא עַל יְסוּד הַקְּנוּשָׁיָא וּבְסַפֵּר יְהוּדָה יַעֲלֶה (לְרַב גְּדוּל מְשָׁאֲלוֹנִיקֵי מוּהַר"י קוּבוֹ) בְּחַלְקָ יו"ד ס' ו' דָּף מ"ב (בד"ה אֲמַנָּם) כְּתַב בְּשֵׁם הָרַב פְּנִי מִשָּׁה עַל מַה שֶׁהַקְּשָׁה הָרַב מוּהַרְאֲנ"ח שְׁתִּי תְּשׁוּבוֹת הָרָא"ש וְכַתַּב לְחַלְקָ וּמִתּוֹךְ חִילּוּקוֹ יוֹצֵא דְּהָרָא"ש סוּבַר דְּמַחֲלִילָה מוּעֲלַת גְּבִי מְסִים וְעַל זֶה הַקְּשָׁה עָלָיו הָרַב פְּנִי מִשָּׁה בַח"ב ס' ק"י דָּף רי"א שְׂאִין לְהוֹלִיד דִּין מְחַמַּת אֵיזוֹ קְנוּשָׁיָא אוֹ חִילּוּק פִּי אֲפִשְׁר יְהִיָּה אֵיזָה תִּירוּץ לְאוֹתָהּ קְנוּשָׁיָא אוֹ שׁוּם חִילּוּק אַחַר דְּלֹא נִפְיָק דִּין זֶה וְכַשֶּׁל עוֹזֵר וְנִפְל עֲזוּר כְּמוֹ שֶׁכְּתַב הָרָא"ש וְכוּ' וְהָרַב הַמְּחַבֵּר תָּמָה עָלָיו שְׁמַאֲחַר שֶׁהָרַב פְּנִי מִשָּׁה בְּעַצְמוֹ כְּתַב שֶׁחִילּוּקוֹ שֶׁל הָרַב מוּהַרְאֲנ"ח נְכוּן וְעַמּוּק לְפָה לֹא הוֹנַח לוֹ מִפְּחַ הָאֵי פְלִלָא דְּהָרָא"ש דְּכִינּוּן דְּהַחֲלִילּוּק נְכוּן וּמְסַתְבַּר מַה לָּנוּ לְחוּשׁ אִם יְהִיָּה אֵיזָה תִּירוּץ אַחַר אוֹ חִילּוּק אַחַר דְּלֹא נִפְיָק הַדִּין הַהוּא דְּמִי יֹאמַר דְּהַחֲלִילּוּק הַהוּא הוּא הָאֲמַת וְכוּ' עי"ש נִרְאָה דְּלֹא הוֹקְשָׁה לוֹ אֵלָּא בְּדָבָר שֶׁהַחֲלִילּוּק נְכוּן וּמְסַתְבַּר אַבְל בְּגִידוֹן שְׂאִין לָנוּ שׁוּם סְבָרָא בְּדָבָר גַּם הוּא מוּדָה שְׁלֵא נוּכַל לְהַמְצִיא דִּין עַל יְסוּד הַקְּנוּשָׁיָא וְאִם פֶן בְּגִידוֹן דִּין שְׂאִין לָנוּ סְבָרָא מִבְּחוּץ שְׁתָּהּ מוּעֲלַת מְצִיצָה בְּכִלֵי וְרַק מִפְּחַ קְנוּשָׁיָא בְּאָנוּ לְהוֹצִיא דִּין זֶה הָא וְדֹאֵי הָרִי הוּא בְּכָל יֹאמַר לְפִי פְלָל הַנְּ"ל: וְכַר מִן דִּין נִרְאָה לִי הַדֵּל דַּעֲיָקַר הַיְסוּד שֶׁעָלָיו בְּנֵה הַגָּאוֹן יצ"ו אֵת בְּנֵינוּ אֵין סוּפוֹ לְהַתְקַיֵּים וְהוּא שְׁעֵיקַר הוֹכַחְתּוֹ מְסוּגָיָא דְּדָף קל"ג ע"ב מַהוּ דְּתִימָא דָּם מִיְפְקֵד פְּקִיד הוּא עַל פִּי מַה שֶׁהֵנִיחַ לִיסוּד מוּסַד דְּלִשְׁיַטַּת רַש"י דְּהִלְכָה כַר' יְהוּדָה דִּישׁ דִּישׁ גַּם שְׁלֵא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע עַל פְּרַחֲזִין לּוֹמַר שְׁגַם סְתָם מִתְנִיתִין דְּתַנּוּ דְּמוּצְצִין בְּשִׁפְתַּ סְבָרָה נְמִי דִּישׁ דִּישׁ שְׁלֵא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וְאֵהֵכִי קְנוּשָׁיָא לִיָּה לְהָרַב יצ"ו מֵאֵי קְאָמַר תְּלַמוּדָא מַהוּ דְּתִימָא דָּם מִיְפְקֵד פְּקִיד הָא פִּי מִיְפְקֵד פְּקִיד נְמִי אֵיפָא אֵיסוּרָא מְדֹאוּרִייתָא וְהוֹצֵרָה לְפָרַשׁ בְּכַנְנַת הַסּוּגָיָא (מַה שְׂאִינוּ בְּפִשְׁט הַסּוּגָיָא וְאֵין לָנוּ שׁוּם רְמִז בְּסוּגָיִין) שֶׁהַכּוּנָה שֶׁהַמְצִיצָה בְּפָה חֲשִׁיבָא מְפָרַק כְּלֵאֲחַר יְד וְכוּ' וְאָנִי אוֹמַר דְּמְלַבֵּד מַה שֶׁכְּתַב הַגָּאוֹן יצ"ו בְּשֵׁם הַתּוֹסְפוֹת שֶׁכְּתַבוּ דְּסְבִירָא לִיָּה לְרַש"י דְּהִלְכָה כַר'

יהודה דַּיֵּשׁ דִּישָׁה שְׁלֵא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע בְּמַחֲלֵל כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ הִרְמָה לִיתְנָהוּ לְהִנִּי מִיְלֵי בְּדַבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת שְׁלֵא כְּתָבוּ שְׁרַשׁ"י סוֹבֵר דְּהִלְכָּה כַּר' יהודה רַק כְּתָבוּ דְלִשְׁיטַת רַשׁ"י דְּבַחֹלֵב אִיפָּא מְשׁוּם מְפָרַק תּוֹלְדָה דְּדָשׁ אֵית לֵן לְמִינְקַט הַלְכָּתָא כַּר' יהודה (וְעֵינֵין לְמַמְן בְּסַעֲרִיף כ' בַּד"ה וְרֵאִיתִי עוֹד) דְּהָא לְשִׁטְתָּיָה הֵיא דְהַמְצַנִּיעַ דְּתַנִּי ר' אֲלִיעֶזֶר חוֹלֵב חֲזִיב וְהוּא מְשׁוּם מְפָרַק לֹא אֲתִיָּא אֲלֵא פְּרַבֵּי יְהוּדָה וְרַבֵּי מְרִינוּס דְּאָמַר בְּכַתְּוֹבוֹת דָּף ס' גּוֹנַח יוֹנֵק מְשׁוּם דְּהוּי מְפָרַק פְּלֹאֲחַר יָד מוֹכַח שְׁפוֹבֵר דְּחוֹלֵב חֲזִיב וְהֵינּוּ כַּר' אֲלִיעֶזֶר וְכַרְבֵּי יְהוּדָה וְהֵתָם אִיפְּסִיקָא הַלְכָּתָא פְּרַבֵּי מְרִינוּס אַם פֶּן מוֹכַח דְּהִלְכָּה פְּרַבֵּי יְהוּדָה זֶה הֵיא שִׁיטַת הַתּוֹסְפוֹת שָׁם וְעֵינֵין לְהַגְּאוֹן מוֹהַר"ם מְלוּבְלִין שְׁפִירֵשׁ פֶּן בְּדַבְּרֵי הַתּוֹסְפוֹת וְהוּא פְּשוּט וּמְפָל מְקוּם אֵין מְזַה הִכְרַח שְׁפֶן דַּעַת רַשׁ"י דְּשִׁפִּיר יֵשׁ לוֹמַר שְׁלַרְשׁ"י נִרְאָה מַה שְׁדַּחוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּלַעוֹלָם אֵין הִלְכָּה פְּרַבֵּי יְהוּדָה אֲלֵא פְּרַבְּנֵן וְלַרְבְּנֵן נְהִי דְאֵין דִּישָׁה שְׁלֵא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע מְפָל מְקוּם בְּחוֹלֵב אִיפָּא אִיסוּרָא מְדַרְבְּנֵן מְשׁוּם דְּחוֹלֵב מִיְחֻזִּי וְדוּמָה כְּמִפְּרַק וְדָשׁ בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וְהָא דְאִפְּסִיקָא הַלְכָּתָא פְּרַבֵּי מְרִינוּס דְּמִשְׁמַע דְּחוֹלֵב אָסוּר אֲתִיָּא נְמִי פְּרַבְּנֵן דְּרַבֵּי יְהוּדָה דְאִינְהוּ נְמִי אָסְרֵי לְחֻלּוֹב וְלֹא שְׁרוּ אֲלֵא בְּדִאִיפָּא תְּרַתֵּי הֵינּוּ פְּלֹאֲחַר יָד וְצַעֲרָא וְהַתּוֹסְפוֹת לֹא נִרְאָה לְהֵם לוֹמַר פֶּן וְכַתְּבוּ דְמוֹכַח מְשָׁם דְּהִלְכָּה פְּרַבֵּי יְהוּדָה אֲבָל לַרַשׁ"י נִרְאָה דְאֵין זֶה דְּוָסַק דְּהָא וְדֹאִי פִּינֵן דְּתַנָּא דְּבַרְרֵיָּתָא בְּדָף ע"ה ע"א תַּנָּא סְבַרְת בַּר פְּלוֹגְתִּיָּה דְּרַבֵּי יְהוּדָה בְּסַתְּם דְּהוּא תַּנָּא קַמָּא מְסַתְּמָא הִלְכָּה כְּתַנָּא קַמָּא דְּרַבֵּי יְהוּדָה וְאֵי מְשׁוּם דְּמִשְׁמַע דְּרַבֵּי מְרִינוּס קָאִי פְּוֹתִיָּה כֹּל כִּי הֵיא לֹא הִנֵּה שְׁתִּיק הַש"ס מְלֹאשְׁמוּעֵינֵן דְּרַבֵּי מְרִינוּס קָאִי כְּשִׁיטַת רַבֵּי יְהוּדָה וְאִמָּאֵי לֹא פְּסַק הַש"ס בְּהִדְיָא פְּרַבֵּי יְהוּדָה וְלִכְּוֹן טְפִי נִיחָא לִיָּה לַרַשׁ"י לוֹמַר דְאֵין הִלְכָּה פְּרַבֵּי יְהוּדָה וְהֵיא דְּרַבֵּי מְרִינוּס פְּרַבְּנֵן נְמִי אֲתִיָּא דְאֵין דִּישָׁה מְדֹאֹרֵיָּתָא אֲלֵא לְגִידוּלֵי קַרְקַע וְרַק בְּחוֹלֵב מוֹדוּ דְאָסוּר מִיָּהָא מְדַרְבְּנֵן וְשְׂרֵי בְּכִלְאֲחַר יָד בְּמְקוּם צַעֲרָא: וְהִנֵּה הַתּוֹסְפוֹת בְּדָף ע"ג בַּד"ה מְפָרַק כְּתָבוּ דְּוָסַק לוֹמַר דְּרַבֵּי אֲלִיעֶזֶר בְּפָרַק הַמְצַנִּיעַ דְּמַחֲזִיב חוֹלֵב מְשׁוּם מְפָרַק תּוֹלְדָה דְּדָשׁ סוֹבֵר פְּרַבֵּי יְהוּדָה דִּישָׁה שְׁלֵא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וְעֵינֵינוּ הִרְוֹאוֹת שְׁשָׁם בְּפָרַק הַמְצַנִּיעַ דָּף צ"ה בַּד"ה הַחוֹלֵב סְבָרוּ וְקַבִּילוּ זֶה הַדְּוָסַק וְכַתְּבוּ חוֹלֵב מְשׁוּם דָּשׁ הוּא כְּפִירֵשׁ רַשׁ"י וְאֲתִיָּא בְּרֵיָּתָא פְּרַבֵּי יְהוּדָה דְאָמַר יֵשׁ דִּישָׁה שְׁלֵא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע כְּפִירֵישִׁית לְעִיל דָּף ע"ג עכ"ל הִרֵי דְמַה שְׁדַּחוּ שָׁם חֲזַר וְנִרְאָה לְהֵם בְּמְקוּם אַחַר פֶּן יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם בְּזַה אוּלֵי בְּמְקוּם אַחַר חֲזַרוּ וְסוֹבְרִים שְׁאִינוּ דְוָסַק וְעַל כֹּל פְּנִים אֲלִיבָא דְרַשׁ"י וְדֹאִי מְצִינֵן לְמִימַר הִכִּי וְאֵין הִכְרַח שְׁפוֹבֵר שְׁהִלְכָּה פְּרַבֵּי יְהוּדָה וְכֵן מְצִאתִי לְהַרִּיטְב"א בְּחִידוּשָׁיו לְכַתְּוֹבוֹת עַל דָּף ס' שְׁנִרְאָה שְׁמָה שְׁדַּחוּ הַתּוֹס' נִרְאָה בְּעֵינָיו לְעִיקַר שְׁכַתְּב וְז"ל תַּנָּיָא ר' מְרִינוּס אוֹמַר גּוֹנַח יוֹנֵק חֻלֵב בְּשַׁבַּת מֵאֵי טַעְמָא מְפָרַק פְּלֹאֲחַר יָד וּבְמְקוּם צַעֲרָא לֹא גָזְרוּ רַבְּנֵן עִיקַר פִּירוּשׁוֹ מְשֻׁנָּה דְּהוּא לִיָּה שְׁבוֹת דְּרַבְּנֵן עַל יְדֵי שִׁנּוּי דְאִפִּילוּ הִנֵּה חוֹלֵב בְּיָדוֹ מְמַשׁ אֵינוּ אֲלֵא שְׁבוֹת דְּרַבְּנֵן דְּמְפָרַק תּוֹלְדָה דְּדָשׁ וְקִיָּמָא לֵן דְאֵין דִּישָׁה אֲלֵא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע הַלְפָּד כִּי הוּא יוֹנֵק בְּפִיו הִנֵּה לִיָּה שְׁבוֹת עַל יְדֵי שִׁנּוּי וּמְשׁוּם הִכִּי לֹא גָזְרוּ בִּיָּה רַבְּנֵן בְּחוֹלָה שְׁאֵין בּוֹ סְפָנָה אֲבָל שְׁבוֹת גְּמוּר בְּלֹא שִׁנּוּי לֹא הִתִּירוּ בְּחוֹלָה שְׁלֵא הִתִּירוּ אֲלֵא אִמִּירָה לַעֲכוּמ"ז שְׁהוּא שְׁבוֹת שְׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה שְׁהוּא קַל מְשְׁבוֹת שְׁיֵשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה וְכַדִּיאִתָּא בְּעִירוּבִין וְהֵינּוּ דְאִמְרִינֵן כֹּל צְרָכֵי חוֹלָה נַעֲשִׂין עַל יְדֵי עֲכוּמ"ז בְּשַׁבַּת עכ"ל וְהוּבָא גַם כֵּן בְּשִׁטְתָּהּ מְקוּבָצַת שָׁם וְאִם פֶּן לֹא נִפְלֹאֲתָה הֵיא לוֹמַר שְׁפֶן סוֹבֵר רַשׁ"י וְאֵין הִכְרַח שְׁפוֹבֵר שְׁהִלְכָּה כַּר' יְהוּדָה אֲלֵא הִלְכָּה פְּרַבְּנֵן דְּסְבָרֵי אֵין דִּישָׁה שְׁלֵא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וְלִכְּוֹן אַם

נאמר הַדָּם מִיָּלֵה מִיִּפְקֵד פִּקִּיד לִית בֵּה אִיסוּרָא דְאִוְרֵיִתָּא: שׁוּב רְאִיתִי בְּסִפְרֵי אִוֵּר זְרוּעַ
הַגְּדוּל בַּח"ב בְּהַלְכוֹת שַׁבָּת ס"י ח"ן שְׁכַתְּב שְׁדַעַת רַש"י דְאִין דִּישָׁה אֵלָא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע
וְהוֹכִיחַ כֵּן מֵהָא דְאִיתָא בְּפִרְקָא כָּלֵל גְּדוּל דָּף ע"ג סוּף ע"ב תֵּנָא הַדְּשׁ וְהַמְנַפֵּץ וְהַמְנַפֵּט כְּלוֹן
מְלֵאכָה אַחַת הֵן וְכַתְּב רַש"י הַמְנַפֵּט צָמַר גִּפְּוּ בְּקִשְׁיָה כְּדָרְךָ הָאִוְרֵיִתָּא וְצָמַר גִּפְּוּ גִידוּלֵי
קַרְקַע הוּא לְהַכִּי קָרִי נִיפּוּט דִּילֵיהּ תּוֹלְדָה דְדָשׁ שְׁמִפְרָק גְּרַעֲיָנִין מְמַנּוּ וְלֵא קָרִי לִיהּ תּוֹלְדָת
מְנַפֵּץ דְצָמַר וְכַתְּב עַל זֶה דְמִדְפִּירֵשׁ דְצָמַר גִּפְּוּ גִידוּלֵי קַרְקַע הוּא שְׁמַעַת מִינָה דְסִבֵּר רַש"י
דְאִין דִּישָׁה אֵלָא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וְכֵן כַּתְּב הַרְמַב"ם דְאִין דִּישָׁה אֵלָא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וְהַכִּי
מוֹכַח לְקַמְן דְתַנּוּ רַבְּנֵי הַצָּד חֲלִזוֹן וְהַפּוֹצְעוּ אִינוּ חֵיִיב אֵלָא אַחַת ר' יְהוּדָה אֹמֵר פְּצִיעָה
בְּכָלֵל דִּישָׁה אָמְרוּ לוֹ אִין פְּצִיעָה בְּכָלֵל דִּישָׁה אָמַר רַבָּא מַאי טַעְמָא דְרַבְּנֵי אִין דִּישָׁה אֵלָא
בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וּמְסַתְּמָא הַלְכָה כְּרַבְּנֵי דִּיחִיד וְרַבִּים הַלְכָה כְּרַבִּים וּבְעֵינֵי אֲנִי הַמְחַבֵּר הֵי
נִרְאֵה לְפָרֵשׁ דְהַלְכָה כַּר' יְהוּדָה שְׂיֵשׁ דִּישָׁה שְׁלֵא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וְכו' וְכו' מִיְהוּ הַרְיָנִי
מְבַטֵּל דַּעֲתִי לְפָנֵי דַעֲתָם וְכַדְבְּרִיהֶם כֵּן הוּא דְנִוְדָא אִין דִּישָׁה אֵלָא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע עַכ"ל
וְשׁוּב כַּתְּב דִּישׁ לֹמֵר דְאִפִּילוּ ר' יְהוּדָה סוֹבֵר אִין דִּישָׁה אֵלָא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע אֵלָא דְפִלְגִי
אִי דָּגִים הֵוּ גִידוּלֵי קַרְקַע דְרַבְּנֵי סְבָרִי דְלֵאוּ גִידוּלֵי קַרְקַע נִינְהוּ וְהִינּוּ דְאִמְרִינּוּ מַאי
טַעְמָא דְרַבְּנֵי אִין דִּישָׁה אֵלָא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע כְּלוּמַר הוּאִיל וְאִין דִּישָׁה אֵלָא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע
לְהַכִּי לֹא מִיְחֵיִב אֵלָא אַחַת מִשׁוּם דְדָּגִים לֹא גִידוּלֵי קַרְקַע וְהַכְרִיחַ פִּירוּשׁ זֶה שְׂאָם נֹאמַר
דְּבִישׁ דִּישָׁה בְּגִידוּלֵי קַרְקַע אִו לֹא פִלְגִי הֵנָּה לִיהּ לְמִימַר מַאי טַעְמָא דְרַבְּנֵי קְסָבְרִי אִין
דִּישָׁה אֵלָא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וְגִירְסַתֵּינוּ הִיא בְּאֵמַת קְסָבְרִי אִין דִּישָׁה וּמְכָל מְקוּם אָף
לְגִירְסַתֵּינוּ לֹא נִפְלֵאת פִּירוּשׁ זֶה לְפִי הַמְשׁוֹנְעַר בְּדַעֲתִי שְׁבַכְיֹוצָא לְזֵה רַגִּיל הַש"ס לֹמֵר
דְּטַעְמָא דְבַר פְּלֹגְמִתָּהּ הוּא מִשׁוּם דְסִבֵּר בְּהִיפּוּף וְאִם כֵּן הֵנָּה לִיהּ לְרַבָּא לְסִיִּים מִיְלַתְיָהּ
וּלְמִימַר וְרַבִּי יְהוּדָה סִבֵּר יֵשׁ דִּישָׁה שְׁלֵא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וּמְדַלָּא מְסִיִּים הַכִּי מִשְׁמַע דְגַם
ר' יְהוּדָה סוֹבֵר אִין דִּישָׁה אֵלָא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וְעַל כָּל פָּנִים הָרִי מְצִינּוּ לְרַבִּינוּ הָאוֹר זְרוּעַ
מַעִיד בְּגִדְלוֹ שְׁדַעַת רַש"י דְאִין דִּישָׁה אֵלָא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וְכַתְּב גַּם כֵּן דְמִדְתַּנִּי סְתָמָא
סְבַרְתַּ בַּר פְּלֹגְמִתָּהּ דְרַבִּי יְהוּדָה דְהוּי כְּרַבִּים וְדָאִי הַלְכָתָא הַכִּי הוּיָא וְכָל מַאי דְכַתִּיבְנָא
בְּעֵנִיּוֹתֵינוּ וְאִם כֵּן שְׁפִיר קָאמַר רַש"י דָּאִי דָּם מִיִּפְקֵד פִּקִּיד לִיכָּא אֵלָא אִיסוּרָא דְרַבְּנֵי
מִשׁוּם דְקִיָּמָא לֵן דְאִין דִּישָׁה אֵלָא עַ בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וּמְלַבֵּד זֶה יֵשׁ לֹמֵר בְּפִשְׁטוּת לְפִי
שֵׁיטַת רַש"י (דְמִפְרָק הֵוּ תּוֹלְדָה דְדָשׁ) דְאִין הַכְרַח מְדַרְבֵּי מְרִינוּם דְסוֹבֵר כְּרַב יְהוּדָה
שְׁהָרִי אֲפִשֵׁר לֹמֵר דְמָה שְׂאָמְרוּ בַש"ס בְּטַעְמִיָּה דְרַבִּי מְרִינוּס דְהוּי מְפָרַק כְּלֵאסַר יְד
הַוְצָרְכוּ לְזֵה כְּדִי שְׂיִסְפִים לְדִינוּ גַם ר' יְהוּדָה שְׁסוֹבֵר יֵשׁ דִּישָׁה שְׁלֵא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וְכֵמוּ
שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' בְּכַתּוּבוֹת שְׁם (בְּדָף ס' ד"ה מְפָרַק) וּמְתַבָּאֵר מִדְבְּרִיהֶם דְנִקְטִי כְּרַבְּנֵי דְרַבִּי
יְהוּדָה דְאִין דִּישָׁה אֵלָא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וְלִכּוּ הַוְקָשָׁה לְהֶם דְלָמָּה לִיהּ לַש"ס לְמִימַר טַעְמָא
דְרַבִּי מְרִינוּס מִשׁוּם דְהוּי מְפָרַק כְּלֵאסַר יְד תִּיפּוּק לִי דָּאִי אִי הוּי דָּשׁ גְּמוּר אִין דִּישָׁה
אֵלָא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וּבְהִמָּה לֹא חֲשִׁיבָא לְעַנְנֵי זֶה גִידוּלֵי קַרְקַע וְכו' וְתִירְצוּ וַיֵּשׁ לֹמֵר
דְאִיִּצְטְרִיף טַעְמָא דְהָכָא מִשׁוּם דְרַבִּי יְהוּדָה דְסִבֵּר דִּישׁ דִּישָׁה שְׁלֵא בְּגִידוּלֵי קַרְקַע דְמְחֵיִיב
בְּפוֹצְעַת חֲלִזוֹן מִשׁוּם דָּשׁ וְכֵן כַּתְּבוּ בִּיבְמוֹת פִּרְקָא חֲרֵשׁ דָּף קי"ד ד"ה וְקְסָבֵר עי"ש וּבְנִוְדָאִי
אִין כְּוָנְתָם לֹמֵר דְמִשׁוּם דְהַלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה נִקְיֵט הַש"ס הָאִי טַעְמָא דְאִין זֶה בְּמִשְׁמַע
דְבְרִיהֶם כָּלֵל אֵלָא כְּוָנְתָם לֹמֵר דְהַוְצָרָה הַש"ס לְטַעַם זֶה כְּדִי שְׂיִהָא דִינוּ שְׁל רַבִּי מְרִינוּס
כְּכּוֹלֵי עֲלֵמָא (וּבִישׁוּב שֵׁיטַת הַרְמַב"ם שְׁפּוֹסֵק דְחוֹלֵב חֵיִיב מִשׁוּם מְפָרַק דְקָשָׁה וְהָא אִין

דישה אלא בגידולי קרקע עינין בספר נהור שרגא לידידי הגאון אבד"ק סיני יצ"ו
בחידושי ליבמות דף קי"ד על דברי התוספות בד"ה וקסבר) באופן שאין לנו ה'כרת
לומר דרש"י סובר דהלכה כרבי יהודה דיש דישה שלא בגידולי קרקע וגם התוספות
לא פתבו שפן סובר רש"י רק פתבו שפן צריך להיות לפי שיטתו וברי אין זה מוכרח
כיון שיש לומר או כמו שפתב הריטב"א הנז"ל או כמו שפתבו התוספות ביבמות
ובכתובות ואף אם יתעקש המתעקש לומר שפננת תירוץ התוספות ביבמות וכתובות
הוא לומר דמשום דהלכה כרבי יהודה נקיט הש"ס טעמא דכלאחר יד מפל מקום אליבא
דרש"י נוכל לתרץ כמו שפתבתי אני הדל בכוננת התוספות וגם מדברי התוספות
בכתובות שם בד"ה גונח שהוקשה להם דהכא שרינו בשבת משום צערא ואילו ביבמות
אמר אבא שאול יום טוב דאיסור לאו שרי שבת דאיסור סקילה לא שרו רבנן ומירצו
דהיה דאבא שאול פליגא אדרבי מרינוס ודייקו הכי מדקאמר רב יוסף הלכה כרבי
מרינוס מפלל דפליגי עליה וכלשון הזה פתבו כמה ראשונים בשם הרי"ף בתשובה וכן
כתב רבינו חננאל בפירושו הנה מזה מוכח דסברי הראשונים הנז"ל דהא דרבי מרינוס
לא תלי בסברת רבי יהודה דיש דישה שלא בגידולי קרקע שאם פן אין להם מקום לדקדק
מדאמרין הלכה כרבי רינוס מפלל דפליגי עליה אבא שאול דדילמא לא פליגי עליה אבא
שאול והלכה מפלל דפליגי עליה היינו בר פלוגתיה דרבי יהודה דסובר דאין דישה שלא
בגידולי קרקע ודלא כסברת ר' מרינוס דקאי בשיטת רבי יהודה דיש דישה שלא בגידולי
קרקע אלא ודאי מוכח דסברי כל הראשונים הללו דהא דרבי מרינוס פרבנו נמי מצי
אתי: ועוד אף אם נאמר דסובר רש"י דהלכה כרבי יהודה דיש דישה שלא בגידולי קרקע
שפיר קאמר רש"י בסוגיא דדף קל"ג דאי דם מיפקד פקיד ליכא איסור תורה משום
דמנא קמא דרבי יהודה (שפפרק פלל גדול דף ע"ה ע"א) סבר אין דישה אלא לגידולי
קרקע וסתם תנא קמא דרבי יהודה היינו רבי מאיר כדמוכח בש"ס בדוכתי טובא ועיין
בפרק אלו עוברין דף מ"ח סוף ע"ב במשנה ובברייתא וברש"י ושיאור ישרף וכו') דבר
פלוגתיה דרבי יהודה התם דלא אדכר שמיה (אלא וחקמים אומרים) מר ניהו רבי מאיר
ובפרק כל הפלים ק ככ"ד ע"ב כל הפלים הנטיטלים בשבת שבריהו נטיטלין עמהו ובלבד
שיהיו עושים מעין מלאכה ר' יהודה אומר ובלבד שיהיו עושים מעין מלאכתן פתב
הרי"ף שם בשם רב צמח גאון דהלכה כר' יהודה דקיימא לן ר' מאיר ור' יהודה הלכה
כר' יהודה וכתב על דבריו ומסתברא לן הני מילי היכא דפליגי בהדיא אבל היכא דדברי
ר' מאיר סתם ור' יהודה הוא דפליגי בהדיא אין הלכה כר' יהודה אלא כסתם עי"ש הנה
אף שפחלקו שם לענין הלכה פמי מפל מקום הצד השונה שבהם סברי מרנן שסתם תנא
קמא דר' יהודה הוא ר' מאיר ואף דהתם שנו חכמים בפרייתא דברי ר' מאיר בהדיא ואם
פן אין מנה ראיה לשאר סתם ור' יהודה לומר דהסתם הוא ר' מאיר מפל מקום משמעות
לשון רב צמח גאון הוא דמגוף מתניתין משמע ליה דהסתם הוא ר' מאיר דהוא בר
פלוגתיה דר' יהודה ולכן כתב כמדבר על הידוע (שזו דברי ר' מאיר) דקיימא לן ר' מאיר
ורבי יהודה הלכה כר' יהודה שאם פל סמיכתו היתה על מה שפרייתא נשנית סברת
הסתם בשם ר' מאיר הנה לו לומר פן בפירוש דכיון שנשנית בפרייתא סברת הסתם
בשם ר' מאיר הנה ליה ר' מאיר ור' יהודה דהלכה כר' יהודה אלא ודאי מוכח דסבירא
ליה דסתמא דמילתא דמנא קמא דר' יהודה הוא רבי מאיר ובמסכת גדרים דף פ"ז ע"ב

ורמינהי בלא ראות וכו' משמע ליה להש"ס דמאי דתנן במתניתין ובחכמים אומרים יפר
האי חכמים הוא רבי יהודה וכתב שם הר"ן (בד"ה ר' מאיר אומר) דמשמע ליה להש"ס
הכי משום דהוא בר פלוגתיה דר' מאיר ומשמע דכמו כן בהיפך סתם תנא קמא דר'
יהודה הוא ר' מאיר דהוא בר פלוגתיה דרבי יהודה: אמור מעתה גם בהיה דפרק פלל
גדול יש לומר דתנא קמא דרבי יהודה מסתמא הוא ר' מאיר ונמצא דלית ליה לרבי מאיר
דישה שלא בגידולי קרקע וקניימא לן סתם משנה רבי מאיר ואם פן האי סתם מתניתין
דקתני מוהליו ופורעין ומוצצין בשבת מני רבי מאיר הוא ואיהו סבירא ליה אין דישה
שלא בגידולי קרקע ולכן שפיר קאמר רש"י דאי הנה אמינא דדם מיפקד פקיד ליפא
איסור תורה משום דאין דישה שלא בגידולי קרקע ואשמועינן רב פפא דחבורי מיחבר
ושרי משום ספנה פן נראה לדעתיה הקצרה ברור ונכון וממילא נפל היסוד ונהרס בניינו
של הגאון יצ"ו במחילת כבוד תורתו הרמה ואין שום רמז בש"ס דמציצה דמילה כשרה
נמי בכלי: הן אמת פי ראיתי עתה (בפשוטן) בתשובת הגאון מוהר"י אסאד המובאת
למעלה בסימן א' (בענין ביטול המציצה) שפבר הוקשה לו פקושית ידידי הגאון יצ"ו
דהיכי נימא דאי דם מיפקד פקיד ליפא אלא איסורא דרבנן ונהלא לשיטת הרמב"ם דחובל
משום מפרק ומפרק הוא תולדה דדש ובדף ע"ה קאמר ר' יהודה גבי חלזון דדם מיפקד
פקיד ומהפועו חייב וכתב שאין לומר דסוגיין אתיא פרבנן דרבי יהודה דאין דישה שלא
בגידולי קרקע שהרי פתבו התוספות דבבהמה וסיה גם רבנן מודו לרבי יהודה דחייב
דחשיבי גידולי קרקע שלא נחלקו אלא בחלזון ואם פן הוא הדין אדם שנה בזה לבהמה
ונחשיב גידולי קרקע כדמוכח מדברי הרמב"ם וכו' עי"ש בסעיף קטן ח"י (בד"ה ועוד
נראה לי ראיה ברורה) מכל מקום נראה דלא נסתר בזה מה שכתבנו והוא שהגאון
מוהרי"א אשר בנה קושיתו לשיטת הרמב"ם שפיר קאמר דליפא למימר משום יתובי
דעתין דסוגיין אתיא אליבא דרבנן דר' יהודה וכו' לפום מאי דמוכח מדברי הרמב"ם
גופיה דאדם חשיב גידולי קרקע ואם פן איפא איסורא דאורייתא ושפיר קשיא ליה ברם
הגאון יצ"ו שכ קושיתו הוא לרש"י ולא זכר שיטת הרמב"ם פלל שפיר מציינן למימר
כדשנינו מעיקרא דסוגיין אתיא אליבא דר' מאיר דהוא תנא קמא דר' יהודה דסבירא
ליה דאין דישה שלא בגידולי קרקע ונימא נמי דלא סבירא ליה לרש"י כשיטת התוספות
והרמב"ם שהביא הגאון מוהר"י אסאד דאדם ובהמה שוו אהדדי ותרנייהו חשיבי גידולי
קרקע אלא או דסובר דאף בהמה לא חשיבא גידולי קרקע או דסבר דאדם מיהא לא
חשיב גידולי קרקע ועיין במה שכתבתי אני הדל שם על דברי הגאון מוהר"י אסאד
דשיטת התוספות היא דלגבי דישה לא חשיבא בהמה גידולי קרקע וכן נראה שסובר
רש"י וכיון דסוגיין אתיא לרבנן דרבי יהודה שפיר אמרינן בש"ס דאי דם מיפקד פקיד
ליפא אלא איסורא דרבנן ומפלל הדברים האמורים למעלה נקל להבין דמה שהקשה
הגאון יצ"ו (בד"ה ודע דבפ"ק) בסוגיא דפרק קמא דכתובות והוא לפי שיטתו דרש"י
פוסק דיש דישה שלא בגידולי קרקע הנה לפי האמת אין הכרח שפן דעת רש"י ושפיר
יש לומר דסוגיין שם אתיא אליבא דרבנן דאין דישה שלא בגידולי קרקע ולפי דברי
רבינו האור זרוע שהבאתי למעלה (בד"ה שוב ראיתי) כולי עלמא מודו דאין דישה שלא
בגידולי קרקע וסוגיא אתיא לדברי הפל: (ודע דעיקר קושית הגאון מקלעצק יצ"ו על
דברי רש"י שבדף קל"ג ע"ב שפירש שלהסלקא דעתין דדם מיפקד פקיד ליפא איסורא

דאורייטא וְהַקְשָׁה דְלִשְׁיטת רש"י בְּשַׁבַּת דָּף צ"ה גַּבֵּי חוֹלֵב גַּם בְּפָקִיד אִיפָּא חַיּוּבָא מְשׁוּם
דְּשׁ וְזֶה יְסוּד בְּנִינּוּ לְהַמְצִיא שְׁמֻצִיצָה בְּפֶה הִיא פְּלֹאֲסֵר יָד דְּדַרְכָּהּ בְּכָלִי רֵאִיתִי עֲתָה
בְּקוֹנְטְרִיס יְדִידֵי מוהר"ח יַעֲקֹב רש"ל יצ"ו הַמּוּבָא לְהֵלֵן בְּסַעֲיָף כ' (ד"ה וּבְעַיְקָר
הַקְּוֹשִׁיא) דְּשָׁל פֶּת הַקּוֹדֶמִין הִיא שְׁפָכֵר עֲמָדוּ בְּהַ רַבְנֵי הָאֲחֵרוֹנִים כְּפִתּוּב שָׁם וְאִם יִרְצֶה
ה' אֶכְתּוּב עוֹד בְּזֶה שָׁם): וְתוּ קוֹשִׁיא לִי וְשִׁיטת יְדִידֵי הַגָּאוֹן יצ"ו תְּמוּהָה בְּעֵינֵי דְהִיכִי
מְצִינּוּ לְמִימֵר דְּמַצִּיצָה דְּמִילָה בְּפֶה הַנּוֹיָא פְּלֹאֲסֵר יָד דָּאָם כֵּן נֶצְטַרְךָ לֹאמֵר שְׁדַרְךָ הַמְצִיצָה
עַל הָרֹב הָיְתָה בְּזִמְן הַש"ס בְּכָלִי וְרַק בְּשַׁבַּת יוֹם טוֹב הָיוּ עוֹשִׂים בְּפֶה פִי הִיכִי דְתִקְהוּ
פְּלֹאֲסֵר יָד וְאִי הִכִי תִיקְשִׁי לֵן מָה רָאוּ אַבּוּתִינוּ וְאַבּוּת אַבּוּתִינוּ מֵאַחַר זִמְן הַש"ס וְעַד
הַיָּמִים הָאֵלֶּה לְעַקְוֵר הַמְצִיצָה בְּכָלִי לְגַמְרֵי וְלִהְנַהִיג לְעֲשׂוֹתָהּ בְּפֶה בֵּין בַּחוּל בֵּין בְּשַׁבַּת
דְּבִשְׁלָמָא הַחֲדָשִׁים שְׁרוּצִים לְחַדֵּשׁ לְעֲשׂוֹתָהּ בְּכָלִי נוֹתְנִים טַעַם לְדַבְרֵיהֶם מְשׁוּם חֲשַׁשׁ
חוּלֵי שַׁל הַמוֹצֵץ וְכו' אֲבָל לְתַקֵּן לְעֲשׂוֹתָהּ בְּפֶה וְלְעַקְוֵר עֲשִׂיָתָהּ בְּכָלִי מָה רָאוּ עַל פְּכָה
וּמָה טַעַם יֵשׁ בָּהּ וְאִם תֵּאמֵר שְׂיֵשׁ לָזֶה אֵינָה טַעַם לְשַׁבַּח אִם כֵּן מִמִּילָא אֵין בְּכַחֲנוּ לְשַׁנוּת
מָה שְׁתַּקְנוּ רַבּוֹתֵינוּ מִפְּנֵי הַטַּעַם שְׁהֵיָה לָהֶם וּבְרוּךְ הַבּוֹחֵר בָּהֶם וּבְמִשְׁנַת"ם עַל הַשַּׁנוּת
הַדְּבָר פִּי נֶכוֹן הַדְּבָר מֵעַם הָאֱלֹקִים וְאִם הֵם שְׂיֵנוּ מִמָּה שְׁהֵיָה הַדְּבָר מֵאֵז מִפְּנֵי אֵינָה טַעַם
שְׂיֵדְעוּ מִי יָבֵא אַחֲרֵיהֶם לְסִתּוֹר מְעַשִׂיהֶם וְלֹא יַחֲוֹשׁ שְׂמָא יְרוּצוּ גְּוַלְגָּלְתּוּ: וְעוֹד תְּמוּהָ מָה
שְׂמַדְמָה הַגָּאוֹן יצ"ו מְצִיצָה דְּמִילָה בְּפֶה לִינִיקָה בְּפֶה וְאִם מֵר דְּכָשֵׁם שְׂיִנִיקַת חֵלֵב בְּפֶה
הַנּוֹיָא פְּלֹאֲסֵר יָד הִכִי נְמִי מַצִּיצַת דָּם הַמִּילָה בְּפֶה הַנּוֹיָא פְּלֹאֲסֵר יָד וְלִהְסַלְקָא דְעֵתִין דְּדָם
מִיְפָקֵד פָּקִיד טַעַם הַהִיתֵר הוּא מְשׁוּם צַעֲרָא דִּינּוּקָא וְכו' מְנָא לֵן דְּדַמּוּ אַהֲדָדִי וְהָרִי יֵשׁ
לֹאמֵר דְּדוּקָא בִּינִיקָה הוּא דְּבִפֶּה הַנּוֹיָא פְּלֹאֲסֵר יָד אֲבָל בְּמַצִּיצָה דְּמִילָה בְּפֶה שְׂמָא חֲשִׁיבָה
כְּדַרְכָּהּ וְאֵין לְדַמּוּת עֲנִינִים חֲלוּקִים וְלִלְמוּד זֶה מִזֶּה וְכֵן מְצִינִי בְּסַפֵּר תְּהִלָּה לְדוּד לִידִידֵי
הַגָּאוֹן מוהר"ד אֹרְטִינְבֵּרְג יצ"ו שְׂפָסִימֵן שְׂכ"ח סַעֲיָף מ"ח ס"ק ע"ח (מְחַדֵּשׁ תַּר"ח)
שְׁהַקְשָׁה לִשְׁיטת הַרַמְבַּ"ם דְּחוּבְלָגַם כֵּן חֵיִיב מְשׁוּם מְפָרַק כְּמוֹ חוֹלֵב אִם כֵּן לְמָה בְּמַצִּיצָה
הַנּוֹיָא אִב מְלֹאכָה וְגַבֵּי גוֹנַח אֲמַרִינוּ דִּיּוּנְקָה הַנּוֹיָא פְּלֹאֲסֵר יָד וְתִירֵץ דְּמַצִּיצַת דָּם אֹרְחָא בְּפֶה
וְרַק יְנִיקַת חֵלֵב הוּא דְּהַנּוֹיָא פְּלֹאֲסֵר יָד עִי"ש הָרִי שְׂאֵין הַנְּדוּנִים שְׂוִים וְכֵן רֵאִיתִי בְּסַפֵּר
כּוֹרֵת הַבְּרִית לִידִידֵי הַגָּאוֹן מוהר"א פּוֹסֵק יצ"ו בְּסִי' רַס"ד בְּנַחַל בְּרִית סוּף ס"ק י"ז ד'
ע"ז ע"ב שְׁפִתָּב דְּפִרְיָעָה שְׁדַרְכָּהּ בְּיָד לֹא מִיְקַרְיָא פְּלֹאֲסֵר יָד עֵינִין כְּתוּבוֹת ס' חוֹלֵב בְּפֶה
פְּטוֹר שְׂאֵין דְּרַכּוּ בְּכָף וּבְמַצִּיצָה אֲמַרִינוּ בְּשַׁבַּת קל"ג דְּהַנּוֹיָא מְלֹאכָה דְּאֹרְיִיטָא אַף שְׁהִיא
בְּפֶה כֵּינּוּ שְׁדַרְכָּהּ בְּכָף עכ"ל וְעַם שְׂיֵשׁ לְפַקְפַק דְּעַרְבִיָּה עַרְבָא צְרִיָּה הָא מִיָּהָא רֵאִינוּ
שְׂדַעַת הַגָּאוֹן מוהר"א יצ"ו הִיא לְפִשְׁיטוֹת דְּמַצִּיצָה הִיא בְּפֶה וּכְשֶׁהַשְּׁגִתִּי סֵפֶר הָאֲשָׁכּוּל
עֵינִינִי בּוּ בַח"ב וְרֵאִיתִי בְּסוּף הָעַמּוּד צד 121 אוֹת ח' בְּנַחַל אֲשָׁכּוּל אֲכֵן נוֹדַע לִי שְׂמָה
שְׁפִתָּב בְּס' כּוֹרֵת הַבְּרִית הֵם דְּבָרֵי הַנַּחַל אֲשָׁכּוּל שְׁהַזְפִּירוּ בְּסוּמּוֹ מְלַפְנִיּוּ וְנִמְצָא שְׂגַם
הַגָּאוֹן נַחַל אֲשָׁכּוּל נִקִּיט דְּמַצִּיצָה הִיא בְּפֶה: וּמָה שְׁפִתָּב הַגָּאוֹן (מְקַלְעָק) יצ"ו דְּמַצִּיצַת
דָּם אֹרְחָה בְּכָלִי כְּדַכְתִּיב גַּבֵּי גְּדַעוֹן וְיִמְץ טַל מִן הַגִּינָה (שׁוֹפְטִים ו' ל"ח) אֹמֵר אֲנִי שְׂאִם
הָיָה רוּאָה דְּבָרֵי הַגָּאוֹן מְלַבִּי"ם בְּסַפֵּר הַתּוֹרָה וְהַמְצִינָה בְּפִרְשַׁת וִיקְרָא ס' פ"ב דְּפַעַל זֶה
נִמְצָא עַל שְׁלֹשׁ תְּמוּנוֹת (א) נְחִי עִי"ן מִיץ חֵלֵב וְכו' (ב) מִן הַכְּפוּלִים לְמַעַן תִּמְנָצוּ שְׁהוּא
דְּגוֹשׁ וְכו' (ג) מְנַחֵי לְמ"ד מְצָה וְכו' וְיֵשׁ הַבְּדֵל בִּינֵיהֶם שְׂמַצֵּץ מִן הַכְּפוּלִים מוֹצֵץ בְּפִיו
דְּבָר שְׂיֵשׁ בּוּ לְחֻלּוּחִית וְכו' וּבְהַקְדַּמַת הַסֵּפֶר בְּקוֹנְטְרִיס אֵילַת הַשַּׁחַר ס' שפ"ב כְּתָב וְז"ל
וְיֵשׁ הַבְּדֵל בֵּין מְצָץ מְצָה מִיץ מְצָץ מוֹצֵץ בְּפִיו דְּבָר שְׂיֵשׁ בּוּ לְחֻלּוּחִית מִיץ סוּחַט מְשָׁקָה

הפלוע באיזה דבר מצה מורה על תמצית המשקה שבשולי הפלי עכ"ל הרי דתמונות חלוקות הן והכא מעניינא דקרא מוכח דנימץ טל מן הגזה עניינו מלשון מצה דכתיב (שופטים ו' ל"ח) ויזר את הגזה ונימץ טל מן הגזה דהיינו לאחר שפסחט את הגזה נמצה טל מן הגזה מלא ספל מים ואם פן אין ראיה מוימץ טל למציצה דמציצה ודאי היא בפה וידוע כמה רב חיליה דהגאון מלבי"ם בעניינים אלו ומי לנו גדול בדורנו בתקמה זו אשר הפליא לעשות בספרו הנז"ל בתקמתו הנפלאה ואין ספק שדבריו אמת וצדק שמציצה היא דוקא בפה וכן פתב הגאון בנן ציון בח"א סי' כ"ג המוכא להלן בסעיף י"א בס"ד עי"ש (בד"ה אלא שעדיין יש לחקור) וגם בסי' כ"ד דבר בקדשו בזה מוכא להלן בסעיף י"ב בס"ד עי"ש (בד"ה על תשובתי בענין מציצה) וכן פתב הגאון אגודת אזוב מדברי בחידושו לשבת ד' קל"ג ומוכא בדברינו לקמן בד"ה אמנם מלבד דלשון נימץ טל מן הגזה הוא מלשון מצה שמתמצה מאליו עי"ש ובתשובת הגאון מוהר"י אסאד שהבאתי לעיל בסימן, א' ס"ק ח"י ראיתי שהביא בשם ספר התניא לרבינו יחיאל שפתב מפנרש ומוציץ המילה בפיו להוציא הדם עי"ש (בסוד"ה, ומ"ש כמ"ש לעיל) וכבר פתבו בכמה ספרים המוכאים בדברינו להלן בשם המקובלים דהמציצה צריכה להיות בפה לחובה וכן פתב בתשובת הגאון מוהר"י אסאד הנז"ל עיין שם (בסוד"ה ולפי זה נ"ל לקיים): אף גם זאת פליאה דעת ממני לפי שיטת הגאון יצ"ו דמציצה דמילה דרפה בכלי פדכתיב בגדעון וקשהיא בפה הויא פלאחר יד אם פן אפתי תיקשי מאי דאמר רב פפא אומנא דלא מייץ וכו' דאיכא ספנתא מדמחללינן שבתא דדם דחבורי מיחבר וכו' מאן לימא לן דאיכא ספנתא דילמא אף דחבורי מיחבר שרינן לה משום דהויא חבורה פלאחר יד כי היכי דהוה אמרינן הכי להסלקא דעתין ודם פקיד לשיטת רש"י דהלכה כר' יהודה דיש דישה שלא בגידולי קרקע ואפילו הכי הנה אמינא דשרייתא דמציצה לאו משום ספנתא היא אלא משום דבפה הויא פלאחר יד והכי נמי נימא לפום קושטא דחבורי מיחבר ליכא ספנתא ורק שרייתא דמציצה היא משום דהויא פלאחר יד והיא תמיהה עצומה בעיני נשגבה לא אוכל לה ולא ידעתי איך לא נרגש הגאון יצ"ו בזה והא ודאי אין לומר דלהסלקא דעתין היינו מפרשים מציצה דמתניתין בפה דהויא פלאחר יד וקמשמע לן רב פפא דמוצצין דתנו היינו בכלי דהוי מלאכה גמורה ושרייתא דידה היא משום ספנה דאם פן העיקר חסר מן הספר ועל מי סמך רב פפא שביבין מדבריו דמציצה דמתניתין היא בכלי וכיון דלהסלקא דעתין היינו מפרשים מוצצין דמתניתין שהיא בפה הנה ליה להש"ס למימר בהדיא דקמשמע לן רב פפא דמוצצין דמתניתין היינו בכלי דאיכא איסורא דאורייתא ושריא רק משום ספנה ותו אף אי נימא דהיינו דאיכא בין הסלקא דעתין להאמת דלהסלקא דעתין מוצצין היינו בפה ולהאמת מוצצין היינו בכלי אפתי קשה מי הנקיננו לומר דאשמעינן רב פפא דחבורי מיחבר נימא פדהוה סלקא דעתין דמיפקד פקיד אלא דמוצצין היינו בכלי דהוי מלאכה גמורה לשיטת רש"י דיש דישה שלא בגידולי קרקע ושריא משום ספנתא ומשום הכי אומנא דלא מייץ מעברינן ליה באופן שלדעתי הקלושה דברי הגאון יצ"ו מוקשים מפל הטעמים הנז"ל וברי לי שאם הנה רואה דברי הרבנים שהבאתי למעלה והמוכאים בדברינו להלן בס"ד לא הנה מחליט הדבר להיתר פשוט והנה חוזר ומעייין בראיתו והיו עיניו רואות שאין שום הוכחה מהש"ס לפי שיש תמיהות רבות לפי שיטתו ואנו אין לנו אלא דברי הרבנים הגאונים

שְׁאָסְרוּ לְשִׁנּוֹת מִמֶּה שֶׁנִּהְגְּנוּ מֵאַבּוֹתֵינוּ וְאַבּוֹת אֲבוֹתֵינוּ וְאֵין מְצִיָּצָה אֶלָּא בְּפֶה דְּוָקָא:
וּמִכָּאן אַתָּה דְּוָ קַל וְחֹמֶר דְּאִם הִגְאֹן (מְקַלְעֶצֶק) יִצ"ו פְּתַב שְׁמוֹתָר לְעִשְׂוֹתָה בְּפִלִי עַל פִּי
הוֹכַחְתּוּ מִסְּוִיָּתָה הַש"ס עֵינֵינוּ הִרְוֹאוֹת שְׁדַבְּרִי מִןפְּרָכִים וְאֵין לָהֶם יְסוּד פְּלִל בְּמַחֲלִילת
כְּבוֹד תּוֹרַתוֹ הַרְמָה וּבְרוּר לְנוּ שְׁאִם יַחְזוֹר הִגְאֹן יִצ"ו וַיַּעֲיִן בְּהִלְכָּה זֹו יוֹדָה וַיֹּאמֶר דְּבָרִים
שְׁאִמְרַתִּי לְפָנֶיכֶם טְעוֹת הֵם בְּיַדִּי וּמוֹדִים דְּרַבְּבִין הֵינְנוּ שְׁבַחֲיָהּוּ וְאִם הָאִמּוֹרָאִים לְקַדּוּשִׁים
אֲשֶׁר בְּאַרְצֵי הַחַיִּים הֵיוּ אוֹמְרִים כֵּן אֲנִי יְתָמִי דִּיתְמִי אֲזוּבִי קִיר מַה נַּעֲנָה וּמַעֲתָה פֶּל שְׁכֹן
לְשֶׁאֵר הִגְאֹנִים בְּמַכְתָּבִים הַמוֹבָאִים לְמַעֲלָה יִצ"ו אֲשֶׁר כְּפִי הִנְרָאָה לֹא נִחְתּוּ לְעֵינֵי וְלִירַד
לְעוֹמֵק הַהִלְכָּה רַק פְּתַבּוּ דַב"ק כְּפִי הַעוֹלָה עַל הַדַּעַת בְּמִןשְׁפֶּל רֹאשׁוֹן לְהַבִּין מְדַאֲמַר רַב
פְּפֹא אֲוִמְנָא דְלֹא מֵיִיץ סַכְנָתָא וְכו' דְּכָל עֶצֶם הַמְצִיָּצָה אֵינָה אֶלָּא לְהַצִּיל מִן הַסַּכְנָה וּמַה
לִי בְּפֶה וּמַה לִּי בְּכָלִי וּכְבָר פְּתַב כֵּן הִגְאֹן מוּהַר"י אֶסְאָד בְּתִשְׁבּוּבָתוֹ שְׁהַבְּאִתִּי בְּסִי' א'
סְעִיף ח"י (בְּסוּף ד"ה וּלְפִי זֶה נ"ל) עַל מַה שְׁבַסְפֶּר מְצַנֵּת הַשֵּׁם פְּרִשְׁת לָהּ וּבְסַפֵּר חֲפִץ
הַשֵּׁם לְשִׁבְת דָּף קל"ג מִשְׁמַע דְּסוֹבְרִים דְּמְצִיָּצָה מִשׁוּם סַכְנָה הִיא וְלֹא מְצוּה דֵּהוּא מִשׁוּם
דְּלֹא נִחְתּוּ בְּכָף וְלֹא דְקוּ בְּזָה וּמַה גַּם עַל פִּי הַסוּד הַמְצִיָּצָה בְּפֶה וְדֹאִי מְצוּה וְחוֹבָה וְכו'
עֵי"ש אֲף אֲנוּ נֹאמַר כֵּן גַּם עַל מַה שְׁרֹאֲנוּ לְהִגְאֹנִים יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב בְּסִי' שֶׁל"א סוּף סק"א
וְדָרָף פְּקוּדֵיךָ בְּמְצַנֵּת מִיִּלָּה בְּחִלְק הַדְּבִוּר אוֹת ד' דְּנִקְטִי בְּפִשְׁיטוֹת דְּמְצִיָּצָה הִיא רַק מִשׁוּם
סַכְנָה וְאֵינָה מִחִלְק הַמְצוּה עֵי"ש שְׁבַנְדֹאִי שְׁמָה שְׁכַתְּבוּ כֵּן הוּא מִשׁוּם דְּלֹא דְקוּ רַבְּבִין לְעֵינֵי
בְּמִילְתָּא וְאִמְרוּ כְּפִי מַה שְׁעוֹלָה עַל הַדַּעַת בְּמִןשְׁפֶּל רֹאשׁוֹן: וּמִלְבַד מַה שְׁכַמָּה רַבְּבִים
גְּאֹנִים פְּתַבּוּ דְּמְצִיָּצָה הִיא מַגּוּף הַמְצוּה בְּזוּלַת טַעַם הַסַּכְנָה עֵינֵי בְּמִלְבוּשֵׁי יוֹם טוֹב
(לְרַבֵּינוּ הַתּוֹסֶפֶת יוֹם טוֹב) בְּסוּף ח"א וּבְסוּף ח"ב בְּדַבְּרֵי הִגְאֹן מוֹאֲרֶשָׁא יִצ"ו וּבְסַפֵּר
כּוֹרַת הַבְּרִית הַמוֹבָא בְּדַבְּרֵינוּ לְהִלֵּן בְּסְעִיף ט"ו וּבְתִשְׁבּוּבַת הִגְאֹן מוּהַר"י אֶסְאָד שְׁהַבְּאִתִּי
בְּסִימֵן א' סְעִיף ח"י וּבְסַפֵּר בְּרִית אֲבוֹת שְׁהַבְּאִתִּי בְּסִי' א' סְעִיף ל"ה וּבְסְעִיף ל"ו וּבְסִימֵן
זוֹ סְעִיף כ"ב בְּדַבְּרֵי קִדְשֵׁם שְׁכַתְּבוּ כֵּן הֵן בְּשֵׁם הַפּוֹסְקִים וְהֵן בְּשֵׁם הַמְקַוְּבִלִים וְהִגְאֹן
מוּהַר"ם שִׁיק בְּתִשְׁבּוּבָה שְׁהַבְּאִתִּי בְּסִי' א' סְעִיף ה' פְּתַב שְׁהִיא מְצוּה מִן הַתּוֹרָה הִנֵּה מְלַבַד
כֹּל זֶה רְאִיתִי עֲתָה בְּס' בֵּן יְהוּדָה לְהִגְאֹן מוּהַר"א רֹאזְעֻבּוֹים בְּסִי' ק"א שְׁנֶשְׂאֵל עַל זֶה
אִם הַמְצִיָּצָה הִיא רַק מִשׁוּם סַכְנָה כְּדִמְשַׁמַּע מְדַאֲמְרִינוּ פְּשִׁיטָא מְדַמְחִלְלִינוּ שְׁכַתָּא סַכְנָה
הִיא אוֹ דֹאִיכָּא מְצוּה גַּם מְלַבַד הַסַּכְנָה וְדַעַת הֶרַב הַשׁוֹאֵל הִיָּתָה לְהוֹכִיחַ דְּלוּלָא הַסַּכְנָה
אֵין מְצוּה בְּמְצִיָּצָה דֵּהָא מִשְׁמַע לְהַדְּיָא בְּגִמְרָא דְּמִשׁוּם דֹאִיכָּא סַכְנָתָא הוּא דְּמַעֲבְרִינוּ
לְאוֹמְנָא דְלֹא מֵיִיץ הָא לֹא הִכִּי לֹא מַעֲבְרִינוּ וְאֵי גַּם בְּלֹא הַסַּכְנָה אִיכָּא מְצוּה אֲמַאי לֹא
מַעֲבְרִינוּ לִיָּה מְפָנִי שְׁאֵינוּ עוֹשֶׂה מְצַנֵּת הַמְצִיָּצָה (אֲמַר הַחַח"מ הִי"ו כְּבָר עֶמֶד בְּזָה הִגְאֹן
מוּהַר"י אֶסְאָד בְּתִשְׁבּוּבָה שְׁהַבְּאִתִּי בְּסִי' א' סְעִיף כ"ד עֵי"ש) וְהֶרַב הַמְחַבֵּר אַחַר שְׁהֶאָרִיף
לְבָנוֹת וְלְסַתָּר בְּפִלְפוּלוֹ הַזֶּה וְדַחָה הַרְאָיָה דִּישׁ לֹאמַר דְּרַק מִשׁוּם סַכְנָה הוּא דְּמַעֲבְרִינוּ
וְלֹא מִשׁוּם שְׁאֵינוּ עוֹשֶׂה הַמְצוּה מִשׁוּם שְׁיִכּוֹל לֹאמְרָתֶם תַּעֲשׂוּ הַמְצִיָּצָה עַל דְּרָף שְׁאִמְר
רַב פְּפֹא לְעִיל אֲוִמְנָן לִימָא לְהוּ אֲנָא עֲבִידְנָא פְּלָגָא דְּמְצוּה אַתּוּן עֲבִידוּ פְּלָגָא וְקַל וְחֹמֶר
בְּדַעֲבִיד הֶאֱוִמְנָן כֹּל הַמְצוּה דְּלִימָא לְהוּ אַתּוּן עֲבִידוּ הַמְצִיָּצָה וְכו' סִיִּים וְנ"ל אֲכֹן נִרְאָה
לְהַבִּיא רְאָיָה דֹאִיכָּא מְצוּה מִהָא דְּמִשְׁנֵי הַש"ס מַהוּ דְּתִימָא דָּם מִיְּפְקֵד פְּקִיד קְמִשְׁמַע לֹן
וְקִשָּׁה דֹאִי מִיְּפְקֵד פְּקִיד וְלִיכָּא סַכְנָה מַאי טַעְמָא מוֹצֵצִין הִרִי לִיכָּא סַכְנָה אִם אֵינוּ מוֹצֵץ
וְנִהִי דְּלִיכָּא אִיסוּרָא דֵּהָא מִיְּפְקֵד פְּקִיד מְכָל מְקוּם לְמַה מוֹצֵצִין בְּשִׁבְתָּ לֹא תוֹעֵלַת דְּהִרִי
עַל כֹּל פְּנִים נִרְאָה כְּעוֹשֶׂה חֲבוּרָה בְּשִׁבְתָּ וְלְמַה מִתִּירִין זֶה לְלֹא צְוִרָף (אֲמַר הַמְחַבֵּר הִנֵּה

לו להגדיל קושייתו על פי דברי רש"י שם שכתב דליכא איסורא דאורייתא דמשמע דאיסורא דרבנן מיהא איכא וכיון דליכא סכנתא אי ליכא מצוה אמאי שרינו ליה איסורא דרבנן ואף שכתב הרב דעל כל פנים נראה פְעוּשָׁה חבורה וכונתו דאסור מדרבנן על כל פנים הִיָּה לו להזכיר דברי רש"י) אלא על פְּרָחִין דסוּבַר הַש"ס דעל כל פנים מצוה איכא במציצה להרבות דם ברית ואף דקאמר קמשמע לן חבורי מִיַּחְבַּר ואיכא סכנה מפל מקום מאי דמשמע לפום הסלקא דעתין דאיכא מצוה במציצה להרבות דם ברית זה לא נדחה עכ"ד הגאון הנ"ל ואף שפמנחמה לי שראיה זו פְּבַר הַזְּנֵבָה בְּסִפְרֵים הַנְּזוּל (ולא פניתי עתה לעיין בהם) וגם רשום בזכרונֵי שֵׁישׁ שְׁפָתָבוּ לְהוֹכִיחַ פֶּן בְּסַגְנוֹן אַחַר וְהוּא דְלִפֵּי הַסְּלִקָא דְעֵתִין דְּלִיכָא סַכְנָה אַם פֶּן אַם נֶאֱמַר דְּלִיכָא מְצוּהָ בְּמַצִּיצָה הִיכִי שְׁרִיָא מְצִיצָה אַף בְּחוּל וְהִלָּא אִסוּר לְעֵשׂוֹת חֲבוּרָה לְחַבְרוֹ וְאִף לְקַטֵּן פֶּן יוֹמוֹ אֵלָּא וְדַאי דְּאִיכָא מְצוּהָ בְּמַצִּיצָה אַף בְּלֹא הַסְּכָנָה בְּכָל זֹאת הַבֵּאתִי דְּבָרֵי הַגְּאוֹן פֶּן יְהוּדָה לְאִפּוּשֵׁי גְבָרֵי רַבְרָבֵי דְנִקְטִי דְגַם בְּלֹא סַכְנָה אִיכָא מְצוּהָ בְּמַצִּיצָה: נְחֻזֵר לְמַאי דְאַתָּאן עֲלָה לְמַה שְׁפָתָבוּ אֵינָה רַבְנֵים מְסַבְרָא דְנִפְשֵׁייהוּ דְּמַצִּיצָה כְּשֶׁרָה גַם בְּכָלִי וְכִיּוֹצֵא וְנֶאֱמַר אַם עַל הַגְּאוֹן מְקַלְעֵצֵק יצ"ו בְּטַח לְבָנוּ שְׂאֵם יִרְאֵה דְּבָרֵי כָּל הַגְּאוֹנִים שְׂאוֹסְרִים הַמְצִיצָה שְׂלֹא בְּפֶה יְחֻזֵר בּוּ אַף שְׁלִפֵי דְעֵתוֹ מוֹכַח פֶּן מְסוּגֵיית הַש"ס בְּכָל זֹאת פְּרִי לֵן שְׁיִבְטַל דְעֵתוֹ בְּזֵה הַדְּבָרִים קַל וְחֻמְרֵי לְשָׂאֵר רַבְנֵים שְׁפָתָבוּ פֶּן מְדַעְתֵּם עַל פִּי הַסְּבָרָא וְלֹא מְצִאוּ יְדֵיהֶם בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ לְהוֹכִיחַ סְבָרָא זֹו מְסוּגֵיית הַש"ס וְהַפּוֹסְקִים דְּפִשׁוּט וּבְרוּר בְּעֵינֵי שְׂאֵם יִרְאוּ דְּבָרֵי הַרַבְנֵים הַמְּדַבְרִים לְהַחְמִיר בְּזֵה וּמוֹבָאִים בְּדְבָרֵינוּ בְּסִיעֵתָא דְשְׂמִיָא שְׁיַחְזְרוּ בְּהֶם שְׁפֶן רְאוּי לְהִיּוֹת חוּזֵר לְבַטַּל דְעֵתָנוּ נְגִיד דְעַת הַרַבְנֵים שְׁקַדְמוֹנוּ (וְעֵינֵין לְקַמֵּן בְּסַעֲרֵי כ' בְּדְבָרֵי יְדִידֵי הַרַה"ג מוהר"ח רש"ל יצ"ו (או"ת ח"י) שְׁהִבִּיא דְּוָגְמָא לְזֵה מְעֵשָׂה רַב מְהַגְדוּל הַגְּאוֹן מְמִינְסַק שְׂאֵחַר שְׁהוּרָה לְהִתֵּר אֲפִיית הַמַּצוֹת עַל יְדֵי מְכוּנָה חוּזֵר בּוּ) וּבְפִרְט שְׂטַעְמָם וְנִימוּקָם עִמָּם וְהִבָּא לְשַׁנּוֹת דְּבַר מְקַבְּלָתָנוּ וּמְנַהֵג אַבּוּתֵינוּ וְאַבּוּת אַבּוּתֵינוּ עֲלֵיו לְהִבִּיא רְאִיָה בְּרוּרָה וְנִכּוּנָה.

בְּחֻמְרָה וּבְתַבּוּנָה וְאִם לֹא יָדוּ עַל הַתַּחְתּוּנָה: הֵן אֲמַת דְּאִית לִיה לְהַגְּאוֹן יצ"ו תָּנָא דְמְסִיעֵ לִיה בְּהוֹכַחְתּוֹ מְסוּגֵיית הַש"ס הַנְּזוּל דְּמַצִּיצָה אֵינָה בְּפֶה מַר נִיהוּ הַגְּאוֹן אֲגוּדַת אַזּוּב מְדַבְרֵי בְּחִידוּשֵׁיו לְשִׁבְתָּ עַל דָּף קַל"ג הַנְּזוּל וְהוּא עַל מַה שְׂרִיָא חֲדָשָׁה שְׁנַעְשָׂה בְּעִיר אַחַת שְׁבַמְקוּם מְצִיצָה בְּפֶה עוֹשִׂים סְחִיטָה בְּיַד וְכַתְּב לְכַאוּרָה לְהוֹכִיחַ מְהַש"ס דְּיוֹתֵר נִכּוֹן לְסַחֲנוֹת בְּיַד מְלַמְצוֹן בְּפֶה וּמַאי דְּאִמַר רַב פֶּפְא אֲנֻמְנָא דְלֹא מְיִיץ מְעַבְרִינוּ לִיה דְלֹא מְיִיץ בְּיַד קְאָמַר דְּאִי לֹא תִימָא הִכִּי קָשָׁה מַאי מִיִּיתִי רְאִיָה לְהָא דְלֹא מְיִיץ מְדְמוּצְצִין בְּשִׁבְתָּ וְדָם חֲבוּרֵי מִיַּחְבַּר וְעַל פְּרָחִין דְּאִיכָא סַכְנָתָא וְהָא אַפְתִּי אִיכָא לְמִימַר דְּלִיכָא סַכְנָתָא בְּדִלָּא מְיִיץ וְאַפִּילוּ הִכִּי מוֹתֵר לְמַצוֹן אַף דְּחֲבוּרֵי מִיַּחְבַּר מְשׁוּם דְּמַצִּיצָה בְּפֶה הַנִּי חוּבַר פְּלֵאחַר יָד וּבְמַקוּם צְעָרָא לֹא גְזָרוּ פְּמוּ גְבִי גוּנַח מְלַבּוּ שְׁמוֹתֵר לִינֵק מְשׁוּם דְּהוּי מְפָרַק פְּלֵאחַר יָד וּבְמַקוּם צְעָרָא לֹא גְזָרוּ וְהוּא הַדִּין מוֹצֵץ בְּפֶה דְּהוּי חוּבַר פְּלֵאחַר יָד בְּמַקוּם צְעָרָא דִּינּוּקָא לֹא גְזָרוּ וּמְנָא לֵן דְּבִדְלָא מְיִיץ סַכְנָתָא הוּא וְדִילְמָא צְעָרָא בְּעֵלְמָא הוּא אֵלָּא עַל פְּרָחִין דְּסַחֲיִטַת הַמִּילָה בְּיַד קְאָמַר דְּהוּי חוּבַר פְּדַרְכוּ וְאַפִּילוּ הִכִּי מוֹתֵר בְּשִׁבְתָּ דְּסַבִּירָא לִיה דְּמוּצְצִין הֵינּוּ סְחִיטָה בְּיַד דְּנִקָא מְשׁוּם שְׁנוּחַ לְהַתְּרַפְּאוֹת עַל יְדֵי שְׂלֹא נְעַקֵר הַדָּם לְצִאת מְמַקוּרוֹ עַל עַ מְצִיצָה בְּפֶה וּמַה שְׁפָבַר נְנַעַר לְצִאת צ עַל יְדֵי הַמְּפָה פְּבַר נְסַחֲט בְּיַד שְׂעַל פְּרָחִין הֵיִתְרוּ בְּשִׁבְתָּ הוּא מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ סַכְנָה וְאִם פֶּן שְׁפִיר מוֹכַח דְּאִיכָא סַכְנָתָא

מדשריא סחיטה אפילו ביד עכ"ל הרי שהגאון אגודת אזור אף הוא היה מתכונן להוכיח מהש"ס דמציצה דמילה אינה בפה וכדעת הגאון מקלעצק יצ"ו אלא שאין שני הנביאים מתנבאים בסגנון אחד אלא מר משמע ליה להוכיח שאינה בפה אלא ביד ומר משמע ליה שאינה אלא בכלי הצד השנה שבהם שניהם מתפוננים להוכיח מהש"ס שאין המציצה בפה אלא למר פדאית ליה ולמר פדאית ליה: אמנם מלבד שגם עליה דמר (אגודת אזור) יש לתמוה שאי אפשר לפרש כן מהטעמים שפתיבתי למעלה עוד יש לתמוה עליו דעדיין לחלוחית הדיו קיימת שכתב בסמוך מלפניו שיש חילוק בין מצה למצץ ומציצה אינה אלא בפה והביא מה שפתיב הגאון מלבי"ם באילת השחר סי' שפ"ב ולפי שספר התורה הזה (אגודת אזור) אינו מצוי ביד כל אדם הנני מעתיק דב"ק פכתבו וכלשונו וזהו ומה שסוחטין את המילה בידיים פדי שיצא ממנה הדם לכאורה אין זה בכלל מציצה שזכרו חז"ל שבמקום שזכרו מציצה כיוונו על מציצה בפה והוא משרש מצץ מבגנו למען תמוצו הצדי בדגש (ישעיה ס"ו י"א) אבל במקום שפיוונו לסחיטה ביד זכרו מיצוי ובבגנו הפעלים מיצה או ממצה פדאיתא בזבחים דף ס"ד וס"ה וברש"י שם והוא משרש מצה מבגנו ונמצה דמו (ויקרא א' ט"ו) וימץ טל מן הגזה (שופטים ו' ל"ח) שתית מצית (ישעיה נ"א י"ח) שאין הצדי דגושה ועיין באילת השחר שהקדים המחבר התורה והמצוה סי' שפ"ב מצץ בפיו דבר שיש בו משקה מיץ סוחט בידיים משקה בלוע מצה על תמצית המשקה שבשולים ואפשר לומר דוקא מציצה בפה מוציאה הדם ממקום חבורו בגוף אבל סחיטה ביד אינו מוציא כל כף הדם שהיא מחובר בבשר הגוף ובעיניו הקא דוקא מציצה בפה ולא סחיטה ביד עכ"ל הרי דסבר וקביל דמשמעות לשון מציצה אינה אלא בפה ואם כן איך יכתוב בהיקף מזה בידיים רקניות בלתי שידחה היסוד אשר הניח בתחלה דמציצה אינה אלא בפה וקורא לה עתה למציצה בפה פלאחר יד פדי להכריח דמאי דאמר רב פפא דלא מיניץ וכו' היינו ביד הלא שפיר יש לנו לומר דמציצה אינה אלא בפה והיא חובל פדרךכו ולא שריא אלא משום סכנתא ואם פננתו לומר דלשון תורה לעצמה ולשון חכמים לעצמן ולכן אף דבלישנא דקרא מציצה אינה אלא בפה בלשון חכמים מציצה היא סחיטה קשה מנא לן לומר כן בלתי הכרח וסתמא דמילתא פשאין לנו הכרח ממקום אחר יש לנו לומר דשונים ניהו כמו שפתיבתי בשדי חמד בחלק הפללים במערכת הבי"ת אות צ"א (סוף ד"ה ביתו) דכל שאין לנו הכרח מסתברא נדאי שאין חילוק בין לשון תורה ללשון חכמים ואף שפתיבתי כן רק מסברא הנה אחר פמה שנים השגתי ס' יקר טהרת המים לרב גדול משאלוניקי ומצאתי שם בקונטרס שיורי טהרה במערכת הלמ"ד אות ט' בשם ספר מנח"י סדר אמור (ד"ה עריתוכו) דלא אמרינו לשון חכמים לחוד אלא בדאיכא בירור דלא נאמר פלשון תורה אבל מסתמא יש לנו לפרש לשון חכמים דליתי פלשון תורה עכ"ל מה שפתיב בשם המנח"י הוא מנחת יהודה הנספח לספר דעת זקנים לרבותינו התוספות על התורה עי"ש (בד"ה עורת) ובשיורי טהרה הרחוב דבריו קצת ואין צורך להאריך בזה דמילי דסברא ניהו ואם כן מאחר דבלישנא דקרא מציצה נאמר על מציצה בפה מסתמא נדאי כן הוא גם בלשון חכמים ומה שפתיב הגאון אגודת אזור לדמות מציצה ליניקה פבר פתיבתי למעלה (בד"ה ועוד תמוה) שאין לדמותם בזה.

ועל כל פנים הגאון אגודת אזור אחר שפכת להוכיח דמציצה היא סחיטה ביד נראה בעליל שחזר מסברתו שהרי סיים בסוף דבריו דממה שפכתו הטור ושלחן ערוך ביו"ד סי' רס"ד סעיף ג' שמוצצין המילה עד שיצא הדם ממקומות הרחוקים נראה דסחיטה ביד שאינה מוציאה ממקומות הרחוקים לא מהניא עי"ש וכמו כן יש לומר דמציצה בכלי אינה מוציאה ממקומות רחוקים ולא מהניא: ובאמת אף אם לא הייתה המציצה בפה משורת הדין כי אם מנהג בעלמא שנתפשט בכל ישראל מפמה מאות שנים מי יעצור פח לשנות המנהג שנתפשט בכל עיר ועיר מדינה ומדינה ואפילו מנהג שלא נתפשט אלא באיזהו מקומן ויש מקום לפקפק עליו מצד הדין הוכיח רבינו מוהר"י קולון בש"ר ש"ט דאין פח אף לגדול הדור לשנות שום מנהג שהרי רב לא רצה לבטל קריאת ההלל בראש חודש אף שלדעתו נדאי יש באותו מנהג משום ברכה לבטלה דעובר משום לא תשא ולהרבה פוסקים הוא איסור תורה ולדבריו פיונה דעת הגאון בגדי פהונה בשו"ת א"ח סי' יו"ד שהוכיח פן מהא דרב בקריאת ההלל ורב גדול הדור ורפן של כל הגולה הנה וכתב עוד שאם יהיה פח לבטל מנהג שנהגו אבותיהם בעיר זו יבטלו מנהג זה ובעיר אחרת מנהג אחר ועל ידי זה יבטלו כל מנהגי ישראל שהם תורה וכדברי מוהר"י קולון הנ"ל כתב גם הרדב"ז בתשובה דפוס פירודא סי' תקל"ג כמו שפכת בשמו מרן החבי"ף בס' משא חיים דף מ"ט אות כ"ח ושפן כתב הרב מים רבים בחלק א"ח סי' ד' שפכר פסקו כל הפוסקים דאין בדור הזה מי שיוכל לשנות שום מנהג הנהוג על פי הקדמונים והביא שם מה שפכת המרדכי בפרק הפועלים דאין לשנות שום מנהג ואפילו אם המנהג כנגד ההלכה כל שהמנהג הוקבע על פי חכמי המקום:.

והרב מוהר"ר יוסף הלוי בתשובתו שפספר דברי יוסף (להרב מוהר"י אירגאס) בסוף סי' ד' אחר שהביא דברי מוהר"י קולון שפש"ר ש"ט וגם מה שפכת בש"ר כ"ד בזה הלשון ולא יהיה כ"ת גדול מאליהו ו"ל דהא גרסינן ביבמות וכו' אמר רבא וכו' ואם יבא אליהו ויאמר אין חולצין בסנדל אין שומעין לו שפכר נהגו העם בסנדל הרי לה דאפילו לאליהו ו"ל אין שומעין לשנות מנהג העיר מפורסם כל שפן וכל שפן מנהג כזה שהוא מפורסם יותר ויותר והביא מה שפכת הרב מהרשד"ם בתשובות ליו"ד סי' קצ"ג שאחר שהביא דברי רבינו מוהר"י קולון שפש"ר ש"ט וש"ר כ"ד סיים הנה עינינו הרואות שמשפן עצמו מהרי"ק וכו' עוד יש לי ראיה שיש לחפש ולבקש טעם לקיים המנהג וכו' הנה אחר כל זה פתב (הרב ר"י הלוי) הרי עיניך הרואות פמה הפליגו הגאונים הנ"ל לתת סעד וסמך וחיזוק לכל מנהג שנהגו ישראל אף שלא יהיה אלא במקום אחד ואף שלא יהיה מנהג יפה ואף שיהיה מנהג אחר יותר הגון ממנו ואף שיהיה המנהג היפה הדין אין לערער ולפקפק עליו ואין לשנות שום מנהג כל שפן וכל שפן דאית ביה תלתא למעליותא שהוא מנהג שנתפשט בכל תפוצות ישראל כאשר שמענו וגם הוא מנהג יפה והגון וגם אינו היפה הדין כי אדרבא מיוסד על פי הפוסקים והמקובלים דפשטא נדאי דאין לערער ולהוציא לעז עליו כל שפן לבטלו עכ"ל וכן הדבר בנדון המציצה בפה שנתפשט פן בכל תפוצות ישראל קדמתה לפנים בישראל כמה מאות שנים והוא מנהג נכון שעל ידי פח המציצה בפה ברור הדבר כי יוצא הדם ממקומות הרחוקים וכשהיא ע"י מכונה אינו ברור לנו שיצא הדם ממקומות הרחוקים כמו שבאמת יש כמה מפקפקים בזה כמובא בדברינו בס' זה וגם אינו היפה הדין ואדרבא מיוסד על פי משמעות לשון

מְצִיחָה שְׁבִש"ס ופוסקים וגם על, פי הקבלה צריכה להיות דוקא בפה הנה נדאי אין פח לשום אדם לשנות המנהג ולהנהיג בענין אחר והרב המחבר דברי יוסף) בסי' ה' הרבה להשיב על דבריו ותוכן דבריו הוא שלא מצינו ולא ראינו שיהא אסור מן הדין לשנות מנהג אבותינו בענין התפלות רק משום חשש דאתו לאינצויי (עיין שם בסוף הסימן בד"ה והפלה העולה) והביא דברי כמה פוסקים בגדונים שונים בענייני התפלות ששינו במנהג התפלות בראשון פולם בלתי שום מחלוקת עי"ש אמנם בדבר הנוגע לאיסור והיתר גם הרב מודה שאין בכח שום אדם לשנות מנהג שנהגו על פי הקדמונים ומרגלא בפומיה דמרן חתם סופר לומר כל המפקפק על גימוסי ומנהגי ישראל צריף בדיקה אחריו פי מי שתורתו אומנותו ויראת ה' חתולתו לא יתן לחטיא את בשרו ואף מנהגים שיעלה על הלב לומר שהם מנהג בורות הם בארות חצובים ממקור מים חיים נוזלים מן לבנון וחלילה ללעוג במנהגי ישראל שנועלם טעמם ממנו כי ממקור מים חיים הם נוזלים (חתם סופר א"ח סי' נ"א): ובספר לב חיים ח"ב (למרן החבי"ף) בסי' ט' בד"ה והנה על מה שנסאל אם אפשר לבטל המנהג באמירת איזה פיוטים שלא לאומרם השיב כבר ידוע ושגור בפי כל הפוסקים מנהג מבטל הלכה וכמה דיות נשתפכו אם מנהג מבטל הלכה באיסורין דאורייתא או דוקא באיסורין דרבנן והעלו דלא אמרינן מנהג לבטל הלכה לגבי איסור תורה וכיון שכן אם במנהג שהוקבע מקדם קדמתה ויש בו חשש איסור כמה כרפורים ופקפוקים יש בפוסקים שסוברים דגדול פח המנהג לבטל ההלכה כדי לקיים המנהג שהוקבע מקדם ושלא לבטלו קל וחומר שלא לבטל מנהג פשר וישר וכו' דהשתא ומה במנהג שהוא דבר איסור אין לנו רשות לבטלו כי גדול פח המנהג דמבטל הלכה (אמר החז"מ מה שכתב הרב בזה לא שהדין פן שהרי מסקנת רבני האחרונים היא דמנהג שיש בו אף איסור דרבנן אין משגיחין בו וצריף לבטלו ומפרשים פן מה שאמרו בראש השנה דף י"ג במקום איסורא פי נהגו מי שבקינן להו דהיינו אף אי ליפא אלא איסור דרבנן ועיין כמה שרשמתי בזה בשדי חמד חלק הפללים במערכת המ"ם אות ל"ח אלא פונתו לומר דאם פשיש איסור דרבנן נמצא בפוסקים שסוברים שאין לבטל המנהג שהוא מזה גבין ונדון כמה גדול פח המנהג שפשאינו חוץ משורת הדין לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים שאין בכחנו לבטלו בשום אופן פלל אם פן מי הוא זה ואי זה הוא שיהיה פח ביזו לבטל מנהג פשר וישר ומינוסד מרבתינו הקדמונים וכו' וכו' והביא (בד"ה הנה) דברי מוהר"י קולון בש"רש"ט שאפילו מי שהוא חכם פשמעון פן עזאי ודבריו אין לו רשות לשנות מנהגים שנהגו אבותינו הקדמונים חסידים ואנשי מעשה ועל פינצא בזה אמרו חכמים הנח להם לישאל אם אינם גביאים פני גביאים הם ועל מה שכתב בש"רש"ט דאין פח ביז גדול הדור לשנות מנהג פתב שהוא ש"ס ערוף, ביבמות דף ק"ב ומנחות דף ל"ב אם יבא אליהו ויאמר אין חולצין וכו' אין שומעין לו ושוב ראה ש"רש"ט נ"ד פתב בעצמו פן וכתב שפן פתבו הרבנים משא מלף מהרשד"ם והרדב"ז.

שוב הביא מה שכתב הרמב"ם בראשון מהלכות מפרים הרי אומר על פי התורה אשר יורוה אלו התקנות והגזרות והמנהגות שיורו מהם לרבים כדי לחזק הדת ולתקן העולם ובפרק שני פתב בית דין שגזרו או תקנו והנהיגו מנהג ופשט בכל ישראל ועמד בית דין אחר ובקש לבטל וכו' אינו יכול לבטל עד שיהא גדול וכו' וכן פתב הרב החינוף בפרישת שופטים סי' תצ"ה ובספר הזכרונות זכרון א' ובתרומות הדשן סי' רפ"א ובחקרי לב

ח"מ ח"ב סי' מ"ט ובתנ"מ ישירים סי' קפ"ט דף צ"ח ע"ב פתב דאין לבטל אפילו בדיני
ממונות שום מנהג וצונח פכרוכיא על התכמים המורים בהיפוף ואף שפתב הרמב"ם דבית
דין גדול מהם יכול לבטל זה לא ימצא בזמנינו בשום אופן וכמו שפתב הרא"ם בח"א
סי' ט"ו וכו' ובדף ה' (ד"ה גם) הביא מה שפתב הרב בית יהודה בסי' ס' דף כ"ד לא
ראינו ולא שמענו פוצה פה ומצפצף לשנות שום מנהג מהמנהגים הקבועים והרבנים
הקודמים היו מדקדקים בדברים שנתפשט בהם המנהג שלא לשנות לא דבר ולא תצי
דבר והיו טורחים לקיים המנהג ומעמידים אותו בדבר המעמיד דאפילו באלף לא בטיל
וזאת תורת האדם השלם לאחוז במעשה האבות ולא יטה ימין ושמאל פי אם יבא לסמוך
כל אחד על פי הכרעתו ושיקול דעתו ולתקן כפי אשר יוכשר בעיניו ולא יחוש למי
שקדמוהו היום יבטל מנהג אחד ולמחקר שנים ולמחקרו וכו' וכל המנהגים יעדרו ותהיה
תורה חדשה בכל דור ודור וימשך מזה לפשוט יד גם בדברים האסורים וכו' ועבירה
גוררת עבירה וכו' ואפילו היה מנהג תמוה בעינינו אין לסמוך על דעתנו הקצרה נגד
דעתם הרחבה ואם נתיר הרצועה לבטל מנהג יבואו אחר כך לבטל דבר האסור מדין
תורה או מדברי סופרים והרב מקור ברוך סי' כ"ד (הובא שם בעמוד ד') פתב תוכחות
מוסר על הבאים לבטל מנהג הראשונים שראוי לגעור בהם וכו' והרב אדני פז בא"ח סי'
תכ"ה דף כ"ב ע"ג כתב סוף דבר הפל נשמע את האלקי"ם אני ירא ואת מצותיו שמור
ואל תטוש תורת אמה מנהג אבותינו ורבותינו אשר כל בית ישראל נשען ואל תשגיח
בהמשנים מן המנהג כי כל המשנה ידו על התחבונה וגדול פח המנהג דאף משה כשעלה
למרום לא שינה מן המנהג והמלאכים לא שינו מן המנהג פשידו למטה וכו' ובעונותינו
הרבים על ידי זה נעשית התורה כמאה תורות כל אחד בונה במה לעצמו וכו' וכל אחד
ואחד עושה בהנהגת המצות כל מה שלבו חפץ האי מרביה דידיה והאי מרביה דידיה
ולא ראי זה כראי זה וכו': והרב פחד יצחק במערכת המ"ם דף קל"ו ע"ד (הביא דבריו
שם בד' ו' ע"א) פתב זאת ישיב אל לבו להזהר מאד שלא לשנות מנהג אבותיו פחודה
של מחט לא יחליפנו ולא ימיר אותו אפילו רע בטוב כאשר השיב מוהר"י חאגי"ז
בהלק"ט חלק ראשון סי' ד"ן כששאלוהו אי עדיף לברך שנית על התפילין השיב שמחה
היתה לי אם הייתי ממשפחת האשכנזים דהכי משמע יותר פשוט אבל מה אעשה שאין
לי לשנות ממנהג אבותי וכמה מנהגים נרים ותמוהים הוקבעו בכל תפוצות יהודה
וישראל וקיימים דור ודור בתכמיו במסמרים בל ימוטו וכו' ומי לנו גדול מהרב באר
שבע בסי' ג"ן שאף שהוקשה לו מעשה הפפרות בערב יום הפפורים סיים מי שדעתו
רחבה מדעתי יתרץ דברי הגאונים וישא ברכה ולא מנע המנהג ולא ליגלג עליו וכו'
אבותינו הקדושים רוח ה' דבר בם חסידים ואנשי מעשה לבם רחב כפתחו של אולם
נהירין להו שבילי דרקיעי ותכסיסי קבלת מלכות שמים שלמה מה ידענו ולא ידעו הם
לקרוא אחריהם מלא וילקצץ בנטיעותיהם נטעי נעמנים בעדן גן אלקי"ם חיים ומלך
עולם חקלא קדישא להם לבדם נתנה האר"ש לרעות בגנים וללקוט שושנים הלכות
גדולות והלכות קטנות דבר קטן ודבר גדול מעשה בראשית ומעשה מרפכה וקבלו איש
מפי איש עד משה רבנו עליו השלום שרשי הדברים ומקורן מקור מים חיים עד אין סוף
כל ימי גדלתי בין החכמים רבים וגדולים בעלי תורה בעלי מוסר ומיזם שעמדי על דעתי
עד שבאתי לימי זקנה היתה תורת אונותי וקריתי ושויתי ושילשתי דברים שבכתב

ושבעל פה ובדקתי שורות הפנימיות והחיצוניות ולא נתתי לחטוא להרהר וכו' ולא שלחתי יד במנהגים שהוקבעו על פי נתיקים שעמדו בסוד ה' וכל עוד שנתתי אל לבי לתור ולדעת מה שהוא למעלה מהטבע ידעתי שלא ידעתי לבד זה ראיתי בעין הבחינה שכל המוסר דעת באלהיות שלא על פי שרשי החכמה המקובלת יוסר מכאוב ומשפט נבחרה לנו בזה וכיוצא בזה להקדים נעשה לנשמע ואם רק הוא ממנו כפי משל הקדמוני שמעו מוסר וחקמו עד תמלא הארץ דעה את ה' וכולם ידעו אותו מגדולם ועד קטנם וכו' אלו תנרף הדברים שבספר לב חיים הנ"ל ובשדי חמד במערכת אבלות הבאתי מה שכתב הגאון רמ"ץ בחלק יו"ד סי' פ"ז דמנהג שיש בו משום מכוער הדבר אין לבטלו פיון שדעת מוהר"י קולון דמנהג קבוע מהני נגד הדין: עיניך הרואות כמה גדול פת המנהג וידעתי שיותר ממה שכתוב כאן יש ויש באמתחות הפוסקים ראשונים ואחרונים הם המדברים ומרעישים העולם לבל ירים איש את ידו לבטל קוצה של יו"ד ממנהגים שנהגו ישראל שנוסדו על פי הקדמונים ואני לא אמרתי אלא להזכיר אפס קצה ממה שכתבו הפוסקים אשר מימיהם אנו שותים ומפיהם אנו חיים וכבר כתבתי במערכת חתן וכלה אות כ"א קצת תוכחת מגולה לבלי לשנות מנהגם של ישראל עי"ש (בד"ה ואף גם זאת) ודי בזה להעיר אנו שומעת ואם פכה במנהגים פריטיים באיזו עיר או מדינה הדברים קל וחומר במנהג קדום מאבותינו ואבות אבותינו ונתפשט מאז ועד עתה בכל העולם כולו "במציצה בפה" שאף הרוצים לשנותה ולעשותה בכלי או בסמרטוטין גם הם מודים שמימי עולם ומשנים קדמוניות היתה המציצה בפה והם הם שרוצים לחדש דבר מעתה על פי טעות חשש ספנה לפי דברי הרופאים.

ואם היו כל הרופאים שבעולם שנים בדעת אחת לומר שיש ספנה בזמן הזה מה שלא היה בזמן הש"ס ושעל כן צריך לשנות עשייתה באופן אשר נאותה להם מסופקני מאד אם היינו רשאים לשנות כי אחרי שהמתקנים כן לקדושים אשר בארץ רוח ה' דבר בקדשם וכל מעשיהם לשם שמים חלילה להעלות על הדעת אחת מני אלף שיהיו נכשלים חס ושלום לתמן דבר שתהיה תקלה לדורות הבאים זרע זרעם ואין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה גדולה כזו (מאבד נפש אחת כאילו אבד עולם מלא ואף כי כמה אלפי אלפים ורבבות עוללים ויונקים) על ידי הצדיקים עצמם.

כל שכן וקל וחומר שבאמת לא כל הרופאים מודים בזה ויש הרבה רופאים מןמחין פרופעסערין שאומרים שאין שום חשש ספנה במציצה בפה כמו שכתבו בספרי הרבנים המובאים בדברינו להלן דפשיטא ודאי דאין לנו רשות לשנות זיו מהמנהג וכבר כתבו דדיני וחוקי תורתנו הקדושה הן למעלה מן הטבע ואין למו מכשול עץ חיים היא למחזיקים בהם באמת ובתמים למימינים בה סמא דחיי (ועיין לקמן בסעיף יו"ד בתשובת הגאון מוהר"ם שיק ובסעיף י"א בתשובת הגאון בנ"ן ציון סי' כ"ג מדיבור המתחיל אכן וכו' ומשם והלאה מה שכתבו על מה שאומרים הרופאים וגם בתשובתו שבסי' כ"ד המובאת לקמן בסעיף י"א עי"ש מד"ה ולכן אליכם וכו' והלאה שאין לדחות הספמת חכמי ישראל מפני חכמי הטבע וכו' ולקמן סעיף כ"ב): ובקונטרס זה במערכת יום הפיפורים סי' ג' אות ד אחרי אשר כתבתי דברי הגאון חתם סופר בחלק הששי סי' כ"ג דאם הרופאים המןמחין מסכימים שיש חשש ספנה אם יתענו בזמן הקוליר"א רח"ל לא יתענו ויאכלו פחות פחות מפשיעור וכו' הנה הבאתי דברי שני גדולים בדרנו גאונים

אדירים המעידים בגדלם שהחזיקו כל בית ישראל בעינוי יום הכיפורים בהתלהבות גדולה ולא אירע שום תקלה.

והם א) הגאון רבינו בצלאל הפהן בספרו ראשית בכורים כתב בד' ל"ג ע"א וז"ל וראיתי להזכיר מה שכתב הגאון חתם סופר אם לסמוך על דברי המגן אברהם בסי' תקע"ו סק"ב גם בצום כיפור עי"ש הן עלינו להודיע הדבר הגדול הזה לדורות עולם אשר בתלתא הוי חזקה מאלפים ורכבות אנשים ונשים תהלות לאל יתברך התענונו כולם בצום כיפור דשנת תקצ"ב ותר"ט ותר"כ"ז בכל מדינתנו אז ולא קרה להם כל רע חלילה ונדע זאת כמעט בכל העולם אז ואין לנו דבר ברור בניסיון באמת יותר גדול מזה וכאשר נודע זה ביחוד לכל האנשים שעסקו במצות פיקוח נפשות אז וביום הכיפורים לא נחלה שום אדם ח"ו על ידי הצום כלל רק לאותם האנשים שלא נזקרו באכילתם ושתייתם ומלאו כרסם מדברים הקשים לגוף בערב יום הכיפורים וכל שפן במוצאי יום כפור (שצריך שמירה רבה ביותר כנודע) על פן אם כי בארבע צומות יש לסמוך על דעת המגן אברהם הנ"ל (אף כי המגן אברהם לא איירי כלל בתענית חובה) אולם בצום כפור חלילה לסמוך בזה כלל וה' ירחם עלינו וכו' ב) הגאון ראשון לציון רבינו דוד חזן בספר ישרי לב כתב בדף ה' ע"א שבשנת תרכ"ו שהיתה מגפה בעיר הקודש ירושלים תובב"א נשאל כדת מה לעשות בצום הקדוש כי הרופאים צווחו כרוקיא שאם יתענו יש סכנה אף לבריאים וכתב שהיה מהסס להורות שום היתר ביום הקדוש הזה כי בטחוננו באלהינו יתברך שמו שומר ישראל אף שנודע כי באיזה מקומות הורו היתר בזה לא מלאו לבו להורות לא איסור ולא היתר ושבח לאל יתברך לכל בני ישראל היה אור במושבותם ולא מת אחד באותו יום (כי אם קצת מאותם שנקלו מקודם יום הכיפורים) ויהי לנסי לעיני העמים והשרים הרי לנו שני עדים נאמנים מעידים על גודל הבטחת עם אלקי אברהם באבינו שבשמים יתברך שמו אף שהרופאים צווחו כי פרוקיא שלא להתענות כי רעה נגד פניהם חס ושלום ולא השגיחו לדבריהם ועלתה בידם ולא נזוקו כלל כן בדבר הזה אנחנו בשם אלקינו נדגול ולא נשנה דבר במצוה גדולה הלזו מכל אשר הורונו אבותינו ונבטח בכת תורתם וזכותם שתגן בעדנו ולא תארע שום תקלה מעתה ועד עולם כיר"א: ט) והנה אחרי שזכני השם יתברך ויש אצלי עתה ספר יד אלעזר שציין גאון ענונינו מרן אבד"ק שאנוויל יצ"ו אמרתי להעתיק גוף דב"ק ככתבו וכלשונו בתשובתו להרב המופלג מוהר"ר פייבש ליב קליין וזהו: יקרת מכתבו קבלתי ואותיותיו ישאלוני אם נוהגים בעירינו לעשות המציצה באמצעות הספוג ועוד אם נוהגים גם כן בזה כשחל המילה להיות בשבת אשיב על ראשון ראשון הנה זה יזה יותר משמנה שנים אשר נהגתי פה העירה לעשות המציצה על ידי ספוג שהמציאו הרופאים מן מחיים ועשיתי ככה מחמת הסיבה הנזכרת במכתבי הנדפס בבכורי העתים המכונה פוכבי יצחק אשר היה למראה עיני כבוד מעלתו נ"י ובהספמת מ"ו הגאון מוהר"ם סופר ופעולת המציצה הזאת טובה הרבה יותר לרפואת הנזמול מאותה המציצה שבפה ושפתים וכאשר יתנו עדיהן ויצדקו כמה אלפים ילדים נימולים פה ובקהלות גדולות אחרות שהנהיגו גם כן למצוץ בספוג: ואת אשר תשאל נפשו היפה אם נוהגין כן גם ביום שבת קודש לא ידעתי מקום הספק למה יאסר בשבת הגם כי בספוג מחלל שבת כמ"ש בש"ע א"ח סי' שכ"ח סמ"ח ובמג"א שם ס"ק נ"ג ואפילו כשאינו משקה אותו במים או בנין מפל מקום הא גם במוצאי כפיו

יש איסור אב מלאכה משום חבורה ומ"ש מעלתו נ"י דכששירה הספוג במשקין יש לחוש לסחיטה וזה הוי פסיק רישיה ואסור לכולי עלמא ונדבר זה יאסר משום דלא הוה בעידנא דהא תיכף פשוטל הספוג לח בידו בא לידי סחיטה והרפואה איננה רק לאחר זמן מה שאין פן במוציץ בפה דבאותו שעה שהוא מוצץ באה הרפואה וחילול שבת בבת אחת ואף על גב דיש לתקן ולקשור הספוג בחוט עבה והמוהל יתפוס החוט בידו (ויכהיה דכתב מרן הב"י בא"ח סי' ש"ב סעיף ח"י מידי דהוי אספוג שיש לו בית אחיזה) באופן שלא יבא לידי סחיטה מפל מקום יש לחוש שמתוך שהוא בהול במצותו ישפח ויתפוס בספוג עצמו ומה"ט נראה לו שלא התקינו פנה חכמי התלמוד עכת"ד: הנה מעלתו קוצר במקום שהיה לו להאריך קצת ולבאר היטב פי הנה רוב הפוסקים ומכללם הר"ן ו"ל כתבו דבסחיטה יש שני איסורים א') משום פניוס דהוי תולדה דמלבן ב') משום מפרק דהוא תולדה דדש ונדבר ברור הוא דמצד פניוס אינו אסור אלא במים לבד אבל לא ביין ושאר משקים אף הט"ז בסי' ש"ף סקי"ב מחלק בין יין אדום ללבן והביא ראיה מסתירת דברי מרן הב"י שפסק בסי' שי"ט דיין הוה כשאר משקים ובסי' ש"ף כתב בשם הר"ן דיין מלבן אע"כ פאן ביין לבן דמלבן וכאן ביין אדום שדינו כשאר משקין ולעניות דעתי הנה יכול להביא ראיה מיני' ובי' ממשמעות לשון הב"י בסי' שי"ט סעיף יו"ד שכתב בתחלה יין או מים שהם צלולים מותר לסגן במשמרת אבל בסודרים אסור וכו' ואחר כך כתב יין ושאר משקים מותר הרי דבתחלה כתב דיין הוי דינו כמים דמותרין במסנת ואסורין בסודרים ואחר כך כתב דיין דינו כשאר משקין דמותר אף בסודרים: ומעתה בנ"ד אף אם יטבול הספוג ביין לבן דשייך בו ליבון לדעת הט"ז מפל מקום מותר מצד דהוה פסיק רישיה דלא ניחא ליה שישחוט היין טרם יגיע בספוג אל מקום החבורה וליפא חיוב חטאת על כל פנים אפילו לשיטת התוס' וכל הני רבירבי החולקים על הערוך וס"ל דגם פסיק רישיה דלא ניחא ליה אסור היינו איסור בעלמא אבל מודו פולי עלמא דליפא חיוב חטאת בדלא ניחא ליה ועיין במחצית השקל בסי' ש"כ ס"ק כ"א ומצד מפרק ודמ פשיטא דאינו אסור תורה אלא בניחא ליה במאי דנפיק מיניה כמו במפרק ודש עצמו ולכולי עלמא אין פאן רק איסור דרבנן וכמ"ש הט"ז שם אבל מפל מקום פשיטא דמותר גם בן המציצה בפה משום דעל כל פנים גם בספוג פשוט על החבורה ומוציא ממנה הדם איפא חיוב חטאת וכמ"ש מג"א בסי' שכ"ח ס"ק נ"ג: ותו דלפי סברת מעלתו נ"י דמשום כך לא התקינו חכמי התלמוד למצוץ בספוג שיש לו בית אחיזה מצד גזירה מתוך שהוא בהול במצוה ישפח ויתפוס בספוג עצמו אפתי תיקשי למה לא התקינו שישושו לו נכרי וקטן הספוג למקום החבורה ויעיין דברי מרן הב"י בא"ח סי' שכ"ח סעיף י"ב ובהגהת הרמ"א שם אמנם האמת יורה דרכו פי בענייני הרפואות המציאו וחדשו האחרונים הרבה דברים מה שלא שיערו הראשונים ומה בכך עם שינוי האויר והטבע נשתנו גם פן סדרי הרפואות וכמו שהעיר אדמו"ר הגאון במכתבו על נכון מכמון ואיספליגית שנהגו בהם בזמן המצוה ונאחזנו לא נדע מהם פלל וגדולה מזה יראה מע"כ בדברי מרן הב"י בשלחנו הטהור א"ח סי' של"א סעיף ט' שכתב וז"ל בזמן חכמי הגמרא אם לא היו רוחצים את היד לפני המילה ולאחר וכו' הנה מסוכן לפיכך נזקקו לכתוב משפטו פשוט להיות בשבת והשתא לא נהגו ברחיצה פלל ע"כ פשוט וברור דמותר לטבול הספוג ביין ולעשות עצמו המציצה גם ביום ש"ק ולהיות פי אפפוני טרדות רבות

לכן קצרתיו עד פֶּאן הגיעו דְּבָרֵי הַגָּאוֹן יֵד אֶלְעֶזֶר (וּכְבָּר הַבְּאֵתִי לְמַעַלָּה בְּרִישׁ סִי' א' דְּבָרֵי הַרֵב תַּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁפָּתַב לְחַלֵּק דְּלָא דְּמִי לְרַחֲיֶצָה וְכו' עי"ש בסק"א וְעֵינֵן עוֹד לְקַמֵּן בַּס"ק י"א מַה שֶׁהַבְּאֵתִי מִתְּשׁוּבַת בְּנֵי צִיּוֹן מַה שֶׁפָּתַב שָׁם עַל דְּבָרָיו הַגָּ"ל): יו"ד) וְהִנֵּה מַה שֶׁפָּתַב שֶׁעָשָׂה כֵּן מִפְּנֵי סִיבָה הַמְּוַנְפְּרֶת בְּכַפּוּרֵי הָעֵתִים וְכו' וְשֶׁעָשָׂה כֵּן בְּהַסְכַּמַּת מֶר רַבּוֹ רַבֵּינוּ הַחֲתָם סוֹפֵר הִנֵּה הַכַּפּוּרֵי הָעֵתִים הַגָּ"ל אֵין מְצוּי אֶצְלֵי לְרֵאוֹת הַסִּיבָה שֶׁהִבִּיאוּ לָזֶה וְאִם מִפְּנֵי הַסִּיבָה הַהִיא הַסְּפִים הַגָּאוֹן חָתָם סוֹפֵר לַעֲשׂוֹת הַמְּצִיבָה עַל יְדֵי סְפוּג אוֹלֵי אֵין מִשֵּׁם רְאִיָּה לְקַבּוּעַ הַלְכָה לְדוֹרוֹת (כְּמוֹ שֶׁנֶּרְאָה בְּעֵלִיל מִדְּבָרֵי הַגָּאוֹן יֵד אֶלְעֶזֶר שֶׁקָּבַע בָּהּ מִסְמָרִים הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה לְהוֹרוֹת לְשַׁעֲה וּלְדוֹרוֹת) וּבְתִשְׁבוּת הַגָּאוֹן מְהַר"ם שִׁיק מִזְכִּיר הוֹרְאָת הַגָּאוֹן חֲתָם סוֹפֵר וְכוּתָב שֶׁהִיָּתָה הוֹרְאָת שַׁעֲה לְעִיר הַמְּלוּכָה וְוִיעַן (אֶתְרִיָּה דְּרַב יֵד אֶלְעֶזֶר) וְהָאֵרִיף לְבָאָר שֶׁאֵין לְלַמּוֹד מִזֶּה הַלְכָה לְדוֹרוֹת וְאֶעֱתִיק דַּב"ק הֲלֵא הֵמָּה בְּחַלֵּק א"ח סִי' קנ"ב וְנ"ל: וְאֶשֶׁר שֶׁאֵלֶּת בְּעֵנֵן הַמְּצִיבָה שְׂרוּצִים הַחֲדָשִׁים לְבַטֵּל אֵין לַעֲנוֹת לָהֶם כִּלְל וְעַל כֵּן נֶאֱמַר אֵל תַּעַן כִּסִּיל וְלֵא אֶתִּי אֶלָּא לְהַשִּׁיב לָהּ מִפְּנֵי הַכַּפּוּד וּלְבַרֵּר הַדְּבָרִים אֶכְתּוּב לָהּ בְּקֶצֶר מִי שֶׁאֹמֵר דְּמְצִיבָה בְּפָה הוּא סְפָנָה אוֹ מִזִּיק לְהַנְלִיד הוּא אוֹמֵר שֶׁקֶר מְוַחֲלֵט וְהַמְּפֹרָסִם אֵין צָרִיף רְאִיָּה וְאֵין מוֹהֵל זֶה יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים שָׁנָה וּמַעוֹלָם תְּהִלּוֹת לֵאל לֹא הָיָה שׁוּם מְקָרָה אוֹ שׁוּם חֻלְשָׁא עַל יְדֵי זֶה וְעַל זֶה יְכוּלִים לְהַעֲיִד כֹּל הַמּוֹהֲלִים שֶׁבְּדוֹרוֹתֵינוּ וְכֵן שֶׁמַּעֲנוּ מֵהַמּוֹהֲלִים שֶׁהָיוּ לְפָנֵינוּ שֶׁמַּעוֹלָם לֹא הָיָה שׁוּם סְפָק וּפְקוּק בְּזֶה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּימּוֹלִים וְהַנְּמַצִּים חַיִּים וּבְרִיאִים כְּמוֹ אוֹה"ע שֶׁאֵינָם נִימּוֹלִים וּכְבָר הַעֲיִדוּ עַל זֶה גַּם כֵּן גְּדוּלֵי חֲכָמִים פְּרַאפְעֶסָאָרִין זֶה קְרוּב לְשָׁלְשִׁים שָׁנָה שָׁגַם אֵז רְצוֹ הַחֲדָשִׁים לְבַטֵּל וְהָיָה רַעַשׁ בְּעוֹלָם וְשִׁלְחוּ לְשִׁאוֹל פִּי חֲכָמֵי הָעַכּוּ"ם וְהַרְבֵּה פְּרַאפְעֶסָאָרִין וְכוּלָם הַעֲיִדוּ שֶׁאֵין הַמְּצִיבָה מִזִּיק אוֹ מְסַכֵּן לְנִלְד אֶדְרַבָּא מְקַצָּת מֵהֶם כְּתָבוּ דְלַפְעָמִים הִיא מוֹעֶלֶת אֶלָּא שֶׁלְדַעְתָּם אֵינָה מְוַכַּרְחַת וּכְבָר הָאֵרִיף מֶרְוֹ הַגָּאוֹן בְּעַל חֲתָם סוֹפֵר וְצ"ל בְּחַלֵּק יו"ד סִי' קע"ה בְּעֵנֵן נְאֻמָּנוֹת הָרוֹפְאִים לְפִי מַה שֶׁבִּיָּאָר גַּם בְּדָבָר הַכִּלְלִי יֵשׁ לָהֶם נְאֻמָּנוֹת נְהִי דְדַבְרִיָּהֶם רַק מְצַד אֶנְמַדְנָא וְהוּי כְּרוּב וּלְכָה אִם הוּא נֶגְדַּ חֲזָקָה וְאֶפְשֶׁר לְבְרוּרֵי צָרִיכִין לְבַרֵּר עי"ש: וְהִנֵּה הַתְּבוּאָת שׁוֹר בַּסִּי' י"ח עַל הָא דְאֶמְרִינֵן שָׁם דְּבָר שֶׁיֵּצֵא בְּהִיתָר הוּי פְּחֻזָּקָת הִיתָר כְּתָב שֶׁהִיא סוּגְיָא מְפֹרָשֶׁת בְּכַתּוּבוֹת דָּף כ"ו ע"ב דְאֶמְרִינֵן שָׁם גְּדוּלָה חֲזָקָה שֶׁהִתִּירוּ לְפָנֵינוּ לְאֶכּוֹל בְּקִדְשֵׁי גְבוּל מִשׁוּם שֶׁאֶכְלוּ בְּגוּלָה עי"ש וְאִם כֵּן הֵכָא נְמִי מְקָרִי חֲזָקָה מַה שֶׁמִּימּוֹת עוֹלָם מְצַוּ בְּפָה וְאִם כֵּן עֲדוֹת הָרוֹפְאִים הוּא נֶגְדַּ חֲזָקָה אֶפְיָלוּ אִם יֵשׁ לָהֶם נְאֻמָּנוֹת מְכַל מְקוֹם הִיכָא דְאֶפְשֶׁר לְבְרוּרֵי אוֹ לְתַמְּוֹן בְּאֶנְפֵּן שֶׁאֵינּוּ נֶגְדַּ חֲזָקָה צָרִיכִין לְבַרֵּר וְלַעֲשׂוֹת אֶלִּיבָא דְכּוּלֵי עֲלָמָא אִם כֵּן בְּיִרוּר אֵין שִׁינֵיף פֶּאן דְּהָרֵי לֹא אֶמְרוּ דְכָל תִּינּוּק דְלֵא מִינֵי לִיה בְּשַׁעֲת מִילָה דִּימּוֹת אוֹ פִּינְצָא בְּזֶה וְאֵין פֶּאן אִיכָא לְבְרוּרֵי לְצֵאת יְדֵי הָעֵנֵן אֶלָּא צָרִיף לְמַצְוֵן בְּפָה מִדִּינָא כֵּן נֶרְאָה לִי וְלְכָאוּרָה הָיָה סְתִירָה בְּדְבָרֵי מֶרְוֹ שֶׁהִבִּיאוּ שֶׁמֶרְוֹ וְצ"ל פֶּסַק דָּאִם יַעֲיִדוּ הָרוֹפְאִים דְּהַסְּפוּג מוֹעִיל כְּמוֹ הַמְּצִיבָה בְּפָה רְשָׁאִים לְמַצְוֵן גַּם בְּסְפוּג וְאֶמְאֵי וְצ"ל דְּבַסְפוּג לֹא מְקָרִי נֶגְדַּ חֲזָקָה וְרוּב שֶׁאֵינּוּ נֶגְדַּ חֲזָקָה כְּתָב הַמְּגַן אֶבְרָהֶם בַּסִּי' תל"ז דָּאֵין צָרִיף לְבַרֵּר וּבְלָאו הָכִי מַעֲשֵׂה שֶׁהָיָה כֹּף הָיָה דְּהַמּוֹהֵל בְּעִיר מְלוּכָה וְנִיעֵן הָיָה מְוַמָּחָה גְּדוּל וּנְשׂוּא פְּנִים וְהוּא הָיָה הַמּוֹהֵל הָרֵאוֹן שֶׁנִּתְחַזַּק שָׁם וְהָיָה לוֹ חוּלֵי הַמְּתַדְבֵּק שֶׁבְּכִי הָאֵי גּוּוֹנָא שֶׁיֵּשׁ לְהַמּוֹהֵל חוּלֵי הַמְּתַדְבֵּק אוֹ נְכֶפֶה וְכִינְצָא בְּאֵלוּ בְּנוּדָאֵי זֶה מִזִּיק וְהָיָה קִשָּׁה לְהַעֲבִיר אֶת הַמּוֹהֵל הַמְּוַמָּחָה הַגָּ"ל וְהִתִּיר מֶרְוֹ הַגָּאוֹן בְּשַׁעֲת הַדְּחַק שֶׁהָיָה קִשָּׁה לְהַעֲבִירוֹ ע"כ הַתִּיר לַעֲשׂוֹת הַמְּצִיבָה

על ידי ספוג ואם פן בכה"ג לא איכא לברורי דהרי מידי דאית בי' טרחה וקשה להעבירו לא מקרי איכא לברורי אבל בעלמא היכא דאיכא לתיקוני אין רשאי לסמוך על הרופאין לכתחלה ואם פן בגידון שלנו ונדאי אין רשאי לסמוך לבטל את המציצה לגמרי שהוא נגד החזקה דאיתחזק לן עד השתא ומנהג נקרא חזקה וכמ"ש התבו"ש הנ"ל: אמנם אפילו לא היה אפשר לברורי ולתקן כבר פתב מרן הגאון בתשובה הנ"ל דהא דיש נאמנות לרופאים בדיני איסור והיתר היינו ברופאים ישראלים אבל לא ברופאים עפ"ם וכבר ביאר מרן הגאון לא משום דחשדינו לי דמשקר דבונדאי אמן לא מרעי אומנתו אלא משום התפארות דמבקשים להמציא דברים מתודשים וישן מפני חדש יוציאו להראות חכמתם דאמירתם הוי לענן איסור והיתר רק פספק ורופא ישראל היינו ישראלים פשרים כמו שהיו בימי קדם שהלכו בדרכי התורה אבל הרופאים דהשתא דרובם אף על גב דהם ישראלים אינם מקיימים דברי התורה אלא אקרא דמשלי דחמד רשע מצוד רעים וחדו להם לבטל ענייני התורה אם פן איש פנה ודאי לא עדיף מרופא עפ"ם ואין להם נאמנות לענן איסור והיתר אלא משום ספק נפשות לענן שבת ויום הפיפורים ואם פן בכי האי גוונא אפילו על ספוג למצוץ בו שפתב מרן הגאון דאם יעידו הרופאים שפועל כמו המציצה בפה היינו ברופאים מומחים ישראלים פשרים וזה לא שכיחא האידנא אמנם אפילו איכא רופאים מומחים וכשרים המעידים לא מיבעיא אם המה מעידים דאין צריך כלל למציצה דאין להאמין להם לבטל המציצה לגמרי אלא אפילו מעידים דספוג מהני כמו מציצה דפה אין רשאי לסמוך עליהו דהרי כבר פתב מרן הגאון שם דכל דבריהם הם רק אומדנא והמעיל צדקה מביא שהם בעצמם אומרים שהחכמה ההיא אינו אלא עיונית עי"ש: ואני כבר בררתי בתשובה אחת שפתבתי זה יותר מעשרים שנה סברא שידוע דכל חכמת הרפואה מיוסדת על הנסיון וכל הנסיון אינו יכול להעיד אלא על פי הרוב רק דברים שנומסרו לנו מהלכה למשה מסיני ודברים שנאמרו לנו על פי נביאים הם אמיתיים בכל אופן אבל דברי אנשים בנסיונות שלהם כל החכמים מודים בעצמם שהמה רק אומדנא ועל פי הרוב וקיימא לן דבפקוח נפש אין הולכין אחר הרוב ואם פן נפל הדבר בבירא איך אפשר ואיך שום סלקא דעתין לסמוך על הרופאים לדחות מה שנתחזק לנו מימות עולם ועתה יהא נדחים על ידי דברי הרופאים שהם רק פרוב אפילו אם היו נאמנים בפקוח נפש שאין הולכין אחר הרוב שהרי חכז"ל אמרו בשבת דף קל"ג דהאי אומנא דלא מניין ספנתא הוא ומעברין ליה ומגמרא הנ"ל נראה שמוכח דהוי הלכה למשה מסיני דלכאורה יש לדקדק למה דניק האי אומנא דלא מניין וכו' פשיטא פניו דספנתא הוא מעברין ליה וע"כ צריך לומר דהוא רופא מומחה וברירא ליה דלא הוי ספנתא דכבר העיד לו האומדנא והעיון שלו בשכלו על פי נסיון שאינו ספנה אלא דהלכה למשה מסיני הוא ואינו נאמן על זה ולפיכך אע"ג דמצינו לפעמים דגם בענן ספנתא אמרינו דנשתנו העתים היינו בדבר שאינו הלכה למשה מסיני אלא דנתחזק רק על ידי רופאים אבל פאן גילה לן הש"ס דהלכה למשה מסיני הוא ולפי זה מה שהעידו משמ"ל דמרן זצ"ל שהתיר ע"י ספוג גם פן דבריו סותרים זה את זה שהרי בתשובה הנ"ל ביאר דדברי הרופאים אפילו מומחים גדולים וישראלים פשרים אינם רק פרוב ובפקוח נפש אין הולכין אחר הרוב אם פן מאי מועיל אם הרופאים יעידו שהספוג מועיל כמו מציצה בפה הרי דבריהם אינו אלא פרוב ובפקוח

נִפְשׁ אֵין הוֹלְכִין אַחַר הָרוּב: וְאֶפְשֶׁר לְיִישָׁב דְּבָרֵי מְרֵן קֶצֶת עַל פִּי מַה שְׁכָּתַב הַמַּחְצִית הַשְּׁקֵל בֵּא"ח ס'י ש"ט בס"ט דְּהֵיכָא דְּאִיכָא רוּב וְחֻזְקָה אֶפְשֶׁר דְּגַם בְּפִיקוּחַ נִפְשׁ סְמִיכִינוּ עִי"ש וְלִפִּי זֶה אֶפְשֶׁר דְּהֵכִי נָמִי עַל יְדֵי סְפוּג לַעֲשׂוֹת הַמְּצִיצָה הַגּוֹי כְּתָרֵי רַבָּא שְׁהָרֵי אֹמְרִים דְּגַם בְּלִי מְצִיצָה אֵין סְפָנָה וְאִם מְעִידִים הַרוּפְאִים עַל סְפוּג שְׁעוּשִׁית פְּעוּלַת הַמְּצִיצָה כְּמוֹ בְּפָה הַגּוֹי כְּתָרֵי רַבָּא לְכֹה סִבְר דְּאֶפְשֶׁר לְסַמְוֵה עַל זֶה.

וּבְאַמְתַּת נִרְאָה מְבוֹאָר דְּלֹא אָמַר כֵּן אֱלָא לְהוֹרָאֵת שְׁעָה וְשַׁעַת הַדְּחָק וְהֵיךָ לֹו טַעַם בְּזֵה וְכִמוֹ שְׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל דְּהָרֵי בְּפִנְקֶס הַתְּשׁוּבוֹת שְׁלוֹו לֹא הוֹעֵתִק זֶה וְלֹא בָּא בְּדַפּוּס וְעַכ"פּ אֶפְיִלוּ בְּרוּפְאִים יִשְׂרָאֵלִים הַמְּנַמְחִים וְכֹשְׂרִים לֹא מְבַעֲיָא דְּבִיטוּל לְגַמְרֵי אֲסוּר לְשַׁמְוֵעַ אֲלֵיהֶם עַל פִּי הַדִּין אֱלָא אֶפְיִלוּ עַל יְדֵי סְפוּג צְרִיף עֵיוֹן וְכֵל זֶה אֲמַרְתִּי לְדִינָא אֲבָל בְּאַמְתַּת לֹא יִדְעָתִי מֵאֵן סְפִין וּמֵאֵן חֲשׁוּב לְכַטֵּל דְּבָרֵיהֶם שְׁקַבְלִנוּ מְאֻבוּתֵינוּ וְאֻבוּתֵינוּ מְאֻבוּתֵם עַד דּוֹרוֹת שְׁל מִשָּׁה רַבִּינוּ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם וְהַתְּוֹרָה אֲמָרָה אֵל תִּטְנוּשׁ תּוֹרַת אֲמָרָה: וְהַרְמַב"ם רִישׁ הַלְכוֹת מְמַרִים כְּתַב דְּהַמְּבַטֵּל מְנַהֵג עוֹבֵר מִשׁוּם לֹא תָסוּר עִי"ש וּמִי יוֹדֵעַ אִם מְלַבֵּד הַסְּפָנָה שְׁהַעֲיָדוּ חֲכו"ל כְּפֹה טַעְמִים יֵשׁ עוֹד לְהַמְּצִיצָה בְּפָה פִּינּוּן שְׁפֵן קַבְלִנוּ מְדוֹרוֹת הַנְּבִיאִים וְאֲמַרְיָנוּ בִּירוּשְׁלַמִי פֶּרֶק ב' מְפִיָּאָה אִם שְׁמַעְתָּ הַלְכָה וְאֵין אַתָּה יוֹדֵעַ טְבַעָה אֵל תִּקַּל בָּהּ שְׁהַרְבֵּה דְּבָרִים הַלְכָה לְמִשָּׁה מְסִינִי וְכו' וּמַצֵּד כָּל אֱלוֹ הַטַּעְמִים הַדְּבָר בְּרוּר שְׂאִין רִשְׁאִין לְשַׁנּוֹת הַמְּנַהֵג מְנַהֵג אֻבוּתֵינוּ לְמַצוֹן בְּפָה דְּוִקָא כֵּן נִרְאָה לִי נִכּוֹן וּבְרוּר עַכ"ד הַגָּאוֹן מְהָר"ם שִׁיק וְאִם טַעַם הַהִתְרַם שְׂאֵלֵיו רַמְזוּ הַגָּאוֹן יִד אֶלְעָזָר הוּא הַטַּעַם שְׁהוֹדִיעֵנוּ הַגָּאוֹן מְהָר"ם שִׁיק כְּנֹז"ל נִרְאָה וְדָאִי דְּמִשָּׁה שְׁפִיר קָאָמַר וְאֵין שַׁעַת הַדְּחָק רִאָיָה לְקַבּוּעַ כֵּן הַלְכָה לְדוֹרוֹת כִּי זֶה הוֹרָאֵת שְׁעָה הֵימָּה צְרִיכָה לְכֹה וְאֵין לְמַדִּין הֵימָּה י"א) גַּם הַשׁו"ת בְּנֵן צִיּוֹן ח"א שְׁכָּתַב הַגָּאוֹן אַבְד"ק שְׂאֵוִיל יצ"ו שְׁכַמְדוּמָה לֹו שְׁדַבֵּר בְּזֵה (כְּמוֹ שְׁכָּתַבְתִּי בְּשִׁמוֹ בְּסוּף דְּבוּר הַמַּתְחִיל וּבְמַכְתָּבוֹ מִיּוֹם ב' תַּמוּז) הֵנָּה עֵתָה ב"ה מְצוּי אֲצִלִי סֶפֶר הַנֶּ"ל אֶשֶׁר יְדִידֵי הָרַב הִיָּקַר הַמְּזַכֵּה אֵת הַרְבִּים הַיֵּשֶׁר בְּאֲדָם מוֹהַר"ר יוֹסֵף לְעוּוֹ יצ"ו שְׁלַחוּ אֵלַי לְמִנָּה.

תְּבַרְךָ מִפִּי שׁוֹכֵן מְעוֹנָה יֵאָרִיף יָמִים וְשָׁנִים וְיִפְרַח כְּשׁוֹשָׁנָה. אַכִּי"ר וְאַעֲתִיק דְּכָרֵיו וְהֵם בְּסִי"כ"ג שְׁנִשְׂאֵל הַגָּאוֹן מַה עֲנִין מְצִיצָה שְׁתַּקְנוּ (שְׁשׁוֹנוּ) חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן הַמְּשָׁנָה כְּשִׁאָמְרוּ וּמוֹצְצִין אִם דְּוִקָא מְצִיצָה בְּפָה אוֹ גַּם בִּיד וְהַשִּׁיב הֵנָּה הַרְמַב"ם בְּהַלְכוֹת מִילָה פֶּרֶק שְׁנִי כְּתַב וְאַחַר כֹּה מוֹצֵץ אֵת הַמִּילָה עַד שִׁיֵּצֵא הַדָּם מִמְּקוֹמוֹת רְחוּקִים פְּדִי שְׁלֹא יָבֹא לִידֵי סְפָנָה עַכ"ל מִזֵּה נִרְאָה דְּמְצִיצָה בְּפָה דְּוִקָא דְּלְהוֹצִיא הַדָּם מִמְּקוֹמוֹת הַרְחוּקִים צְרִיף פֶּתַח מְשִׁיכָה וְאִי אֶפְשֶׁר בְּדַחִיקָה בִּיד אֱלָא שְׂרָאִיתִי בְּשׁו"ת דְּבַר שְׁמוּאֵל ס'י צ"ח עַל דְּבַר עֲשִׂיתִי הַמְּצִיצָה בִּינֵן בַּט"ב וּבִיּוֹה"כ שְׁכָּתַב וּכְבָר חֲשַׁבְתִּי לְמַנְהֵג קֶצֶת הַמּוֹהֲלִים לַעֲשׂוֹת תַּחֲלַת הַמְּצִיצָה בְּזִילוּף הֵינֵן שְׁבִפִּיהֶם הֵם שְׁנֵי הַפְּכִים בְּלִתִּי הֵגוֹן לְהַעֲשׂוֹת בְּכַת אַחַת כִּי הַמְּצִיצָה הִיא לְהוֹצִיא דָם הַמוֹכֵן אֲזִי בְּטַבְעוֹ לְצִאת עַל יְדֵי הַחֲבוּרָה מִמְּקוֹמוֹת הַרְחוּקִים שְׁעוֹכּוֹבוּ בְּפָנִים יְגָרוּם נִזְק אוֹ סְפָנָה ח"ו וְהֵינֵן בְּטַבְעוֹ עוֹצֵר יְצִיאַת הַדָּם אֱלָא הַדְּרָה הַנֶּכּוֹן הוּא כְּמִנְהַג אֹתָם הַמּוֹהֲלִים שְׁעוֹשִׂים בְּתַחֲלָה הַמְּצִיצָה בְּלִי יֵין לְהוֹצִיא בְּמַהִירוֹת הַדָּם הַמוֹכֵן לְצִאת כֹּה לְעַכְבַּ וְלַעֲצוֹר שְׁלֹא יֵצֵא וְיִמְשָׁף יוֹתֵר מִפְּדֵי הַצְּוֹרָה בְּזִלְפַת הֵינֵן וּבְסַמִּים הַעוֹצְרִים וְזֵה אֶפְשֶׁר לְהַעֲשׂוֹת בִּיד אוֹ בְּמוֹף מְבִלִי אֲמַצְעוֹת הַפָּה וְהַמּוֹהֲלִים פָּה נִהְיָו זְהִירוֹת בְּעַצְמָם בִּימֵי הַתַּעֲנִיּוֹת שְׁלֹא לְזַלֵּף הֵינֵן בְּפָה עַכ"ל וְהֵנָּה בְּהַשְׁקָפָה רִאשׁוֹנָה הֵיךָ נִרְאָה מְדַבְּרֵיו שְׁמַתִּיר לַעֲשׂוֹת הַמְּצִיצָה בִּיד אוֹ בְּמוֹף גַּם כֵּן וְלִפִּי זֶה יִסְתַּר דְּבָרֵי

עצמו שכתב דהמציצה היא להוציא הדם ממקומות הרחוקים שנה נדאי אי אפשר ביד אבל באמת אחר העיון נראה ממה שכתב וזה אפשר להעשות וכו' אדרבא היפה זה דפשיטא לו גם כן דעיקר המציצה צריף לעשות בפה דוקא רק שזליפת היין שהיא רק לעצור הדם עלי' כתב שאפשר להעשות ביד או במוף בלי אמצעות הפה וזה ברור: אלא שעדיין יש לחקור באמת מנ"ל להרמב"ם ואחריו להפוסקים פן שמציצה היא להוציא הדם ממקומות הרחוקים ושלזה צריף לעשות בפה דוקא ואין לומר דנפקא להו פן ממה דאמרין ושבית דף קל"ג מהו דתימא האי דם מיפקד פקיד קמ"ל חבורי מיחבר ע"ש וס"ל להרמב"ם דחבורי מיחבר לא מקרי רק פשיוצא בכת ממקומות הרחוקים דז"א דחבורי מיחבר שייף גם בכל דם שיוצא מעצמו ע"י חבורה שנעשית אפילו אינו מוציא במשיכה ממקום רחוק כדמוכח ממה דאמרין בכתובות דף ה' דם מיפקד פקיד או חבורי מיחבר ע"ש אבל נ"ל דמהלשון משנה עצמו יצא לו להרמב"ם פן דהנה השרש מי שהוראתו הוצאה דבר מדבר לא נמצא רק במקומות מעטים בכתוב אבל נמצא על שלש גזירות שרש מוז מנחי עין ומזה מיץ חלב (משלי ל') ושרש מצה מנחי ל' ה' ומזה ונמצה דמו (ויקרא א') שמרי' ימצו (תהלים ע"ה) ושר מצץ מהכפולים ומזה למען תמנצו (ישעיה ס"ו) והמדקדקים האחרונים חשבו פי שלשתם נרדפים אבל אחר התבוננות ראיתי הבדל רב בהוראותיהם (ונה מפאר לשוננו הקדושה) ששורש מיץ הוראתו הוצאה ע"י דחיקה וסחיטה ומזה מיץ חלב ומיץ אף ושרש מצץ הוראתו הוצאה ע"י כח המשכה והעד למען תמנצו שנמשך אחר למען תינקו ושבעתם הרי ששנה בהוראתו ליניקה וכן פירש רש"י שם ושרש מצה הוראתו גם שתיהן ע"י דחיקה כמו ונמצה דמו וע"י כח המשכה כמו שתית מצית: והנה שרש מצץ לא נמצא רק בפעם א' בכתוב למען תמנצו הנזכר (ואולי מגזרה זו גם אפס המץ (ישעיה ט"ז) שפירושו יניקה ויהי' מיץ מן מצץ במשקל צל מן צלל אבל יתכן ג"כ מגזרת מצה במשקל אש מן אשה) וד' פעמים נמצא במשנה הקא ופורעין ומוצצין ובפרה (פרק ט') חוץ מן היונה מפני שהיא מוצצת ובטבול יום (פ"ג) למוץ את גרעינתו שנשנה שם ב' פעמים ולא אדע יותר מזה במשנה.

ובגמרא מצינו במקומות מועטים כמו פרייתות (דף כ"א) של בין השנינים מוצצו (אבל מייץ בלשון ארמי אינו מזה הגזרה דזה מצינו בב' הוראות כמו שורש מצה דכל אמן דלא מייץ הנ"ל וכן בגיטין (דף נ"ו) מייתי לי גרוגרות מייץ מייחי הוא לשון מצץ משיכה בפה ובשבת (דף פ"ח) וקא מייץ בהו הוא לשון דחיקה ומיעוד כמו שפירש רש"י שם) ובכל המקומות שנמצא שרש מצץ הוראתו רק הוצאה ע"י כח המשכה ולכן מדנקט המשנה גבי מילה ומוצצין ולא נקט לשון ומצצין מגזרת מוז וגם לא נקט ומוצין מגזרת מצה שהוא השרש שנמצא ביותר במקרא ונקט ומוצצין מגזרת מצץ שלא נמצא רק פעם א' או שתיים בכתוב מזה דן הרמב"ם דע"כ רצתה המשנה להורות דצריף דוקא כח המשכה להוציא הדם ולא די בכח הדחיקה והסחיטה ונה נדאי להוציא הדם ממקומות הרחוקים ולזה צריף לעשות המציצה בפה דוקא ולא בדחיקת הידים כי זה מתנגד ללשון המשנה באשר הראתי: ואחרי ביארנו את זאת נבוא לחקור אם יש לחוש לאשר חדשים מקרוב באו מקצת הרופאים ואחריהם מקצת רבנים באמרם שראוי לבטל המציצה שחכמינו לא הבינו הדבר על נכון כי לא בלבד שלא יולד סכנה בחול המציצה אדרבא תגרום נזק לפעמים אם יש בפה המוצץ ארס וליחות מורסא שע"ז תתנה חבורת המילה

מפה טרי' ואם יש ארס פנה בהתינוק לפעמים יגרום חולי גם להמוצץ אף אחרי אשר הבינו מתנגדי המציצה כי נגד ספנה פנה יש להשתמר ע"י שיבדקו את המוהל טרם יתן לו רשיון למול ובחזון המציצה בתינוק ארסי לבד הוסיפו עוד כי עכ"פ המציצה היא שלא לצורך אחרי שהחכמים הקדמונים חשבו שהמציצה מעפכת קילוח הדם ע"י שנוצמתו שפתי החבורה ונהפוך הוא כי המציצה תרבונו ורק היין גורם עיכוב וזה אפשר בלא מציצה ואחד מן המתנגדים הוסיף שהמוצץ בשבת עובר על איסור סקילה כי לא הותרה מפי חכמינו המציצה בשבת אלא מפני הספנה כדאמר רב פפא בשבת קל"ג דהאי אומן דלא מייץ ספנתא היא תדע דמחללינו עליה שבתא ואחרי אשר נודע דליכא ספנתא יש בזה חילול שבת: אכן על כל זה אשיב בראשונה טעו המתנגדים בחשבכם שנתקנה המציצה לעפב הדם ואדרבה נתקנה להוציא הדם כמו שביארנו מדברי הרמב"ם וביארו לשון מציצה ושגם הם ידעו שהיין עוצר הדם כמו שמבואר בשו"ת דבר שמואל הנ"ל גם מה שנאמר דבמוצץ בשבת יש איסור סקילה הוא טעות דבשלמא הגמרא קאמר שפיר תדע דקא מחללינו עלי' שבתא פיון דברור הי' להם שהמציצה היא תיקון ולא קלקול שהרי תקנו אותה שחשבוה לצורך שפיר דייק דע"כ ספנה איכא בדלא מייץ דאל"כ אלא שיש תיקון בלא ספנה איכא משום חובל בשבת אבל לדעת המתנגדים למציצה באמרם שהיא שלא לצורך ולפעמים מזקת א"כ אפילו לפי דעתם הוי לי' המוצץ בשבת מקלקל בחבורה וקיימא לן דפטור כמבואר ברמב"ם הלכות שבת (פ"א) ואף דכל פטורי שבת אסורים מדרבנן עכ"ז יש נפקותא במה שהראנו ושגם לדעת המתנגדים להמציצה אין בה איסור מן התורה רק מדרבנן למי שלבו נוקפו שמשנפק אולי הדין עמם שעכ"פ יצא הדבר מפלל ספק איסור דאורייתא וליכא רק ספק איסור דרבנן דלקולא אבל נגד זה מי ישקיט את לב הנוקף בקרבו אולי באמת דברו חכמינו ז"ל נכונה אמר החז"מ שפא סלקא דעתיה אלא אימא ודאי' שיש ספנה בחזון המציצה וכי יצא אצל המתנגדים הדבר מפלל ספק לגמרי שמה שהיה נהוג על כל פנים מזמן המשנה ואילף זה קרוב לאלפים שנה בכל המדינות ממזרח שמש עד מבואו בכל תפוצות ישראל שהיה מיוסד על אדני השוא והטעות ומי יכריע אם לא באחד מני אלה או מני רבבות תהונה ספנה על ידי חזון המציצה וכי יש חילוק בספנה בין רב למעט בין נפש אחת ובין אלפי רבבות: ומי יכריע עד כמה למעלה יגיע תיקון המציצה אם לא תיקון הנביאים היה ואם לא משה רבנו תקנה שהרי אנו רואין על כל פנים שבימי המשנה היתה המציצה כבר דבר ידוע ומפורסם אצלם ומי יכריע מאיזה טעם נתקנה שיאמר עלי' שבביטול הטעם נתבטלה התקנה שהרי במשנה לא הוזכר טעם המציצה כלל וגם רב פפא שהזכיר טעם הספנה לא אמר שזה לבדו טעם המציצה וגם לענין הספנה מה היא לא ביאר לנו עד שיאמר עליו שטעה בדבר ושאינ ספנה ומלבד כל זה הלא רבות פהנה יש שאין חכמי הטבע מסכימים עם דברי רז"ל וכי עלה או יעלה על דעת המאמין להכחיש ח"ו דבריהם מפאת מניעת הסכמת הטבעיים הלא תראה מה שעבד עובדא רבה תוספאה ביבמות דף פ' באשה שהלה בעלה למד"ה ואשתיה עד תריסר ירחי שתא ואכשריה וכוונתה פסקו הפוסקים ראשונים ואחרונים וכבר שאלתי על זה את פי הרופאים והייתי כמצחק בעיניהם באמרם שעכ"פ אי אפשר לאשה שתתעבר יותר מקרוב לעשרה חדשים ואף שכבר הביאו הח"מ והב"ש באהע"ז סי' ד' דעת התוספ' שחולקת ג"כ על זה מכ"מ גם

עם דעת התוספ' שפוסקים פשמואל דאינה מתעברת רק רע"א ימים או רע"ב או רע"ג הטבעיים אינם מסכימים: וכן מה שנפסק שם ברמ"א שאפשר שתלד בן קנימא לה' חדשים וב' ימים דשפורא גרים הוא לשחוק בעיני הרופאים ובכל אלו וכיוצא בהם אנו הולכים אחר קבלת רבותינו ואפילו לדעת הי"א שהביא הרמ"א שם סי' קנ"ו זה דוקא בפשהוש מכחיש כמש"כ שם אבל לא בשיש ספק עיין שו"ת נ"ב אהע"ז סי' כ"ב וסי' ס"ט ושמע נא מה שפתב על ענין פנה אחד מגדולי האחרונים אשר היה נודע גם בין העמים לחוקר ואוהב ויודע חכמות הגאון ר' יהונתן בספרו בני אהובה (הל' אישות פט"ו) פאשר הזכיר שם דברי רבותינו שאפשר לאשה שתתעבר באמבטי פתב וז"ל ואל תשגיח בדברי רופאים אחרונים שרצו להשיב וכחשו ואמרו שלא יתכן כי נוצלו וטפשו בשכלם וחסבו מה שלא השיגו בדמיונם הפוזב שאי אפשר להיות ולא השיגו במציאות הטבע פכלב המלקק מהים וכהנה רבות שחשבו להשיג על הראשונים וכולו פנזב ופעולתם יוכיח שקאב קטן אינם יכולים לרפאות על נקלה מה שהראשונים פעלו בכל חלי גדול ומחלה פבדה עד שהוצרכו לגנוז ספרי רפואות כי לא שמו בה' פסלם עכ"ל: סוף דבר אני אומר כי אין לנו לזוז מדברי חכמינו מפני דעות הרופאים אשר חדשים מקרוב פאו ובפרט בדבר גדול פנה בהמצצה אשר מצנה עלינו מפי המשנה ואולי מפי משה רבינו ע"הואשר נהגו בה פל ישראל בכל קצוי ארץ זה אלפים שנה ויותר ולכן אין לחדול למצוץ גם בשבת ובפה דוקא כי זה עיקר המצצה פאשר הראתי אכן עכ"ז אין להעלים עין גם מהסכנה אשר ע"פ הרופאים החדשים אפשר שתתנה ע"י מציצה ואפילו פאחד מני רבבות פאשר נחלה המוצץ או יש מפה טריה פפיו ויש לשמור מאד ולהפקיד משמרת לכל יקרב למלאכת המילה ובפרט להמצצה איש אשר חולי בו ובנה פסור תלונת המתנגדים מעל המציצה לכל יגיעו עוד את לבב אחינו ב"י לסור מאחרי דברי רבותינו אשר הם חיים ובאורם נראה אור כנלע"ד הקטן יעקב עכ"ל הגאון בנין ציון בסי' כ"ג: י"ב) ובסימן כ"ד פתב וז"ל הנה מעת נתפרסם פסקי הנ"ל על דבר המציצה יצאו ללחום עמדי מורים בקשת שקר וכנזב בחרות אפם בי ודבריהם סוכבים על שלש בקשות א') דוברים עתק בגאונה ובוז על דברי רז"ל ב') שופכים בוז ולצוץ עלי וישימוני פמטרה לחץ שחוט לשונם הן בהעלים הן בהזכיר שמי ג') מחזיקים בכל עוז בדעתם הנכזבת על אודות פיטול המציצה ואנכי בהעלותי על רעיוני אם אליהם אשים דברתי אם אחרול ראיתי כי על בקשתם הראשונה פבר מונהרים אנחנו מפי רבותינו הקדושים לבלתי השיב באמרם דע מה שתשיב לאפיקורוס וכו' אבל אפיקורוס ישראל פל שפן דפקיר טפי וגם על בקשתם השנית אמרתי טוב אחריש אתאפק כי הלא פנה קרה מאז ששוחרי פנזב דרכו קשתם שקר לירות פמו אנפל לישרי לב וישטגום פחת רדפם טוב ורק נגד בקשתם השלישית אטיף מלתי אבל גם פנה לא עם המכחישים והמלעיגים אתנפח פי אם עם איש ישר הולך ואשר לא דרך פנה בעקבותם הלא הוא הרב מ"ה אלעזר הורוויץ נ"י אב"ד דק"ק וויצען יע"א פאשר פמה שנוגע לענין המציצה בכלל דבריו דבריהם אף פי גם עליו אתפלא מדוע פקנאו את קנאתו בדבר פיטול המציצה אם לאהבת האמת ולא לאהבת הנצוץ עזב לשון ערומים לדבר מרורות נגד המחזיקים בה הלא דברי חכמים פנחת נשמעים: והנה פתח דברי מלחמתו פאמרו כי האינם יודעים לא יבושו לומר שהמציצה היא חלק ממעשה המילה אשר לא יפרד מפנה

ולא ידעתי אל מה פינון בזה לגלות אנולת האינם יודעים אם דעתו שאומרים שהמציצה היא עיקרית במעשה המילה כמו הפריעה ומי שלא מצץ כאלו לא מל וכמו שלא פצע לא ראיתי ולא שמעתי מי אשר אמר פן רק שמתזיקי המציצה אמרו שבלי ספק כבר נתקנה משנים קדמוניות ואולי נתקנה ממשה רבינו כפי אשר צוה לישראל על המילה וכן אמרתי גם אני ואם יחשוב זה לאנולת הלא יתמה בהראותי לו שלזקנו גאון ישראל הרב מ"ה פנתס הורוויץ לא נפלאות לומר עוד יותר מזה שכפי אשר צוה הקב"ה בהר סיני וביום השמיני ימול כבר פינון להמציצה שתהא הכרחית בעסק המילה שפן כתב בספרו הפלאה פתובות דף ה' ע"ב ואפשר לומר דבאמת המ"ל (הנה מצי למימר) שם דלר"י אצטריך גבי מילה משום תיקון דמפרק כדס"ל לר"י בחלזון וכדאמר בשבת פל אומנא דלא מינין ספנתא ומחללינו שבת עליה א"כ אפילו נחשוב לגוף המילה לקלקול מקל מקום בפירוק הדם הוי תיקון ואצטריך קרא למישרי מילה אף דאתי מיניה ע"כ חילול שבת במפרק הדם עכ"ל הרי שלא הרחיק לומר שמה שנכתב קרא להתיר מילה בשבת הוא רק משום עשות המציצה שהיא פירוק הדם עוד השיג הרב דק"ק ויען נ"י על אשר לבם נוקפם לבטל המציצה הכתובה במשנה שהרי כבר בטלנו גם אספגנית וכמון אשר נתקנו מפני הספגה מפי המשנה: על זה אשיב הכי? בטלנו בזה שלא להשגיח בהספגה אשר הורונו רבותינו הלא מה שפשיטא להם שאספגנית וכמון הם מפני הספגה עד שלמדו מזה דגם מציצה היא מפני הספגה כדאמרינו שבת דף קל"ג מה אספגנית וכמון כי לא עביד ספגה הוא אף ה"נ וכו' ע"כ הוא מפני שצריך להשקיט הדם שלא יצא יותר מן הראוי והכי חדלנו להשקיט הדם זה בכה וזה בכה ונהרי אספגנית עצמו הכתוב במשנה אינו דבר פרטי ומסויים אלא פירושו דבר רפואה (כמו שפירש רש"י תחבונשת) פנראה ממה שאמר אב"י (שם) אמרה לי אם אספגניתא דכולהון ביכי וכו' רבא אמר וכו' ע"ש הרי שאספגנית אינו רק שם כללי של מיני רפואה ולכן גם הרמב"ם לא הקפיד בזה להעתיק לשון המשנה שכתב רטייה תחת פמון והוסיף וכינצא בהן אחר שאין קפידא במה נסיר ספגה של נזילת הדם אבל הכי יש דמיון לזה ביטול המציצה באמרו המבטלים חכמנו יותר מהמשנה אשר הורה לנו שיש ספגה בחדול המציצה וידענו כי אין ספגה זו עוד הרבה הרב הג"ל לדבר מרורות נגד מקימי המציצה בחששם לדברי רבותינו שאמרו שיש ספגה בחדול אותה בהעתיק להם דברי הב"י שכתב באו"ח סי' של"א בזמן חכמי הגמרא אם לא היו רוחצים את היילד לפני המילה ולאחר המילה וביום שלישי למילה במים חמים הי' מסופן לפיכך נזקקו לכתוב משפטו כשחל להיות בשבת והאידיך לא נהגו ברחיצה כלל עכ"ל ושאל אם בזמן המשנה חשבו הרחיצה לצורך גדול ויש ספגה בחדול אותה ואחר כך בטלוייה בידעם שאין עוד ספגה או שלא היה ספגה גם אז מדוע לא נאמר גם בדבר המציצה פן? אשיב אם בעיני הרב יפלא זה גם בעיני יפלא איך לא ראה דברי הדרכי משה שכבר הקשה זה על הב"י וכתב ואיני מבין דבריו ומה בין זמנינו לזמנם בדבר ספגה עכ"ל ולא עוד אלא שאם פדברי מתנגדי המציצה אין תימה כי יאמרו חכמנו יותר מחכמי המשנה אף לא כן שפטו רבותינו אשר מימיהם אנו שותים אכן באמת בלא"ה מן בטול רחיצה אין ראיה על המציצה שמסוגיא דשבת דף קל"ד ממה דפליג ראב"ע עם ת"ק אם יש צורך להרחיץ גם ביום שלישי או לא וממה דפליגי אמוראים אם מרחיצין או מזלפיין ואם מותר הרחצת כל גופו או הרחצת מילה לבד נראה

שענין הרחיצה לא הנה דבר פשוט ומקובל אצלם אלא שדנו בה על פי שהיה נראה להם צורך לפי שינוי הטבעיים ולכן יפה דן הבית יוסף שאחרי שידוע אצלנו שאין סכנה בבטיול הרחיצה אסור לחלל שבת עלי' שהרי גם בזמן המשנה והגמרא לא היתה הרחיצה רפואה המקונימת וברורה בכל אופני' אבל איך נדון כזה על המציצה שאין פלוגתא בצורך שלה ואין ספק באופן עשייתה במשנה וגמרא ובפוסקים: ואחרי הגענו עד פה אעיר עוד איך נתן הרב הנ"ל מקנה לטעות בתקוע יתדו במקום נאמן והודיע לכל שהגאון הרב מ"ה מנשה סופר זצ"ל הסכים עמו על בטיול המציצה והרפיב כזה שני דיעות הרחוקות זו מזו מאוד שהתנגדות למציצה סובב על שתי בחינות או שמה שפתוב במשנה ומוצאין בידינו לבטל כמו שנתבטל אספגנית ורחיצה אחרי שנודע שאין סכנה בבטיול המציצה או שהמשנה לא וזה ממקומה אבל אין צריך למצוץ בפה דוקא אלא תעשה המציצה גם ע"י המצאה אחרת והנה הרב הנ"ל אחרי שכתב פכל המבואר למעלה שסובב על הבחינה הראשונה אשר הראנו בטיולה ואחרי הודיע שרופאים מומחים כבר גזרו שאין צורך להמציצה הזכיר שגם הגאון מ"ה מ"ס זצ"ל הסכים עם זה.

ואולם דברי הגאון זצ"ל לא ראיתי אבל ממה שהעתיק הרב דק"ק וויען נ"י עצמו בשמו מבואר התנגדות למה שכתב בזה שהגאון זצ"ל לא הסכים עם דיעה הנכזבת שעל פי דברי הרופאים יש לנו לבטל משנה שלמה ושיש לבטל מציצה כמו אספגנית ורחיצה רק שהלך אחרי בחינה השנית שלפי דעתו ומוצאין במשנה לא צריך שיהיה בפה דוקא אלא מותר להעשות גם ע"י הוצאה אחרת שכן העתיק בשמו: על תשובתי בענין מציצה הוספתי לומר אע"פ שאני מתיר מציצה ע"י המצאה אחרת שלא בפיו מכל מקום מותר למצוץ בפיו בשבת כי גם ע"י הספוג נמי מחלל שבת כמ"ש מג"א סי' שכ"ח ס"ק כ"ג ויענין א"ע שם.

הרי שרק בפירוש לשון מציצה נתחדש להגאון זצ"ל שאינו בפה דוקא אבל לא שיש בידינו לבטלה לגמרי ואם שאין משיבין הארי וגו' אם הי' בחיים עודנה הייתי דן לפניו בקרקע ואשאלה ממנו להראות לי במקרא במשנה ובגמרא אפילו פעם א' לשון מציצה שאין פירושו המצאה בכח היניקה והמשיכה כאשר כבר בארתי בתשובתי הראשונה ואחר שאין ספק בזה דמוצאין הוא לשון משיכה בכח ממילא אין ספק ג"כ דאין בידינו לבטל המציצה בפה וכן תמהתי על דברי הגאון רמ"ס זצ"ל הנ"ל שמה שכתב שמוותר למצוץ בפיו בשבת משמע דעל ידי הספוג פשיטא דמותר ולענ"ד צ"ע פיון דמציצה שהיא משום סכנה אפשר לעשות ע"י פה איך יותר סחיטת הספוג הרי בשבת (דף קל"ד) מייתי ברייתא דאין נותנין חמין ושמן על גבי מוה שע"ג מפה בשבת ומפרש בגמרא משום סחיטה ואף שלפי מה שכתב המג"א (סי' שכ"ח ס"ק כ"ד) לא שייך חשש סחיטה בזה רק במים אבל לא בשמן לבד עי"ש וא"כ לא שייך ג"כ בספוג שנבלע מין ודם מכ"מ כבר כתב הב"ח ועמו הסכימו הת"ש והפ"מ דגם בשמן לבד שייך איסור סחיטה והביא ראי' מתוספות שבת (דף קי"א) ע"ש וכיון שאם דוחק ע"י ספוג וסחיטי היינו והדם הנבלעים בו אף שאינו מכונן לסחיטה מכ"מ הוי פסיק רישא פיון שמהדק בכח וכמש"כ התוספ' שם ויש בזה חילול שבת שלא לצורך סכנה וזה אפילו לדעת הרב זצ"ל שייכול לצאת ידי סכנה ע"י דחיקה בלא משיכה אבל לפי מה שבארתי דלשון מציצה הוא בפה ובזה דוקא יוצא מידי סכנה אבל בדחיקה לבד לא א"כ יש חילול שבת

אפילו בלא ספוג אם עושה המציצה בדיחיקה לבד שלא בפיו כיון שמוציא דם בכוננה הנה ליה חובל ומפרק דרך תיקון ומשום ספגה לא הותר כיון דבזה אינו יוצא מידי ספגה ע"פ דברי המשנה שצנתה מציצה דוקא שהיא הוצאה בכח המשיכה.

ולכן אליכם אישים אקרא אשר יראת ד' על פניכם התבוננו נא והשימו על לב עד אנה תגיע התחדשות אשר חדשתם בעונבכם את מנהג ישראל אשר מימי קדם לא בלבד שאתם מביאים את נערי בני ישראל לידי ספגה בעברכם על ציווי המשנה אלא תבואו ותביאו ג"כ לידי חילול שבת אם טעיתם בפירוש מציצה והאמת אתנו שהיא במשיכה דוקא ולא בדיחיקה ואם תאמרו אחר עצת הרופאים והטבעיים גלף שכל ענין המציצה להוציא דם הוא שלא לצורך וא"כ אין בזה משום חילול שבת דאין זה תיקון אלא קלקול עוד הפעם אקרא אליכם התבוננו נא עד אנה תגיעו אם תכריעו דיעות הטבעיים על מה שמקנבל בדינו מפי חכמי התלמוד שאלו נא את פיהם אם יאמרו שבהמה שחסר או יתר אבר היא טרפה ואינה יכולה לחיות וראו נא מה שכתב על זה הרשב"א בשו"ת (סימן צ"ח) ונ"ל ואם יתחזק בטענתו ויאמר לא פי אהבתי דברים זרים והם אשר ראו עיניהם ואחריהם אלה נאמר אליו להוציא לעז על דברי חכמים אי אפשר ויבטל המעיד ואלף כיוצא בו ואל תבטל נקודה אחת מהם שהספימו בו חכמי ישראל הקדושים הנביאים ובני הנביאים ודברים שנאמרו למשה מסיני עכ"ל ואם תאמרו לא במה שמקנבל מסיני נכריע דברי הטבעיים על דברי חכמינו ונ"ל רק במה שנתנסד מפיהם על פי הטבע כפי אשר הכירוה בעת ההיא ולא נאמין שהמציצה מקנבלת מסיני ולכן נתבטלה ע"פ דברי הטבעיים בעת הזאת: עוד אקרא אליכם שאלו נא את פי הרופאים והטבעיים אם יספימו עם החכמים שכל הבהמות שאנו מטריפין משום סרכות הריאה אינם יכולים לחיות ונהרי גם טרפות האלה נתנסדו מפי חכמינו ונ"ל ע"פ הטבע אשר הכירוה שמסיני לא נתקבל רק נקיבת הריאה בכלל וכהנה עוד רבות מלבד מה שכתבתי כבר במקומי הראשון מנשתה"ב ח"ב חדש ושיפורא גרים ובכזה ח"ו תהפך הקערה על פיה ויבטל רוב התורה כפי התנהגותה בכל תפוצות ישראל ואם תאמרו הלא לא לחנם בטלנו המציצה רק באשר שראינו שנתהו' ספגה על ידה בשיש חולי בפה המוצץ וכי אפשר לבדוק בכל פעם את פיו כשמוצץ על זה אשיב הלא התזקה היא אחת מהיסודות אשר כל התורה נשענת עליהן וסוקלין ושורפין על התזקות ולמה נדאג שמי שהוא בתזקת בריא וכשרות ע"י הבדיקה הראשונה שנתרע אח"כ ובפרט בדבר שאם נתרע אי אפשר להמחזק שלא ידע בריעותא שלו וכי בשופטני עסקינן שייספינו נפשות על חנם ובדבר שעבידא לאגלויי דבלא"ה לא משקרי בה אינשי ולכן גם אנכי אסיים בדברי הרב דק"ק וניען נ"י קבלו האמת ממי שאמרו כנלענ"ד הקטן יעקב עכ"ד הגאון בגן ציון ודבריו חיים וקיימים בשני העניינים.

והמה ישרים טובים ונכונים. אמת אמת תפסיה והאמת ליעקב (לפ"ג): ובספר אות ברית סי' רס"ד סק"ט כתב ונ"ל ואח"כ מוצצין כו' הכי אמר רב פפא בשבת דף קל"ג ע"ב האי אומן דלא מייץ מעבירין אותו דהנה ספגתא לתינוק מלשון זה נראה להביא ראיה לדעת הגאון מה"ו יעקב עטטלינגר נ"י אב"ד דק"ק אלטונא בשומר ציון שנת תר"ח מכתב ה' שחגר חרבו לחלוק על אותן שרוצין לבטל המציצה בפה ואומרין שהמציצה דתני במתניתין לא בעי בפה דוקא אלא אם דוחקים בספוג הדם שייצא ג"כ מהני ורוצים ליחס

סְבָרָא זוֹ לֵאמֹר הַגָּאוֹן מֵהֶרֶם"ס זְצוּק"ל וְהוּא הֵבִיא רֵאִי מִרְמַב"ם פ"ב מֵהִלְכוֹת מִילָה שֶׁכִּי שְׂמוּצָצִין לְהַמְשִׁיךְ הַדָּם מִרְחוּק שְׁלֵא יִסְתַּפֵּן הַתִּינוּק מִבְּנֹאֵר שְׁצָרִיכִים לְמִצְוֹן בְּכַח הַמוֹשֵׁף שֶׁל פֶּה וְכֵן לִישָׁנָא דְמוֹצִין מִשְׁמַע בְּכַח הַמוֹשֵׁף בְּפֶה דְנִקָּא וְעַש"ה שְׁהֶאֱרִיךְ בְּטוֹב טַעַם וְלִדְעָתִי מוֹכַח כֵּן מִלִּישָׁנָא דַר"פ דְלָמָּה נִקַּט דִּינוֹ אֲאָנְמֵן דְלֵא מְיִינֵן הו"ל רַק לֹמַר שְׁצָרִיכִים לְמִצְוֹן וְאִי אֵין מוֹצָצִין הֵנָּה סְפָנָה לְתִינוּק מִמִּילָא מִי הוּא זֶה וְאִיזָה הוּא שְׁלֵא יִשְׁמַע וְיִמְצָוֶן אִטוּ בְּרִישֵׁי עֶסְקִינֵן שְׁאִינוּ שׁוֹמְעֵ לְדַבְּרֵי חֲכָמִים אַע"כ דְמְצִיזָה צָרִיכָה לְהִיּוֹת בְּפֶה דְנִקָּא וְלֵא בְּדַבָּר אַחַר וְכִינֵן דְהִרְבָּה בְּנֵי אָדָם הֵם אֲסֻטְנִיסִי וְאִי אֲפֹשֶׁר לָהֶם בְּשׁוּם אֲפֹן לִיקַח הַגִּיד הַמְלֻנְכָלָה לְתוֹף פִּיהֶם וְעִי"ז יִמְצָאוּ הִרְבָּה מוֹהֲלִים שְׁלֵא יִמְנָצוּ בְּפִיהֶם מִצַּד שֵׁא"א לָהֶם וְרוֹצִים לְדַחֵק הַדָּם בְּסִפּוּג וְכִדּוּמָה ע"ז אָמַר הָאִי אֲנִי מְיִינֵן וְלִשׁוֹן מְיִינֵן הֵינּוּ בְּפֶה כַמ"ש מֵהֶרִי"ע מְעַבְרִין אוֹתוֹ אַבְל אִי הִי הַמְצִיזָה בִּיד וּבְסִפּוּג הֵינָּה דִי לַר"פ לְאֲשַׁמְעִי שְׁצָרִיכִין הַדָּם לְדַחֵק לְחוּץ מִצַּד סְפָנָה הַתִּינוּק וְכִמוּ שְׁהֶאֱנִיחֵן חוֹתָף וּפּוֹרַע בְּנִדְאִי יַעֲשֶׂה גַם זֹאת: וְעוֹד אֲפֹשֶׁר לֹמַר מִבְּלַעֲדֵי הַסְפָּנָה הַמְצִיזָה בְּפֶה לְפַעֲמִים הוּא צְוֹרֵךְ לְמִצְוֹת מִילָה דְעֵינֵן בְּרִישֵׁי בְּשֶׁבֶת קל"ד ע"א ד"ה ה"ג רֵאִיתִיו וְכו' שְׁפָתַי דָּאֵם מְלִין תִּינוּק וְאִינוּ יוֹצֵא מִמֶּנּוּ דָם נִתְבַטֵּל מִצְוֹת הַטָּפָה דְהִטַּפַּת דָּם מִצְוֵה בְּפִי עֲצָמָה הִיא וְכֵן כ' הַר"ן שֶׁם וּבִיבְמוֹת דָּף ס"ד ע"ב מְבֹנְאֵר דְאִיפָּא מִשְׁפָּחָה דְקָמִיט דְמָא שְׁהֶדָם נִקְמַט בְּחוֹנוֹק בְּגוּף וְאִינוּ יוֹצֵא ע"י הַחִיתוּף וְהַפְרִיעָה מִשֵׁא"כ ע"י כַּח הַמוֹשֵׁף שְׁבִפָּה מוֹשְׁכִין הַדָּם לְחוּץ וְנִתְקַיֵּם מִצְוֹת הַטָּפָת דָּם: גַּם יֵשׁ בְּפֶה חִיבוּב מִצְוֵה כְּמוֹ שְׁמִנְשָׁקִין ס"ת וְכו'.

עוֹד מְבִיא שֶׁם הַגָּאוֹן מֵהֶרִי"ע כַּת אַחַת שְׁרוֹצִים לְבַטֵּל הַמְצִיזָה לְגַמְרֵי וְאוֹמְרִין שֵׁא"צ לְמִצְוֹן כִּלְל דְלִיפָּא סְפָנָה כְּמוֹ שְׁנִתְבַטֵּל בְּזִמְנֵינוּ אֲסֻפְלָגִית וְכִמוֹן שְׁהֵינָה הִכְרַח בְּזִמְן הַמְשָׁנָה וְכֵן חֲמִין קוֹדֵם הַמִּילָה וְאַחֲרֶיהָ ע"ש וּבְאֵמַת מִבְּלַעֲדֵי הַסְפָּנָה א"א לְבַטֵּל הַמְצִיזָה לְגַמְרֵי דְעֵינֵן בְּמִדְרַשׁ יְלָקוּט פ' בָּלָק עַל פְּסוּק מִי מָנָה עֲפָר יַעֲקֹב כִּינֵן שְׁרָאָה בְּלַעַם כו' וְסִיִּים שֶׁם מִכָּאֵן הִתְקִינוּ חֲכָמִים שְׁיִהִיו מְכַסִּין הַעֲרָלָה וְהַדָּם בְּעֲפָר הָאֲרָץ וְהִכִּי פּוֹסֵק הַרְמ"א בְּסִימֵן רַס"ה סַע"י י"א וְאֵם לֵא נַעֲשֶׂה הַמְצִיזָה כִּלְל תְּבִנוּטֵל תְּקִנּוֹת חו"ל אִיךְ נִיתֵן הַדָּם בְּעֲפָר אֵם לֵא נִמְצָוֶן הַדָּם כִּלְל וְהַטַּעַם מְבֹנְאֵר בְּזוֹהַר פ' לָךְ לָךְ דְמִילָה הֵנָּה כְּהִקְרַבַת קֶרְבָּן וְכִמוֹ דְהִתֵּם עֵיקַר הַמְצִיזָה לְזֵרוֹק הַדָּם עַל מִזְבַּח אֲדָמָה כְּמוֹ כֵן צָרִיכִים לִיתֵן דָּם הַמִּילָה בְּעֲפָר הָאֲדָמָה עַכ"ל:.

י"ג) וְמָה שְׁרַמְזוּ עוֹד הַגָּאוֹן הַמְּוִפְלָא אַבְד"ק שְׁאָוִיל יצ"ו מְדַבְּרֵי הַגָּאוֹן בַּס' אֲגוּדַת אוֹזֹב מְדַבְּרֵי בְּחִידוּשָׁיו לְשֶׁבֶת דָּף קל"ג (בד"ה אר"פ הָאִי אֲנִימָא) עֵינִיתִי שֶׁם וְאֵלָה תְּנִירָךְ דַּב"ק רֵאִיתִי שְׁמִקְרוּב נִהְגוּ שְׁלֵא לְמִצְוֹן בְּפִיהֶם רַק אַחַר הַפְרִיעָה סוֹחֲטִין אֶת הַמִּילָה בְּיָדִים וְנוֹתֵן עָלָיו סְמִרְטוּט נָקוּב וּמְלַחֵחַלַח בְּמִים קָרִים כְּדִי שְׁלֵא יִחְזוֹר עוֹר הַפְרִיעָה וְלִהְתַּפְּסוֹת לְמַעַלָּה וְאַחַר זֶה מְשִׁימִים עַל הַמִּילָה עוֹד סְמִרְטוּטִים אַחֲרֵים שְׁאִינָם נְקוּבִים וְשְׂרוּיִים בְּמִים קָרִים עַד שְׁבַעֲרָף שְׁעָה אַחַת פּוֹסֵק הַדָּם מְלֻזֹב וְכַעֲבֹר עוֹד מַעַת לַעַת נִתְרַפְּאָה הַמְּכָה לְגַמְרֵי וְלְכֹאזְרָה לֵא טוֹב עוֹשִׂים אַף שְׁכָפִי מֵאַמְרֵם הַדְרָף הֵנָּה הוּא יוֹתֵר נְכוֹן וּבְטוֹחַ שְׁאִין שׁוּם חֲשֵׁשׁ סְפָנָה בְּכָל זֹאת הֵנָּה קָשָׁה עָלָיו לְהַעֲלוֹת עַל הַדְּעַת לֹמַר שְׁלֵא הֵנָּה דְבָר זֶה גְלוּי לְרַבּוֹתֵינוּ חֲכָמֵי הַש"ס אֲשֶׁר כָּל רֵז לֵא אֲנִיס לְהוּ וְאֵם הֵם הַצָּרִיכֵי דְנִקָּא מְצִיזָה וְהַתִּירוּהָ בְּשֶׁבֶת עַל כְּרַחֲמֵי צָרִיךְ לֹמְרֵדָאף שְׁעֵינֵינוּ רּוֹאוֹת שְׁאִין חֲשֵׁשׁ סְפָנָה עוֹד בְּדַבָּר הֵנָּה טָחִים עֵינֵינוּ מִרְאוֹת וְלוֹ חֲכָמֵנוּ הַשְּׁפִלְנוּ לְרְאוֹת שְׁגַם בְּדָרָף הֵנָּה יֵשׁ חֲזָקַת סְפָנָה דְרַב

פפא דקאמר סכנה היא לא בא לומר שהסכנה ברוחה עד שאי אפשר להמלט ממנה רק השמיענו פזאת שיש להתהוות לפעמים ענין סכנה בדלא מיינן והכי מוכח מסוגיות הגמרא וכו' והיינו דפרכינו פשיטא מדקא מחללין שבתא על פרחין שיש לבא לפעמים לסכנה בלא מציצה וכו' ומשני מהו דתימא וכו' קמ"ל דחבורי מיתבר ומה שהתירוה בשבת היינו משום דאיפא סכנתא וכו' וממילא נמי אמן דלא מיינן אע"ג שפרור הוא אצלו שאין שום סכנה בדבר לא מהני.

שאפשר לומר שלפעמים בא מזה סכנה להולד דהא גם בעיקר הדבר מיחש הוא דחיישינו לסכנתא. ומה שסוחטין את המילה בידיים אין זה בכלל מציצה שהזכירו חז"ל שבמקום שזכרו מציצה פינונו על מציצה בפה וכו' וציינו לאילת השחר שבהקדמת פר התורה והמצוה להגאון מלבי"ם בס"י שפ"ב מצ"ץ בפיו דבר שיש בו משקה מיץ סוחט בידיים משקה בלוע מצה על תמצית המשקה שבשולים ואפשר לומר דדוקא מציצה בפה מוציא הדם ממקום חיבורו בגוף אבל סחיטה בידי אינו מוציא כל כף הדם שמחובר בבשר הגוף ובעינו ה"א מציצה דוקא בפה ולא סחיטה בידי: שוב כתב דאולי יותר נכון לסחוט בידי מלמצוץ בפה ומאי דאמר רב פפא האי אומנא דלא מיינן סחיטה בידי קאמר ואי לא תימא הכי קשה וכו' וכבר הבאתי דב"ק בזה למעלה בסק"ח (בד"ה הן אמת דאית ליה להגאון) לך נא ראה והאריף קצת בזה ומענין לענין באותו ענין וסיים בסוף דבריו ועיינו טור ומחבר יו"ד סי' רס"ד סעיף ג' ואחר כך מוציץ המילה עד שייצא הדם ממקומות הרחוקים ונראה דסחיטה בידי שאינו מוציא ממקומות הרחוקים לא מהני ועיינו בשו"ת הגאון מהר"ץ חיות סי' ס' בשם הגאון מ' משה סופר והראה לעיינו בקצות החשן סי' שפ"ב סעיף ב' אלו תנרף דב"ק ואין אצלי שו"ת מהר"ץ חיות וקצות החשן הנ"ל ונראה בעליל שחזר בו ממה שנטתה דעתו לומר (דמציצה על ידי סחיטה בידי עדיפא) וסובר במסקנתו שאין לעשות המציצה אלא בפה דוקא כמו שכתב בעצמו למעלה: י"ד) והנה ספר האשכול לא היה מצוי אצלי אף עתה ישנו אצלי והוא הנדפס עם פירוש יקר נחל אשכול להגאון מוהר"ץ בנימן אווערבך וראיתי בחלק שני בהלכות מילה בנחל אשכול בס"י ל"ז בצד 122 אות ג' ששם הביא תנרף דברי הגאון מוהרצ"ח הנ"ל והשיב על דבריו וז"ל ובתשובת מוהר"ץ חיות מביא ראיה שאין המציצה צריכה להיות בפה שהמדרש קחשיב כל איברים שעושין בהם מצות ולא חשיב פה למציצה ובמח"כ דברי רוח הם המדרש אומר בפי תהלת ה' ידבר פי תבענה שפתי תהלה בזה פולל מספר גדול ממצות שעושה בפה ברפת המזון ברפת התורה קדוש וכל הברכות והתפלות דרבנן וכל מצות אכילה מן התורה מצה סופה (בסופה) בשבת ויום טוב ומשום שקשה לפרטם פוללם וגם חלק משס"ה לאנן תלויים בפה ונלאה לספרם ע"כ אמר סתם בפי תהלת ה' בפי ואיך יקשה למה לא אמר בפה אני עושה מציצה דמציצה גופא אינה מצוה אלא תשמיש מצוה ולהסיר סכנה באה ואפילו אי היתה מצוה ממש נמי ל"ק דפרטים בפה לא יוכל לחשוב דאין לדבר סוף עכ"ד הגאון נחל אשכול לפי דרכנו למדנו שדעת הגאון מוהרצ"ח שאין עיכוב שתהיה המציצה בפה וראיתו מהמדרש וילזה כבר השיבו פהלכה בנחל אשכול ואף לפי דעת הגאון מוהרצ"ח שאין עיכוב בדבר מכל מקום פינון שאין לנו הוכחה וראיה שצריכה להיות בכלי ממילא ודאי אין לנו לשנות ממה שנהגו מימי קדם וכמו שכתב הרב תפארת ישראל בפרק ר' אליעזר דמילה משנה ב' והבאתי דבריו

בסימן א' (בְּעֵינָיו בִּיטוּל הַמְצִיחָה חֲלִילָה) עי"ש בסק"א: ט"ו) וְנִדְפַס סֵפֶר יָקָר וְנִחְמַד כּוֹרֵת הַבְּרִית לִידֵידי הַגָּאוֹן ס מוהר"ר אֱלִיָּהוּ פּוֹסֵק מַח"ס מוֹר וְאֶהְלוֹת יִצְחָק וְשֵׁם אֶתָּה מוֹצֵא בְּסִי' רס"ד אוֹת ח"י דף ע"ז ע"ג וְהִלָּא מִקְלִמָּהוּ דְרַבְרָבִין קְדִישֵׁי הַנּוֹז"ל אֲשֶׁר הִבִּיא דב"ק בְּקִיצוֹר גְּמָרָן לְפִי סֵדֶר מְלֹאכְתּוֹ הִטְהוֹרָה וְהִנֵּה אָף שֶׁסֵּפֶר הַתּוֹרָה הִנֵּה יָד הַפֶּל מְמַשְׁמָשִׁין בּוֹ כִּי גְחוּץ מְאֹד לְכָל רַב וְצוֹרֵב וּבִפְרֹט לְהַמּוֹהֲלִים דִּי בְּכָל אֶתֶר וְאֶתֶר בְּכָל זֹאת רְאִיתִי נִכוּן לְהַעֲתִיק כָּל דב"ק בְּעֵינָיו זֶה כִּי חִיִּים הֵם וְנִז"ל בְּאוֹת ח"י הַנּוֹז"ל יֵשׁ לְחַקּוֹר אִם דְּוָקָא מְצַד סְפָנָה אוֹ שְׂיֵשׁ בְּזָה גַם הַמְצָנָה וְהִנֵּה רַש"י בְּשֵׁבֶת קל"ד ד"ה תְּרִיתִי לְגִרְעִיּוֹתָא כְּתִב דְּהוּי מְצָנָה הִטְפַּת דָּם מְדַבְּרֵי קַבְלָה מְפָסוּק גַם אֶת בְּדָם בְּרִיתָהּ וִי"ל דְּכּוֹנֵת הַמַּחְפֵּר כָּאֵן שֶׁכְּתִב רַק סְפָנָה הוּא דְרַק עַד שְׂיֵצֵא מִמְקוֹמוֹת הֶרְחוּקִים זֶהוּ מְצַד סְפָנָה אֲבָל גּוֹף הַמְצִיחָה לְהִטִּיף דָּם מְצָנָה הוּא וּמְוַכְרָחִים אֲנַחְנוּ לְפָרֵשׁ מ"ד שֵׁם קל"ג אָמַר ר"פ הָאֵי אֲנִמְנָא דְלֹא מֵיִיָּן סְפָנָה וְעֵבְרִינוּ לִיה שֶׁקָּשָׁא טוּבָא א') לָמָּה נִקְטַת דִּינוֹ אֲאִמְנָן הוּל"ל שְׂצָרִיף לְמִצְוֹן מְשׁוּם סְפָנָה וּמִמִּילָא מִי הוּא זֶה שְׂיֵעֲבֹר עַל זֶה ב') לַמ"ש בְּעֵצְמוֹ קוֹדֵם אֲוָמָן לִימָא לְהוּ אֲנָא עֲבָדָא פְּלָגָא דְמְצָנָה אֶתוֹן עֲבָדִיתוּ פְּלָגָא דְמְצָנָה אִם כֵּן כָּל שְׂכּוֹן כָּאֵן אֲמַאי מְעֵבְרִינוּ לִיה לִימָא לְהוּ אֲנָא עֲבָדִי פְּלָגָא דְמְצָנָה וְאֶתוֹן עֲבָדִיתוּ הַמְצִיחָה ג') אֲמַאי דִּי בְּהַעֲבָרָה הָא קִימָא לֹן הַמְזוּלָזַל בְּדַבְּרֵי סוֹפְרִים חֵיִב גִּידוּי עֵינָן עֲדִיּוֹת כ"ה וְאָף עַל מְנַהֵג מְנַדִּין עֵינָן פְּסָחִים נ"ג וּבְעֵמוּדֵי אֵשׁ הַנּוֹז"ל קוֹנְטֵרַס מְקַל חוֹבְלִים אוֹת י"ז וְעֵינָן ס"ק י"ז (וּבְנַחַל אֲשָׁכּוּל תִּירָן בַּמ"א לְחַלֵּק בֵּין מַעֲשֵׂה לְשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֵׂה וְהַחֲלִיֵּק הִנֵּה אִינוּ בְּרוּר כְּמוֹ שֶׁכְּתִב בְּעֵמוּדֵי אֵשׁ הַנּוֹז"ל שֵׁם אוֹת זֶה הַעֲיָקָר תִּירוּצוֹ מְשׁוּם דָּדָם נִפְשׁוֹ שֶׁל אָדָם קָצָה בּוֹ אֶקִּילוּ עוֹד י"ל דְּקָצָה בּוֹ שְׂמָא יִשְׁתִּין בְּפִיו: עוֹד י"ל דְּמַעֲבָרִינוּ לִיה תְּמִיד תִּיְקַף אֲבָל לְנִדּוֹת א"א בְּשֵׁבֶת לַמ"ש בְּתִשׁוֹ מֵהֲרַשְׁד"ם א"ח ס' ח' דְרַק בְּעוֹבֵר עַל אִסּוּר שֵׁבֶת מוֹתֵר לְנִדּוֹתוֹ וְעֵינָן מ"ש בְּסוּמוֹ) כ"ש בְּזָה.

וּבְזָה נִיחָא דְבִאֲמַת אֵי לָא מֵיִיָּן כָּלֵל מְנַדִּין אוֹתוֹ וְזוֹ א"ץ לְאֲשִׁמוּעֵינוּ דְלֹא גִרַע עַכ"פ מְמַצָּנָה מְדַבְּרֵי סוֹפְרִים וְכָל שְׂכּוֹן דְּבָרֵי קַבְלָה דְּהוּי כְּמֵן הַתּוֹרָה וּמְקוּרוֹ גַם כֵּן מְדַמְחֵלְלִין עֲלֵיהָ שֵׁבֶתָא וְאִם תֵּאמַר דְרַק מְצַד סְפָנָה אִם כֵּן כְּשֶׁאֲפָשֶׁר עַל יְדֵי נְכָרִי וְקִטְוִן נַעֲשֵׂה עַל יָדָם עֵינָן מ"ש בַּרס"ו סק"ו י"ד וְע"כ דִּישׁ בְּזָה גַם מְצָנָה רַק קַמ"ל דְּאָף דְּמֵיִיָּן וְלֹא מֵיִיָּן כְּרֹאוּי עַד שְׂיֵצֵא הַדָּם מִהַמְקוֹמוֹת הֶרְחוּקִים שֶׁהוּא רַק מְצַד סְפָנָה מְעֵבְרִין אוֹתוֹ וְלֹא יְכוֹל לוֹמַר אֶתוֹן עֲבָדִיתוֹ מוֹתֵר הַמְצָנָה כֵּינֵן דְּזָהוּ רַק מְצַד סְפָנָה וְהוּא גַרְם הַסְפָּנָה עָלָיו לְהַצִּיל וְעוֹד כֵּינֵן שֶׁכְּבָר הַתְּחִיל לְמִצְוֹן אוֹמְרִים לוֹ גְּמוּר כִּי מְלַבֵּד שִׁי"ל שֶׁהָאֲחֵר תִּגְעַל נִפְשׁוֹ בְּזָה יוֹתֵר אֲחֵר שֶׁנִּדְבַּק בְּהִלָּד הַרוּק שֶׁכְּפִי הַמוֹצֵץ הָרֹאשׁוֹן עוֹד י"ל דְּהָאֲחֵר לֹא יוֹכֵל עוֹד לְשַׁעַר כְּפֵה לְמִצְוֹן וּק"ל: וְרִאִיתִי בְּתַפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל שֵׁבֶת פִּי"ט שֶׁכְּתִב דְּבִשְׁבֶּת לֹא יִמְצָוֶן כָּל כֹּף בְּחוֹזֵק כְּבַחוֹל כִּי עַל פִּי דְּבָרֵי הַרוֹפְאִים עֵתָּה נִשְׁתַּנָּה הַטְּבַע וְאִין סְפָנָה מְצַבִּית הַגִּיד אִם יִנִּיחוּ עֲלֵי' כָּל חֲצִי שְׁעָה מְטִלִית שְׁנִשְׁרָה בְּמִי (עַקְסֵטְרָאקְטוּם) אוֹ בְּמִים קָרִים אָף בְּלֹא מְצִיחָה וְאֶדְרַבָּא ע"י הַמְצִיחָה לְפַעְמִים אֲפָשֶׁר שְׂיִסְתַּכֵּן שְׂיִתְפָּרְצוּ נִקְבֵי (הַפְּאָרְעוֹן) וְיִשְׁפְּעוּ דָם ע"ש וּבַמַּח"כ"ת שְׁגָה מְאֹד א') עַל פִּי הַנּוֹז"ל וּמְדַמְקָשָׁה הַש"ס שֵׁם פְּשִׁטָּא מְדַקָּא מְחַלְלִין שֵׁבֶת עָלֵיהָ סְפָנָה הָרִי נִרְאָה דְגַם בְּשֵׁבֶת מוֹצְצִין עַד שְׂיֵצֵא הַדָּם מִהַמְקוֹמוֹת הֶרְחוּקִים כְּבַחוֹל (וְכֵן מְפֹרֵשׁ בְּסֵפֶר הָאֲשָׁכּוּל דְּמוֹצְצִין בְּשֵׁבֶת כְּבַחוֹל) וְעֵינָן שׁו"ת כֵּן הַיְהוּדָה ס' ק"א וְאֶדְרַבָּה י"ל לְפַע"ד אִם לֹא מְצָץ כְּרֹאוּי בְּשֵׁבֶת עַד שְׂיֵצֵא דָם מִהַמְקוֹמוֹת הֶרְחוּקִים אוֹיֵל נִחְשֵׁב לְמַחְלָל שֵׁבֶת דְרַק לְהַצִּיל מִסְפָּנָה נִיחָא שֵׁבֶת לְדַחוֹת מְפָנֵי הַמְצִיחָה

אבל פאן שלא הציל לא ניתן שבת לדחות בשביל מצנה מד"ק להטיף ד"ב אף שתחלת המילה כבר דחתה שבת עיין לעיל סק"ו וברס"ו סק"ג אף דאם פו הקרא קושיא לדוכתא דאמאי די בהעברה הא צריה נידוי גם פו אף בשבת להנ"ל לחלק בין שעובר על איסור שבת [בעניוטי איני מבין השגה זו שהרי גם הגאון תפארת ישראל מודה שפו הנה בזמן הש"ס נרק על הזמן הנה הוא דאמר ואם פו אין לזה סתירה מדמקשי הש"ס פשיטא.

ומפל מקום דברי ידידי הגאון המחבר יצ"ו נכונים משאר הטעמים ועיין בדברי הגאון מוהר"י אסאד שהבאתי בסימן א' סעיף ח"י (בד"ה ועל פי זה נ"ל וכו') שכתב דאשמועינן רב פפא שימצוץ הדם ממקומות הרחוקים גם בשבת כמו שמוציץ בחול וכו' ולא שאני ליה מזמן הש"ס לבזמן הזה גם לפי מה שכתב ידידי הגאון מראייסין במכתב ה' שהבאתי למעלה בסעיף ו' שלמצוץ הדם ממקומות הרחוקים מלבד הספנה איכא משום הידור מצנה כמו בקדשים נראה שאין חילוק בין חול לשבת ויש לדחות ואין להאריך] וכן נפקא מינה בלא מצוץ עדיין פראוי דחוזר אף על ציצין שאין מעכבין דהוי כלא פירש עיי' מתא דירושלים יומא פ"ג ב' מ"ש על פי הרופאים הנה חוץ ממה שפמה רופאים העידו דמלבד שאין בהמציצה ספנה עוד הוא היותר נכון ומוכשר גם לעצור הדם ולרפאות הפצע ועיין ברופא הילדים ובשומר הבריית להרופא המפורסם הר' יהודה דודזאן בר"ד ובמ"ע הצפירה תרמ"ח גליון ו' וכן ראינו בעינינו קשה ג' דמי הגיד לו דהספנה מצד צבנית הגיד וכמה גדולים דברי חכמים שהסתירו טעם הספנה ואולי הקבלה בידם דספנה הוא אף לאחר זמן לגוף או לנפש (פאירסה של חפניה עיין תיקוני זנהר תיקון ל"ז וירושלמי חגיגה פ"ב) אי לא מצצו תיקף ומה יועיל לזה מטלית הנשרה (אף שלדינא נראה דאם עברו ולא מצצו תיקף והבריא אין צריה אחר כף להטיף דם ברית עיין רס"ג ס"ק י"ב ויש להביא ראיה מהמשנה דאחר שאמרו מזהלין ופורעין ומוצצין אמרו מל ולא פרע כאילו לא מל ותייב לפרוע אחר כף (עם מציצה) ולא אמרו דגם בפרע ולא מצוץ פו וע"כ דהמציצה אינה מעפכת דייעבד כה"ג ועיין מ"ש בפתח אליהו אות מ"ח ד"ה יעשה לה וי"ל דאולי ממילא שוב לא יועיל אחר כף (אמר המחבר עיין בתשובת הגאון מוהר"י אסאד שהבאתי בסימן א' סעיף ק"י בד"ה ועוד נ"ל ראיה מדמקשה וכו' ועי"ש במה שכתבתי בהגהה): פו פעם אחת מצצו ולא נראה אף טפה אחת דם בהרוק של שני פעמים ואמתי אף דבחולין ל"ג נאכלים בידיים מסנאבות ולא חיישינן שפא יצא טפה דם ונאבדה מפל מקום אין לצערו עוד די"ל דאי אפשר בלא צחצוחי דם כמ"ש באהע"ז סי' קס"ט ס"מ או שנאבד בפה כמ"ש ביו"ד (סי' ק"צ סעיף א') ד' דאולי עדות הרופאים הוא בלא מציצה כלל אבל פינן דע"כ צריה מציצה גם בלא הספנה ממילא שוב אולי לא יציל מטלית הנשרה אי לא ימצצו שוב עד שיצא הדם ממקומות הרחוקים וגם במציצה אחת פרגע יש חששם שיתפרצו נקבי הפארען ומה יוסיף חשש פשימצו עוד וכיון שלפי דבריהם רק ספק שחל גם על מציצה מעט שחלילה לנו לשמוע לספקן לבטל עיקר המציצה מדברי קבלה למצוץ ה"ל גם למצוץ עד שיצא הדם ממקומות הרחוקים להציל לנו לשמוע לספק שלקהם נגד קבלת חז"ל דספנה ודאית היא בלעדה פינן דחד טעמא הוא ועיין מ"ש בפתח אליהו אות מ"ז ד"ה רפאה: ומקור הדבר לשיצא הדם מהמקומות הרחוקים נראה לדעתי מלשון הש"ס קמ"ל חבורי מיחבר ודוק עוד נראה לפי עניות דעתי מדקאמר שם דהוי מלאכה מן התורה ולכאורה פינן

דאיסורו משום מפרק כמו חולב מן הבהמה דשיעורו בכגרוגרת והוא הדין פאן צריף למצוין הרבה עד שיצא הדם ממקומות הרחוקים שיהיה בערה שיעור זה ויש לחלק בין חולב לאכילה מה שאין פן לשאר דבר שיעורו בפחות עיין רדב"ז ח"ה סי' ש"א ר"ב ורמב"ם הלכות שבת פ"א הלכה ז ומ"ש ברס"ה ס"ק נ"ז ושוב הגיעני ספר ב"א וכתב דלרפואה מודה הרמב"ם דשיעורו בפחות וראיה מעירובין פ"י מי"ד ועיין מג"א סי' שכ"ח ס"ק ל"ב ל"ג דרפואה הוי תיקון מעליל והחובל בתקירו אף כל שהו אם נתקרה דעתו חייב דמתקן אצל יצרו ועיין תוספות שבת דף ק"ו, דלר"ש אפילו שורף מיקרי לגופה ועיין תויו"ט שבת פי"ג: דע דהמחבר בש"ע לא ביאר לנו במה ימצוין רק אדונינו הרמ"א במ"ש בסי' רס"ה ס"א ובסעיף י' מבאר דהמציצה דוקא בפה ועיין מש"ש בבבאורי ומקורו מש"ס הג"ל דמש"ה די בהעברה דדם נפשו של אדם קצה בו וע"כ דוקא אם מחויב למצוין בפה וכן ממ"ש דלפיכך א"י לומר אתון עבדיתו מותר המציצה שהאחר תגעל נפשו יותר על ידי רוק הנדבק מפיו כנ"ל ולשון הש"ס מניח חל יותר על מציצה בפה כמו יניקה משדי אמו ע"י ג"כ בשבת קל"ד ע"א ינוקא דלא מניח וכרש"י ובחולין נ"ח ע"ב וע"י ס"ק י"ז דהוי מלאכה מה"ת בפה פינן שדרכו בכך ואם על פי הקבלה עניינה נורא מאוד למצוין דוקא בפה עיין א לאברהם בעין הקורא נהר נ"א ובס' יסוד יצחק וכדומה ובעוה"ר פבר קמו עלינו פת אנשים לבטל מצנת מציצה לגמרי ע"פ עדות שקר של רופאי אליל ועל כל פנים יש שמבטלים המציצה בפה ואומרים פי די כשדוחקים בספוג שיצא הדם ותלו עצמן באילן גדול החתם סופר ז"ל אף פבר חלקו עליהם גאוני הדור בשומר ציון תר"ח מכתב ה' והוא בתשובותיו בגין ציון א"ח כ"ג כ"ד ובנחל אשכול ובס' ח"ב ובס' אות ברית פולם הכחישו שלא יצא ההיתר מפי רבם החתם סופר ועיין בתשובת מהר"ם שיק סי' רמ"ד דלא יקבל למול כלל בלא מציצה אף שישאר הנולד ערל על ידי זה (ואף בחול) וכן נראה ע"פ הג"ל אמנם נלפע"ד כשא"א בספוג או בלתיים המצוה למצוין בפה יקבל המצוה למול ולמצוין ע"י פלי המוצץ או בספוג ולא יניחו ערל אף להמהר"ם שיק (ודוקא בחול אבל בשבת אסור לסחוט הספוג עיין בגין ציון שם) רק בתנאי אם יכול לשער שיצא הדם ממקומות הרחוקים ואם לאו לא ימול עכ"ד יצ"ו: ט"ז) שוב נדפס (בשנת תרנ"ד) ספר מלבושי יום טוב לרבינו התוספת יום טוב.

וראייתי בסוף הספר תשובה שלמה בזה מאת ידידי הגאון מוהר"ר יצחק הפהן פייגענבוים יצ"ו וז"ל שאלה שנשאלו הבד"ץ דפה אם נכון לעשות מציצה בפה על ידי פלי זכוית תשובה רבים חושבים שכל ענין המציצה במילה הוא רק מטעם סכנה כמאמר רב פפא שבת ד' קל"ג ע"ב האי אןמנא דלא מניח סכנה ועברינו ליה אבל באמת אינו פן דהמציצה הוא בכלל מצות מילה ואינו מטעם סכנה לחוד וכן משמע במהרי"ל הובא בד"מ דבמציצה איפא מצוה לבד מסכנתא דכתב דיש נוהגים לזרוק מפיו דם המציצה בחול כמו הערלה ויש נוהגים לזרוק מפיו דם המציצה לתוך היין ורמ"א בשו"ע סי' רס"ה סעיף יו"ד הכריע פמנהג הראשון שכתב וכן רוקנין דם המציצה אל העפר ואי אמרינו דכל המציצה הוא רק מטעם סכנתא האיך שייך מנהגים בהאי מלתא הא יכול לזרוק הדם לאשפה וז"ל הרב הקדוש איש אלהים הגאון רבי משה קאדוואירו צוק"ל לפי שאדם הראשון בחטא שלו חטא בשליחות הידים והפה בידיים לקח בפה אכל לכן גם

זאת המצנה נִמְוֹל בַּיָּד וּמוֹצְצִין בַּפֶּה לְתַקֵּן חֲטָא הֵזֶה וְכֵן פָּתַב הָאָר"י בְּלִקְוֵי תוֹרָה פ' לך דְּמִילָה בְּגִימְטְרִיא פֶּה לְרַמְזוּ עַל הַמְצִיצָה בַּפֶּה וְכַתֵּב שֵׁם סוּד ע"ז וְהִרָה"ק ר"ח בֶּן עֶטְר בְּאוֹר הַחַיִּים פְּרָשַׁת תְּזַרִיעַ כְּתֹב שֵׁשׁ רַמְזוּ עַל הַמִּילָה וְהַפְרִיעָה וּמְצִיצָה מֵהַפְּסוּק בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוּל בְּשֵׁר עֶרְלָתוֹ עֵי"ש: שׁוּב הִבִּיא וּבְמַלְבוּשֵׁי יוֹם טוֹב הַנָּ"ל בְּקִיצוֹר גְּמָרְץ תוֹרָף דְּבָרֵי הַשׁו"ת בְּגֻנֵּן צִיּוֹן ס' כ"ג הַנּוֹ"ל וְעַל מָה שֶׁכָּתַב שְׁאֵפְשֵׁר שְׁתִּיקוֹן גְּבִיאִים אוֹ תִקְנַת מִשָּׁה רַבִּינוּ הִיא פָּתַב שְׁיֹתֵר נִרְאָה שֶׁהִיא מְצָנָה דְאוֹרֵייתָא בְּכָלל מְצָנֹת מִילָה הֵינּוּ שְׁאֵנוּ מְקוֹבְלִים אִישׁ מִפִּי אִישׁ עַד מִשָּׁה רַבִּינוּ דִּישׁ לַעֲשׂוֹת מְצִיצָה בְּכָלל מְצָנֹת מִילָה אֲלֵא דְאִינוּ מְעַכֵּב בְּדִיעֵבֵד וְהִיא בְּכָלל שִׁירֵי מְצָנָה כְּמוֹ תְנוּפָה בְּסוּפָה (דָּף ל"ח ע"א) שְׁאִינוּ מְעַכֵּב בְּדִיעֵבֵד מְכָל מְקוֹם הֵנּוּ בְּכָלל מְצָנָה וְנִקְרָא שִׁירֵי מְצָנָה אִף תְנוּפָה הֵנּוּ מְצָנָה מְפֹרְשֶׁת מִן הַתּוֹרָה וּמְצִיצָה הֵנּוּ מְצָנָה מְקוֹבְלָת וְכֵן לַעֲנִין לִוְלֵב דְאָמַר רַבָּא שֵׁם וְכֵן בְּלוּלָב דְמַדְמֵי נִיעֲנוּעַ לְתְנוּפָה נִרְאָה דְהֵנּוּ מְצָנָה מְקוֹבְלָת מְדְאוֹרֵייתָא וְהֵנּוּ בְּכָלל שִׁירֵי מְצָנָה וְכו' (הִבִּיא דְבָרֵי הָרִיטָב"א בְּחִידוּשָׁיו שֶׁכָּתַב מְפֹרָשׁ דְנִיעֲנוּעִים בְּכָלל שִׁירֵי מְצָנָה וְכו' וְשָׁפֵן נִרְאָה מְדְבָרֵי הָרַמְב"ם וְכו' וְצִיָּדָד לְפָרֵשׁ כֹּן גַּם דַּעַת הָרָא"ש וְכו' וְסִיִּים) אִם כֵּן יֵשׁ לוֹמַר דְהוּא הַדִּין מְצִיצָה אִף שְׁאִינָה מְעַכֵּב בְּדִיעֵבֵד מְכָל מְקוֹם הִיא מְצָנָה מְקוֹבְלָת מְדְאוֹרֵייתָא אֲלֵא שְׁנִקְרָאת שִׁירֵי מְצָנָה וּמִטַּעַם שִׁירֵי מְצָנָה אֵין מְעַבִּירִין אֶת הָאֲנָפֵן וְאָמַר רַב פֶּפְא דְאִכָּא גְמִי סְכָנָה וְלָכֵן מְעַבִּירִין אֶת הָאֲנָפֵן עוֹד יֵשׁ לוֹמַר דְאִף מִטַּעַם שִׁירֵי מְצָנָה הֵזֶה הַדִּין נוֹתֵן לְהַעֲבִיר אֶת הָאֲנָפֵן אִם יֵשׁ אֲנָפֵן אַחֵר וּמִשׁוּם סְכָנָה מְעַבִּירִין אֶת הָאֲנָפֵן אִף אִם אֵין אֲנָפֵן אַחֵר דְמוּטָב שְׁלֵא לְמוּל כָּלל מְלִמּוּלוּ בְּלֵא מְצִיצָה כְּדִי שְׁלֵא יָבֵא לִידֵי סְכָנָה וּמְצָא בְּסִפְרֵי הַקְנָה עַל הַמְצָנֹת שֶׁכָּתַב מִילָה וּפְרִיעָה וּמְצִיצָה שְׁוִין הֵם אֲלֵא שֶׁהַמְצִיצָה צָרִיף וְאִינוּ מְעַכֵּב וְהֵינּוּ שֶׁהִיא מְדְאוֹרֵייתָא בְּכָלל שִׁירֵי מְצָנָה וְהוֹקְשָׁה לוֹ דְאִם הַמְצִיצָה הִיא מְצָנָה מְקוֹבְלָת מְאִי מְקַשִּׁינֵן בְּגִמְרָא עַל רַב פֶּפְא (פְּשִׁיטָא מְדַמְחִלְלִינֵן עָלֶיהָ שֶׁכָּתַב סְכָנָה הִיא) מְאִי פְשִׁיטוּתָא דִילְמָא מְצָנֹת מְצִיצָה שֶׁהִיא מְצָנָה מְקוֹבְלָת דּוּחָה שְׁבַת אִף שְׁאִינָה מְעַכֵּב דְלֵא גְרַע מְצִיצִין שְׁאִין מְעַכֵּבִין דְכָל זְמַן שְׁלֵא פִירֵשׁ חוּזֵר עָלֶיהֶן וְכו' (הָאָרִיף לְפִלְפֵל בְּיָשׁוּב קִנְשָׁא זֹו וְעוֹד מְמַקְוֹמוֹת אַחֲרִים שֶׁנִּרְאָה לְכַאוֹרָה סְתִירָה לְסְכָרָא זֹו וְיִישָׁב הַכֹּל בְּטוֹב טַעַם וְדַעַת וְסִיִּים) וְלִפִּי מָה שֶׁכָּתַבְתִּי דְמְצִיצָה הִיא בְּכָלל שִׁירֵי מְצָנָה נִרְאָה דְרַב פֶּפְא אִינוּ חוֹלֵק עַל דְּבָרֵי חֲכָמֵי הָרוּפְאִים דְבִזְמַנְנוּ שְׁאָמְרוּ שְׁאִין סְכָנָה בְּבִטּוּל הַמְצִיצָה דְמָה שְׁאָמַר רַב פֶּפְא אֲנָמְנָא דְלֵא מְיִיץ סְכָנָתָא הוּא הֵכִי פִירוּשׁוֹ דְאִיתָא בְּמַגִּילָה כ"ד ע"ב הַעוֹשָׂה תְפִלָּתוֹ עֲגוּלָה סְכָנָה וְאֵין בָּהּ מְצָנָה וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' בְּשֵׁם רַבִּינוּ תָּם דְבִשְׁעַת הַגְּזֵרָה יְכוּל לְהַסְתַּפֵּן בְּהֵן וְלֵא תִגֵּן עָלָיו הַמְצָנָה וְלֵא יַעֲשֶׂה לוֹ גֵס וְאִיתָא בְּגִיטִין נ"ו ע"ב עַל פְּסוּק כִּי עָלֶיךָ הִנְרַגְנוּ כָּל הַיּוֹם רִיב"ל אָמַר זֶה מִילָה שְׁנִתְּנָה בְּשְׁמִינֵי וּפִירֵשׁ שֵׁם מוֹהַרש"א שֶׁהִקְטֵן רַף וּמְסוּפֵן לְמִיתָה הָרִי שֶׁכָּל מִילָה אִכָּא סְכָנָה אִף שֶׁהַתּוֹרָה צְנוּתָה כֹּל שֶׁהִילָד אִינוּ חוֹלָה שְׁלֵא לְבַטֵּל מְצָנֹת שְׁמִינֵי לְגִמְרֵי וְאִפְּלִי עֶבֶר זְמַנּוּ כְּדִי שְׁלֵא לְהַנִּיחוּ עֶרֶל עַד שֶׁיִּגְדֵל לְסִמּוֹן עַל זְכוּת הַמְצָנָה שֶׁתִּגֵּן עָלָיו וּמְבִנְאָר בְּסוּפָה דָּף ל"ח דְשִׁירֵי מְצָנָה מְעַכֵּבִין אֶת הַפְּנוֹרְעֻנִיּוֹת מִשְׁמַע שְׁאִם לֹא עָשָׂה שִׁירֵי מְצָנָה אִינוּ מְעַכֵּב אֶת הַפְּנוֹרְעֻנִיּוֹת וְאִינוּ מְגִין עָלָיו זְכוּת הַמְצָנָה וְכֵן בְּיוֹמָא דָּף ה' אִם לֹא עָשָׂה תְנוּפָה שֶׁהִיא שִׁירֵי מְצָנָה מְעַלָּה עָלָיו כְּאִילוּ לֹא כִפֵּר מְמִילָא אִכָּא סְכָנָתָא מְחַמַּת מִילָה אִף שֶׁשִׁיטַת הָרַמְב"ם דְדוּקָא רְפוּאָה שְׁעַל פִּי הִטְבַּע דּוּחָה שְׁבַת א"כ קָשָׁה לְפִירוּשׁ זֶה אִיף דּוּחָה מְצִיצָה אֶת הַשְּׁבַת הֵא אִינָה רְפוּאָה עַל פִּי הִטְבַּע רַק דְאָמְרִינוּ שֶׁתִּגֵּן עָלָיו זְכוּת הַמְצָנָה וְהַמְצָנֹת מְצִיצָה מְצַד

עצמה אינו דוחה את השבת אף יש לומר פיון דצוניתה תורה למול שמביא הילד לידי ספנה ולסמוך על זכות המצנה שתגן עליו הוי כרפואה על פי הטבע ובפרט אי אמרינון פתרוץ השני דבלא מציצה אסור למול מטעם סכנה אם כן אם לא יתירו את המציצה יהא אסור למול בשבת אם כן הוי מציצה כמכשירי מילה שאי אפשר לעשותן בע"ש: ולפי זה האנשים האלה שרוצים לבטל המציצה בפיה רק ע"י תחבונשת פיון שמבונאר בדברי מוהרי"ל ונהרמ"א ונהרמ"ק ונהאר"י וספר הקנה ואוה"ח דהמציצה צריף להיות בפיה אם כן לא די מה שרוצים לבטל מצנה מישאל שמקנבלת מן התורה אף גם מביאים הילד לידי ספנה פי המצנה לא תגן עליו ח"ו: ועל השאלה שנשאלנו אם יכול לעשות מציצה בפיה ע"י פלי זכוכית נראה דאסור לשנות אפילו פקוצו של יו"ד מקבלותינו באופן עשיית המצנה ועל זה כתב הר"ן בתשובה הובאה בבית יוסף סי' תר"ץ על מצנות מגילה שרצו לשנות לקרוא בלשון לעז ונ"ל שאפילו בעסקי העולם כל משכיל בוחר לנפשו הדרך היותר בטוח והמשומר מכל נזק ומכשול ואפילו באפשר רחוק על אחת כמה וכמה שיש לנו לעשות כן בדרכי התורה והמצוות שהם כבשוננו של עולם ואיך נניח הדרך אשר דרכו בה רבותינו הקדושים ונניח עצמנו במקום צר ובמשעול הפרמים ע"ש ובפרט לפי מה שנתברר כי דם המציצה אינו בא לתוף פיו ע"י פלי זכוכית ודאי הוא נגד דברי מוהרי"ל ונהרמ"א ונהרמ"ק עכ"ל יצ"ו ובמכתבי בקבלת ספרו היקר הודעתיו מדברי הגאון מוהר"ם שיק הנ"ל ואת אשר השבתי פנשאלתי על אשר רצו לבטל המציצה כנז"ל: ובשנת תנז"ר נדפס ס' מלבושי יום טוב (הנ"ל) ח"ב ובסופו נדפס קונטרס זכרון מרדכי להגאון מוהרי"ץ הפהן הנ"ל יצ"ו ובא לו בארנפה בפלפול עמוק בחריפות ובקיאות נפלאה והוא מלואים לדבריו שבהחלק ראשון בתוספות מרנפה נופף ספיר ויהלום ושם אתה מוצא שבשפלנו זכר לנו את אשר כתבתי לו בשם שו"ת מוהר"ם שיק הנ"ל אף מה שכתבתי לו בשם הגאון משאול יצ"ו בשם ס' שבילי דוד וגם משו"ת יד אלעזר הנ"ל לא ראיתי אגב ריהטאי שהזכירם בספרו הבהיר וחפץ חיים ללקט אורות מדב"ק ואין בכחי כעת רק זה חזיתי ואספירה את אשר כתב אחר סיום קונטרסו ונ"ל כאשר שלמתי זה הקונטרס בעזהשי"ת הגיעני מאמר בענין המציצה מאת הרה"ח מןפלא בתו"י מ' נפתלי מכונה דר' קליין נ"י מפאריז אשר אחרי אספו דעות הרופאים בזה מדור דור הראה לדעת כי המציצה היא טובה ורצויה גם מצד הרפואה וכל העומד מנגד אינו אלא טועה עכ"ל יצ"ו ובמכתבי בקבלתי החלק שני הנ"ל כתבתי לו מתשובת הגאון בית יצחק (המובא להלן): טו"ב) והנה מרוצת דברי הגאון מוהרי"ץ יצ"ו בשם הרב ר' נפתלי יצ"ו מורים שרק לסתור דעת המבקשים לבטל את המציצה לגמרי הוא בא ויוכל להיות שייספים לדעת אותם שאין מבקשים לעקור את גוף המציצה כי אם שתהיה המציצה על ידי פלי או ספוג וכיוצא דשפיר דמי וכן כתב לי אחד מידידי יצ"ו בשם ספר המאסף היוצא לאור בעיר קדשנו ירושלים תובב"א אמנם כאשר השגתי הספר המאסף והוא נערה על יד רב מובהק ידידי מוהר"ר בן ציון אברהם קואינקא יצ"ו נודע לי אמתות פונת הרב ר' נפתלי יצ"ו (וגם נתברר לי שאין דעת הרב העורף להתיר המציצה במקונה כאשר יבואר להלן בס"ד) כי ראיתי שם שבחוברת שנה שניה גליון מ"ג סי' קפ"א הן לו הובא מכתב ששלח הרב ר' נפתלי הנ"ל יצ"ו ומפורש יוצא בדבריו שגם על שינוי עשיית המציצה על ידי מכונה אין דעתו נוחה פי לדעתו יש בזה חשש ספנה ואלה דברי

המכתב הנ"ל על מה ששאל מעכ"ת ממני לחוות את דעתי הענייה אודות הפלי המוכן למציצה אשר חשב הרב הצדיק דר' מיכאל הפהן נוף מק"ק פולקדא חלילה לי להרים את ראשי בין הגדולים אשר הסכימו עם הרב הנ"ל להתיר את המציצה על ידי הפלי הזה.

ובפרט במקומות אשר הממשלה אוסרת את המציצה בפה אמנם אין לדמות המציצה על ידי פלי עם המציצה בפה כי המציצה בפה מוציאה את הדם מן המקומות הרחוקים מן החיתוף והדם הזה לא ישוב אל פי המפה כי המוהל סוגר את פיו עד שיסיר אותו מן המפה ויריק את הדם הנצרך בתוכו ובזה האופן תהיה המציצה לרפואה כי הדם היוצא ממקומו ונקרש על פי המפה יוכל להביא את הסכנה: לא כן המציצה על ידי פלי יען שאין ביכולת המוצץ להסיר את כל הדם הנותר על פי המפה.

ובספרי הנדפס בלשון צרפת על המילה הראתי שכל המתנגדים נגד המציצה בפה לא הבינו את תוכן הענין וכמה חללים הפילו על ידי משוגגתם עכ"ל הרי דבריו ברור מללו דגם לשנות המציצה שלא תהיה בפה לדעתו מביא שינוי זה לידי סכנה: ח"י) וראיתי עוד שם (בהמאסף) בסי' קפ"ב הובאו דברי רב אחד יצ"ו אשר מחזיק בכל עז שתהיה המציצה דוקא בפה ותורף דב"ק הוא א') שפן הוא הוראת לשון מציצה כמו שביאר הגאון מלבי"ם וכו' ב') שפן מתבאר ממה שלא כתב הרמב"ם בשני מהלכות מילה דין ב' לעשותה בפה מוכח דלא הנצרך לבאר לפי שמשמעות מציצה הוא בפה ודבריו בזה תמוהים כמו שהשיב עליהם הרב העורף יצ"ו דאדרבא מדלא ביאר שתהיה בפה יש לומר שסובר שאינו מעכב בפה ואם יש לנו הדרך ממקום אחר דהיא דוקא בפה ונהיה פי יקשה עלינו למה לא ביאר הרמב"ם דבר זה בפירוש דצריכה להיות בפה נוכל ליישב דמשום דמשמעות מצץ הוא בפה לא הנצרך לכתוב כן בפירוש אבל להכריח שצריכה להיות בפה מדלא כתב בפה דבר זה לא ניתן להאמר במחילת כבוד תורתו ג') שפן מפורש בספר הפוסקים לרבינו מוהר"ח"ו שהמציצה תהיה בפה ד') שאין הדם ממקומות הרחוקים יוצא אלא על ידי מציצה בפה וכו' ולכן כתב שאף אם יתקנו איזו מכונה על פי עצת רופאים מןמחיים אין לשנות ולזוז ממנהגנו והביא קצת מדברי הגאון שבילי דוד (המובאים למעלה במכתב הראשון) בקיצור גמרץ שיש למנוע מלעשות חדשות כאלו וכו' וסיים הרב יצ"ו דמוהל שאינו מוצץ בפה ומתחכם לעשות בדבר אחר יש להוכיחו שלא יעשה עוד כן ואם ימאן ולא ישמע לקול מורים מעבירים אותו מאומנתו אף אם גזע בבירור שגם בדרך שהוא עושה אין בה סכנה מכל מקום אין לבטל מנהגם של ישראל והרב העורף יצ"ו כתב על דבריו שאם המציצה בפה היא לעיפובא היו שונים כן במשנתנו ולא היו סומכים על משמעות לשון מצץ שהוא בפה כי רק היו אומרים בפירוש ומוצצים בפה ואחרי שלא נמצא בפירוש בתלמוד ולא בפוסקים ראשונים ואחרונים להיות המציצה בפה מוכח שאינו מעכב להיות בפה דוקא וכן בדבריו (של הרב העורף יצ"ו) שבסי' קמ"ט כתב שלא מצינו בתלמוד וגם בשום אחד מהפוסקים הראשונים אשר דייקו לומר ומוצצין בפה ולכן אם יתברר על פי ידיעת הרופאים שהמציצה על ידי מכונה תעשה כראוי ואולי יותר טוב מבפה כי על ידי פח ונדנוד המכונה תמשוך בכחה את הדם הנצרך ותוציאנו לחוץ הנה בכי האי גוונא אין בדינו לומר להעושה מציצה על ידי מכונה וכיוצא בה שהוא עושה נגד ההלכה אף זה דוקא אם כל בני העיר מסכימים לשנות המנהג למצין על ידי מכונה בזה אולי יוכלו לסמוך

על מה שפתי אכל אם בני העיר אין חפצים לשנות מנהגם הקדום שהוא מנהג כל ישראל כי אף שלא נזכר בדברי הפוסקים להיות המציצה בפה מכל מקום ודאי המנהג הזה למצוץ בפה הונהג משנים קדמוניות ומנהג ישראל תורה לכן המוהל שרוצה לשנות שלא כרצון בני העיר ידו על התחונה ואם יש מוהל אחר שם או שיכולים להביא ממקום קרוב מעבירים אותו ומעמידים תחתיו את המוצץ בפה ומי שימתן למול את בנו למוהל הראשון נקרא משנה מנהגם של ישראל ואף אם כל בני העיר כולם פאחד (כלי מחלוקת) מסכימים לשנות מנהגם אף שיש להם סמך בתשובת הגאון ז"ל אלא ובהיתר הגאון חתם סופר מכל מקום יותר טוב שלא לשנות מנהגם הקודם ומנהג כל בני ישראל משנים קדמוניות לעשות המציצה בפה ומה להם להכניס ראשם בזה לבטל המציצה בפה המנספמת לנו מדור דור ואם מפני המוהלים אשר יש להם חולי ולפעמים יסתפן התינוק על ידי זה הנה יש תקנה בזה לבדוק באמת את מי אשר חפץ להיות מוהל פדכתב בבני ציון סי' כ"ד שוב כתב בשם הרב אות ברית סי' רס"ד סק"ט שהוכיח מדברי רב פפא עצמו שהמציצה צריכה להיות בפה ע"ש: גם בסימן קפ"ב הנ"ל אחר שכתב שבראה לו שאין מעכב להיות בפה דוקא שאם כן היו אומרים רבותינו בפירושו למצוץ בפה וכו' סיים אמנם לא שדעתינו נוטה שראוי לנהוג כן כי להיפך דעתנו שעל כל פנים אם גם לא נזכר בשום מקום דצריך המציצה להיות בפה על כל פנים המנהג למוץ בפה הוא משנים קדמוניות ואשר חששו מחולאים וכו' הן לא מחדש נתחדשו בעולם המחלות האלה וטוב יותר שלא לשנות מנהגם הקודם רק אמרנו כי אחר שבתלמוד ובשום אחד מהפוסקים הראשונים לא נמצא כי המציצה צריכה בפה דוקא לעיכובא וכתבו בשם הגאון חתם סופר שהתיר המציצה לעשות בסכוג הנה אין בידינו לומר לכל המקומות הנוהגים לעשות כן (מפני חששתם למחלה) שעושים נגד הלכה פסוקה אחר שלא נתבררה לנו ההלכה ויש להם אילן גדול לסמוך עליו הוא הגאון האדיר חתם סופר שהתיר לעשותה בסכוג אלו דבריו הצריכים לענייננו הנך רואה שאין דעת הרב העורף יצ"ו שפותר לשנות ונהפוך הוא שאין רוח חכמתו נוחה בזה וכמבואר: ואם הרב העורף יצ"ו אמר כן (שאין ראוי לשנות), אף לפי מה ק נראה לו שאין עיכוב שתהיה בפה מדלא אמרו רבותינו במשנה כן ולא נזכר בשום פוסק שצריכה בפה (וכפל דבריו כמה פעמים שלא נמצא בפוסקים הראשונים שצריכה להיות בפה ופעם כתב שלא נמצא לא בפוסקים ראשונים ולא באחרונים) אנו מה נענה אחר שראינו בתשובת הגאון מוהר"י אסאד שהבאתי למעלה בהפרט הראשון בסי' א' שכתב בשם ספר התניא לרבינו יחיאל שכתב מפניו ומוציץ המילה בפיו להוציא הדם עי"ש בס"ק ח"י (בד"ה ומ"ש כמ"ש לעיל) ובשבולי הלקט ומחזור ויטרי מפניו גם כן שכתבתי למעלה בס"ק ט"ז (בד"ה שוב נדפס בשנת תרנ"ד) דברי ידידי הגאון מוהר"י הפהן יצ"ו שהביא לשון המוהרי"ל שברכי משה בסי' רס"ה שיש נוהגים לזרוק מפיו דם המציצה בחול עי"ש שמעת מינה שהמציצה היא בפה.

הן אמת שעניינתי בדרך משה ולא נזכר שם תיבת מפיו שכתב וז"ל כתב מוהרי"ל דיש מקומות שנהגו שרוקקין דם המציצה לעפר ויש רוקקין לכוס של יין ושותין ממנו כשמוציץ עכ"ל.

מכל מקום הלשון מוכיח שהמציצה היא בפה מדכתב שרוקקין ולא פתב שמשליכין וגם מדכתב לכוס של יין ששותין ממנו פשמוציץ הרי הוא כמבואר שהמציצה היא בפה וספר דרכי משה הנמצא אצלי הוא הנספח עם הטור ואשר ביז הרב הג"ל יצ"ו אולי הוא הנדפס בפני עצמו ושם מסתמא פתוב כמו שהעתיק הגאון יצ"ו שוב עיניתי במוהרי"ל עצמו בהלכות מילה וראיתי שכתב ונ"ל נוהגים באוסטרין לזרוק מפיו גם המציצה בחול כמו הערלה מה שאין פן ברייננס ושם מתזיר המציצה עם פיו אל היין שנטל ממנו למצוץ רק הערלה בלבד משליכין לתוך החול עכ"ל ולשון הרמ"א בהגהה שם שכתב בסעיף יו"ד רוקקין דם המציצה בעפר הרי הוא כמבואר שהמציצה היא בפה וכנראה שעל זה סמך הגאון מוהרי"ץ יצ"ו בתשובתו שפספר מלבושי יום טוב הג"ל שכתב (בד"ה ולפי זה האנשים) שמבואר בדברי מוהרי"ל והרמ"א והרמ"ק והאר"י וספר הקנה והאור החיים שמציצה צריכה להיות בפה וסתמא דמילתא אין פננתו על דברי הרמ"א שדרכי משה אלא פננתו על דבריו שבהגהה ונהרי בהגהה לא הזכיר בפה אלא שמלשון רוקקין משמע ליה הכי אף מה שכתב פן גם בשם האור החיים אגב ריקהטאי לא חזינא כי האי סימנא ורק פתב שיש רמז בפתוב למילה ופריעה ומציצה ולא הזכיר שתהיה בפה (וספר הקנה אין מצוי אצלי לעיין בדבריו כי ממה שהעתיק בשמו אין הכרח להיותה בפה) ועל כל פנים לשון רוקקין שבהרמ"א מורה פן וכן הוא לשון הרב חקמת אדם עי"ש: גם ממה שכתב, רבין חסידא בספר ראשון לציון הביא דבריו הגאון יד שאול בסי' רס"ה אות יו"ד שיש לאסור לרוק בשפת דם המציצה בעפר משום דהוי כמגבל וכו' והאריך ביז שאול לקיים מנהגם של ישראל לעשות בשפת כמעשהו בחול עי"ש הנה מדנקטי לישנא דלרוק דם המציצה מוכח ודאי שעושין המציצה בפה ויכבר הבאתי, למעלה בס"ק ט"ו (בד"ה דע דהמחבר) דברי ידידי הגאון מוהר"א פוסק יצ"ו שהבין מדברי הרמ"א בהגהה הג"ל שהמציצה היא בפה וכן הביא מה שכתב הרמ"א בסי' רס"ה סוף סעיף א' בשם רבינו דוד אבודרקהם וכשהמוהל מברך ברכה זו רוחץ תחלה ידיו ופיו פדי שיברך בנקיות וכתב שמבואר שהמציצה צריכה דוקא בפה ומדברי ספר התניא ושבולי הלגט ומחזור ויטרי מוכח ודאי פן שהרי (הוא) כתבו בלשון ציווי ומלמדנו ארחות חיים לעשות המציצה בפה וכתב בספר כורת הברית שהבאתי לעיל בסעיף ט"ו (בד"ה ודע) דלפי הקבלה עניינה נורא מאד שצריך לעשותה בפה דוקא כמו שכתבו בספר חסד לאברהם ויסוד יצחק וכדומה וכן פתב הגאון מוהר"י אסאד בתשובתו שהבאתי דבריו למעלה בסי' א' סעיף כ"ט שעל פי הסוד המציצה בפה ודאי מצוה וחובה כמ"ש באשל אברהם ועץ החיים וכו' וכן הבאתי שם בסעיף יו"ד בשם הגאון רבינו משה זכות וכו' שכתב כמה סודות עליונים בספרי רמ"ז על המציצה בפה ועיין עוד לעיל בסעיף ט"ז שהבאתי בשם רבינו האר"י וספר הקנה והרמ"ק שכתבו שהמציצה צריכה להיות בפה וכן פתב רבינו מוהר"ו בספר הפסוקים (שהבאתי דבריו בריש סעיף ח"י) שכתב מפני שיש המציצה תהיה בפה.

ואם פן אף אם לא היה שום רמז בתלמוד דידן להצריכה בפה חובה עלינו לכונן ראשנו כאגמון לקבל מה שפתוב בספרי הקבלה בדבר שאין לנו סתירה לזה מתלמודין ובכמה וכמה דינים אנחנו פוסקים בדברי הקבלה בדבר שאין סתירה מתלמודין ומה גם כי מצונו כמה וכמה מזהלים ורופאים מומחים ומחזקים שמצריכים לעשות המציצה בפה דוקא

כְּמוֹבָא בְּדַבְרֵינוּ לְעֵיל בְּסַעֲרָא י' וּבְסַעֲרָא טו"ב וּבְסַעֲרָא ח"י וּבְסַעֲרָא כ"א וּבְסַעֲרָא כ"ב עי"ש דב"ק: כַּל שְׁפָן וְקַל וְחֹמֶר בְּדָבָר שְׂיֵשׁ לָנוּ גִילּוּי וּמִשְׁמַעוֹת גְּמוּר בְּתַלְמוּדָן דְּתַנִּי תַנָּא מוֹצְצִין אֲשֶׁר שָׂרֵשׁ זֶה לֹא נִמְצָא בְּכַתּוּב אֲלֵא עַל מִצִּילָה שְׂבַפָּה כְּמוֹ שְׂפַתְבְּתִי לְמַעְלָה בְּשֵׁם הַגְּאוּנִים מְלַבִּי"ם וּבִנְיָן צִיּוֹן וַיִּבְדֵּל לְחַיִּים יְדִידֵי הַגְּאוּן פּוֹרַת הַבְּרִית יצ"ו יָפָה אָמַר מִר דְּלִשׁוֹן מְיִיץ שְׂיִיף עַל מִצִּיצָה בְּפָה כְּמוֹ יְנִיקָה מִשְׂדֵי אִמּוֹ וְתַלְמוּדוֹ בְּיְדוּדָא מְרִינָן בְּשַׁבַּת דָּף קל"ד ע"א הָאִי יְנוּקָא דְלֵא מְיִיץ וְכוּ' כְּמוֹ שְׂפַתְבְּתִי בְּשֵׁמוֹ שֵׁם גַּם בְּשׁו"ת בִּנְיָן צִיּוֹן ס' כ"ג הֵבִיא שְׁלִשׁוֹן מְיִיץ הוּא בְּפָה וְהִינְנוּ גַבֵּי גְרוּגְרַת דְּרַבִּי צְדוּקָה דְּמִיִּיתוּ לִיהַ גְרוּגְרַת וּמְיִיץ מְיִיהוּ גִטְיָן דָּף נ"ו וּבְכָל זֹאת טְפִי נִיחָא לִי לְהֵבִיא מַה שְׂפַתְבְּתִי בְּכּוֹרַת הַבְּרִית דְּדָמִי טְפִי לְמֵאִי דְאִירִינָן כְּמוֹבָן) וְכִינּוֹן שְׂיֵשׁ מִשְׁמַעוֹת גְּמוּר מְלִשׁוֹן רַבּוּתֵינוּ מִתַּלְמוּדִין שְׂהַמְצִיצָה הִיא בְּפָה וּמְפֹרֶשׁ בְּדַבְרֵי הַקְּבֵלָה שְׂצָרִיכָה לְהִיּוֹת בְּפָה לְעִיפּוּבָא פְּשִׁיטָא שְׂאִין לָנוּ רְשׁוּת לְשִׁנוֹת מְזָה אֶף כְּחוּט הַשְּׁעָרָה וַיָּפָה אָמַר הָרַב הָעוֹרָף יצ"ו שְׂהַמְחִלָּאוֹת הָאֵלֶּה כְּבָר הָיוּ לְעוֹלָמִים וּבְכָל זֹאת לֹא זָזוּ מִמְּנַהֲגָם וְחִלְלִילָה לָנוּ לְהַתְחַפֵּם עֲלֵיהֶם וּלְעֲשׂוֹת חֲדָשׁוֹת אֲשֶׁר לֹא שְׂיַעֲרוּם אַבּוּתֵינוּ וְאַבּוּת אַבּוּתֵינוּ וְשֵׁם (בְּהַמְאִסָּף) בְּס' קפ"ו פְּתַב הָרַב מוהר"ר אֶרְיָה לֵיב מְעַנְדְּלֹאֲהֶן יצ"ו לְעֲשׂוֹת הַמְצִיצָה עַל יְדֵי שְׂפּוֹפֶרֶת אֲשֶׁר רֵאשִׁיהָ אֶחָד יִתֵּן הַמוֹהֵל בְּפִיו וְרֵאשִׁיהָ הַשְּׂנִי יִתֵּן בְּאֶבֶר הַנִּימּוֹל וּבְהֵרָאשׁ הַשְּׂנִי נוֹתֵן סְמֶרְטוּט הַנִּקְרָא וּוּאֲטַע וּמוֹצֵץ בְּפִיו בְּרֵאשׁ הָאֶחָד וְכוּ' וְכוּ' וְעַיִן סְמִיכְתּוֹ לְהַקֵּל לְשִׁנוֹת עֲשִׂיַת הַמְצִיצָה הִיא דְּמַדְמָה הַמְצִיצָה לְרַחֲצָה שְׂבִיזְמָן הַש"ס הִיָּה סִפְנָה בְּהַעֲדָרָה וְזֶה כְּמַה מֵאוֹת שְׂנַיִם שְׂבִטְלָה וְאִין שׁוּם פֶּגַע רַע וְכַנְרָאָה שְׂפּוֹנְתּוֹ לְהַקֵּל גַּם לְעַקּוֹר אֶת הַמְצִיצָה לְגַמְרֵי כְּדָרָף שְׂבִטְלָה הַרְחִיצָה וּכְבָר הִבְאִיתִי בְּהַפְרֵט הָרֵאשׁוֹן (בִּיטוּל הַמְצִיצָה) בְּעַנְיָן זֶה בְּאַרְיִכוֹת שְׂסַבְרָא זֹ בְּטֵלָה וּמְבֻטְלָת וּמְחֹו לָהּ אִמּוּחָא וְאַפְקוּיָה מִבֵּי מְדַרְשָׁא וְהֵס מְלַהֲזִפִּיר לְבַטֵּל הַמְצִיצָה חִלְלִילָה וְאוּלֵי אִין פּוֹנְתּוֹ רַק לְלַמּוֹד בְּהַדְרָגָה דְּאֵם בְּטֵלָה הַרְחִיצָה לְגַמְרֵי דִין הוּא דְלֵא נְחוּשׁ עַל הַשְּׂנִינּוּי בְּעֲשִׂיַתָּהּ כִּינּוֹן לְדַבְרֵי הָרוֹפְאִים לֹא זֹ בְּלַבַּד שְׂאִין דְּבָר רַע מִמְצִיצָה שְׂעַל יְדֵי מְכוּנָה כִּי אֲדַרְבָּה מְעוֹלָה בְּיוֹתֵר מְצִיצָה הַנְּעֲשִׂיַת בְּמְכוּנָה מְפַנֵּי חֲשִׁשׁוֹתֵיהֶם אֲבָל גַּם הוּא מוֹדָה שְׂאִין לְבַטֵּל הַמְצִיצָה וְאִיף שְׂתַהֲיָה פּוֹנְתּוֹ אִין דְּמִיּוֹן לְמְצִיצָה אֲצֵל רַחֲצָה וְאִילוּ רָאָה הָרַב דְּבָרֵי הָרַב תַּפְאָרַת יִשְׂרָאֵל שְׂהִבְאִיתִי בְּהַפְרֵט הָרֵאשׁוֹן (בְּדִין בִּיטוּל הַמְצִיצָה) בְּס"ק א' אֶף הוּא רָאָה שְׂאִין לְהֵן דְּמִיּוֹן וְלֹא קָרַב זֶה אֶל זֶה וְאִין לְהֵאָרִיף: וְעוֹד הוּבָא שֵׁם מְכַתֵּב מְרֵאשׁ הַמוֹהֲלִים בְּלוֹנְדוֹן שְׂהוּא הַמְצִיא כְּלֵי אֶחָד לְמִצְוֵי בּוֹ וְהַסְפִּימוּ לוֹ כְּמַה רַבָּנִים עי"ש וְאִין דְּבָרֵיהֶם נְכוּנִים בְּעִינֵי וְאִין לָנוּ לְשִׁנוֹת מְמַנְהֵג הַקְּדוּם וּכְבָר הִבְאִיתִי לְהֵלֵן דְּבָרֵי מִי שְׂגָדוּל בְּדוֹרְנוּ הַגְּאוּן בֵּית יִצְחָק אַבְד"ק לְבוֹב יצ"ו שְׂלֵא הַסְפִּימָה דְּעַתּוֹ לְעֲשׂוֹת הַמְצִיצָה עַל יְדֵי הַשְּׂפּוֹפֶרֶת הַלְזוֹ וְאוּלֵי יֵשׁ חִילּוּק בֵּין שְׂפּוֹפֶרֶת לְשְׂפּוֹפֶרֶת וְאִין אֲתַנּוּ יוֹדַע אִיזוֹ לְרַחֵק וְאִיזוֹ לְקָרַב וַיֹּאמֶר נָא יִשְׂרָאֵל כָּל הַסְרִיקִין אֲסוּרִים וְכוּ' מְלַבַּד אֲשֶׁר הַגְּאוּן בֵּית יִצְחָק יצ"ו בְּעַצְמוֹ כְּתַב טַעַם לְשַׁבַּח שְׂתַהֲיָה דְּנוּקָא בְּפָה וְכֵן כְּתַבוּ כְּמַה גְּדוּלִים וּבְפֶרֶט שְׂכֵן צָרִיף לְהִיּוֹת לְפִי דְּבָרֵי הַקְּבֵלָה וּמִי יוֹדַע אִם הַמְעַרְעֵר הָרֵאשׁוֹן בְּזֶה לֹא עָשָׂה זֹאת כִּי אִם מְפַנֵּי אֲסֻטְנִיסוֹתוֹ וּמְאֻסָּה בְּעִינֵי לְהַכְנִיס הַמִּילָה בְּתוֹף פִּיו וְלֹא כְּדַרְכֵי אַבּוּת אַבּוּתֵינוּ וּמִי לָנוּ גְּדוּל מְדוּד מְלָף אֵל וַיְדִיּוּ מְלוֹכְלוֹכוֹת בְּדָם וְכוּ' לְכֵן אֲפִילוּ כָּל רַיחוֹת שְׂבַעוּלָם לֹא יִזְיֻוּ כָּל שְׂהוּא מְקַבְּלֵתֵינוּ מְאַבּוּת אַבּוּתֵינוּ וְאַרְחוֹת צְדִיקִים נְשַׁמְרֵן וְלֹא נְסוּר יְמִין וּשְׂמֵאל וְאִין מְצִיצָה אֲלֵא בְּפָה פ"ה צ"ח הוּא לְהַשֵּׁם לֹא נְחַלִּפְנוּ וְלֹא נְמִיר אוֹתוֹ כִּי לֹא לְרַצוֹן הוּא: י"ט) וּבְשׁו"ת בֵּית יִצְחָק לִידִידֵי הַגְּאוּן הַמְּוֹפְלָא אַבְד"ק לְבוֹב

יצ"ו בחלק יו"ד ח"ב סו' צ"ח פתב ונ"ל אשר שאל ממני להיות מהמתירים את המציצה על ידי שפופרת של זכוכית אשר לה שתי פיות האחת ינתן בפני המוהל והשנית על אבר הנימול: תשובה לדעתי לא נכון לעשות כן דהרי מבואר ברמב"ם פ'ק שני מהלכות מילה שצריך למצוץ פדי שיצא הדם ממקומות הרחוקים שלא יבא לידי סכנה ובשפופרת ומוך בתוכה יש לחוש שלא יצא, הדם ממקומות הרחוקים אף פי לא ראיתי את הכלי הזה אמנם אף אם יצא הדם על ידי מציצה זאת ממקומות הרחוקים מפל מקום יותר טוב שתהיה המציצה בפה דוקא בלא הפסק כלי ע"ד שאמרו בפסחים נ"ז על יששכר איש ברקאי שמחלל קדשי שמים דהנה פ'רף ידיו בשיראי עי"ש בפירש"י ומצנת מילה הנה כמקריב קטורת וכבר העיר הגאון המפורסם מ' יעקב עטלינגער בספרו שו"ת בנין ציון סי' כ"ג וסי' כ"ד שהמציצה צריכה להיות בפה דוקא ובסי' פ"ח כתב שכל אופן המצנה לא נדע רק מדרף קבלה עד"מ אתרוג ולולב הפל ע"ד הקבלה איש מפי איש עד משה רבינו ע"ה וכמו שקבלנו המצנה מפי אבותינו הקדושים כן עלינו לעשות עי"ש ובנימינו האלה אשר רבו המתפרצים וכל ישעם וחספצם לפרוץ פ'רץ נבעה בחומת בית ישראל להרוס אשיות הדת וישן מפני חדש יוצאו עלינו לעמוד על המשמר לבלי לשנות אף זיו כל שהוא ממה שקיימו וקבלו עליהם אבותינו כי אם יפתחו להם פתח כחודו של מחט יפתחו להם כפתחו של אולם וידוע שהרבנים המתירים לא הורו רק הוראת שעה שרצתה הממשלה לבטל מצות מציצה מפל וכל ע"כ בחרו את הרע במיעוטו ות"ל אשר בארצנו מלך חסיד סוכף עלינו באברתו ע"כ אין לעשות חדשות בדבר מצנה ששקולה כנגד כל המצות שבתורה ובשגם פי הכלי הזה צריך זהירות יתירה לנקותו בכל פעם היטב ובארצנו מתרשלים בעניינים אלה ויש לחוש לסכנה ומי שלבו נוקפו יבחר לו איש בריא אולם למוץ וישפסף היטב פיו במים קודם המציצה ולא ידע רע ח"ו וה' ישפנת שלום לכל ישראל עכ"ד הגאון בית יצחק יצ"ו ודבריו נכונים ולשון חכמים מרפא עצה טובה קמשמע לן והיא עצה נכונה לשפסף הפה במים קרים קודם המציצה ונכון הדבר לצוות זאת לכל המוהלים להתנהג תמיד בדרף זו ולא תאונה אלינו רעה חלילה: (כ) והנה בשנתנו זאת [בששון] נדרשתי מאת ידיד נפשי מוהר"ר חיים יעקב רש"ל מעיר תהלה וועלז יצ"ו להעתיק לו מה שכתוב אצלי בעניינים אלו (כפי מה שראה בשדי חמד בחלק הכללים במערכת הטי"ת כלל ה' שכתבתי שבמערכת מילה רשמתי בעניינים אלו) ואידי דחביבותיה גפן וכמים הפנים לפנים וכו' חשתי ולא התמהמהתי לעשות רצונו אשר חפצתי ושלחתי לו העתק שני סימנים המדברים בשני העניינים (א) בביתול המציצה (ב) בשניוני הנהגתה על ידי מכונה וכיוצא בכל הכתוב למעלה בסימן א' וסימן ב' (זולת איזה דברים שניתוספו אחר ששלחתי לו העתק הנ"ל כגון דברי ספר המאסף בכמה גליונות שדברו בזה והשגתים אחרי כן וכן הערותי על דברי הגאון מקלעצק יצ"ו ועוד איזה דברים שניתוספו לי בעה"י אחרי ששלחתי לו העתק קונטרסי הלזה ולא היו עוד למראה עיניו הבודלחים) ושדר לן מר חורפא קונטרסי גפלא מלא ריח חכמה ותבונה ולמזכרת האהבה הנני מעתיק פה את כל נאות יעקב חיים עד העולם.

שש ושמש ובריא אולם. ואלה דבריו.

[מהד"ת]: הגיעני קונטרס פתיבת יד מספר שדי- חמד "בדין מציצה" מה שאסף איש טהור הרב הגאון הצדיק שליט"א מספרים וסופרים המדברים בזה. ואחרי העיון בס"ד

רשמתי לעצמי הנראה לעניות דעתי הקלושה בשיטת הש"ס ופוסקים ראשונים
ואחרונים כזה.

ואף אם לא יהי בדברינו כ"א השנותהדברים די לנו בזה כמ"ש. הרמב"ן בדינא דגרמי
[והחת"ס בת'] : בעזה"י גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך מתניתין שבת קל"ג א' עושין
כל צרכי מילה קתני רישא צרכי מצנה דמילה מוהליו ופורעין ומוצצין.

מציעתא קתני אספלגית וכמון צרכי רפואה דהנימול הוא דאחר המילה חולה שיש בו
ספנה הוא כמבואר תוד"ה לועס וע' ככ"ט תוד"ה רבא ואם לא יעשו לו תחבנשת יסתכן
הנימול בגופו וכתב הרמב"ן בחי' לשבת (הובא ר"ן אלפסי סג"י דמרחיצין ובב"י סי'
רס"ו ע"ש) ובתר הכי פיקוח נפש הוא דדחי לי ומתני' דיקא לה הכי דקתני לא שחק
מע"ש עש"ה ובתשו' הריב"ש סי' של"ח כ' וברית מילה ג"כ פה הוא שאעפ"י שהרבה
מתרפאין משום דעבדין לי סמטרי ע"ש היטב ובירושלמי שבת פי"ט ה"ג פריף מה בין
מפתו של קטן למפתו של גדול ופי' דלמה לי למיתני פלל דכי היכי דמתירין בשל גדול
ה"נ בשל קטן וע"ל ככ"ח ב' גמר' ורש"י ד"ה פשיטא וקא במשנתנו אשמענו חידושא
דכמה דאפשר לשנויי משנינו בצרכי רפואה כדכ' התוס' ד"ה לועס ושיטת הרמב"ן בס'
תורת האדם שה"ס ובמגיד משנה ה' שבת פ"ב הי"א (וע' מג"א סי' ש"ל ס"ק כ"ג) דכל
צרכי חולה אעפ"י שיש בו ספנה היכא דאפשר למיעבד לה בשנינו משנינו ואין מחללין
וכמו גבי מילה ובתוה"א שם הביא האי גותנין עליו איספלגית וכמון כו' וש"מ אעפ"י
שספנה היא לו אין מחללין כו' אלא עושין המלאכה בשנינו ע"ש.

ובחי' הר"ן שבת ק"ל א' כ' ושאני פק"נ דלא הותרה שבת לדחות אצלו היכא דאפשר
בלא חילול עש"ה ושיטת הרמב"ם כפמ"ש המ"מ שם שאין חולה שיש בו ספנה בכלל
השנינו אלא החי' שפדבר טבעי הוא ודין המילה מפני טענה אחרת שהי' אפשר לעשותו
מע"ש ונהוה כמכשירין וכדכת' הרמב"ם פ"ב מה' מילה ה"ז כל שאפשר לעשותה מע"ש
אינה דוחה את השבת ואם נתפזרו הסממנין עושין לו הכל בשבת מפני שספנה היא לו
(ע"ש ה"ח) : בסיפא דמשנתנו קתני דינא דחלוק וסמרטוט ופי' רש"י ד"ה חלוק
ומלבישים עד העטרה פדי שלא יחזור העור לכסו' את הגיד עכ"ל וכן הוא בפוסקים
ולפי"ז חלוק וסמרטוט לצורך תיקון המילה הוא ג"כ דכשיחזור העור ויכסה הגיד
והעטרה הוא כמשוה דצריף למולו מחדש כמבואר יבמות ע"ב ע"ש והוא מדרבנן ומה"ת
הואיל ומל א"צ למולו מחדש כמבואר רמב"ם ה' מילה פ"ב עש"ה (ועי' תשו' אדמו"ר
צמח צדק יו"ד סי' ר"ב אות ח' ד"ה גם עש"ה) : ונראה דמוצצין חשיב לה בצרכי מצנה
דמילה ברישא דכת' התו"ט פרה פי"ב מי"א דעל שתיים לא שייף למתני וכולן ע"ש.

ועי' פסח משנה ה' יסוה"ת פ"ו ה"ט כ' ולא יצדק לומר כל על שנים בלבד. ועי' פתובות
ח' א' תוד"ה שהפל וברא"ש פ"ק דברכות סי"ג ע"ש.

ובס' יד מלאכי סי' של"ו הביא דמצינו כל כולם על שנים. והחיד"א בס' יעיר אוןן אות
ה' האריף ע"ד הי"מ.

וְהַעֲלֶה דְהִיכֵי דְקַתְנֵי כֹּל פְּנֹלָם הוּא עַל שְׁלִשָּׁה כְּדָמוּכַח מִהַתּוֹסֵס וְהָרָאשׁוֹנִים וּבִס' שְׁדֵי
חֶמֶד פְּלָלִים ד' אֹת ל"ב פְּהַחֵיד" א בְּזָה עִש"ה. וְלֵע"ד י"ל עִפ"י מ"ש בְּתוֹסְפוֹת יְבָמוֹת
ל"ה ב' ד"ה רְצָה.

חֻלְיִן י"ח א' ד"ה וְלֹא בְּכַמָּה דְוֹכְתֵי קַתְנֵי כו'. אֲלֵא הֵכָא שְׁאֵנִי דְאִיפָא לְמִטְעֵי עכ"ל.
וְעִי חֻלְיִן ה' א'. תוֹס' ד"ה עוֹרְבֵיִם ע"ש.

וּלפ"ז הֵיכָא דְאִיפָא לְמִטְעֵי וְקַתְנֵי כֹּל אוֹ כְּוֹלָן מוּכַח דְשִׁלַּשׁ הֵמָּה (אֲפִילוּ לְפִי מ"ש הֵיךְ
מְלֻאכֵי בְּזָה). דאל"כ לֹא הָוָה קַתְנֵי הֵכֵי.

וְאִי אֲמַרְתָּ דְמוֹצְצִין בְּמִשְׁנֵתָנּוּ מִשׁוּם צָרְכֵי רְפוּאָה בְּלִבְד הוּא פְּאִיִסְפְּלָנִית וְכַמוֹן. לֹא שְׁיִיךְ
לְמִתְנֵי כֹּל צָרְכֵי מִלְּהָ עַל מוֹהֲלִין וּפּוֹרְעִין לְבַד.

וְאִין לֹא מִרְדֵּי דְאִיִסְפְּלָנִית וְכַמוֹן דְצָרְכֵי רְפוּאָה ג"כ בְּכָלֵל צָרְכֵי מִלְּהָ דְרִישָׁא הוּא. דאל"כ
לְמִסְקָנָא דְגַמְרָא לְאַתּוּנֵי צִיצִין שְׁאִין מְעַכְבִּין כ"ז שְׁלֵא פִירַשׁ.

וּלפ"ז תֹּאמַר בְּעָסוּק בְּאִיִסְפְּלָנִית וְכַמוֹן דְבְּכָלֵל צָרְכֵי מִלְּהָ הוּא וְחֻזְרָא עַל צִיצִין שְׁאִין
מְעַכְבִּין. וְזָה לִיפָא לְמֵאן דְאָמַר וּפְשִׁיטָא פְּשִׁעוֹסָא בְּאִיִסְפְּלָנִית וְכַמוֹן וְחֻזְרָא אַז עַל צִיצִין
שֵׁא"מ הָוֵי חִילוּל.

(וּבְתוֹרֵי שְׁבַת פ"ח מ"ג. וְכָל צָרְכֵי מִלְּהָ עוֹשִׂי בְּשַׁבָּת.

הֵבִיא ע"ז מוֹבִיּוּם הַשְּׁמִינֵי כו'. וְלר"א מִלְּהָ עֲצָמָה הֶלְכָה הִיא ע"ש.

הָרִי דְפְשִׁיטָא לִי דְהָא דְקַתְנֵי כֹּל צָרְכֵי מִלְּהָ. צָרְכֵי מְצָנָה דְמִלְּהָ הוּא).

וְעַל פְּרִיָּה דְמִדְקַתְנֵי רִישָׁא כֹּל צָרְכֵי מִלְּהָ וּבְגַמְרָא פְּרִיָּה מְכַדֵי קַתְנֵי כוֹלְהוּ דְחֻשְׁבֵי מוֹצְצִין
בְּכָלֵל צָרְכֵי מְצָנָה דְמִלְּהָ. וְכַמוֹ מוֹהֲלִין וּפּוֹרְעִין.

וּבְפִרְש"י ד"ה כְּוֹלְהוּ. כֹּל דְבָרִים הָעוֹשִׂין לְמִלְּהָ.

כְּגוֹן מוֹהֲלִין וּפּוֹרְעִין וּמוֹצְצִין ל"ל דְתַנּוּן פְּלָלָא בְּרִישָׁא עוֹשִׂין כַּצ"מ עכ"ל. מְבֹאָר דְחֻשְׁבֵי
מוֹצְצִין ג"כ בְּצָרְכֵי מִלְּהָ דְרִישָׁא.

וְאִי הָוָה קַתְנֵי בְּמִשְׁנֵתָנּוּ עוֹשִׂין צָרְכֵי מִלְּהָ סְתָמָא. הָוָה פְּרִיָּה ג"כ עוֹשִׂין צָרְכֵי מִלְּהָ לְאַתּוּנֵי
מֵאִי.

כְּדִפְרִיָּה לְעֵיל קכ"ח ע"ב מְכַדֵי תַנָּא מְיַלְדִין כו' וּמְחַלְלִין עָלֶיהָ אֵת הַשְּׁבַת לְאַתּוּנֵי מֵאִי
עִי"ש. דְכִינּוּן דְחֻשְׁבֵי כֹּל הַדְּבָרִים בְּפִרְטָא לְמָה לִי לְמִתְנֵי בְּרִישָׁא בְּכָלֵלָא.

וְרַש"י הֵכָא מְפָרֵשׁ ל"ל לְמִתְנֵי פְּלָלָא בְּרִישָׁא עוֹשִׂין כַּצ"מ. וְלֹא דֵינִיק לְהָא מִדְקַתְנֵי כֹּל.

וְעִי הֶלִיכּוֹת עוֹלָם ש"ג פ"ב כ' וּמַד' הַפְּרִיתוֹת נִרְאָה דְכָל לֹא אֲתִי לְדִרְשָׁא בְּשׁוּם מְקוֹם
וְאוֹתוֹן שְׁמִדְקָדֵק בְּהוּן לֹא מְלִישְׁנָא וּמְשַׁמְעוֹתָא דְכָל אֲלֵא מִיתוּרָא כְּגוֹן הָדָּ דְכָל מְקוֹם שְׁאִין
מְכַנִּיסִין בּוֹ חֶמֶץ כו' דְמִשְׁנָה? תִּירָה הוּא וְכֵן כֹּל פִּיּוּצָא בְּזָה וּבְיָבִין שְׁמוּעָה פְּלָל נ"ג מְרַש"י
שֵׁם עִש"ה: ב) וְהִנֵּה מִדְבָרֵי רַש"י קל"ד א' ד"ה ה"ג רְאִיתִיו כו'.

חֶדָא דְאִי מְהִיל לֹא נְפִיק מִינֵי דְמָא וְהִטְפַּת דָּם בְּרִית מְצָנָה פְּדַכְתִּיב (זְכַרְיָ' ט') גַּם אֲתָ
בְּדָם בְּרִיתוֹד כו' עכ"ל הָרִי דְהִטְפַּת דָּם בְּרִית מְצָנָה בְּפִנֵי עֲצָמָה הִיא לְבַד הַמִּלְּהָ וּפְרִיעָה:

ובס' משפנות יעקב יו"ד סי' ס"א מבאר בזה שיטת הרמב"ם בגר ונולד מהול וכשיטת רש"י שהטפת ד"ב מצנה היא (והמש"כ יעקב הביא בזה שיטת הזוה"ק ותיקוני' דחש"ב ג' מצות מילה ופריעה ואטופי דדמא ומפוךש על מציצה בתיקונים תיקון ל"ז לקבל מילה ופריעה ומציצה וי"ג בריתות עש"ה).

ובספרו קהלת יעקב חי' שבת קל"ה חי' רמב"ם לפסחים, ובתשו' לאו"ח סי' ב' ע"ש וכ' רק הטפה זו לא דחיא שבת עש"ה ובס' פורת הברית הביא ד' רש"י וכ' דגוף המציצה להטיף דם מצנה הוא עי"ש. ונראה, דשיטת רש"י להוכיח מדר' נתן באזון קאמר ראיתו שהוא אדם אמרתי לה המתניני ובירוק קאמר ראיתו שהוא ירוק הצצתי בו ולא ראיתי בו דם ברית (כ"ה בגמ' לגירס' רש"י ובירושלמי יבמות פט"ו ותוספתא שבת פט"ז) ושמענין בירוק הטעם עוד משום דלא יהי' בו דם ברית ומזה דהטפ' דם ברית מצנה בפ"ע היא ומדברי קבלה יליף להא דכתיב גם את בדם בריתך ואיתא בסנהדרין פ"א א' א"כ איבעי לי' לאהדורי כי היכי דאהדורי' משה, רבינו ע"ש (ועי' ארעא דרבנן מ"ת אות קצ"ו עש"ה).

ואין לאמר דהדם שיוצא ממילא מעצמו של תינוק בעת החיתוף והפריעה זהו הטד"ב ולעתים רחוקות. כפי שהעידו המוהלים המומחים.

לא נראה דם פלל מעצמו של תינוק בעת החיתוף והפריעה. ובספר אות ברית רס"ד סק"ט כתב מהא דיבמות ס"ד ב' דאיכא משפחה דקמיט דמא שהדם נקמט בחונק ואינו יוצא ע"י החיתוף והפריעה ע"ש בדבריו.

ואז המציצה ע"כ משום מצנה דהטד"ב הוא. דא"כ נמת דבריה לשיעורין.

וכדאית' מגילה י"ח ב' עש"ה. (ועי' שביעית פ"ב מ"א א"כ נמת תורת כאו"א בידו עי"ש), ועי' מכות ח' ב' פיון דאם מצא חרוש אינו חורש לאו מצנה (ועי' בחי' הריטב"א ובטורי אבן חגיגה ב' ד"ה לישא שפחה עי"ש) ועי' שבת קל"א א' שאם מצא קצור אינו קוצר וברש"י שם ד"ה שפן עש"ה.

ושיטת רש"י הטפת דם ברית דמדברי קבלה הוא מעפבא למצנה בשעתא דביום הח' ועי"ה באור זרוע סי' ק' הרי דמצנה קבועה היא (ועי' בתשו' מהר"ץ חיות סי' ל"ט מ"ש ואפשר דסכנה ליכא פאן עש"ה) וכדיליף לה מקרא דגם את בדם בריתך דכתי' בה קבול ש"כר כמ"ש רש"י קל"ז ב' ד"ה צנה להציל כו' מגיהנם דכתי' גם את בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור אין מים בו עכ"ל.

ואיתא במכילתא בא פ"ה ע"פ ויקחו להם שאין נוטלין ש"כר אלא ע"י מעשה עיי' שם בפנים. ובגר ועבד מברכין ולהטיף ממנו דם ברית ובתוס' קל"ז ב' ד"ה אבי שזהו פנגד ברפת אבי ה"בן ובעל המאור בד"ה יש ספרי' כ' והטעם שם מברכי' להטיף ממנו דם ברית במילת גר ועבד משא"כ באחר מפני שהם בני דעת כו' וכ' הרשב"א בתשו' סי' י"ח ובמנוח"סו' סי' קפ"ט וכן הוא באבודרה"ם פל מצנה שאין בה מעשה אין מברכין עלי' עי"ש ועי' בתשו' הרשב"א סי' תקכ"ה (ובקונטרס תורה מציון שנ"ד סי' י"א עי"ש מ"ש הרב רשמ"ל ואכמ"ל) ובהר"ן אלפסי מבואר שכ' וז"ל חדא דאי מהלינן לי' לא מטפנא מיני' דם ברית והטפת ד"ב מצנה כו' עכ"ל הרי דמפרש דהגריעותא הוא דלא

מְטִיפְנָא מִינְי' ד"ב וְלֹא הָדָם שְׂיוּצָא מִמִּילָא וְהָא דְמִטְיָפְנָא מִינְי' אֲנִן ד"ב ע"כ דְּזִהוּ בְּהַמְצִיחָה וּבַעַל הָעֵיטוֹר ח"ב ש"ג ח"ד כ' וּמִסְתַּבְּרָא לָן לְפִי שְׁהַמּוּהֵל וְהַמוֹצֵץ יָדְיוּ וּפְיוּ מְלֻכְכּוֹת בַּדָּה"ב עי"ש.

וְהִנֵּה יָדְיוּ עֲסָקְנִיּוֹת הֵן בְּדָם בְּרִית אָבֵל פְּיוּ שְׂמוֹצֵץ בּוֹ אִס"ד דְּמַצִּיחָה מְשׁוּם רְפוּאָה בְּלִבָּד הִיא הָרִי מְלֻכְכּוֹת בְּדָם שְׂמוֹצֵץ לְרְפוּאָה בְּעֵלְמָא וְע"כ דְּמַצִּיחָה לְהַטְפֵת ד"ב הוּא דְּאֵתָא ג"כ: וְעִי' שְׂיִטָּה מְקַנְבָצַת פְּתוּבּוֹת ה' א' ד"ה דָּם כ' וּמְדִאִיֶּטְרִיף קָרָא לְמִיֶּשְׁרֵי מִילָה בְּשִׁבְתָּ אִין רֵאִי דְלָא אִיֶּטְרִיף מְשׁוּם הוֹצָאָת דָּם אֱלָא לְהַתִּיר תְּלִישֵׁת בְּשַׁר עכ"ל וי"ל בְּזָה בְּשִׁיטַת הַגַּמ' שְׁבַת ק"ו א' וְאִכְמ"ל: ג) וּמוֹצֵצִין רְאִיתִי בְּתִשׁוּ' בְּנִין צִיּוֹן ח"א ס' כ"ג כ' בְּזָה דְּבַכ"מ שְׁנַמְצָא שְׂרַשׁ מַצֵּץ הוֹרְאָתוֹ דְּדוֹקָא ע"י הָפָה וְהִבִּיא פְּסוּק לְמַעַן תִּמְוָצוּ וְכֵן כ' הַגָּאוֹן מְלַבִּי"ם בְּאֵילַת הַשַּׁחַר ס' שפ"ב מַצֵּץ הוּא בְּפִיו דְּבָר שְׂיִישׁ בּוֹ מִשְׁקָה עי"ש וְרֵאִיתִי בְּתַרְגוּם תְּהֵלִים י"ב ט' (הוֹבָא תוּס' ע"ז י"ב ב' ד"ה הַבּוֹלְעַ) כְּעֵלּוּקָה דְּמַצֵּצָא דְּמִיְהוֹן דְּב"נ וְשָׁם ע"ה ט' בְּתַרְגוּם יִמְצָצוֹן וְשְׁתִּינּוֹן: הִבִּיא בְּתִשׁוּ' בְּנִין צִיּוֹן שָׁם פָּרָה פ"ט מ"ג מְפַנֵּי שְׁהִיא מוֹצֵצַת טְבוּל יוֹם פ"ג מ"ו פ' לָא שְׁהוּא רוּצָה לְמוֹץ פִּל שְׂאִינּוּ רוּצָה לְמוֹץ זֵהוּ תוֹכֵן דְּבָרְיוּ וּלְפִי"ז מְשַׁנְתָּנוּ דְּקַתְּנֵי מוֹצֵצִין יִגִּיד עָלְיוּ רִיעוּ מְשַׁנְיּוֹת דְּטְהָרוֹת וְכִהָא דְּאִיתָא ע"ז ע"ו א' וְרַש"י שָׁם ד"ה וְיִגִּיד וְנִלְמוּד מְשַׁנָּה מְחַבְּרָתָה שְׁל קַדְשִׁים מְמַשְׁנָתָנוּ וּמְשַׁנְתָּנוּ מְשַׁל קַדְשִׁים וְכֵן בְּב"ב י"ט א' מְשַׁנָּה דְּשִׁבְתָּ מְמַשְׁנָה דְּב"ב ע"ש וּבִירוּשְׁלָמִי תְּרוּמוֹת פ"ו ה"ב מְשַׁנָּה דְּנִרְעִים מְמַשְׁנָה דְּטְהָרוֹת ע"ש: בְּגַמְרָא: הִבִּיא בְּבִנְיָן צִיּוֹן שָׁם פְּרִיטוֹת כ"א ב' (פְּתוּבּוֹת ס' א') דָּם שְׁבִין הַשְּׂיִנְיִים מוֹצֵצוֹ (וְעִי' שָׁם בְּת' ב"צ ס' כ"ד מ"ש בְּזָה) וְתָנָא וְשִׁיר יְבָמוֹ' ק"ה א' יְבָמָה שְׂרַקְקָה דָּם כו' פֶּאן בְּמוֹצֵצַת עי"ש גִּיטִין צ' א' אָדָם שְׁזָבוּב נוֹפֵל לְתוֹף כּוֹסוֹ מוֹצֵצוֹ וְאוֹכְלוֹ עי"ש ב"מ פ"ז ב' וְאַכְלָתָ וְלֹא מוֹצֵץ וּבְתוּד"ה שְׁבַעַף וְלֹא אֲכִילָה גָּסָה כו' אִי לָאוּ דְּכַתִּיב שְׁבַעַף הִנֵּה מְמַעֲטִינּוּ מוֹאֲכָלַת אֲכִילָה גָּסָה כו' וְלֹא הִנֵּה דְּרִשִּׁינּוּ וְאַכְלָתָ וְלֹא מוֹצֵץ דְּשַׁתִּי בְּכָלֵל אֲכִילָה וְע"ש בְּשִׁיטָה מְקַנְבָצַת מ"ש בְּזָה וּמְוַכְרַח דָּא"א לְפָרֵשׁ מוֹצֵץ ע"י ד"א כ"א ע"י הָפָה חוּלִין ס"ב ב' מוֹצֵץ וּמִקִּיא וְרַש"י שָׁם ד"ה תְּסִיל נִדָּה מ"ה א' מַעֲשֶׂה בְּאִשָּׁה א' כו' לְתִיבּוֹק שְׁטָמְנוּ לוֹ אֲצַבְעוֹתָיו בְּדָבֵשׁ פְּעַם רֵאשׁוּנָה וְשַׁנָּה גּוֹעַר בָּם וְשְׁלִישִׁית מוֹצֵצָה עי"ש וְעִי' בְּרַכּוֹת ס"ג ב' רַש"י ד"ה מוֹצֵץ וְעִי' ע"ז י"ב ב' תוּס' ד"ה הַבּוֹלְעַ בְּשָׁם הָעֵרוּף.

וְעִי"ש י"ח ב' רַש"י ד"ה טְמֵשׁ כו' וּמַצֵּץ אֵת חֲבָרְתָּהּ. וְעִי"ש נ"ח א' תוּד"ה שְׁקַדַּח עי"ש וּבְעָרוּף עָרָף סב ב'.

וְעָרָף תְּק"ב עי"ש (וּבַס' כוה"ב הִבִּיא חוּלִין נ"ח ב' וּמַצַּת עי"ש) תוּסְפָתָא ב"מ פ"ח ה"ה וְלֹא יִמְצָן בְּעַנְבִים וְע' תוּסְפָתָא פְּלִים ב"ק פ"ו ה"י ר"י מְטַמָּא בְּגָמִי מְפַנֵּי שְׁהַרוּפ' נוֹתְנוּ ע"ג מְפָה שְׁהוּא מוֹצֵץ אֵת הַלִּיחָה וְלְכַאוּר' פִּי הַתוּסְפָתָא שְׁהוּא מוֹצֵץ הַרוּפָא מוֹצֵץ אֵת הַלִּיחָה נוֹתֵן הוּא אֵת הַגָּמִי ע"ג מְפָה שְׁמַצֵּץ וְהוּא לְרַפְאוּ' אֵת הַמְפָּה וְכַדִּיאֵתָא עִירוּבִין ק"ב ב' פִּהוּ שְׁלָקָה בְּאֲצַבְעוֹ כּוֹרָף עָלְיוּ גָמִי וּבְגַמְר' וְרַש"י שָׁם שְׁהַגָּמִי מְרַפָּא אֵת הַמְפָּה וְכֵן נִרְאָה מִס' הַמְפָּתַח לְר"ן גָּאוֹן (הַנְּדַמ"ח בְּש"ס) הִבִּיא הַתוּסְפָתָא עַל הָא דְּקַתְּנֵי כּוֹרָף עָלְיוּ גָמִי וְשָׁם בְּמַשְׁנָה וְאִם לְהוֹצִיא דָּם וּפְרַש"י שְׁמַהֲדַקָּה בְּגָמִי כְּדִי לְהוֹצִיא דָּמָה הָרִי דְּדָם שְׂמוֹצִיאִין ע"י הַגָּמִי לָא קָרִי לִי מוֹצֵץ כ"א לְהוֹצִיא דָּם עי"ש וְעִי"ש מְד"ר וְיִקְרָא פְּט"וּ בְּמַעֲשֶׂה דְּרַבִּי עֲש"ה (וְשָׁם סְפוּג לֹא שְׁהוּא מוֹצֵץ עי"ש) וּבְהַשְׁגַת הָרַבָּב"ד פְּלִים

פי"ז ה"ו כ' ולדעת הת"ק אף בלפת כמוש וגמי עושין פן שמיניחים אותם ע"ג מפה להיות מוצץ בו את הליקה ובודקי בהבאת היין והן כמו פלים והכי איתא בתוספתא עכ"ל נראה דמפר' שיקרופא נותן את הגמי ע"ג מפה ומוצץ בפיו את הליקה ע"י הגמי וכדקתני התם בתוספתא אגודמין בודקין את היין ובתוספתא ע"ז נ"ח א' ד"ה שקדח מפרש"י קנה חלול שמוצץ ומעלה בו היין עד פיו עי"ש ורש"י שם בגמרא כ' קנה חלול המוציא ומעלה היין עד פיו עי"ש) וע"ה בסמ"ג ל"ת ס"ה מלאכ' השוחט ובבאורי אא"ז מהרש"ל שם במדרש ואתחנן פ"ב מעשה שהיו רבותינו כו' וא"ל אין לה טבעת מוז אוהה כו' ששמע לה ומז את טבעתו כו' ובמ"כ שם הטבעת והי' מוצץ בו עי"ש.

ברמב"ם ה' ברכות פ"ח ה"ה הקנים המתוקים שסוחטין אותן כו' וכן אמרו שהמוצץ אותן קנים עי"ש. ה' יבום פ"ד הכ"ג ואם מצצה ורקקה פשר עי"ש.

ה' תרומות פי"א הי"א ויש בהן לחלוחית למצוץ אותן עי"ש (והוא מירושלמי תרומות פי"א ה"ד עי"ש) ה' פרה אדומה פ"ט הי"ב מפני שהיא מוצצת ואין ריר יוצא מפיה ה' מטמאי מו"מ פ"א הט"ז הי' מוצץ ורוקק דם שהדם שמוצץ ה' טומאת אוכלין פ' י"ד הט"ז שהיא רוצה למוץ עי"ש ושם פט"ו ה"ז או ימוצצנו להוציאן ושם ה"ח ומוצצה אצבעה מפני הדם כו' ולעוקרו במציצת אצבע עי"ש (ומקורו ממשנה פ"ח דכלים ולא הונכר שם מצץ ורבינו מפר' וקתני) ה' שכירו' פי"ב ה"ו אסור לפועל למוץ הענבים שנא' ואכלת עש"ה: בשו"ע או"ח סי' ר"ב סט"ו וכן המוצץ קנים ועי"ן מג"א סי' ר"ג סק"א שרף בעלמא כו' ומוצצי אותם עי"ש ובב"י או"ח סי' ש"ף ומוצץ המשקין דאין במציצת בשר ופת ולא המוצץ בפיו (ועי' באורי אא"ז מהרש"ל סמ"ג ל"ת ס"ה מלאכת הדש מ"ש בד' הרא"מ עי"ש) ובשו"ע שם הג"ה ס"א אבל מותר למצוץ בפיו מן הענבים המשקה עי"ש בב"י ובטו"ז סק"ב ועי' בספר אליהו רבא שם ועי"ן תשובות הגרעק"א סימן ה' מש"כ בזה: בשו"ע יו"ד סי' ס"ו ס"י ושכין השניינים מוצצו (ועי' ת' הרדב"ז ח"ד סי' מ"ו עי"ש) סי' קכ"ד סי"א או שמוצץ במינקת כו' יכול ישאל למצוץ מחוטם זה כו' ושם סכ"ג ומוצץ היין עי"ש: שו"ע אה"ע סי' קס"ט ס"מ דדוקא במוצצת ע"ש ובפוסקים: שו"ע חו"מ סי' של"ז סי"ג אסור לפועל למוץ הענבים כו' אפילו אין מתבטל ממלאכתו עש"ה: הרי בכ"מ שכתוב בש"ס ברמב"ם ובפוסקי' מצץ סתמא הוא ע"י הפה בלבד ולא אשכחן ע"י ספוג או פלי דמקרי' מציצה (וכעין זה רש"י חולין כ' א' ד"ה שן עש"ה) ולהורות שלא ע"י הפה מצינו במשנה בתרומות פי"א מ"ח ובב"ב פ"ז א' הרפינה ומיצת (ופי' רשב"ם שנתאסף מיצוי השמן כו') זבחים ס"ד ב' הי' מתמצה על היסוד מיצה דם הראש (הובא בקונטר' ב' אגודת איזוב) בכורות ז' ב' ואין מתמצות אותן מגופן ורש"י שם ד"ה שמכניסות ועי' רא"ש חולין פא"ט סי' מ"ה ובב"י יו"ד סי' מ"ה עי"ש ועי' מרדכי חולין פכה"ב סי' תרנ"ד והיכי ליעבד ממצא דמא בבגדא או בסנדלא כו' ההו"ג שהוא סנדלא דמצי בי' דמא ובב"י ושו"ע סכ"ח בהג"ה לשחוט ולמצה הדם בבגד ועי"ש ה' בט"ז ונ"ש: ויבספרא פ' ויקרא ונמצה דמו אוהו בראש ובגוף ומוצה משניהם ועי"ש בהתורה והמצוה להג' מלבים סי' פ"ב עי"ש: ועי"ן היטב מג"א סי' שכ"ח ס"ק כ"ג.

והמוצץ דם בפיו אסור דהוי חבורה. (רש"י פי"ט) עכ"ל.

ביאור דבריו להוכיח מרש"י פי"ט דשבת (קל"ג א') ד"ה ומוצצין הדם כו' ואע"ג דהוא עשיית חבורה עיש"ה. הרי דפשיטא להו דמוצצין הכתוב במשנתנו בפה הוא דוקא ובס' התנא לרבינו יחיאל (הובא בתשו' יהודה יעלה יו"ד סי' רנ"ח) כ' ומוצצין המילה בפיו להוציא הדם ובשו"ע יו"ד סי' רס"ה ס"א הג"ה (הובא בקונטר') רוחץ תחלה ידיו ופיו כדי שיקברו בנקיות עיש"ש והוא מאבודה"ם ושם כתוב (ובד"מ אות ה') פי ידיו ופיו מלונכות מהמילה והמציצה עיש"ש וקרב ר' שרגא מאיר ג"י העיר בזה מפעל העיטור ח"ב ש"ג ח"ד הובא ג"כ בס' התנא בשמו) שכ' ומסתברא לן לפי שהמילה המוצצת ידיו ופיו מלונכות מדם הברית הי' מנהג שאחד מזהל ואח' מברך לפיכך אמר המל ואמר המברך עש"ה ד"ק הרי דבעה עיש"ט מוכיח מהגמ' שמנהגם שאחר מברך לפי שהמוצצין פיו מלונכות בדם ורבינו אונגרן שליט"א הביאו ממחזור ויטרי עיין שם שכתב בס' תק"ה ופורע ומוצצין בפיו ומזלף עלי' היין בפיו ונותן כו' עש"ה ובשו"ע יו"ד שם ס"ט בהג"ה נוהגים לזרוק מפיו גם המציצה בחול עיש"ש ובטו"ז או"ח סי' תקפ"ב סק"ב (הובקונ"ט) עיש"ש ומבואר שהמציצה בפה למצוה היא עיש"ש: ד) אמר רב פפא האי אומנא דלא מניין ספנה הוא ועברין לי' אין לפרש דר"פ לאשמעינן אתא טעמא דמוצצין הכתוב במשנתנו וס"ל דבמציצה לית בה צורך מצוה כלל כ"א משום ספנה דא"כ הו"ל לר"פ לומר בפשיטות אמר ר"פ מפני הספנה וכדאי תא קל"ד ע"ב בחמין מפני שספנה הוא לו ושם קל"ה א' אמו שוחה ומניקתו מפני הספנה ואין לנו להוכיח חידושא מתוך דיוקא בדברי ר"פ מדאשמעי' בלא מניין תידויק מינה דטעמא דמוצצין לכתחלה מפני הספנה הוא דהרי אמורא יש לו לפרש דבריו יותר כדכ' התוס' שבועות כ"ו ב' ד"ה אלא ועי' פסחים ק"א ב' רשפ"ם ד"ה לקיבעי' עיש"ש ועיין ביצה כ"ה א' תוד"ה פאן עיש"ש ועי' גיטין ד' א' רש"י ד"ה א"ה דהו"ל לר"נ דהוא אמורא לפרושי למילתה עש"ה ועי' תשו' מהר"י קולין שרש קל"ז ענף ב' כ' שהרי אין דרוך אמורא להשמיענו חידוש מתוך דיוק אלא משמיע פנונתו בהדיא ועי' טו"ז יו"ד סי' רצ"ד סקי"ג ועי' ב"ב ל"ח ב' תוד"ה למחר כו' עש"ה וברא"ש שם פ' ח"ה סי' כ"ה עיש"ש וה"נ מדלא קאמר ר"פ בפשיטות לפרושי למלתא דמוצצין לכתחלה משום שספנה היא לו וקאמר האי דינא באומנא דלא מניין שמעינ' מינה דבלכתחלה לא איירי ר"פ כלל ופשיטא דמוצצין במשנתנו לכתחלה הוא משום צרכי מצוה דמילה כמו מזהליו ופורעין ג"כ אלא באומנא דלא מניין דלא שמעינן להא ממתניתין בלא מניין כי היכי דקתני בלא פירע ואשמעי' חידושא דלא מניין ספנה הוא וכהא דבבא קמא צ"א ב' א"ר חנינא לא שכיב שכחת ברי אלא משום דקץ כו' ובטו"ז יו"ד ססי' קט"ז ונ"ל עוד מצינו שאסרו חז"ל מפני הספנה שלא לקוץ ע"ש והקשו דהא דאורייתא הוא וע"ש בפר"ח מ"ש ובת חיים שאל ח"א סי' כ"ג שחז"ל אסרוהו מפני הספנה פלומר מלבד איסור תורה ע"ש ובד' היש"ש ב"ק שם ובת' צ"צ סי' מ"א ע"ש ובת' חוות יאיר פי' כ' ע"ש] ועברין לי' ור"פ ה"א בשיתת רבו רבא אמ' לשמעתי' (עי' שבת כ"ז ב' תוד"ה ר"פ וש"נ) דבב"ב כ"א ב' אמר רבא מקרי ינוקא שתלא טבחה ואומנא וספר מתא בולן פמותרין ועומדין דמי ופרש"י דמסקין להו בלא אתרבייתא אעפ"י שלא התרו בו מקודם לכן עיש"ש ובשיטה מקובצת שם ב' הר"י מיגש פי' דאומנא דלא מאיז עי"ש ובערוך ערוך אמן ביאר ונ"ל דאומנא היינו אמן המזהל דלא מאיז מילה פדבעי לה פדאמרינן שבת אר"פ ה אומנא דלא מאיז ספנה עכ"ל וזהו דאשמעינן

הָכָא בְּאִנְיָא דְלֵא מְאִיז דְּמִלְכָּד שְׂבִיטֵל מְצוּה דְּמְצִיזָה מְשׁוּם צְוֹרְכִי מְצוּה דְּמִילָה הָוִי גַּם
פְּסִידָא דְּלֵא הָדָר מְשׁוּם סְפָנָה וְעֵבְרִינֵן לִי בְּלֵא אֶתְרִיזָא וּמְדַבְּרִי רַבִּינוּ בְּעַל הָעֶרְוָה שְׂכ'
לְבָאָר אֲנָמֵן הַמּוֹהֵל דְּלֵא מְאִיז מִילָה כְּדָבְעִי לָהּ נִרְאָה דְּהָרִי בְּמִתְנֵי סִתְמִ' קִתְנִי וּמוֹצְצִין
וְאִיךָ שְׁהוּא מוֹצֵץ עַכ"פ אִיפָּא ד"ב לְמְצוּה וְחִידוּשָׁא דִר"פ וְדַרְבָּא שָׁם בְּדָלָא מְיִיז
כְּדָאִיבְעִי לִי סְפָנָה הוּא וְיִתְבָּאָר מ"ש רַבִּינוּ הֶרְמֵב"ם פ"ב מֵה' מִילָה ה"ב עַד שְׂיַצָּא הָדָם
מִמְקוֹמוֹת הֶרְחוּקִים כְּדִי שְׁלֵא יָבֵא לִידֵי סְפָנָה הִינְנוּ הָא דְצָרִיךְ עַד שְׂיַצָּא מִמְקוֹמוֹת
הֶרְחוּקִים מְשׁוּם שְׁלֵא יָבֵא לִידֵי סִכְנָא הוּא אָבֵל עֵיקָר הַמְצִיזָה מְצָרְכִי מִילָה דְּמְצוּה הוּא:
וְכַתֵּב רַבִּינוּ יְרוּחָם נ"ר ח"ב הַמּוֹהֵל שְׂאִינוּ מוֹצֵץ כְּלוּמַר שְׂאִינוּ עוֹשֶׂה מְצִיזָה סְפָנָה הוּא
וּמְעַבְרִין אוֹתוֹ עַכְלָה"ק וְלְכַאוּרָה מְאִי אֲשַׁמְעִינוּ בְּזָה הָא דְמִפְרָשׁ כְּלוּמַר שְׂאִינוּ עוֹשֶׂה
מְצִיזָה וְאִפ"ל לְעַנְדִּי דְּבִגְמִ' אִיתָא וּמוֹצְצִין אִר"פ הָאִי אֲנָמֵן דְּלֵא מְיִיז וְר"י כ' ע"ז
הַמּוֹהֵל שְׂאִינוּ מוֹצֵץ וְאַחֲרֵי דְהִגְמִ' סִידֵר דְּבָרֵי ר"פ עַל מְשַׁנְתָּנוּ דְּקִתְנִי לָהּ מוֹצְצִי בְּעוֹשִׂין
כָּל צְרָכֵי מִילָה בְּשִׁבְתָּ סְלֵקָא אֲדַעְתִּין לְאִמְרֵי דִר"פ בְּשִׁבְתָּ קֵאמִ' לָהּ לְהָאִי דִינָא דְאֲנָמֵן
דְּלֵא מְיִיז וְכִדְאִיתָא בִּס' בְּרַפִּי יוֹסֵף יו"ד ס' רִס"ו אוֹת ו' וּבִס' זְכַל"א ח"א ה"ש אוֹת מ'
מִי שְׁהִי מוֹהֵל בִּש"ק וְמָל וּפְרַע וְלֵא הִי יָכוֹל לְעַשׂוֹת הַמְצִיזָה מְפָנִי שְׁהִי חֻטְטִין בְּפִיו
יָכוֹל אַחַר לְעַשׂוֹת' פִּינּוֹן שְׂיֵשׁ סְפָנָה בְּדָבָר וְאִם הַמּוֹהֵל יָדַע מְקוֹדָם הַמִּילָה שְׁלֵא הִי יָכוֹל
לְמַצְוֵן וְעַכ"ז מָל אִם צָרִיךְ כְּפָרָה עִי' בִּס' אֲדַמ"ק ח"ב ס"ז וּלְפ"ז הִנְהוּ אֲמִינָא לְפָרֵשׁ הָאִי
אֲנָמֵן דְּלֵא מְיִיז בְּעַצְמוֹ בִּש"ק סְפָנָה הוּא וְכִינּוֹן שְׂיֵשׁ סְפָנָה בְּדָבָר מְחַוֵּיב אִישׁ אַחַר לְמַצְוֵן
מְשׁוּם פִּק"נ וְהָאִי אֲנָמֵן שְׁגָרָם חִילּוּל שְׁבִתָּ יִתְרָה דְלִרְבוּנֵי בְּגַבְרֵי הָוִי כְּמוֹ לְרַבּוּנֵי
בְּמִלְאָכָה עִי' תִּשׁוּ' שְׁאֲגַת אֲרִי' ס' נ"ט עִי"ש וּמְעַבְרִין אוֹתוֹ וְכִדְאִמְרֵי רַבָּא חֲוָלִין י"ח
ע"א בְּטַבְחָא דְלֵא סָר סְפִינָא עִי"ש (וְעִי' ס' חֲכ"א ס' קמ"ט שְׂכ' אֵלָא הַפּוֹרְעַ וּמוֹצֵץ וּבִס'
תְּפִאֲרַת יִשְׂרָאֵל מְשַׁנְיֹת שְׁבִתָּ פִי"ט הַלְכַתְּ גְּבִירַתְּ' מ"ו כ' וְעַכ"פ הַפּוֹרְעַ וּמוֹצֵץ וְאִכְמ"ל)
וְהָא דְמִתְקִיף לָהּ ר"פ בְּבִרְיֵית' דְּהִלְקֵט לִימָא לְהוּ אֲנָא עֲבָדִי פְּלָגָא דְּמְצוּה אֲתוּן עֲבָדִיתוּ
פְּלָגָא דְּמְצוּה עִי"ש הָרִי מְבִנְיָא בְּב"י סִימֵן רִס"ו מְשִׁיטַת רִש"י דְּנָהִי דְחִיּוּבָא דְכָרַת לִיכָּא
אִיסוּרָא מִיְהוּ אִיפָּא עִי"ש וְלִהְכִי מְפָרֵשׁ לָהּ רַבִּינוּ יְרוּחָם הַמּוֹהֵל שְׂאִינוּ מוֹצֵץ כְּלוּמַ' שְׂאִינוּ
עוֹשֶׂה מְצִיזָה הִינְנוּ שְׂמוּנֵעַ בְּכָלֵל מְעַשְׂיֵית הַמְצִיזָה וּבְחֹזֵל קְמִיירִי וּכְפִרְשׁ"י ד"ה מֵה"ד
כו' וְאֲנָמֵן דְּלֵא מְיִיז בְּחֹזֵל עִי"ש וְע"כ דְּבִרְשִׁיעִי לֵא קְמִיירִי (עִי' יְבָמוֹת ל"ג ב' וּש"נ וְעִי'
פְּסָחִים ק"ה א' וּבְרִשְׁב"ם ד"ה דְאִי עִש"ה) אֵלָא דְהָאֲנָמֵן אוֹמֵר עִפ"י אֲנָמֵן דְּעַתּוֹ וְהַנְּסִיּוֹן
שְׁלוֹ הוֹרָה דְּלֵא נְצָרָה כָּלֵל עֲשִׂיֵית הַמְצִיזָה וּקמ"ל דְּלֵא סְמַכִּינוּ עַל אֲנָמֵן דְּעַתּוֹ דְאֲנָמֵן
וְסִפְנָא הִיא וְלִהְכִי מְעַבְרִין אוֹתוֹ בְּלֵא הַתְּרָאָה מְשׁוּם פְּסִידָא דְּלֵא הָדָר כְּפִמ"ש בִּס"ד:
וְרֵאִיתִי בְּתִשׁוּ' מְהֶר"ם שִׁיק או"ח סִקְנ"ב (הוּבָא בְּקוּנְטָרִס) שְׂכ' לְהוֹכִיחַ מְהֶגֱמִ' הָאִי
אֲנָמֵן דְּלֵא מְיִיז כו' לְמָה דְיִיק הָאִי אֲנָמֵן פְּשִׁיטָא פִּינּוֹן דְּסִכְנָתָא הוּא מְעַבְרִינֵן לִי וְע"כ
צ"ל דְהוּא רּוֹפֵא מְוִמָּחָה וּבְרִירָא לִי דְלֵא הָוִי סִכְנָתָא כו' וְאִינוּ נְאָמֵן ע"ז זַת"ד וְלְכַאוּר'
יֵשׁ לְהַעִיר ע"ז דְּבִרְשִׁי"ף שְׁבִרִי"ף פִּי' בְּזָה אֲנָמֵן מוֹהֵל וְכֵן כְּרִש"י בְּב"מ ק"ט א' אֲנָמֵן
מוֹהֵל תִּינוּקוֹת עִי"ש (וְעִי' שְׁבִתָּ קנ"ו א' אִי אֲנָמֵן אִי מוֹהֵלָא כו') וְא"כ אִין לָנוּ לְהוֹכִיחַ
מְדַבְּרֵי ר"פ אֲנָמֵן אֵלָא בְּמִוִּהֵל וְאִפִּילוּ הוּא אֲנָמֵן בְּמִילָה עַכ"פ אִינוּ מְוִמָּחָה בְּחֻכְמַת
הַרְפוּאָה וּמנ"ל דְּרוּפָא מְוִמָּחַ' דְּסַמְכִינוּ עָלָיו בְּפִקוּ"נ וְהוּא אוֹמֵר עִפ"י הָאֲנָמֵן דְּלֵא
הָוִי סִכְנָתָא אוּ דְמַגְרַע גְּרַע ע"י הַמְצִיזָה דְאִינוּ נְאָמֵן ע"ז אִיךָ רֵאִיתִי בְּה"ג ה' מִילָה כ' אִמְרֵי
רַב הָאִי אֲסִינָא דְלֵא מְיִיז סְפָנָה הוּא וְיָדוּעַ דְּבָרֵי בְּה"ג דְּבָרֵי קַבְלָה הֵם וְכִדְכַתְּבוּ הַתּוֹס'

חולין מ"ד א' ד"ה וברא"ש ובפוסקי' ובכ"מ) וכן איתא בלקוטי הפרד"ס לרש"י האי אסיא דלא מאיז ואסיא זהו רופא מומחה לכל מיני חולי הגוף (עי' פסחים קי"ג א' רשב"ם ד"ה דרישא ועי' ב"ק מ"ו ב' פ"ה א' ועי' ב"מ פ"ה ב' והכא שבת קל"ג ב' רש"י ד"ה קרעניהו) ועי' ע"ז כ"ז ע"א תוד"ה ברופא מומחה ואפילו אינו מומחה למילה לא מרע נפש' בכ"ד שיתעסק בו עי"ש וקתם הוא ברופא עפוי"ם ועכ"ז סמכינן עליו בכ"ד והכא אשמעינן סתמא ובישראל קמייירי דאינו נאמן אצלינו ע"ז (ועי' תשו' תשב"ץ ח"ג סי' פ"ב כ' דלשון אמן הוא המחמה בברזל, (ועי' סנהדרין צ"ב א') כמו המל שנקר' אמן בגמ' כדאיתא האי אומנא דלא מניץ ורופא חולי' במשקי' כו' נקרא א רופא סתם עש"ה בדבריו): ה) ולכאור' יש להעיר בזה דהרי מצינו שסמכו חכמי' על דברי הרופאים כדאיתא נדה כ"ב ב' אמר ראב"צ שני מעשים כו' ובאו ושאלו את אבא ואבא שאל לחכמים וחקמים שאלו לרופאים וא"ל כו' יעו"ש וכן הוא בתשו' מהרי"ק שורש קנ"ט ענף א' עש"ה ובב"י יו"ד סי' קצ"א לאחר שהביא תשו' הר"ן כ' ול"נ דבלאו הני טעמי איתתא שריא דבהדני' תניא בפ' המפלת שאמר ראב"צ כו' וחקמים לרופאי' ואמרו כו' ובהא נמי פינו שידוע לרופאי' כו' ואין חוששין לה עי"ש.

אמנם בד"מ שם אות ד כ' ותמיהני עליו בזו דהא אמרינן בהדני' בגמ' דלא סמכינן אדברי רופאי' לחוד עש"ה מ"ש בזה. והי' אפ"ל בזה לשיטתייהו הוא דאזלי פי הבי' או"ח סי' של"א כ' ה"מ לדידהואכל לדידן דבר ידוע הוא שאינו מסופן הלכך דינו כדין רחיצת גדול עי"ש ובד"מ שם אות ב' כ' ואינני מבין דבריו מה בין זמנינו לזמנם בדבר ספנה ולהמבואר בשיטת הבי' סי' קצ"א י"ל דבר ידוע הוא היינו שידוע עפ"י רופאים שאינו מסופן והלכך דינו כרחיצת גדול והד"מ לשיטתו דלא סמכינן על דברי רופאים לחוד וא"כ מה בין זמנינו לזמנם בדבר ספנה וכבר האריכו רבותינו האחרונים לבאר סוגי' דהמפלת מקוש' הרא"ש בתשו' פלל ב' סי' ח' עש"ה.

ובתשו' עבודת הגרשוני סי' כ"ב כ' די"ל דמה שאמרו בגמ' תטיל למים הרופאים בעצמם אמרו פן שיהם הי' מסופקי' וכ"כ בתשו' פנסת יחזקאל סי' ל"ד ובתשו' שבות יעקב ח"א סי' ס"ה עי"ש.

אך בתוספתא פ"ד דנדה לא נזכר כלל שאמרו הרופאי' תטיל למים (וכ"כ ע"ז בתשו' צ"צ אדמו"ר יו"ד סי' קי"ב עש"ה) ובירושלמי פ"ב דנדה הובא ג"כ וכתוב סתמא מפה יש לה שומא יש לה הרי דנהה פסיקא מלתא להרופאי' בזה.

ובתשו' כנ"י סי' ל"ב פתב דהלשון אם נמוחו טמאה אינו לשון הרופאי' וספיקם דמי שאל להם הדין ע"ש ובס' סדרי טהרה סי' קפ"ח סק"ה כ' דזה דוחק ועי' בסוף ס' בית לחם יהוד' בתשו' בזה מ"ש ע"ש וראיתי בתשו' מעיל צדקה סי' ס"ז שכ' שאין לה אלא מה שאמרו חכמים המפלת כמין קליפה כמין שערה כמין עפר תטיל למים אם נמוחו טמאה ואף אם יאמרו הרופאי' שאינו מן המקור או מחמת מפה כו' אין משגיחין בהן לסתור משנתנו עכ"ל וכ"כ אדמו"ר בצ"צ שם סי' קי"ב בשיטת הח"צ סי' ע"ג קתם עיק' הטע' שזהו נגד המשנה רפ"ה ומטמאין בכ"ש כו' א"כ זהו נגד סברת הרופ' שאומר שא"א שיצא זה מהמקור גם בתשו' שבוי"י סי' מ"א חלק ע"ז הגאון רי"מ מצד המשנ' הנ"ל זהו תוד"ק הרי את"ל דסמכינן ארופאי' אבל היכא דדבריהם נגד המשנ' אין

משגיחי בָּהֶם וי"ל בְּזֶה בְּסוּגֵינָן דְּהִתּוּסְפָתָא פ"ד דְּנִדְהָ אֲלִיבָא דְרַאב"צ לֹא פְסָתְמָ' דְּמִשְׁנֵתְנוּ דְּהִמְפְּלֵת אֲתִיָּא (ועי' כע"ז סְנֵהֲדָרִין נ"ב א' בְּמִשְׁנָה וּבְבְרִיָּתָא שָׁם ב' אַרַב"צ עי"ש) וְסָמְכוּ עַל הַרְוּפָאִי שְׁאֲמָרוּ מִפְּהַּ יֵשׁ לָהּ פִּי הֵיכִי דְּסָמְכִינָן עַל אִשָּׁה הָאוּמָרְת מִפְּהַּ יֵשׁ לָהּ בְּאוּ"מ.

וְשִׁיטַת הַגְּמָר' הֵכָא שְׁהִבִּיאוּ מַעֲשֵׂה דְרַאב"צ וְקִי"ל יְרוּשְׁלָמִי פ"ב דְּפָאָה דָּאִין לְמַדִּין הִלְכָה מִפִּי מַעֲשֵׂה הַפְּתוּב בְּמִשְׁנָה וּבְבְרִיָּת' כְּדַפְּנִי הַרְשָׁב"ם ב"ב קל"ה ב' ד"ה עַד עֵי"ש וּבְנִמּו"י שָׁם (ועי' הוֹרְיוֹת ב' א' תוּד"ה הֵכָא) וְקָא פְּסִיק וְתַנִּי תַטִּיל לְמִים אִם נִמּוּחוּ טְמֵאָה הֵינּוּ אֲפִילוּ שְׁאֲמָרוּ הַרְוּפָאִי בְּבִירוֹר מִפְּהַּ יֵשׁ לָהּ שׁוּמָא יֵשׁ לָהּ לֹא סָמְכִינָן אַרְוּפָאִי נֶגְדַּה הַמִּשְׁנָה.

ולעד"נ לְהִבִּיָּא רַאִי לָזֶה דְכ' הַב"י בַּאֲה"ע ס' ה' וְהַמְרָדְכִי פ' הָעֶרְל כו' דְּתַנִּיָּא בְּסַפְרֵי פְצוּעַ דְּפָא חוּזַר כו' זֶה הִיא מֵהִלְכוֹת הַרְוּפָאִי וְאִין נִרְאָה פֶּן מִדְּבָרֵי הַפּוֹסְקִי כו' תְּבָרָא בְּצִידָה דְּקַתְנֵי זֶה הִיא מֵהִלְכוֹת רוּפָאִי אֲלָמָא לְעַנְנֵי הִלְכוֹ' הַרְוּפָאִי מִתַּנִּיָּא וְלֹא הוּדוּ לָהֶם חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל כו' וְכַדְתַּנִּי בְּבְרִיָּתָא בְּגַמְר' דִּינֵן עַכ"ל הָרִי דְלֹא סָמְכִינָן אַרְוּפָאִים הֵיכִי דְּבְרִיָּתָא תַנִּיָּא דְלֹא פְּנוּתִיָּהוּ וְכֵן י"ל בְּשִׁיטַת מַהֲרִי"ק שְׁוֹרֵשׁ קַנ"ט לְסַמְנָה עַל דְּבָרֵי הַרְוּפָאִים הוּא בֵּינָן וְשְׁאָר מְשָׁקִים שְׁלֹא הֵנוּזְכְּרוּ בְּש"ס וּפּוֹסְקִי דְּמִסְבְּכִין וְכַדְכ' בְּש"ף יו"ד ס' קצ"ט סק"ד ע"ש ה' וְכֵן מְבִיָּא בְּשִׁיטַת הַשְּׁאֲלָתוֹת פ' שְׁמוֹת ס' ל"ח כו' וְאֲפִילוּ שְׁלִישֵׁי שְׁלָה חַל לְהִיּוֹת בְּשִׁבְתָּ אַע"ג דְּהִיא אֲמָרָה בְּרִיאָה אֲנִי כו' וְרוּפָאִי נְמִי אוּמְרִי לֹא צְרִיכָה אֲמָרוּ רַבְּנָן יוֹלְדָת כָּל שְׁלִשָּׁה יָמִים כו' דְּאֲמָרֵי נִהְרְדְּעֵי עֵי"ש הָרִי דַס"ל דְלֹא סָמְכִינָן אַרְוּפָאִי הֵיכָא דְּדַבְרִיָּה לֹא כַּמָּה שְׁאֲמָרוּ רַבְּנָן.

וְשִׁיטַת הַרְמַבְּ"ן בַּמ"מ פ"ב מַה שְׁבִיבַת הִי"ג וּב"י או"ח ס' ש"ל הוּא דַס"ל דְּנִהְרְדְּעֵי כְּשֵׁאִין שָׁם חֲכָם וְרוּפָא עֶסְקִינָן וּלְפִי שְׁהַדְּבָרֵי שְׁעוֹשֵׁי לַחִי בְּחוּל יְדוּעַ הוּא עַש"ה וּבַד"מ שָׁם ס' ש"ל אוֹת א' הוֹכִיחַ מִתְּשׁוּ' הַרְשָׁב"א כְּהַשְּׁאֲלָתוֹ עַש"ה (ועי' ס' שְׁאִילַת שְׁלוֹם אוֹת מ"ח מ"ש בְּזֶה וְהַעִיר דְּבִשׁוּ"ע ס' ש"ל כו' סְתָמָא אֲפִי אֲמַר' א"צ מְחַלְלִין וְלֹא כו' אִם גַּם הַרְוּפָאִי אוּמְרִי דַא"צ וּבַמַּג"א שָׁם קִיָּצַר בְּזֶה) וְכֵן י"ל ר' מְשִׁיטַת הַב"ח בַּטוּא"ח ס' ש"כ"ח ד"ה הַחוּשֵׁשׁ בְּשִׁנְיֹו כו' נִרְאָה עֵינָן בְּחוּלֵי הַשְּׁיִנְיִים כו' אֲבָל אֵינּוּ הַחוּל' כו' אֲבָל בְּרוּפָאִי אוּמְרִי א"צ אֵין שׁוּמְעֵי לָהֶם דְּמִטְעֵי קְטַעֵי דְּכָבֵר מְקַוְבֵּל בְּיַד הַתַּנְּאִי דְּסַפְנַת נְפִשׁוֹ הוּא עַכ"ל וּבַפַּמ"ג שָׁם ס' ש"כ"ח א"א סק"ב עֵי"ש הָרִי מְפֹרֵשׁ דְּהֵיכָא דְּהַרְוּפ' אוּמְר' נֶגְדַּה הַמְקַוְבֵּל בְּיַד הַתַּנְּאִי אֵין שׁוּמְעֵי לָהֶם דְּמִטְעֵי קְטַעוּ וְעֵי סְנֵהֲדָרִי ל"ג א' שְׁאֲמַר תּוֹדוּס הַרְוּפ' עַש"ה וּפְרִיָּה וְלִימָא לִי טוּעָה בְּדַבְר' מִשְׁנ' אַתָּה וּפְרַש"י סְתָם מִשְׁנ' הוּא בַא"ט עַכ"ל וְעֵי שׁוֹ"ת הַב"ח יְשָׁנוֹת ס' קַנ"ו וּבַתְּבוּ"ש ס' מ"ה סק"א מ"ש בְּזֶה עַש"ה וְעֵי חוּלִין ע"ז א' דְּבָר זֶה שְׁאֲלַתִּי לְחַכְמֵי וְלְרוּפָאִי עֵי"ש וי"ל דְּלֵהֲכִי שְׁאֵל גַּם לְחַכְמֵי שְׁאֵם יֵשׁ בְּיָדָם דְּבָר מְקַוְבֵּל נֶגְדַּה דְּבָרֵי הַרְוּפָאִי אֲזִי אֵין שׁוּמְעִין לְהַרְוּפָאִי.

ו) פְּשִׁיטָא מְדַקָּא מְחַלְלִין עֲלֵי שְׁבִיבַת סַכְנָא הוּא וְקָשָׁה לְעַנ"ד לְשִׁיט' הַמ"מ בַּפ"ב מַה שְׁבִיבַת הִי"ד ש"כ דָּאָם הוּא חוּלָה שְׁיֵשׁ בּוֹ סַכְנָא מְשָׁמַע דְּלָקַל צְרָכִיו מְחַלְלִין וְאֵעַפ"י שְׁאֵין בְּמִנְיעַת הַדְּבָר שְׁעוֹשִׁין לוֹ סַכְנָא עֵי"ש א"כ מַה מְקַש' הַגַּמ' פְּשִׁיטָא הֵלָא אַחַר הַמִּילָה חוּלָה שִׁיב"ס הוּא (כַּדְכ' הַתּוֹס') וְלָקַל צְרָכִיו מְחַלְלִי וְאֵעַפ"י שְׁאֵין בְּמִנְיעַ' הַדְּבָר סַכְנָא וְא"כ לֹא תִידוּק מִמִּשְׁנֵתְנוּ דְּסַכְנָא הוּא: וּבַתְּשׁוּ' יְהוּד' יַעֲלֶה שָׁם רֵאִיתִי שְׁהוֹכִיחַ מֵהֵכָא דַמ"ש מְשִׁבַת

דְּפָרִיךָ הֲלֹא גַם מִבְּחֹל הו"ל לְהַקְשׁוֹת דָּאֵי לָאוּ סַכְנָא הוּא הָא אֵיפָא אִסְוֹרְךָ דְּחֻבְל בְּחֻבְלִי
בְּמַצִּיצָה וְאִפְּי' בְּקָטָן נְמִי כַּמ"ש הֶרְמֵב"ם בַּה' חֻבְל רַפ"ה וּבב"ק פ"ז ע"ש וְע"כ דְּמַצִּיצָה
הוּא מְגוּף הַמְצָן כְּמוֹ מִילָה וּפְרִיעַ' לְכֹן לֹא קִשׁ' מִבְּחֹל זַת"ד (וְעַי' פְּסָחִי קט"ז א' וַא"ל
מִשׁוּם מִצּוֹ מִשׁוּם מֵאֵי מִיִּיתֵי לֵה אר"א מִשׁוּם קָפָא ע"ש) וַא"ל בְּפִשְׁטוֹת דְּמַצִּיצָה מְגוּף
הַמְצָן הוּא כְּמוֹ מִילָה וּפְרִיעַ' וּכְנֶרְאָה לְכַאוֹרְךָ מְדַבְּרֵי הַלְבוּשׁ יו"ד ס' רס"ו ס"ב (הוּבָא
שָׁם בְּתִשׁוֹ יְהוּדָה י' ע"ש) כ' הַמִּילָה עֲצָמָה וּפְרִיעַ' וּמַצִּיצָה שְׁפֹלָם מְעַיקְרֵי הַמִּילָה הֵם
וְשָׁם סַעֲי' יו"ד כ' דְּכַתְּי' וּבִיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוּל דְּהִינְנוּ מִילָה וּפְרִיעַ' וּמַצִּיצָה ע"ש וְכֵן מִשְׁמַעוּ
דְּבַרֵי הַלְבוּשׁ או"ח ס' שַׁל"א ע"ש"ה (וּכְמַפּוֹר' בְּתִיקוּנֵי תִיקוּן ל"ז) יְתַפְּרֵשׁ קִוְשָׁי' הַגַּמ'
עַפ"י הַתּוֹסֵפֶת' שְׁבַת.

פִּט"ז הִי"ג רַא"א מִילָה דּוֹחִין עֲלֵי שְׁבַת מְפָנִי מַה מְפָנִי שְׁחִיבֵי עֲלֵי פֶרֶת לֹאח"ז ע"ש"ה
וְעַי' יוֹמָא פ"ה ב' נַעֲנָה ר"א כו' וְמַה מִּילָה כו' דּוֹחָה אֶת הַשְּׁבַת ע"ש רש"י ד"ה וְמַה לְפִי
שְׁחִיבֵין עֲלֵי פֶרֶת לֹאח"ז (וּבְפִי' רַבִּינוּ חֲנִנְאֵל שָׁם (הַגַּדְמ"ח בְּש"ס) שְׁהַמֵּל תִּינוּק מַצִּילוֹ
כו' מְאַלְיַעֲזָר בְּנוֹ שַׁל מ"ר כו' נֶאֱפִי' בְּשַׁבַּת פְּדֵי לְפָדוּתוֹ כו' וְנִכְרְתָה ע"ש"ה) וְעַי' יְבָמוֹת
ה' ב' ע"ש וּמְדַקָּא מְחַלְלִין עֲלֵי עַל הַמַּצִּיצָה שְׁבַתָּא פְּעַל הַמִּילָה וּפְרִיעַ' סַכְנָא הוּא וְכַמוֹ
הַמִּילָה שְׁחִיבֵין עֲלֵי פֶרֶת לֹאח"ז וְעַי' ע"ז י"ב ב' תוּד"ה הַבּוֹלְעַ שְׁגָם שְׁיָכוּל לְחִיּוֹת הַרְבֵּה
מ"מ מְחַלְלֵי עֲלֵי שִׁיב"ס וְעֵינֵין תִּשׁוֹ תִּשְׁב"ץ ח"ב ס' רל"ט שְׁכ' בֵּין שְׁהוּא סַכְנָא לֹאח"ז
ע"ש"ה וְה"נ מִשְׁמַע לְמַסְקָנָא דְּאִסִּיק דּוֹמְנִי דְּאִסְפְּלָגִית וְכַמוֹן מַה אִסְפְּלָגִית וְכַמוֹן כִּי לֹא
עֲבִיד סַכְנָא וּמִינָה דְּהַמְק' דְּפָרִיךָ פְּשִׁטָּא מְדַמְחַלְלִין שַׁבַּת' סַכְנָא לֹא הָוִי הֵיא סַכְנָא פְּדוּמִי
דְּאִסְפְּלָגִי וְכַמוֹן וְע"כ דְּדוֹמְנָא דְּמוֹהֲלִין וּפּוֹרְעִין: וְכ' שָׁם בְּתִשׁוֹ יְהוּדָה יְעֲלָה אֲבָל בְּאַמַּת
בְּלֹא מַצָּץ לֹא אֲמַרִּין כְּאִילוֹ לֹא מֶל וּפְרִיעַ' עֲדִיפָא בְּהָא דְּמַצִּיצָה רַק לְמַצָּן וּמִשׁוּם סַכְנָא
וּבס' בְּגִין צִיּוֹן שָׁם ס' כ"ד כ' וְמִי שְׁלֹא מַצָּץ כְּאִילוֹ לֹא מֶל וְלֹא פָּרַע לֹא רְאִיתִי וְלֹא
שְׁמַעְתִּי מִי אֲשֶׁר אָמַר כֵּן וּבס' כוה"ב פְּתַב דָּאָם עֲבָרוּ וְלֹא מַצָּצוּ תִיקְרָה וְהִבְרִיא אֵין מְעַכַּב
בְּדִיעְבַד וּבס' הַקְנָה (הוּבָא בְּקוּנְטֵר') כ' מִילָה וּפְרִיעַה וּמַצִּיצָה שְׁוִים הֵם אֲלֵא שְׁהַמַּצִּיצָה
צָרִיךָ וְאִינוּ מְעַכַּב וְלִשְׁיטְתָם הָוִי הַמַּצִּיצָה כְּהָא דְּאֲמַרִּי פְּסָחִים ע"ח ב' אֲכִילַת פְּסָחִי
לְמַצָּנָה וְלֹא מְעַכָּבָא ע"ש וּלְפִי"ז יְתַפְּרֵשׁ הָא דְּמַקְשָׁא פְּשִׁטָּא מְדַקָּא מְחַלְלֵי עֲלֵי שְׁבַתָּא
דְּהָרִי בְּמַנְחוֹת ע"ב א' מַקְשָׁה נְאִי ס"ד נִקְצַר שְׁלֹא כְּמַצָּנָתוֹ כְּשֶׁר אֲמַאי דְּחֵי שְׁבַת וְהַשְּׁ"ךְ
יו"ד ס' רס"ב סק"ב הַקְשָׁה מְזָה לְהַסּוֹבְרֵי דְּנִימוּל תוּדָה ח' יְצָא אֲמַאי דְּחֵי שְׁבַת ע"ש"ה
(וְעַי' שַׁאג"א ס' נ"ב וּבס' כַּנְס"י ס' מ"ב וּבמ"א פְּתַבְתִּי לִינִישׁב וַאֲכַמ"ל) וְהַמַּצִּיצָה דְּלֹא
מְעַכָּבָא דִּיעְבַד אֲמַאי דְּחֵי שְׁבַת וּמְדַקָּא מְחַלְלִין עֲלֵי שְׁבַתָּא ע"כ סַכְנָא הִיא הַעֲדָר הַמַּצִּיצָה
לְבַד מַצָּנָתָה בְּלַכְתַּחְלָה וְהָא דְּמַנְחוֹת ס"ד א' וְלֹא עוֹד אֲלֵא שְׁאוּמְרֵי לוֹ הָבֵא שְׁמִינָה
לְכַתְּחֵלָה וּשְׁחוּט הָרִי דְּמַחְלְלֵי שְׁבַתָּא עַל מַצָּנָה בְּלַכְתַּחְלָה וְכַדְהַקְשׁ' הַשַּׁאג"א ס' נ"א
ע"ש"ה שְׁאֵנִי הֵתָם דְּעַבּוּדָה הַתְּרֵי וְכִיּוֹמָא מ"ו ב' וּמִילָה י"ל דְּדַחוּנִי וְכִשְׁיט' הַתּוֹסֵ' קל"א
ב' ד"ה וְשׁוּין (וְעֵינֵין מ"ש הַגֵּר"א יו"ד ס' רס"ו ס"ק ע"ש"ה) וְעוֹד הֵתָם בְּחַטָּאת שְׁמִינָה
מִשׁוּם הַקְרִיבָהוּ נָא לְפַחְתָּהּ הוּא וְכַדְפִּי' רש"י (וּמַצָּאתִי בַס' שְׁדֵי חֲמַד דְּבַרֵי חֲכָמִי שְׁהַעִיר
חכ"א אֶפְעִין זֶה ע"ש) דְּחַמִּיר' וְכַדְאִיתָא בַב"ב צ"ז ב' ע"ש וּבְרַשְׁבָּ"ם ד"ה הַקְרִיבָהוּ וְשָׁם
בְּסוּגֵי' צ"ו א' פִּינּוֹן דְּדִיעְבַד כְּשֶׁר ע"ש"ה וְעַי' סוּט' י"ד ב' וְעַי' חֻלְיִן ג' א' תוּד"ה כְּגוֹן:
וּבְפִשְׁטוֹת הָא דְּמַצִּיצָה לְמַצָּנָה מִשׁוּם הַטְּפַת דָּם בְּרִית הוּא וְהַטְּפ' ד"ב לֹא דְּחֵי שְׁבַת
וּבְשָׁ"ךְ יו"ד ס' רס"ב סק"ב פְּתַב וְלֹא נִתְּנָה שְׁבַת לְדַחוֹת אֲלֵא עַל מַצָּנָת מִילָה מִמֶּשׁ וְלֹא

על הטפת ד"ב עש"ה ובראשונ'י וְהָא דְמִיל' דוּחָה יִלְפִינן מְקַרָא וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי אֶפְיִלוּ בְשַׁבָּת וּפְרִיעֵ' לְשִׁיט' הִירוּשְׁלָמִי שַׁבָּת פ"ח יִלְיָף לָהּ ג"כ מְקַרָא דְדַחֵי שַׁבָּת וּלְשִׁיט' הַבְּבִלִי יְבָמוֹת ע"א ב' דְלָא נִתְנָה לָא"א וְהַלְל"מ הוּא כַדכ' שָׁם בְּתוֹס' ד"ה לָא עֵש"ה הָלָא פָּרָה הֵיטָה הַהֲלָכ' דְמַל וְלָא פָּרַע פְּאִילוּ לָא מַל כַדכ' הַתוּי"ט פִּי"ט מ"ו עֵש"ה וְהַב"ה יו"ד ס'י רס"ו דְהַמָּל לָא קַעֲבִיד מְצָנָה פְּלֵל פִּינֵן דְלָא פָּרַע עִי"ש וּבִס' יֵש"ש יְבָמוֹת לָא"ז הַרש"ל פ"ח ה"ו כ' דְמַל וְלָא פָּרַע הָוִי פְּאִילוּ לָא מַל לְגַמְרֵי וְאֶפְיִלוּ חֲצֵי מְצָנָה לָא קַעֲבִיד וְכֵן בִּסְפ' הַפְּרָד"ס לְרַש"י ס'י ד' כ' וּמִילָה בְּלָא פְּרִיעָה לָאו פְּלוּם הִיא דְאָמַר מַר מַל וְלָא פָּרַע פְּאִילוּ לָא מַל עִי"ש וְאֶחָרֵי דְמִילָה דוּחָה שַׁבָּת מְקַרָא גַם הַפְּרִיעֵ' דַחֵי לָהּ דְנִסְמַכ' אַתּוּרָה שַׁבְּכַת' וּכְהָא דכ' הָר"ן אֶלְפָסִי שַׁבָּת פ"ז ד"ה הַמוֹצֵיא עִי"ש אֲבָל הַטְּפַת ד"ב דל"ל רְבוּיָא מְקַרָא דְדַחֵי שַׁבָּת וְלָא נִסְמַכָה אַתּוּשֵׁב"כ לְהַכִּי קָא פְּרִיף מְדַקָא מְחַלְלִינן עֲלֵי שַׁבְּתָא ע"כ סכנ' הוּא בְּלָא מְיִיץ ג"כ לְבַד מִשׁו' הַטְּד"ב לְמַצְנָה: ז) מַהוּ דְתִימָא הָאִי דָם מִיִּפְקֵד פְּקִיד פְּרַש"י וְאִין פְּאֵן אִיסוּר תּוֹרָה עכ"ל מִשְׁמ' דְאִיסוּרָא דְרַבְּנָן מִיְהוּ אִיפָא בְּהָא וְאִי אֲמַרְתָּ דְבִמְצִיצָא לִית בְּזָה מְשׁוּם מְצָנָה פְּלֵל וְאֶלִיבָא דְהִמָּהוּ דְתִימָ' גַם סכנ' לִיפָא א"כ אֲמַאי דַחֵי אִיסוּרָא דְרַבְּנָן גַּבִּי שַׁבָּת וְאִיסוּר' דְחוּבְל בְּחִבְרֵוּ גַם בְּחוּל אִיפָא בְּהָא כְּדֵהוּכִיח מְזָה בְתִשׁו' יְהוּד' יַעֲלָה שָׁם עֵש"ה וְאִין לֹמַר דְלֵה"ס"ד הָהּ ס"ל דְסַפְנ' לִיפָא אֲבָל צַעַר' בְּעֶלְמ' אִיפָא בְּמַנְיַעַת הַמְצִיצָה וְעַפ"י מ"ש הַתּוֹס' שַׁבָּת קל"ה א' ד"ה מְפִנֵי הַסַּפְנ' דְלָאו דוּק' סכנ' אֵלָא אֶפְיִלוּ בְשַׁבִּיל צַעֲרָא בְּעֶלְמָא מוֹתֵר מִיְדֵי דְהָוָה אֲמַפִּיס מוֹרְס' ע"ש וּבְרָא"ש ס'י ה' וּבְמַפִּיס מוֹרְס' אֶפְיִלוּ אִיסוּר' דְרַבְּנָן לִיפָא דָא"כ הַעֵיָקֵר חֶסֶר מִן הַס' וְה"ל לְפָרַשׁ מַה"ד דָם מִיִּפְקֵד פְּקִיד וּמְשׁוּם צַעֲרָא לָא גְזָרוּ בְּהָ רַבְּנָן וּכְדָאִי פְתוּבו' ס' א' עֵש"ה וּכְעֵי זֶה בְכ"מ (וְעֵי יְבָמוֹת ק"י ד' א' תוּד"ה שַׁבָּת דְאֶלִיב' דָאב' שָׁאוּל לָא הִתִּירוּ בְשַׁבָּת וּבְר"ן פ' חֲבִית הַקֶּש' דִּיעֲשֻׂהָ עִי"ש עַפּו"ם עֵש"ה וּבְחִי' הַרְיֻטְב' פְתוּבו' וּמַג"א ס'י שְׁכ"ח ס"ק ל"ב טוֹב דִּיעֲשֻׂהָ עִי"ש עַפּו"ם אֲגוּדָה עֵש"ה) וְעוֹד דְגַבִּי מַפִּיס מוֹרְס' אֲמַרִינן שַׁבָּת ק"ז ב' אר"י ר' שְׁמַעוֹן הִיא וְעֵי תוֹס' ג' א' ד"ה הַצַּד וּכְתוּבו' ו' ב' תוּד"ה וְאִם וְאֶלִיב' דר"י הו"ל מְלָאכָה שֵׁא"צ לְגוּפ' דְחִיָּיב וּמִתְנִי' דְצוֹרְכֵי מִילָה ע"כ דְלִכּוּ"ע אַתִּי וְאִי אֲמַר' לְהִמָּהוּ דְתִימָ' קְתַנִּי לָהּ אֶלִיבָא דר"ש הו"ל לְפָרַשׁ וּמִתְנִיתִין ר"ש הִיא (וְרֵאִיתִי בְשִׁיטְמַק"ו פְתוּבוֹת ה' ב' שְׁכ' דְלֵה"ל לְאֶקְשׁוּנֵי פְּשִׁיט' אֵלָא הוּל"ל דְאֶתְנִי' כר"י וּקמ"ל לְאֶפּוֹקִי מְדַר"ש עֵש"ה וְעֵי ס' עַה"ד טוֹב שַׁבָּת ע"ג לְפִלְפ' בְּזָה וְאֶכְמ"ל) וְשִׁיט' הַרְמַב"ם דְפָסֵק כר"י בְּמְלָאכָה שֵׁאֲצֵל"ג וּבְמַפִּיס מוֹרְס' וְצַד נִחַשׁ כ' בְּמ"מ ע"י מַה שַׁבָּת הִי"ז דְשָׁאֲנֵי הָתָם עֵש"ה וּבְמַג"א ס'י שְׁכ"ח ס"ק ל"ב עֵש"ה וּלְשִׁיט' רַש"י הָכָא שְׁפַתָּב לְהִמָּהוּ דְתִימָא וְאִין פְּאֵן אִיסוּר תּוֹרָה וּמִשׁו"ה שְׁרִי פְּשִׁיטָא דְסַבִּירָא לִי דְדוּקָא הָכָא בְּמִילָה שְׁרִי לְהָא מְשׁוּם מְצָנָה וְע"כ דְמְצָנָה אִיפָא בְּמַצִּיצָה אֲבָל כַה"ג בְּעֶלְמָא אִיסוּר מְדַרְבְּנָן וְכֵן מְצִאֲתִי בְעַז"ה בִּס' מְגִינֵי שְׁלֵמָה פְתוּבו' ו' ב' ד"ה וְאִם לְשִׁיט' רַש"י הָכָא עֵש"ה וְלִמְדָנוּ מְסוּגִי' דְהָכָא אֶלִיבָא דְהַמָּה"ד דְמְצָנָה אִיפָא בְּמַצִּיצָה [וְעֵי תִשׁו' בֵּן יְהוּדָה ס'י ק"א מ"ש] וּמְצִינּוּ כַה"ג בְּש"ס עֵי שַׁבָּת ג' ב' וּמְדָלָא קָא מְשַׁנִּינן הָכִי תַפְשׁוּט דְרַב בִּיבִי וְעֵי ב"ק צ"ט א' וְלִמָּאי דְסָלִיק אַדְעֵתִין מְעִיקְרָא כו' מְסִינֵי לִי לר"ש וְעֵי ב"מ מ"ו ב' וְשָׁם ע"ב ב' וְלִמָּאי דְסָלִיק אַדְעֵתִין מְעִיקְרָא עֵש"ה: ח) קמ"ל חֲבוּרֵי מִיחְבֵּר עֵי פְרַש"י וְלִכְאוּר' לְשִׁיט' הַרְמַב"ם דְחוּבְל לָא מְחִיָּיב אֵלָא בְּצָרִיף לְדָמוּ וְאִי אֲמַרְתָּ דְלִיפָא מְצו' לָא צָרִיף הוּא פְּלֵל לְהַדָם וּלְשִׁיט' הַתּוֹס' שַׁבָּת צ"ד א' ד"ה ר"ש וּבְחִיגָה יו"ד ב' תוּד"ה מְלָאכַת כְּשִׁעוּשָׁה מְלָאכָה וְא"צ לְעִיקֵר שְׁרַשׁ הָאִיסוּר הו"ל מְלָאכ'

שאצל"ג ול"ד למלאכת המשפן שהיו צריכים לעיקר המלאכה עש"ה די"ל עפ"י מ"ש המג"א סי' שט"ז סקי"ז ובסי' שכ"ח סק"ג דבחובל לרפוא' חייב לכו"ע עש"ה (ועי' ס' בית מאיר חידושי הש"ס שבת צ"ד ולא זכר דעת המג"א) ועי' צ"צ אדמו"ר משני' שבת פי"ג מ"ג ד"ה והנה עש"ה מ"ש בזה ועי' תשו' מהרי"ם מפריסק סי' ס' אות כ"ב עש"ה: ודומיא דאספולני' וכמון ופרש"י מדקתני במתניתא גבי אספולני' וכמון ולכאור' הרי סידור' דמעש' נקיט לה הכא אספולנית לאחר ומוצצי' ומהיכא דיקא למילף לה דומי' ונלע"ד דבמשנתנו דקתני ריש' צורכי מילה עדיף' הו"ל לתנא למיתני אח"ז בבא דסיפא דינא דחלוק וסמרטוט דהני ג"כ צורף מילה בעצמ' שלא יחזור העור לכסו' הגיד אבל אספולני' וכמון צורף רפוא' הוא שלא יסתפן הנמול בגופו ועוד שלא יחזור העור לכסות הגיד והעטר' שלא יהי' פמשוף דאז צריף למולו מחדש מדרבנן ומה"ת ל"צ (פדכתבנ' בס"ד אות א') הו"ל פהא דמוצצי' דאמרי' שהוא משום הטפ' ד"ב ג"כ ולא ילפינ' לה מה"ת והיכא דיש באחד מעלה על חבירו לא קפיד אסידורא דמעש' כמבואר סנהדר' מ"ט ב' מ"ט אקדמי לכתונת עש"ה (ועי' תבו"ש סי' ו' סק"א מ"ש) ומדקתני לה למוצצי' גבי אספולני' וכמון כפרש"י מוכיח להא דדומי' ועי' פעינ' זה ב"מ כ"ז א' אמרי מדקתני לה תנא לסימני' גבי שמלה עי"ש ועי' ב"ק כ"ה ב' א"כ ליתנינ' גבי זובו עש"ה ובכ"מ: מה אספולני' וכמון פי לא עביד סכנ' אף ה"נ פי לא עביד סכנ' וקשה דהו"ל להוכי' בפשיטו' מה אספולני' וכמון סכנ' אף ה"נ סכנ' אלא ע"כ מוכח מהא דעיק' הוכחת הגמ' בהא דכי לא עביד סכנ' ע"כ דעשיית המציצה לכתחיל' לא הוי דומי' דאיספול' דבמציצ' איפא מצו' בעשיית' לכתחיל' אלא הוכיחו דבלא עביד הוי ג"כ סכנה וכדאשמעי' ר"פ אומנ' דלא מייז' וכדכתבנ' לעיל (אות ד) בס"ד: והנה לשיט' הרמב"ן דכל צרכי חולה שייב"ס היכא דאפשר למיעבד בשנינו משנינו וכמו בחי' ואיספולנית (עמ"ש אות א') א"כ אס"ד דמציצ' משום סכנ' לבד היא ובכ"ד שמוציאין הדם מהמילה אף לא ע"י הפה ש"ד הו"ל לאשמעינן במשנ' או בכריית' בגמ' גבי מציצה ג"כ דמשנינו בשבת מבחול אחרי דאפשר למיעבד לה בשנינו ואי אמרינ' דדרב' בפה הו"ל לשנות בשבת בכלי דהו"ל פלאחר יד וע"כ מדלא אשמעינן חידושא במציצ' לשנות בשבת מפדרכ' בחול ומימות עולם ראינו מציצ' בפה בשבת ובחול ההכרח לאמר דכף קבלו שמיצ' בפה למצוה: ט) וכ' בחידושי הר"ן שבת קל"ג ב' ד"ה אלא ומסתבר' דכ"ז שהוא מתעסק בצרכי מילה פגון חתיכתה ופריעתה ומציצתה לא מקרי פירש דכולהו צורכי מילה ניהו אבל אם סילק ידיו אח"פ היינו פירש כו' ואפילו במציצה עצמה יש לעיין דכל שפרע הרי סיים צרכי מילה ודילמ' המציצ' מיקרי' רפואה ולא צורף מילה היא וצ"ע עכ"ל ופלא לכאורה מעיקרא מאי קא ניחא לי' להר"ן שכ' מסתבר' דמציצ' ג"כ צורף מילה ולבסוף מאי קא קשי' לי' להר"ן (וכעין קוש' הגמ' שבת קל"ב עי"ש) והצ"ע בזה דהמציצ' דילמא מיקרי' רפואה ועכ"פ הו"ל להר"ן לפירש מתחלה מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר אלא נראה דהא פשיטא להר"ן דמציצה צורף מילה היא והכא בסוגיין דמיקרי' בשבת לענין פירש כ' דיש לעיין אפילו במציצה עצמה דפשיט' דצורף מילה בחול הוא אבל בשבת י"ל דכל שפרע הרי סיים צרכי מילה דמקרא דילפינן דעשה דמילה דוחה ל"ת ופריע' יליף לה ג"כ מקרא בירושל' ואלק' דש"ס דילן פה היתה ההלכה ונסמכ' אתושב"כ (וכפמ"ש בס"ד אות ו') אבל מציצ' משום הטפת ד"ב הוא שלא נתנה שבת לדחות עלי'

וְדִלְמָא הַמְצִיחָה צוֹרֵף רְפוּאָה מְקַרְלָה בְּשִׁבְתָּא דְהָלֵא מְשׁוּם סְכָנָה הוּא דְדַחֵי לָהּ מְצִיחָה לְשִׁבְתָּא וְלֹא לְצוֹרֵף מִיְלָה הוּא דְדַחֵי לָהּ לְשִׁבְתָּא וּמִיבְעֵי לִי פְהָא דְכִתְּוֹבוּ ה' ב' לְדָם הוּא צָרִיף וְאָסוּר אוּ דִילְמָא לְהִנָּאת עֲצָמוּ הוּא מְכַוֵּן וְדָם מְמִילָא קָא אָתִי עֵשׂ"ה וּבְרִשׁ"י וְה"נ הַמוֹצֵץ בְּשִׁבְתָּא אִי לְרְפוּאָה הוּא צָרִיף דְלֵהֲכִי דַחֵי לָהּ מְצִיחָה לְשִׁבְתָּא וּמְקַרֵי פִירֵשׁ וְאָסוּר אוּ דִילְמָא לְצָרְכֵי מִיְלָה מְכַוֵּן כְּבַחוּל וְרְפוּאָה מְמִילָא קָא אָתִי: וְנִשְׁיטת הָרָ"ן בְּנִימוּק"י ב"מ פ"ב ד"ל ש"כ גַּם מְצוּ' מִיְלָה לֹא נִגְמְרָה דְקו"ל מֶל וְלֹא פֶרַע פְּאִילוּ לֹא מֶל עֵשׂ"ה הֵתָם הוּא דְמַצְנֵת עֲשֵׂה דְמִיְלָה דַחֵי ל"ת דְצָרַע' מְקַר' יְמוּל בְּשֵׁר עֲרָלְתוֹ אֲפִילוּ יֵשׁ בְּהֶרֶת יְקוּץ כְּהֶגְמ' שִׁבְתָּא ק"ל ג' א' (וְעִי"ש בְּהָרָ"ן אֶלְפָסִי) וְאֲשַׁמְעִינוּ דְפְרִיעָה חֲשִׁיב בְּעִידָנָא דְמִיְלָה מְשׁוּם דְכָף הִיְתָה הֶהָלֵךְ דְבָלֵא פֶרַע שְׁהוּא פְּאִילוּ לֹא מֶל לְגַמְרֵי וְכַדְכָּ' הַב"ח דְלֹא עֲבִיד מְצוּה פְּלֵל כִּיּוֹן דְלֹא פֶרַע.

וּבִס' יֵשׁ"ש לֹא אִי"ז הֵרֵשׁ"ל ש"כ וְאֲפִילוּ חֲצִי מְצוּ' לֹא קָעֲבִיד וּכְפִמְש"ל אֲבָל מְצִיחָה אֵת"ל דְצוֹרֵף מִיְלָה הָוִי לֹא חֲשִׁיב הָא בְּעִידָנָא דְהַעֲשֵׂה דִיְמוּל בְּשֵׁר עֲרָלְתוֹ דְהָרִי לִי"ל לְמִיְלָף דְהִטְפַּת ד"ב יְדַחֵה ל"ת דְבִהֶרֶת. וְנִשְׁיט' רַבִּינוּ יוֹסֵף בְּנִימוּק"י שָׁם כ' דְלֹא דְמִי לְמִיְלָה דְמִיְלָה כָּל מַה שְׁנַעֲשֵׂ' בָּהּ הוּא גּוּף הַמְצָן' וְאִי לֹא גְמָרָה לֹא נַעֲשִׂי' אֲלֵא חֲצִי הַמְצָנָה עַכ"ל וְהָרִי הָרָ"ן מִיְרִי בְּמִיְלָה וּפְרִיעָ' לְבַד וְהו"ל לְרִי"ו לְפִירֵשׁ חִידוּשָׁא דְפְרִיעָה הוּא גּוּף הַמְצָן' עֲצָמ' וּמְדַאֲשָׁמְעִי לְרְבוּתָא דְמִיְלָה כָּל מַה שְׁנַעֲשֵׂ' בָּהּ הוּא גּוּף הַמְצָנָה עֲצָמ' נְעוּד דְעַל מִיְלָה וּפְרִיעָ' בְּלְבַד לֹא שִׁינָף לֹא מֶל שְׁנַעֲשֵׂ' בָּהּ (וְכַדְכָּ' הַכ"מ פ"ו מַה יְסוּה"ת וּכְפִמְש"ל אוֹת א' עִי"ש) וְנִרְאָ' דִס"ל לְר"י דְגַם מְצִיחָה בְּכָלֵל גּוּף הַמְצָן' הִיא (וְעִי' סוֹפָה ל"ט א' תוּד"ה עוֹבֵר גְּבִי נַעֲנוּעִי וְהוּבָא בְּקוּנְטֵר' וְאִכְמ"ל) וְלֵהֲכִי כ' דְמִיְלָה כָּל מַה שְׁנַעֲשֵׂה בָּהּ הוּא גּוּף הַמְצָן' וְהִבִּיא רֵאִי מְתַקִּיעַת שׁוֹפֵר לְפִי שְׁיֵשׁ בְּהֶן מְדַרְבְּנֵן וְעִי"ר' וְאֶלְפָסִי ר"ה פ' רֵאוּהוּ ב"ד ד"ה אָמַר רַבָּא בְּשִׁיט' הֵרוּ"ה וְהָרָ"ן כ' דִּמְ"מ מְצוּה אִיפָא עֵשׂ"ה וְאִם לֹא גְמָרָה הו"ל חֲצִי הַמְצָן' עִי"ה מֵהֵרִי"ט אֶלְגְּזִי בְּכוּרוֹ' פ"ח אוֹת פ"ב עִי"ש וְבַה' חֲלָה מ"ש בְּזָה וְעִי"ב בְּרַפְּי יוֹסֵף או"ח ס' תפ"ב וּבִס' שְׁעָרֵי ת' או"ח ס' תפ"ב וְתַע"ה מ"ש בְּהָא דְחֲצִי שְׁעוֹר לְמַצָּן' וְעִי"ב שְׁדִי חֲמַד פְּלִלְי' ח' וְאִכְמ"ל וְעִי"ב יוֹמ' ע"ג ב' רִשׁ"י ד"ה חֲצִי שְׁעוֹר' פְּלוּמ' פְּחוּת מְכַשְׁעוֹר' וְעִי"ש ב'ס' פְּפוּת תְּמָרִים מִש"ב: יו"ד) וְנִלְע"ד דְמִיְלָתָא דְמִסְפָּקָא לְהָרָ"ן בְּחִידוּשֵׁי פְּשִׁיט' לִי לְרַבִּינוּ לְהֶרְמְב"ם ש"כ פ"ב מַה מִיְלָה ה"י עוֹשִׂי כְּצ"מ בְּשִׁבְתָּא מְלִין וּפּוֹרְעִי וּמוֹצִי וְחוֹזֵר עַל צִיצִין הַמְעַפְבִּי אַעפ"י שְׁפִירֵשׁ וְעַל צִיצִין שֵׁאוּ"מ כ"ז שְׁלֵא פִירֵשׁ וְנוֹתֵן עֲלֵי אִיסְפְּלָנִי וּמְדַקְתְּנִי לָהּ רַבִּינוּ הֶרְמְב"ם בְּתֵר וּמוֹצֵצִין דִּינָא דְצִיצִין הַמְעַפְבִּין וְשֵׁאוּ"מ חוֹזֵר כ"ז שְׁלֵא פִירֵשׁ וְלֹא חֲתָנִי וְנוֹתֵן עֲלֵי אִיסְפְּלָנִי בְּרוּר דִּס"ל דְמְצִיחָה מְצָרְכֵי מִיְלָה דְמַצָּן' הִיא וּכ"ז שְׁעוֹסֵק בְּמְצִיחָה מְקַרֵי עֲדִינֵן לֹא פִירֵשׁ וְחוֹזֵר עַל צִיצִין שֵׁאוּ"מ וְכַדְלִיף לָהּ בַּגְמ' מְרִיבוּ' דְעוֹשִׂי כָּל צָרְכֵי מִיְלָה וְכַשְׁעוֹסֵק בְּצָרְכֵי רְפוּאָה קְתָנִי אַח"ז וְנוֹתֵן עֲלֵי אִיסְפְּלָנִי דָּאז הו"ל פִּירֵשׁ וְאִינוּ חוֹזֵר (וְעִי"ב יֵד מְלֵאכֵי פְּלִלְי הֶרְמְב"ם אוֹת ג' דִּישׁ לְדַקְדָּק וּלְפִלְפֵל בְּדַבְּרֵיוּ כַּאֲשֶׁר תוּכַל לְדַקְדָּק בְּגַמְר' עֲצָמ' עִי"ש וּבִס' שְׁאַרִית יְהוּד' בְּשׁו"ת לְאו"ח ס' יו"ד בְּשֵׁם אֲדַמוּה"ז בְּדַע' הֶרְמְב"ם מְסִידוֹר לְשׁוֹנוּ עִי"ש) וּבִס' הַפֵּל בּוֹ ג"כ כ' בִּסִי ע"ג עוֹשִׁין כְּצ"מ בְּשִׁבְתָּא כְּגוֹן לְהִיּוֹת מוֹצֵץ וּפּוֹרְעַ וְלְחוֹזֵר עַל צִיצִין הַמְעַפְבִּי אַעפ"י שְׁפִירֵשׁ וְעַל צִיצִין שֵׁאוּ"מ אִם לֹא פִירֵשׁוּ נֹתְנֵי עֲלֵי אִיסְפְּלָנִי עִי"ש וּמוֹכַח שִׁיט' הַכ"ב ג"כ דְכָל שְׁעוֹסֵק בְּמְצִיחָה הו"ל לֹא פִירֵשׁ וְיָדוּעַ דַּהֲכ"ב הוּלָף תְּמִיד בְּשִׁיט' הֶרְמְב"ם כְּדִכ' בִּס' אֲלֵי רַבָּא ס' שֵׁאוּ"מ סְק"ו עִי"ש וּבִתְשׁוּ' יְהוּד' יַעַל' שָׁם

סי' רנ"ח הביא ד' הכ"ב בקצ"ר' וכ' משמע נמי דמגוף מצו' מילה היא המציצ' ולא ביאר דבריו ועוד הביא שם שיט' הלבוש סי' רס"ו ס"ב שכ' ונאפ"י בזמנ' אינה דוחה אלא המצנ' מילה עצמ' ופריע' ומציצה שפולקם מעיקר המילה הם (כמש"ל) ושם סע"י כ' הלבוש לא התיירה התורה בשבת אלא מילה דכתי' וביום הח' זמול דהיינו מילה פריעה מציצה עי"ש והביא עוד מס' התניא סי' צ"ו משמע שאחר המילה מברך להכניסו (וכן הוא בס' שג"ל הקלט הובא בקו"ז כ"מ) וע"כ משום דמציצ' מצרכי מצו' דמיל' היא עש"ה: יא) וראיתי בס' יראים לרבינו ר"א ממיץ סי' י"ט כ' וז"ל עושי' כצ"מ מוה"ל' ומוצצין ופורעין ונותנין עלי' איספולג'י וכמון לא שחק מע"ש לועס בשניניו ונותן פי' דכמה דאפשר לשנויי משנינו ומוצצ' דאי לא מניץ מניח והתור' אמרה וחי בהם ולא שימות בהן עכלה"ק ויש להעיר למה הקדי' בס"ר מוצצ' לפורעין ובמשנתנו כתו' פורעי' ומוצצ' ואחרי דהתנא שנתא בריש' הו"ל להקדימ' ועוד למה פפל ה' דמוצצ' הו"ל לפרושי פשהביא תחלה דינא דמוצצ' דאי לא מניץ מניח וכהא דמפרש להא דלא שחק מע"ש לועס בשניניו ונותן פי' כמה דאפשר לשנויי והיראים אשמעינן ברישא בצ"מ מוצצ' סתמא ולאח"ז דמפר' גבי איספולג'י באם לא שחק דכמה דאפשר לשנויי אשמעינן אח"ז ומוצצין דאי לא מניץ מניח והתורה אמר' כו' ועוד קש' ששהביא ה'א ילפוטא דקרא לענן מציצ' והלא פל פקו"נ ילפינו לה מקרא דוחי בהם ומה חידוש לן ה'א לענן מציצ' דהתורה אמר' וחי כו' וביומא פ"ה ב' ילפינו מכמה קראי לספנת ודאי ומוחי בהם ילפינו גם לספיקא וילדברי היראים דאי לא מניץ מניח מוכח דספנת ודאי היא (וע' שו"ע אדמו"ר סי' ש"ו קו"א או"ק א') ונרא' דהנה שם בתשו' יהוד' יעל' סי' רנ"ח כ' דהא ודאי פיון דבלא מניץ סכנ' הוא א"כ גם קודם מ"ת דאמרינו יבמות ע"א לא ניתנה פריעה לא"א אבל מציצ' ע"כ הי' משום סכנ' דכתי' ואף את דמכם כו' ועי' גדרים ל"א ב' וא"כ הו"ל במשנ' להקדי' המציצ' לפריע' שיש למציצ' קדימה בזמן עד שלא ניתנה פריע' וע"כ צ"ל דהשתא דאיפא מצו' פריע' סידורא דמעש' נקט ואזיל עש"ה בדבריו ולע"ד י"ל אחרי דיש חשיבות מעלה באחד על חברו לא קפיד התנא אסידורא דמעש' והא דקתני במשנ' מוצצין אחר ופורעין להוכיח מזה דומ' דאיספולג'י וכמון ג"כ מדקתני להא גבי איספולג'י וכמון כפרש"י (ועמש"ל אות ח') ובס' יראים מתחלה כ' שם לענן פריעה שיט' הש"ס דלא ניתנה לא"א עי"ש והביא ג"כ הבראשי' רבה ורש"י בחומש דמשמ' ה'תם דניתנ' לא"א ומסיק ביראים שם ע"ז (לא שמעתי) וכ' אח"ז עוד וכי חגיל שמיני שלו בשבת מהלינו י' כו' דאמר קרא וביום הח' ביום אפי' בשבת ותנן עושין כצ"מ מוה"ל' ומוצצין ופורעין הקדים מציצ' לפריע' מפני שיש למציצ' קדימ' בזמן לשיט' הש"ס דלא ניתנה פריע' לא"א ומדנקט מציצ' בין מוה"ל' ופורעין בזה אשמעינן דמצורכי מילה למצנ' היא המציצה ג"כ מדסמיך לה בין מילה לפריעה ובס' כ"ב סי' ע"ג כ' שם ג"כ עושי' כצ"מ פגון להיות מוצץ ופורע ולחזור על ציצ'י המעפבי' כו' וסדר המילה הוא להיות פורת ופורע ומוצץ ואח"כ לתת איספולג'י ורטי' עכ"ל הרי דנקט הכ"ב ג"כ מוצץ קודם פורע וצ"ל טעמא דהקדי' מוצץ לפורע משום דקדים בזמן ולאשמעינן דמצורכי מצו' מילה הוא ג"כ ואח"ז דאשמעינן סדר המילה כ' פורת ופורע ומוצץ פסידורא דמעש' נקט ואזיל עש"ה והיראי' מפרש לאח"ז טעמא דמשנתנו לועס בשניניו ונותן משום דכמה דאפשר לשנויי משנינו ואח"כ כ' ומוצצ' דאי לא מניץ מניח והתורה אמר' וחי בהם ונתתי

אשמעינו בזה דהרי בתחלה קאמר טעמא דמהלינו בשבתא פי חניל ח' שלו בשבתא משו
דאמר קרא אבל במוצאי דלית לן קרא דדחי שבת משום מצו' אשמעינו דמשו' דאי לא
מניין מניית ולהכי דחי לה מוצי' לשבתא והביא לזה הא דהתור' אמרה נחי בהם ולא
שימיות בהם דגם גבי ב"נ י"ל ג"כ נחי בהם ולא שימיות בהם וכדכתב המשנה למלה בס'
פ"ד דרף האתרים דרוש ב' עי"ש וכ' מ' בחידושי אגדות נדר' ל"א א' עי"ש ובס' גור
ארי' למקור' ל' מפראג שמות ד' כ"ד עש"ה ולע"ד יש להבי' ראי' לכאור' לזה מב"ק ל"ח
א' וש"נ מנין שאפי' נכרי ועוסק בתור' הרי הוא ככה"ג שנגאמר אשר יעש' אתם האדם
נחי בהם פהני' לוי' וישראלי' לנ"א אלא האדם הא למד' שאפי' עכו"ם (וע"ש תוס' ד"ה
האדם בשם ר"ת) ולפי"ז הוכיח הגמ' מהקרא דנחי בהם שאפי' עכו"ם ושמעינו מינה
דגם לב"נ נאמר נחי בהם (ומ"ש התוס' בסנהדר' ע"ד ב' ד"ה ב"נ הא נחי בהם בישראל
כתי' י"ל בפשיטו' דבישרא'ל נמי כתי' וא"כ מישרא'ל נלמוד לק"ה לב"נ עש"ה) וע"כ
פיון דבלא מניין סכנ' ונדאי הי' גם קודם מ"ת (וכהא דנדר'י) ושמעינו דהמציצ' יש לה
קדימ' בזמן גם קודם מ"ת וגם דלא שינה גבי מציצ' כמה דאפשר לשנויי משנינו להכי
הקדים טעמא דלועס לטעמא דמוצין ודו"ק: יב) והנה בתוס' כתובו' ה' ב' ד"ה דם כו'
אבל גבי מילה משמע דאיכ' איסורא דאורייתא בהוצאת דם דאמרינ' בכר"א האי אנומנא
דלא מניין כו' (ועיין תוס' שבת ע"ה א' ד"הפי) הרי דהביאו לרא' דגבי מיל' איכא
איסורא דאוריית' מהא דמציצה ואי אמרת דבמציצ' ליכא בזה משום צורךי מילה כ"א
משום סכנת' לא הו"ל להוכיח מציצ' דזהו משום רפוא' לחבור' דמילה ועיין בס' צ"צ
אדמו"ר משניות שבת פי"ג מ"ג מ"ש בשיט' התוס' שבת וכתובו' בזה עש"ה ובסוף אות
ה' כ' אבל להתוס' צ"ל דהחבלה עצמ' נצרכת לו להטיף ד"ב וגם דסכנ' הוא כפלא ימצאו
את הדם עש"ה.

ובס' הפלאה כתובו' שם ה' ב' ד"ה ואת"ל כ' דבאמת המ"ל דלר"י אצטרף גבי מילה
משום תיקון דמפרק כו' כל אנומנא דלא מניין סכנתא (הובא בתשו' בגין ציון סי' כ"ד
עש"ה) ואצטרף קרא למישרי מילה אף דאתי מניין' ע"כ ח"ש במפרק הדם עי"ש ויש
לפלפל בדבריו ומצאתי בתשו' גבעת פנתס להפלא' זצ"ל סי' פ' שהקשה עליו בזה מד'
הרמב"ן באשתפוף חמימי עי"ש וכ' דאין לדמות פלל מצו' למכשירי שאח"כ הרי דחושב
בפשיטו' מציצה למצוה ע"כ ל"ד למכשירי שאח"כ ומסיק שם וז"ל אף האמת דמציצ'
מגור תיקון המילה בשעתה הוא כלשון המשנ' עושי' כצ"מ בשבת מזהלי ופורעי
ומוצין ודמי לציצין שא"מ דחוזר עליה' כ"ז שלא פירש ועכ"פ מתקן הוא עכ"ל וא"ש
מה שדימה ההפלאה מציצ' לציצין שא"מ אחרי דבשבת קמייירי ושבת לא דחי מציצה
משום צרכי מילה (דלית לן ילפותא לזה) אלא משום סכנת' ודמי לציצין שא"מ אף דיש
בזה למצנ' משום ואנהו כגמר' קל"ג ב' ונא דחי שבת ומתבאר בשיט' הראשונ' דזה
אלי ואנהו מדרבנן לבד לשיט' בעל העיטו' עי"ש ואכמ"ל וכו' בס' יש"ש לאא"ז הרש"ל
יבמו' פ"ח ה"ג דאי לכתחלה קאמר שאינו רוצה לחזור ולתקן ציצין שא"מ פשיט' שעון
גדול בינו שמפיר ברי' המילה שאינו רוצה למול פדינו ואי שכח מה יעשה עש"ה
והחת"ס ח' שיש חידושי' פ' לולב הגזול שם כ' בהא דאנהו דאינו מעכ' המילה (ומייירי
בציצ' שא"מ) היינו שהתינוק נימול לאכול תרומ' ולעשות פסח אבל האב המצו' למול
בנו לא קיים מצותו עש"ה ולשיט' הסוברי' שהמציצה צריף למצנ' ואינו מעכ' עמש"ל

אות ו') י"ל בְּזָה לַפַּמ"ש בַּס' הִלְכוּ קַטְנוֹת סִי ר"פ דַּכ"ד שֶׁהוּא לְמַצָּן וְלֹא לַעֲכָב וְלֹא עָשָׂהוּ עוֹבֵר מִשׁוּם לֹא תִגְרַע עִי"ש דְּהוֹכִיחַ מִזְבָּחֵי פ' כְּשֶׁלֹּא נִתְּתָ עֲבָרְתָ עַל בַּת"ג וּמִתָּן ד' לְמַצָּן וְלֹא לַעֲכָב וְעִי"ל פְּתוּבוֹ ל' א' תוֹד"ה אִיכָּא בִּינְיָיְהוּ פִּינּוֹן דְּלִכְתַּחְתִּילָה לֹא יִשָּׂא לֹא חֲשִׁיב רֵאוּי לְקִיּוּמָא עִש"ה וְעִי"ל גִּיטִין כ"ח ב' תוֹד"ה וְהָא עִיש"ה וְעִי"ל תִּשׁוּ מְוַצֵּל מֵאֲשִׁי סִי כ"ד בְּהָא דְדָבָר שְׁאֲמָרוּ בְּדִיעֵב' מְוַתֵּר מְחֻנְיָבִים ב"ד לְהַזְהִיר ע"ז עִי"ש: וְהַגִּיעַ לִידֵי קְוֹנָט' זְכוּרֹן מְרָדְכִי (בְּסוּף ס' מְלַבּוּשֵׁי יו"ט) לַהֲה"ג מְוַנְרָשָׁא וְרֵאִיתִי בְּהַשְׁמָטוֹת אוֹת יו"ד שְׂכ' דְּהָא דֵּאִיתָא בַּס' הִקְנָה דְּמַצִּיצָה א"מ י"ל דְּאִינוּ מְעַכָּב לַעֲנִין תְּרוּמָה וְקִדְשֵׁי אֲבָל הַמַּצָּן לֹא קִיָּים (וְרֵאִיתִי שֶׁהַעִיר בְּזָה שָׁם בְּקוּ' א' ע"ד חִידוּשֵׁי הַר"ן עִי"ש) וְהָא דְקִתְנֵי מָל וְלֹא פָּרַע פְּאִילוֹ לֹא מָל הִיָּינוּ מִשׁוּם דָּאָם ל"פ הָוֵי עָרַל לַעֲנִי תְּרוּמָ' וְקִדְשֵׁים לְכוּן פְּאִילוֹ ל"מ עִי"ל בְּדַבְּרֵיו וְלַעֲד"נ הָא דְּהוֹכִיחוּ מְדָלָא קִתְנֵי וְלֹא מַצָּץ לָאו רֵאִי הִיא פְּלָל עַפְמ"ש אַא"ז הַרש"ל בִּיש"ש דְּחִידוּשָׁא דְּמָל וְל"פ פְּאִל"מ הִיָּינוּ דְּאָפִי חֲצִי מַצָּה לֹא קַעֲבִיד וְהַב"ח שְׂכ' דְּלֹא קַעֲבִיד מִצּוֹ' פְּלָל וְלֹא שִׁינָה עַכ"פ לְמִיתְנֵי הִכִּי גַבֵּי מַצִּיצָה דְּאִי אִמְר' בְּלֹא מַצָּץ דְּלֹא עָבַד הַמַּצָּן פְּתִיקוֹנ' אֲבָל הָא דְּמִדְּאוּרֵינִי לְמוּלוֹ עָבַד בְּזָה מַצָּה וְעוֹד דַּבְּס' הַמְנַהִיג ה' מִילָה סִי קַכ"ח כ' מַה שֶׁשְּׁנִינוּ פְּרַאד"מ הַמָּל וְל"פ פְּאִילוֹ ל"מ פִּירְשׁוּ פֶל חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל וְל"פ כו' וְלֹא קָרַע כו' שֶׁתִּתְגַּלְגַּל בְּנִלָה שְׁאֲלֵמְלֵא יִגְל' אוֹתָהּ כו' כְּבַעֲלָמ' כְּמוֹ וּפְרַע אֶת רֹאשׁ הָאֲשָׁה פְּאֲשֵׁר שְׁמַעְתִּי מִפִּי הַדְּיוֹט א' שֶׁהִי מוֹהֵל וְל"פ וְל"מ הִי מִתְעַרַּל הִילָד כְּבַתְחִלָּה וְהַבְּאֵתִי לוֹ רֵאִי כו' עִש"ה וְא"ש הָא דְּמָל וְל"פ פְּאִל"מ אַחֲרֵי דְּמִתְעַרַּל הִילָד כְּבַתְחִלָּה בְּלֹא פְּרִיעָה: יג) וְחִדְשֵׁים מְקָרוּב בָּאוּ לְשִׁנוֹת בְּדַבְּרֵי הַמַּצִּיצָ' וְלֹא לַעֲשׂוֹת בְּפֶה בְּהַדְּנָ' וְאוֹמְרֵי מִחֲשָׁשָׁא אוֹלֵי הַמּוֹהֵל חוֹלָה וְיִגְרוּם תַּחֲלֹנָאִים לְהַנְיָמוֹל אוֹ אוֹלֵי הַתִּינוּק חוֹלָה וְיִגְרוּם לְהַמּוֹהֵל וַיֵּשׁ שְׁעוּשֵׁים עִי"ל פְּלִי וְדָרָה בְּהַ מוֹצִיצֵי בְּפֶה וּמְפַסְיָקִין בְּמַעַט מוֹכִין בְּפִי הַפְּלִי לְמַעֲלָה וַיֵּשׁ לְהַעִיר בְּזָה מְסוּט' י"ח א' הַשְּׁקָה בְּסִיב מַהוּ וּפְרַש"י שֶׁהוּא חֲלוּל כְּדָרָה שֶׁהַתִּינוּקוֹת שׁוֹתִין דְּרָה שְׂתִי בְּכָה אוֹ אִין דְּרָה שְׂתִי בְּכָה תִּיקוּ וְעִי"ש תוֹד"ה בְּעִי וַיֵּשׁ שְׁעוּשֵׁי הַמַּצִּיצָה עִי"ל סְפוּג (וּוּאֲטָע) שְׁמַנִּיחֵי הַסְּפוּג עַל אֲבָר הַנִּימוֹל וְדָרָה הַסְּפוּג מוֹצִיצִין בְּפֶה וְלִפְנֵי רַבִּינוּ הָעָרוּף עָרָה סַב הִיָּינוּ הַאִיבְעֵי דְּסוּט' ע"ש שִׁמְפ' שְׁנָתָן הַסִּיב בְּמִים וּבְלַע הַסִּיב לְהַמִּים כְּמִין סְפוּג וְנָתַן הַסִּיב בְּפִיָּה וּמוֹצִיצָת הַמִּים עִש"ה וְעוֹד בְּיוֹמ' נ"ח א' בְּעִי מִיָּנִי רַמְב"ח מַר"ח הַנִּיחַ סִיב פְּרַש"י וְהוּא רַךְ וְסוּפָג אֶת הַדָּם וְהַדָּם יוֹצֵא מִכָּל עֲבָרָיו וְקִיבֵל בּוֹ אֶת הַדָּם מַהוּ פִּינּוֹן דְּמַחֲלָחַל לֹא חֲנִיץ כו' וְהִכִּי פָּשִׁיט לִי בְּדָם כְּשֶׁר בְּקוֹמָץ כו' וּפְרַש"י שֶׁהַקוֹמָץ טָעוֹן לְהַתְקַדֵּשׁ בְּפִלִי עִש"ה וְלַפַּמ"ש הָעָרוּף עָרָה אֲמֵן אֲמֵן הַמּוֹהֵל דְּלֹא מֵאִין מִילָה כְּדָבְעֵי לָהּ עִי"ש אִם מוֹצִץ עִי"ל אִינָה פְּלִי אוֹ עִי"ל סְפוּג י"ל דְּלֹא הִנָּה כְּדָבְעֵי לָהּ בְּהִיוֹתָנוּ מְחִדְשֵׁי בְּזָה לֹא כְּפִי שְׁקַבְּלוּנוּ מֵאַבּוֹתֵינוּ: וְהִנָּה בִּיבְמוֹת ע"ב א' אֲמַר רַב פְּפָא הִלְכָה יוֹמָא דְּעֵיבָא וַיּוֹמָא דְּשׁוֹתָא לֹא מְהַלִּינָן בִּי כו' וְהָאִידְנָא דְּדָשׁוּ בְּהַ רַבִּים שׁוֹמְרֵי פְּתָאִים ה' עִי"ש וְא"כ מַצִּיצָה שְׁמַאֲז מַעוֹלָם וְעַד עַתָּה מוֹצִיצִים בְּפֶה וְדָשׁוּ בְּהַ לִית לָן לְמִיחַשׁ לְמִידֵי לְמַה שֶׁחִדְשׁוּ הַחֲכָמִים וְהָרוּפָאִים מְדַעְתָּם בְּזָה וְשׁוֹמְרֵי פְּתָאִים ה' וּמ"ש בַּב"י סִימָן רַס"ב בְּשֵׁם הַרִיטְב' דְּמֵאֵן דְּלֹא בְּעִי לְמִימְהֵל בְּיוֹמָא דְּעֵיבָא הַרְשׁוֹת בְּיָדוֹ וְשִׁפִּיר עָבִיד עִי"ש אָה מְדַבְּרֵי רַבִּינוּ יְרוּחָם וְה"ר מְנוּחַ שֶׁהֵבִיא שָׁם בַּב"י מוֹכַח דְּלֹא ס"ל כְּהַרִיטְב' וּבִשׁו"ע לֹא הֵבִיאוּ דַעַת הַרִיטְב' בְּזָה וְהָא דַּג' נְשִׁים מְשַׁמְשׁוֹת בְּמוֹף יְבָמוֹת י"ב ב' כְּתוּבוֹת ל"ט א' דְּפְרַש"י שָׁם לַר"מ מְוַתְרוֹת לְשִׁמְשׁ בְּמוֹף וְהַק' הַרִיטְב' אַ בְּחִידוּשֵׁיו לְיְבָמוֹת וְכְתוּבוֹת שָׁם לְשִׁטַּת רַש"י לְרַבְּנָן דְּאֲמָרוּ מְשַׁמְשַׁת כְּדָרְכָהּ מִשׁוּם שְׁנַאֲמַר שׁוֹמְר

פְּתָאִים ה' דָּאִין מְוֹתְרוֹת לְשִׁמְשׁ בְּמוֹךְ וְאִמְאִי בִּינֹן דָּאִיכָא סְכָנָה הָאִיךְ מְכַנְיִסוֹת עֲצָמֵן לְזָה מְשׁוּם שְׁנָאָמְר שׁוֹמֵר פְּתָאִים ה' וְלִהְכִי פִי הָרִיטְב' דְּלִר"מ חֲיִיבָת בְּמוֹךְ וְלִרְבִּנֹן מְוֹתְרוֹת לְסִמְנָה עַל שְׁפ"ה וְאִין חֲיִיבּוֹת בְּמוֹךְ עִי"ש וּבְחִידוּשֵׁי הֶרְמֵב"ן פְּתוּבוֹת שְׁם וּבְחִידוּשֵׁי הֶרְשֵׁב"א יְבָמוֹת הִקְשׁוּ לְשִׁיטַת רִש"י דְּלִית בְּזָה מְשׁוּם הַשְּׁחַתַּת זָרַע דְּאִינָה מִתְעַבְרַת עִי"ש וְלֹא הִקְשׁוּ מִחֲשׁוֹשׁ סְכָנָה פְּהָרִיטְב'.

וְהַפּוֹסְקִים הִשְׁמִיטוּ הָא דג"נ מוֹכַח דְּסִמְכִינֵן עֲשֵׁפ"ה (וְעֵינִי סִפְר בֵּית מֵאִיר אַה"ע סִימֵן כ"ג מ"ש עֲש"ה) וּבְתֵרוּמַת הַדְּשָׁן סִי רִי"א כ' לְעֵינֵן קְטָלְגִי דְרָשׁוּ בָּה צ"ע אִי שִׁינְךָ לְמִימֵר הָאִי טַעְמָא דְשׁוֹפ"ת לִת"ח שְׁהוּא יוֹדַע וּמְפִיר עֲש"ה וְהוּבָא ב"י אַה"ע סִימֵן ט' עִי"ש וּבִס' יִש"ש לֹא אִי"ז הֶרְש"ל יְבָמוֹת פ"ח סִימֵן ד' עֲש"ה וּמְצָאֵתִי בְעוֹז"ה בְּתִשׁוּבַת חֲיִים שְׁאֵל ח"א סִימֵן נ"ט הָעִיר בְּדִבְרֵי הָרִיטְב' שְׁהוּבָא ב"י סִימֵן רס"ב בְּיוֹמָא דְעֵיבָא וּבְדִבְרֵי הִתְרוּמַת הַדְּשָׁן סִימֵן רִי"א וְכ' דְמָרְן הַב"י דְעָתוֹ לְפָסוּק פְּרִינֵנו יְרוּחַ וְהֵרַמ"נ שְׁהוּבָא שְׁם וּמְדַסְתֵּם בְּשׁו"ע וְהָרִי"ף וְהֶרְמֵב"ם וְהָרָא"ש מוֹכַח דְּסִבְרֵי ג"כ דָּאִין חִילּוּק בֵּין יוֹם הַמְעֻזָּן לְשִׁעָר הַיָּמִים וּבִתְה"ד לְעֵינֵן קְטָלְגִי שְׁאֵנִי הֵתֵם דְּמִש"ס וּפּוֹסְקִים מוֹכַח דְּאִסוּר' וְהָא דְרָשׁוּ בֵּיה רַבִּי הוּא בְּזִמְן הָאֲחֵרוֹנִים וְלֹא בְּכָל הַמְקוֹמוֹת עֵהִיב"ד וְעִי' תִּשׁוּ' אֲדָמוּ"ר ל"ל אַה"ע סִי פ"ט מ"ש לְדִינָא בְּהָא דג"נ עֲש"ה וְעֵינֵן צ"צ פִּיס"ד לְאֲדָמוּ"ר יו"ד סִימֵן רס"ג ד"ה מְהִיּוֹת עֲש"ה וְעֵינֵן יְרוּשְׁלָמִי מְעַשְׂרוֹת פ"א ה"ב נִיקוּרֵי רִטְב' בְּאַבּוּהֵן אֲסוּר וְהֶרְבִּים נִהְגוּ בְּהֵן הִיתֵר וְאִינֵן נִיזוּקִין עֲש"ה: וְאִפ"ל שְׁאֵנִי הֵתֵם בְּיוֹמָא דְעֵיבָא דְכ' שְׁם הָרִיטְב' בִּיבְמוֹ' ע"ב ד"ה דְלָא נִבְדוֹר בִּינֹן דְּדִינָא דְאִוְרֵי' דְמִילָה דְסִפְק סְכַנ' אֶפְשָׁר לְהַשְׁהוֹת' עִי"ש וְהָלֹא עֵבִיד לָה לֹא ח"ז פְּתִיקוֹנ' וְכ' בְּתוֹ' שְׁבַת קל"א א' ד"ה וְשׁוֹיִן שְׁאוֹתָה מִילָה עֲצַמ' שְׁהוּא עוֹשֶׂה בַח' הוּא עוֹש' בַּט' וּבְתוֹסְפָתָא מְגִילָה פ' נוֹלַד בַּה"ש מְאַחֲרִין וְלֹא מְקַדִּימִין דְּאִחַר שְׁמוֹנֶה מְצָנָה וּבְתוֹךְ שְׁמוֹנֶה אִין בּוֹ מְצָנָה ע"ש וּבְנִדְרֵי' ל"א ב' אָמוּל וְאִצָּא סְכַנ' הוּא לְנוֹלַד וְשְׁם רִש"י ל"ב א' ד"ה מְפִנֵי שְׁהִתִּינוּק לֹא הִי בְּאוֹת' שְׁעָה בֵּן ח' ע"ש הָרִי מְשׁוּם חֲשׁוֹשׁ שְׁלֹא יִהְיֶה אִפְש' לְמוֹלוֹ בְּזִמְנֵן רְצָה לְמוֹלוֹ תוֹךְ ח' וְהָנָה מְקַיֵּים בְּזָה מְצָנַת מִילָה וּמִשׁוּ' סְכַנ' מְשֻׁהָא לָה לֹא ח"ז וְעֵבִיד לָה אִז פְּתִיקוֹנ' וּמְקַיֵּי' הַמְצָנ' וְעִי"ה בְּתִשׁוּ' כִּנְס' יְחֻזְקָא סִי מ"ב עִיש"ה אֶבֶל בְּנ"ד אִם בְּאִנּוּ לְחוּש' לְדִבְרֵי הַחֲכָמִי וְהָרוֹפְאִי לֹא נַעֲשֶׂה הַמְצָנ' פְּתִיקוֹנ' דְּהָרִי חוּשְׁשִׁי בְּכָלֵל לְמַצִּיצ' וְאִם מוֹצֵץ ע"י הֶפְסֵק פְּלִי אוֹ סְפוּג אוֹלִי לֹא יִצָּא הַדָּם מִמְקוֹמוֹ הֶרְחוּקִי וְלֹא הֵנִי פְּתִיקוֹנ' פְּכִי שְׁקַבְלֵנוּ מֵאִז מְעוֹלָם לְמַצוֹץ בְּפָה כו' בְּזָה מְבִנְיָא בְּמֶרְדְּכִי פ' כָּל שְׁעָה סִי תִקְצ' ג' בְּמִים שְׁלָנוּ לְמַצַּת מִצו' לֹא חֲיִינְשִׁינֵן לְחֲשׁוֹשׁ סְכַנ' מְשׁוּם שׁוֹמֵר מִצו' לֹא יִדַּע ד"ר וּבְשִׁעָר לִילוֹת ש"פ כ' שְׁם הֶמְרָדְכִי הִטַּע' דְּשׁוֹמֵר פְּתָאִי ה' וְחִלְלִיהָ שְׁיִאֲרַע דְּבַר תִּקְלָה בְּמַצוֹת ה' עִי"ש וּבִטוּש"ע או"ח סִי תנ"ה וּבִטוּ"ז שְׁם סק"ג כ' דְשָׁל מִצ"מ אִסוּ' לְשִׁפְנוֹךְ אוֹתָם דְּהֵנִי מְזוֹלָל בְּמַצוֹת וּמִרְאָה עֲצָמוֹ פְּמַחְזִיק בְּדַעְתוֹ שְׁאִין הַמְצָנָה מְגַנַּת עָלְיוֹ מִהַתְקַלָּה וְקַל עֵינָיו מֵאֲמַר הַכְּתוּב שִׁמְלִיד"ר עכ"ל וְעִי"ש בִּס' א"ר דְּשָׁכִיחַ הַזִּיק' מְקַרִּי וְלִמְצ"מ שְׁיַעֲשֶׂה פְּתִיקוֹנָה סוּמְכִין ע"ז עֲש"ה וְא"כ בְּשְׁעָה שְׁעוֹשֶׂה מִילָה וּפְרִיעָה וְצָרִיךְ לְמַצוֹץ אִם בָּאתָ לְחוּש' לְהִבָּל פִּי הַמוֹךְ אוֹלִי הוּא אֲרִסִי וְיִגְרוֹם חוֹלָאִים לְהַנְיָמוֹל אוֹ אוֹלִי יִשׁ אֲרִס בְּהַנְיָמוֹל וְיִגְרוֹם חוֹלָאִים לְהַמּוֹצֵץ הוּא מְזוֹלָל וּמְחַזִּיק בְּדַעְתוֹ שְׁאִין הַמְצָנָה אֶפְילוּ בְּשְׁעָה שְׁעוֹסֵק בָּהּ מְגַנַּת מִהַתְקַלָּה וְקַל בְּעֵינָיו מֵאֲמַר הַכְּתוּב וְהִתִּינוּק הַנְיָמוֹל הוּא ג"כ בְּכָלֵל הַמְצָנָה כִּדְכ' הָרָא"ש בְּנִדְרִים שְׁם ל"ב א' ד"ה הֵנִי אוֹמֵר זֶה הַתִּינוּק שְׁמַחְתִּינִן אוֹתוֹ בְּמַצָּנָה רֵאשׁוֹנָה וְכֵן כָּתַב הַמְהָרְשֵׁ"א בַּח"א ג' ד"ה מִי

ע"ש ועיין מנחות מ"ג ב' וראה עצמו ערום וכיון שצנזר במילה כו' על מילה שניתן בשמיני עש"ה הרי דמצות מילה בשמיני הוא גם על הנזמול בעצמו ועיין סנהדרין ס"ח ב' תוד"ה קטן כו' שכתבו ואפילו בתינוק דלאו ב"ד וכו' שהזכירי הוא בעצמו כו' כדפרישית שהמילה והטבילה בגופו ע"ש ובתשובת הרד"ך בית ב' חדר י"ג כ' והיינו טעמא דשומר מצוה דכתיב בקרא היינו בשומרת לשמה כדאמרין שבת פ' במה אשה כו' ובלא"ה לא הוי בכלל קרא דשומר מצוה עיי"ש והתם בשבת איתא פל העושה מצוה כמאמרה עיי"ש והלא מנות מילה מיוחדת שנעשית לשמה דאפילו סתם מילה לשמה קיימא כדכ' התוספות מנחות מ"ב א' ד"ה ואל עיי"ש ונעשית כמאמרה וזהירם וזריזים בה כמבואר שבת ק"ל א' עש"ה ואם נעשית המצוה כתיקונה וכמאמרה הוי בכלל קרא דשומר מצוה גם לשיטת הרד"ך.

(אחרי כותבי כ"ז ראיתי בספר דברי חכמים שדי חמד סי' פ"ב מש"כ בש' ח"א בזה וי"ל). ועוד לשיטת הריטב"א ביומא דעיבא החפש מבואר בגמרא ובמדבר לא מלו משום זאת ועיין תשו' חתם סופר או"ח סי' ר"ח מש"כ בזה והרעיותא דיום המעונן לפנינו וכן בהא דג' נשים משמשות כו' החפש ספנה מבואר בגמרא והרעיותא לפנינו ובקטלנית שכיח הויקא מקרי כדכ' החכם צבי סי' א' עש"ה (ועיין בספר ברפי יוסף אה"ע סי' ט' עיי"ש) אבל היכא דלא חזינו ריעותא דחולי לפנינו בהמהוה ובתינוק הנזמול וכולי עלמא בחזקת בריאים קיימי כדאיתא קדושין ע"ט ב' ועיין פסחים מ"ו ב' תוד"ה רבה פיון דלא שכיח קלל.

לא אמרין הואיל (ובתוס' חולין ט"ו ב' ד"ה כגון שרגילות הוא לחזור לחליו עיי"ש התם הוא שהי' חולה מבע"י רגילות הוא שייחזר לחליו) ועיין תוספות יו"ט ביצה פ"ב מ"א ד"ה וסומך. ולפ"ז לא חיישינן אפילו במידי דלאו מצוה ניהו וכדכתבו התוספות ע"ז ל' ב' ד"ה פי תאנה דהא דאמרין שמה במקום נקב ונקב ואסור (עיי"ש בחפש ספנה) שאני התם דאיכא ריעותא דניקור עיי"ש ופי תאנה דליכא ריעותא לא חיישינן למידי והא דחששו בירושלמי תרומות פ"ח ה"ג דלא למיתן ב"נ פריטין גו פומא עיי"ש התם הוא כדמפרשי טעמא ובר"ן פ"ב דע"ז שיד הפל מממששין בהם ויש מהן חולים וזוהמא עיי"ש והרי כמה חולאים איכא בשוקא אבל באומן המוהל שהוא לפנינו והתינוק ולא חזינו בהו ריעותא הרי המה בחזקת בריאים וכמבואר בתוספות ב"מ קט"ז א' ד"ה והא רבא כו' לענין אחזוקי אינשי בגנבי עש"ה (ויש להאריך בזה ובדברי הד"ג כ"ק החח"מ שליט"א מ"ש אלי בקונטרס ע"ד אחזוקי אינשי ברשיעי ואכמ"ל) ועיין פסחים קט"ז א' תוד"ה קפא שכתבו ושמה ברוב ירקות אין בהם קפא וסמיך שמואל ארנבא ומשום ספנה דקפא חיישינן למיעוטא עש"ה הנה לדינא קיי"ל שם דחרוסת למצוה כראב"צ וכן הוא ברמב"ם ובטוש"ע ואלייבא דת"ק הרי המשנה משמיענו משום קפא אפשר לתקוני בחרוסת (ועיין בעקרי הד"ט יו"ד סי' י"ד אות ב' בה"ג הד"ט ובספר ערוגת הפושם סי' ו' עש"ה) והכא רובא וחרוסת רובא דעלמא לאו חולים ניהו וחרוסת בריא איכא ועיין בספר מחצית השקל סי' שכ"ט סק"ב שכתב לענין פקו"נ ברובא וחרוסת אפשר דאזלינן בתרה עש"ה.

ולחוש ממה שראינו בילדים אחרים שפלו אותם מזהלים חולים ואיתרע חזקת בריאותם וגרמו במילתם חשש ספנה וכן מאיזה תינוקות חולים שגרמו במילתן חשש ספנה ויהי' החשש לא מעצמו של התינוק ולא מעצמו של המזהל שהוא בפנינו לזה אין חוששין כלל כדכתב החתם סופר יו"ד סי' רמ"ה ד"ה ומעובדא דר"נ עש"ה ונשם פתב עוד בדבריו שפעת מינה הולכים אחר הרוב בפק"נ לעגנן מילה עש"ה ובספר תורת חסד להגר"ז מלובלין סי' י"ב ס"ח כ' דהא דאין הולכין בפק"נ אחר הרוב היינו פשוטע בבירור שנתחדש מעשה כזה שעי"ז נולד לנו ספק של פק"נ אבל היכא שלא נתקדש שום מעשה לפנינו ולא שום רגל"ד כו' וכגון שלא איתחזק כלל שהי' פאן חולה כו' בזה באמת הולכין בפק"נ אחר הרוב עכ"ל ועיין בתשובות שואל ומשיב מה"ק ח"א סי' קי"ב עש"ה: יד) וראיתי בתשו' הגאונים בקונט' ומסקנ' הד"ג כ"ק החח"מ שליט"א להלכ' ולמעש' שלא לשנות מקבלותינו באופן עשיית המצו' ולעשות המציצ' דוקא בפה ולא ע"י כלי או ספוג ובתשו' מהר"נו שי"ק או"ח סי' קנ"ב כ' עפ"מ"ש בתבו"ש סי' י"ח ס"ק כ"ט דבר שיצא בהיתר הוי פחזקת היתר שהוא סגלי' מפורשת פתובו' כ"ד ב' גדולה חזק' שיהתירו לפנהי' לאכול בקדשי הגבול עי"ש וה"נ מקרי חזק' מה שמזימות עולם מצצו בפה זת"ד ויש לפלפל בד' הת"ש שכ' דחזק' זו אינה כשאר חזקות שבגמ' עש"ה ועיין קדושין ע"ט ב' ושלטי הגבורה באלפסי שם בשם הרי"א ז"ל כ' וחזק' זו הוא עפ"י המנהג וההרגל עי"ש ועיין תשו' מהרי"ק סי' פ"ז ואכמ"ל אף שם החזק' בפנהי' הים שאכלו בגולה מקדשי הגבול ואין מוציא' אותם מחזקתן לאח"כ אף דאיכא ריעות' ומינה יש להוכיח דאין למנוע מציצת הפה פנין דאיתחזק עד הנה אבל שלא למצוץ ע"י ד"א לא שמענו ולע"ד י"ל בזה מהא דמנחו' ל"ה ב' א"ל רב אחא בדר"י לר"א מהו למתפרי' כו' א"ל פוק חזי מה עמא דבר ופרש"י וכיין דאין נוהגין פן לא תעש' עכ"ל ובתוס' שם ד"ה פוק פי' הקונט' להחמיר ור"ת מפרש להקל עיי"ש וי"ל בזה בפלוגת' דהש"ף והש"ג בחו"מ סי' ל"ז סקל"ח דהש"ג ס"ל דאין נקרא מנהג דבר שלא נעשה מעולם ודוקא היכא דאירע מעשה ונמנעו לעשותו חשוב לא ראינו ראי' והש"ף ס"ל ה' דבמנהג הוי לא ראינו ראיה מיירי שאין אנו יודעים שאירע מימות ראשונים המעשה אלא שלא ראינו מי שהחמיר בזה עש"ה ולפי"ז לשיטת הש"ג לא הוי ראיה מהא דאין נוהגים פן דזהו מדבר שלא נעשה מעולם ולהכי לא מפרשי התוספות כשיטת רש"י ולשיטת הש"ף א"ש שיטת רש"י דאפילו מדבר שלא נעשה אלא שלא ראינו מי שהחמיר בזה והוי לא ראינו ראיה בכה"ג (ועיין בית שמואל סימן מ"ז סק"א) וכן הוא בירושלמי יבמות פי"ז ה"ג כל הלכה שהיא רופפת בידיה ואין אמה יודע מה טיבה צא וראה האיך הציבור נוהג ונהוג פן נאגן חמיי' ציבורא דלא מוכלין עש"ה ונהרי למדנו מהא דאין מוכלין ועיין תשו' שער אפרים סימן קי"ב שהאריף בזה והעלה דבדבר שהוא בא בתדירו' הוי לא ראינו ראיה עש"ה וא"כ פנין דמימות עולם ראינו דמוצצי' בפה והדבר בתדירו' ולא ראינו דמצצו ע"י ד"א הוי ראיה דאין למצוץ ע"י ד"א כ"א ע"י הפה דוקא: ואין לומר דמימות חכמינו ז"ל ועד היום לא ידעו להזהר על החששות שחדשו בזמנינו החכמים והרופאים לכן לא הקפידו ע"ז עיין ב"ב כ"ג א' דאמר ר' יוסף לדידי דאנינא דעתאי פי קנטרא ובה"כ דמי עי"ש והתם הוי אונני מקיזי דם יתבי והעורבים היו אוכלים הדם ומקנחים בפירות עי"ש בתוספות ובסמ"ע סימן קנ"ה ס"ק פ"ה דלסתם בנ"א מקנחים הדם מהפירות ואוכלים

ואניני הדעת פרב יוסף נפסד להם הפירות במה שקנחו העורבים מדם ההקנה של אחרים עש"ה.

ובירושלמי תרומות פ"ח ה"ג אסור דלא למיתן בר נש פריטין גו פנמא עיי"ש והרמב"ם פי"ב מה' רוצח ה"ג שפמא יש עליהן רוק יבש של מוכי שחין או מצורעין או זיעה עיי"ש ובבב"ן פ"ב דעבודה זרה שיד הכל ממשמשת בקו (ועמ"ש לעיל אות י"ג) ויש מהם חולאים או זנהמא עיי"ש ובטוש"ע יו"ד סימן קט"ז ס"ה עש"ה.

ובמסכת דרף ארץ והוא בשו"ע או"ח סימן ק"ע סט"ז לא ישטה מן הפוס ויתן לחבירו מפני ס"נ ובמג"א שם הטעם מחמת מיאוס ובטו"ז סק"ח הביא צנאות ר"א הגדול שפמא יש לו חולי בתוה גופו ניצא ריח מפיו לאותו שיור (ועיי"ש פמ"ג מש"ש סק"ח ולבוש שם סט"ז מש"כ בזה) הרי דינדעו והזהירו על חששת הפה ולאניני הדעת בדם של אחרים פרב יוסף ואף אם נאמר דנשתנו הטבעים ונתרבו החולאים בדורותנו עכ"פ הרי חז"ל דינדעו מהחששות והזהירו בכל מקום אף מחשש מיעוטא דמיעוטא במקום חשש סכ"נ ומציצה בכל יום הוא ולא הקפידו על חששא דחולי המוצץ או הנמצץ אלא ע"כ דקים להו וקבלו דמציצה בפה למצנה דוקא ולא ע"י כלי או דבר אחר להכי לא חיישי לכלום.

וילה"ר לזה מהא דשו"ע או"ח סימן רע"א סעיף י"ד דמצנה מן המנבחר שיטעמו פולם מפוס של ברכה וכן הוא בסימן ק"צ ס"א לענין פוס של ברהמ"ז עש"ה והרי בסתם פוס הזהירו שלא ישטה מהפוס ויתן לחבירו מפני סכ"נ וכהמג"א והט"ז שם וטעימת פוס של ברכה למצנה מן המנבחר הוא ולא חיישינו לכלום: טו) ומדבריהם למדנו לענ"ד הטעמים והחששות בזה (א) משום שאל אביה ויגדה וקינה ויאמרו לה עיי' שפת כ"ג א'.

והרמב"ם פי"א מה' ברכות ה"ג כ' הטעם על ברכת וצונו מלא תסור פרב אנוא ע"ש בכ"מ ולפי"ז צ"ל שהפסוק שאל אביה הוא על סידורי המצות וכ' בד"רשו' הר"ן סי' ה' דל"ת דדבריהם הוא בלא תסור.

אבל בעשין של דבריהם אין להם סמך אלא מפסוק שאל אביה ויגדה עיי"ש. והרמב"ם הל' שמט' ויובל פ"י ה"ו כ' שהקבלה והמעשה עמודים גדולים בהורא'.

ויקו ראויה להתלות עש"ה. ובס' הישר לר"ת סי' תרי"ט כ' וכל שאינו בקי בסדר רב עמרם ובה"ג ובמס' סופרי' ובפר"א ובכרבה ובתלמודינו ובשאר ספרי אגד' אין לו לחרום דברי הקדמונים ומנהג' פי יש עלינו לסמוך בדברים שאינם מכחישים תלמוד שלנו אלא מוסיפין והרבה מנהגים בידנו על פיהם עש"ה ועי' תשו' בית אפרים או"ח סי' ו' עש"ה.

ובתשו' ח"ס יו"ד סי' שנ"ו כ' מי יוכל לשנות הדבר בענין הנהוג בכל יום ויום לפני זקנים ונביאים אם לא פך ראינו בעינינו ממש"ר ע"ה ותלמידיו ותלמידי תלמידיו עד היום הזה כו' עש"ה. ובתשו' מהר"מ שי"ק שם (הובקו"נ) כ' בזה עפמ"ש הרמב"ם ה' ממרים דהמבטל מנהג עובר משום לא תסור עיי"ש ובתשו' בנין ציון ח"א סי' כ"ג וסי' כ"ד (הוב"ק) האריף בזה, עיי"ש דבריהם הק'.

ואף אם לא נודע לנו הטעם למציצה בפה דוקא הרי בירושלמי פ"ב דפיאה ה"ז (ורמז לזה המהר"מ שי"ק בתשובה) אר"ז בשם ריו"ח אם באת הלכה ת"י ואין אתה יודע מה טיבה (מה טעם של אותה הלכה) אל תפליגנה לד"א (לומר בה שפודאי יש להלכה זו

איזה ענין אחר ולא פה אָמרו חכמים ומחמת פן תולול בה) שְהרי כְּמָה הַלְכוֹת נֶאֱמָרוּ לְמַשֶׁה בְּסִינִי (וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִים הַטַּעַם) וְכוּלְהוֹן מְשַׁנְקָעוֹת הֵן בְּמַשְׁנָה (וּלְפִיכָּה לֹא תִפְלִיג לְמַשְׁנָה שְׂאִין אֶתָּה יוֹדַע טַעְמָה שְׂכָּה נִמְסָרָה לְמַשֶׁה בְּסִינִי.

פ"מ) ועי"ה בב"י או"ח סי' נו"ן מ"ש גבי איזהו עי"ש ועי"ל משניות תפארת ישראל מפות פ"ג מ"ה אות כ"ג מ"ש עש"ה: (ב) כפי שעושים בזה ששור'י הספוג (וואטע) מתחלה במים ואח"כ מניק הספוג על אבר הברית ומוציא הדם ע"י הספוג בהנחת הפה על הספוג יש בזה משום איסור סחיטה בשבת כמ"ש הגאון בנ"ן ציון שם בסי' כ"ד מהגמרא שבת קל"ד ב' ועפ"י מ"ש המג"א סי' שכ"ח ס"ק כ"ד עש"ה במחהש"ק מ"ש בזה וכן מפורש בספר שע"ת או"ח סי' תרי"ב סק"ג מה שפתיב דביוהכ"פ אין לעשות במוף משום חשש סחיטה עש"ה.

ועפ"י מ"ש בשו"ע סי' שכ"ח סמ"ח י"ל בזה גם משום צובע ומ"ש בתשובת הרדב"ז ח"ד סי' קל"א שחוקמרא יתירה היא תדע שהוא דרף לכלוף שְהרי אינו צובע פל הבגד וכיון דאיכא תלת לטיבותא אין לחוש והמחמיר תע"ב עכ"ל ה"כא שאני שצובע פל הספוג וליכא תלת לטיבותא והמג"א סי' ש"ף סק"ד מסיק בדרב"ז דאין להקל עי"ש.

ובספר אליהו רבא שם כ' להקל באדם או אפילו בלבן שא"א בענין אחר וה"כא עצם המציצה יכול לעשותה בפה אף אם לא ניח הספוג ובספר עולת שבת סי' ש"ף ס"ק ל"ו הביא ד' הרדב"ז וכתב ודרב"ו לא נהירין לי ואין להקל עכ"ל ובטו"ז או"ח סי' תקי"א סק"ח עי"ש מ"ש גבי אולודי ריחא ביו"ט וה"כא ג"כ ניחא להו בצביעת הספוג ומכוננים לק"ה ועוד דההכנה לזה ששורין מתחלה הספוג במים קודם המילה ולפי האלי בשו"ע יו"ד סי' רס"ו ס"ד ובש"ף ש ב שם ס"ק ובב"י שם יותר טוב לדחות המילה מלהכין קודם המילה באיזו חילול שבת ואם תאמר לעשות הכנת שריית הספוג וסחיטתו לאחר המילה ופריעה קודם המציצה (וידל"א כב"ח ולבוש וש"ף) הלא בשהייתו לעשות הכנות שריית הספוג וסחיטתו יצא דם מהנימול ויצטער הרבה ויהיה הפסדו מרובה משכרו.

ומ"ש במקתב ד' בקונטרס שד"ח נו"ל אף בשבת נכון יותר לעשות בפה עתה שאין דרכו בפה עי"ש דמייירי ע"י פלי בחול ולע"ד הקלושה שתי תשובות בדרב"ר. א) מאי חזית דדמא דתינוק הנימול בחול סומק טפי לחוש לספק חולי מהבל פי המוצץ ותינוק הנימול בשבת לא איכפת לן אולי יתהוו חולאים מהבל הפה המוצץ ההוא שאסרת בעש"ק מבעו"י ומתחזי כחוקא ואיטלולא עיין שבת ג' ב' תוד"ה ואבע"א כ' שאין נראה לומר סברא וכו' דאי משחשיכה לא קנסו שוב אין לומר מבעו"י קנסו דהוי כחוקא ואיטלולא ועי"ש י"ד א' תוד"ה ר"י אומר ושם ט"ז ב' תוד"ה בנות ועיין עירובין ס"ח ב' ושם ע"ו א' רש"י ד"ה לא מנכרא מלתא עש"ה ועיין חולין ל"ד א' תוד"ה שני וע' ב"ב ל"א ב' רשב"ם ד"ה לזילותא דב"ד שפא ילגלגו הבריות על ב"ד על שפותרין את דיניהם ונדמי לחוקא ואיטלו' עי"ש ועיין נדה ס' א' תוד"ה באנו עי"ש ועיין ח' הרשב"א שבת קל"ד ב' ד"ה הלקה עש"ה ועיין פר"ח ה' ראש השנה סי' תקפ"ח ס"ה שכ' דא"כ מחזי מקלי דרבנן כחוא"ט דביו"ט לא גזרי ובשבת גזרי עי"ש (ועיין שעה"מ ה' שופר פ"ב ה"ו מ"ש) ואתי בזה לידי תקלה לדחות מ"ע דביום הח' אחרי דיתקנו למצוץ בחול ע"י מכונה או הפסק ספוג משום ספק ספנה לדעתם שלא יתהוו בהנימול חולאים מהבל פי המוצץ

ובשבת הלא אסרינו ע"י הפסק יבואו לדחות המילה עד יום א' דהרי משום ספק ספנה
משנינו במבואר בגמרא וטוש"ע סי' רס"ב ע"ש ובגמרא פסוק הב"ח והלבוש
ובש"י בס"י רס"ו דתדחה המילה עש"ה.

(ב) ועוד במתניתין וגמרא בפירקי דר"א דמילה קתני באיספלני וכמון וחלוק וזילוף
לשנות בשבת מבחול ואי הנה קים להו במציצה דבחול מצינו למיעבד ע"י כלי או בהפסק
ספוג הנה להו לאשמעינו דבשבת מוצץ בפיו ולא ע"י הפסק ומדסתם לן התנא מוצצין
מוכח דל"ש שבת מבחול וכפי שראינו מאבותינו שהמציצה בפה בחול ובשבת דא"ת
דאפילו בכלי או ספוג הנה קתני לה ואי הנה חלוק שבת מבחול הנה להו לאשמעינו
(ועמש"ל אות ח'): (ג) כפי המבואר ברמב"ם וטוש"ע ופוסקים דמוצצין עד שיצא הדם
ממקומות הרחוקים והגאונים בתשובותיהם (הנעתיקו דבריהם בקונטרס שדי חמד הנ"ל)
חששו לזה גם במוצץ ע"י מכונה אוכלי לא יצא הדם ממקומות הרחוקים וכ"ש שיש לחוש
במה שעושים בהפסק הספוג (וואטע) שזהו חציצה בין הפה לאבר הברית וא"א למצוץ
היטב עד שיצא הדם ממקומות הרחוקים ועיין ב"ק קט"ז ב' דמנח מידי אפומא דחביתא
עש"ה ואם ירצה למצוץ בחונק ע"י הספוג אז ע"כ יצא דם הרבה שהרי טבע הספוג
בעצמה להוציא דם וע"י מציצתו בכת יוצא הדם בריבוי יותר מכפי מציצה ע"י פיו לבד
אז יהיה חייב משום חובל בחבירו ואפילו בקטן נמי כפמ"ש בתשובת יהודה יעלה שם
(עמש"ל אות ובשבת יש בזה משום נטילת נשמה וכשנוטל מקצת דם ביותר מכפי הנצרך
נוטל מקצת נשמתו כדכתבו התוספות פתובות ה' ב' ד"ה דם ע"ש: (ד) הגאון מלבוב
בס' בית יצחק יצ"ו (הוב"ק) כ' בזה דנראה כמקלל קדשי שמים ע"ד שאמרו פסחים נ"ז
א' על יששכר איש ברקאי דהנה פריף ידיו בשיראי ע"ש ומצות מילה הנה פמקטיר
קטורת עש"ה בדבריו (ועיין פתחי תשובה יו"ד סי' רע"א סקי"ט) ועוד, אפ"ל דהרי
אמרו בשבת כ"ב א' שלא יהיה מצות בזויות עליו ואחרי שאינם מוצצין בפיהם מאבר
הברית כ"א מפסיקי בספוג (וואטע) למצוץ ע"י בהנחת הפה על הספוג ולא על אבר
הברית עצמו נראה פמצות בזויות עליו ועושה המצוץ בבזיון וכפמ"ש הטו"ז באו"ח סי'
כ"א סק"א עש"ה ובטוש"ע יו"ד סי' כ"ח ה"תם ל"ף לה מקרא בברייתא דבמה ששפף
היינו ספין יכסה ג"כ בכלי פמו בספין ולא ברגל משום בזיון עש"ה בלבוש ובת"ש:
[ד"ק של הד"ג החת"מ שליט"א.

ולא נפלאות היא לדון שמה שמאגנים המתחדשים לעשו' המציצ' בפה הוא משום
מיאנספאשר אמר א' מהם שלפעמי' יזדמן שגיד התינוק קודם החיתוף הי' צבה ודחקו
ביד באותו מקום ויצא משם מוגלא נסרחת ושמנצא אחר חיתוף ערלתו שזב ממנה מוגלא
הרבה ואמר שלכן לא נכון להמזהל לשום את גיד התינוק בפיו משום מיאוס ובלי ספק
יש הרבה מהם שרק מפני זה מבקשי' עצות לבטל המציצ' בפה וזה בלי ספק ביזוי מצו'
שחוששין למיאוס אף בכל התינוקות הבריאים פראי מוצק פי התינוקות שימצא בהם
הגיד צבה ומלא מוגלא בלי ספק הם מיעוטא דמיעוטא נגד כל הנזמולים שבעולם ולא
היה להם לחוש למיעוטא דמיעוטא ולפרוץ הגדר מפני זה בכל התינוקות שבעולם אם
לא פי מיאוס אבר המילה בעיניהם וכפיגול הוא שלא יבוא בפיהם.

ע"כ ד"ק של החח"מ שליט"א]: ובכריתות כ"ח ב' פרש"י שם ד"ה פריה פדי שלא ילכלך ידיו בבשר ודם עכ"ל וע"כ צ"ל דהפקן טעמא הנה יהיב למלתא משום חשש ספנה שיכול להיות פשיגע בידי ממש בבשר ודם של בהמות וכבשים וכידוע היו להם ג"כ החששות ומאורעות (עיין מש"ל) לזאת הנה פורף בשיראי ועיין תמיד ל"א ב' לא היו פופתין את הטלה כו' ר"ה ור"ח ח"א משום בזיון קדשים כו' א"ב דכפתא בשיראי עי"ש פרש"י דמשום בזיון קדשים ליכא היכא דכפתיה בשיראי ועכ"ז בכריה ידיו בשיראי ועביד עבודה חשיב לה הגמרא מבזה קדשי שמים וה"נ אי קפיד לעשות ע"י כלי או ספוג לא בפה משום איזו חששות ומאורעות הנה בזיון להמצנה ונלוזל בהמצנה שמתחזק בדעתו שלא תגין עליו מן התקלה וכמ"ש בטו"ז או"ח סי' תנ"ה סק"ג עש"ה: וראיתי הובא מספר ברית אברהם ועוד להוכיח מפיוט הרחמן ה"י המל בשר הערלה ופרע ומצץ ואם שלש אלה כו' ומדחשיב הפייטן שלש אלה עם המל ופרע ומצץ ע"כ דמצנה איכא במציצה והיטב אשר דברו בזה כי הלא הפוסקים מביאים ראיות לדינא מפיוטים עיין תוס' חולין מ"ב א' ד"ה דרוסת ע"ש ובכ"מ ולע"ד נראה עוד בזה פוננת הפייטן איש הירא ורף הלבב עבודתו פסולה מאי האי דקאמר אי במנהל ופורע ומרכות לבבו ויראתו אומנתו שלא פהוגן הלא אין זה מילה ועבודה פלל ונצרך לתמן מחדש כד"ת (עפ"י השו"ע ופוסקים) ואם מקלקל הוא מחמת עילופו ונעשה תקלה שאין תקנה שוב הלא לא קיים העבודה ואולי חייב גם עונש גלות ומדקאמר עבודתו פסולה ע"כ דמייירי שהעבודה שעבד במילה ופריעה ומציצה עשה פתיקונה כ"א שהוא מוחזק לאיש הירא ורף הלבב ואמאי פסולה עיין שו"ע יו"ד סי' א' ס"ג מי שדרכו להתעלף וא"י שאינו מוחזק ושחט ואמר בריא לי שלא נתעלפתי נאמן ובש"ך שם ס"ק י"ג ה"ה דאפ"י שותק ואינו אומר פלום עי"ש ובת' תה"ד סי' רס"ה דלא חיישינן במוהל לעילופי פדחיישינן גבי שחיטה עש"ה אלא בכגון זה איש הירא שפא יגרום ספנה להתינוק במגעו בפיו או בידי ורף הלבב הוא שפא יסתכן הוא מהנמול ע"י מגעו ולזאת עושה הוא עבודתו ע"י ספוג או כלי וכפי המפן סוטה מ"ד א' וע"ב בפ"י הפתוב איש הירא ורף הלבב כמשמעו ועיין מד"ר בראשית פ' ע"ו ורש"י חנוך פ' וישלח ל"ב ח' עש"ה וקאמר עבודתו פסולה וכהגמ' פסחים וכריתות דקרי לה מבזה קדשי שמים: טז) והנה במד"ר שמות פי"ט במד"ר פי"א שה"ש פ"א ר' ברכא תני לה בשם רשב"י משה מוהל ואהרן פורע ויהושע משקה וי"א יהושע מוהל ואהרן פורע ומשה משקה ופירשו המפרשים פוס ש"ב ומשקה הנמולים כמנהגא ולכאורה העיקר בזה הוא הברכה והנה ליה למימר יהושע או משה מברך ועוד דברכות הוא דרבנן פדאיתא ברכות ט"ו א' עי"ש ובפירוש רש"י (אם כי בירושלמי ותוספתא ילפינן מאסמכתא דקראי ואכמ"ל) ולע"ד אפטר לפרש כפשוטו יהושע משקה היינו שהיה מוצץ בפיו וכדאיתא ירושלמי ע"ז פ"ב ה"ז יש דברים שמשקים עליהם את הפה היך פמה דאת אמר ישקני משיקות פיהו עי"ש (הובא בתוספות ע"ז ל"ה א' ד"ה מ"ש) ובביצה י"ז ב' ושון שמשקים את המים עי"ש ומקונאות פ"ו מטהרים ומשיקו אפילו כשעורה עי"ש ובמד"ר שה"ש פ"א סט"ז ישקני טהרני כאדם שהוא מושק שני גבין זע"ז ועי"ש עוד ישקני נדביקני וזהו משקה שמשק את הפה על המילה וא"ש דבצורכי מילה איירי משה מוהל ואהרן פורע ויהושע משקה היינו מוצץ שמשק עליו הפה ומוצץ פדרכו וראיתי בתשו' יהודה יעלה שם סי' רנ"ח

הביא מס' זכירה דף ק"ז וז"ל ג' הוי מלין במדבר משה הנה מזהל ואהרן פורע ויהושע הוי מוצץ מד"ר שה"ש עכ"ל ולפמ"ש א"ש בס"ד: טו"ב) ובקונ' שד"ח במכתב ו' האריף להקשות בשבת שם קל"ג ב' מה"ד דם מפקד פקיד ופרש"י ואין פאן איסור תורה ומש"ה שרי והקשה לשיטת רש"י ע"ג ב' הוי לי' מפרק ואיסור דאורייתא ורצה הרב מקלעצק לומר דשרי בכלי נמי הלכך בכלי הנה מפרק פדרכו ובפה הנה מפרק כלאח"י ונהו ס"ד דבמקום צערא דתינוק לא גזרו זת"ד ובמכ"ת רוצה לבנות בנגן חדש על יסוד רעוע וכתב הרא"ש פרק ואלו מגלחין סימן כ"ח (הובא ביד מלאכי ובשד"ח פללי הפוסקים) שאין לעשות בנגן בלא יסוד ולומר סברות רחוקות ודחוקות מפת קושץ' ואם יש תירוץ להקושץ' יתרועע היסוד ונפל הבנגן עי"ש ויסוד דבריו א"א לאמרו דהרי רב יוסף פתובות ב' א' ב"ב קל"ד ב' אמר מרי' דאברהם תלי תניא בדל"ת ופירש הרשב"ם תולה טעמו בדבר שאינו במשנה ובברייתא עי"ש והאיך סא"ד לפרש דלכך התירו למצוץ בשבת דהוא בפה והוי כלאח"י בזה מבחול שמוצץ בכלי הלא לא תניא פלל במשנה או בברייתא דבחול מוצצים בכלי ובשבת מוצצים בפה ושחלוק בזה שבת מבחול וכדקתני גבי פמון ואיסוף לגית וזילוף דשאני שבת מבחול ורש"י דרכו לפרש והכא סתים לה ועיקר חסר מן הספר ובכ"מ דאשמעינן התירא דכלא"י מפרש לה עיין שבת ע"ג ב' רש"י ד"ה אין דרך פתובות ס' א' עי"ש ועיין עירובין ק"ג א' רש"י ד"ה אם בכלי עי"ש ובכ"מ.

ולענן מפרק אם אורחיה בפה עי"ה במג"א סימן של"ו סקי"א ובמחה"ש שם מ"ש ובכ"מ ג' שם הביא בשם ת"ש ובכ"ש שבת ע"ג ב' דכתבו מפניך דאורחיה גם בפה והביא ראיה לזה עי"ש ועיין תשובת שואו"מ מהדו"ק ח"ב סימן קמ"ו עש"ה ובכתובות ס' א' דם שפיין השפינים מוצצו והוי בפה ואין שייך לחלק בין שלו לחבירו עיין עירובין ק"ג ב' מה לי הוא מה לי חבירו ובתוספות שם דגבי בהמה איכא דמאוס משמע דלחבירו לא שייך הסברא דמאוס עי"ש ואכמ"ל: ומ"ש הרב מקלעצק בפ"ק דכתובות ה' ב' ללישנא דמפקד פקיד דעדיף להוציא הדם ע"י אצבע וכדאמרינן גבי תמר באצבע מיעכ' וע"י בעילה הוי כלאח"י ובמקו' מצנה ל"ג זת"ד עיין תשובת יהודה יעלה או"ח סי' ע"ז מבוא' עד"ז עש"ה ולענ"ד לא נהירא דבאצבע מיעכה זהו מיעוטא ובמנעכות של בית ר' ותמר מיעכו בעצמן ועיין שבת קמ"ד א' של בית מנשיא עי"ש בגמרא ורש"י ותוספות עש"ה עכ"פ א"ת דהוי אורחיה ע"י אצבע הוי אורחיה ע"י בעילה ג"כ פרוכא דעלמא ואיך תאמר ע"ז דהוי כלאח"י ועיין שבת י"א ב' תוד"ה ואם יצא שפכתו שדרך להוציא המאכל בפה עי"ש: ובעיקר הקושץ' לשיטת רש"י דנהו ליה מפרק פבר האריכו בזה בספרן של צדיקים עיין בספר ישועות יעקב באו"ח סימן שט"ז אות ו' עש"ה ובספר מנחת חינוך מצו' ל"ב בקונטרס מוסף השבת הקשה הקו' לשי' רש"י והרמב"ם עי"ש מה שתי' דאתיא אליבא דרבנן: [אמר המסבר אפריון גמטי' כי עינית במנחת חינוך בפ' יתרו מצנה ל"ב בקונטרס מוסף השבת וראיתי במלאכת הדש בדמ"ו ע"ב (ד"ה וכתב עוד הרמב"ם) שהקשה פקושית הגאון מקלעצק יצ"ו דהא לשיטת רש"י גם בפקיד חייב משום מפרק תולדה דדש ותירץ אף נראה לי דממשנ' אין ראיה דאמרינן מפקד פקיד דאתיא פרבנן דלא שייך מפרק באינו גידולי קרקע לכן אמר האי דלא מייץ וכו' גם הסוגיא דכתובות ד"ה ב' דאיבעיא לן אי מפקד פקיד או חבורי מסבר אתיא אליבא

דרַבְּנָן דְּלֵא שְׁיִיךְ מְפָרַק בְּאִינוּ גִידוּלֵי קַרְקַע אֲבָל לר"י חֲזִיב וכו' וְכָל הַסּוּגָא שָׁם אֲלִיבָא
 דְּרַבְּנָן וכו' אֵלּוּ תַדב"ק עֲלֵץ לְבֵי שְׁזָכִיתִי לְדַעַת הַגָּאוֹן מִנַּח' חֲזִינוּךְ שְׁלִדְעַת רַש"י הַסּוּגָא
 דְּפִר"א אֲתִיבָא כְּרַבְּנָן וְאַעֲשֵׂשׁ מְטַעֲמִים מְשׁוּם דְּסַתֵּם מְשַׁנָּה דְּתַנִּי וּמוֹצֵצִין הוּא ר"מ ב"פ
 דר"י וכו' וְגַם סוּגָא דפ"ק דְּכַתְּוֹבוֹת מוֹקִיִּים לָהּ הֵג' מִנְּחַת חֲזִינוּךְ אֲלִיבָא דְּרַבְּנָן וְלֵא קַשְׁיָא
 קוֹשְׁיַת הֵג' יצ"ו: וְרֵאִיתִי עוֹד בְּמִנְּחַת חֲזִינוּךְ (שָׁם בְּסוּף ד"ה הַדָּשׁ) שֶׁכ' שְׁהַתּוֹסְפוֹת פְּתָבוּ
 דְּרַש"י פּוֹסֵק כר"י דִּישׁ דִּישָׁה בְּאִינוּ גִידוּלֵי קַרְקַע וכו' ע"ד אֲבָל אֶפְשָׁר שְׁפוּבֵר פְּהַרְמָב"ם
 דְּבַהֲרָמָב"ם אֲנוּמְוֹכְרָחִים לוֹמַר דְּהוּי גִידוּלֵי קַרְקַע שְׁהָרִי פָּסֵק בְּפִירוּשׁ דָּאִין דִּישָׁה אֵלּא
 בְּגִידוּלֵי קַרְקַע וכו' הֵהֱמ"ג שְׁפוּבֵר הַרְמָב"ם דְּבַהֲמָה חֲזִיה וְעוֹף חֲשִׁיבִי ג"ק וְרַק דָּגִים ל"ה
 ג"ק וּא"כ אֶפְשָׁר דְּרַש"י ג"כ סוּבֵר דְּבַהֲמָה הוּיָא ג"ק וְחֲזִיב אֲלִיבָא דכ"ע וְאִין הֶכְרַח
 שְׁפוּסֵק רַש"י כר"י א"ת ד"ק וְתַמְיָה לִי בַּמ"ש דְּהַתּוֹסְפוֹת פְּתָבוּ שְׁרַש"י פּוֹסֵק כר"י שְׁהָרִי
 לֵא מְצִינוּ לְהַתּוֹס' שְׁפָתָבוּ פֶּן רַק פְּתָבוּ דְּלִשְׁיַטַּת רַש"י דְּמְפָרַק תּוֹלְדָה דְּדָשׁ צ"ל דְּהַלְכָה
 כר"י וְלֵא שְׁרַש"י פּוֹסֵק פֶּן וְאִין הֶכְרַח לוֹמַר פֶּן וּכַמ"ש לְמַעְלָה בְּסַעֲיָא ח' (בַּד"ה וּבַר
 מ"ד) גַּם מֵה שְׁיַיְחָס לְרַש"י שְׁאֶפְשָׁר שְׁפוּבֵר פְּדַעַת הַרְמָב"ם דְּבַהֲמָה חֲשִׁיבָא ג"ק עֵינִין
 בַּמ"ש בְּסִי' א' סַעֲיָא ח"י בְּהַגְהָתִי ע"ד הַגָּאוֹן מוֹהַר"ר אֶסְאָד בַּד"ה וְעוֹד נ"ל רֵאִיָּה בְּרוּרָה
 שְׁנִרְאָה שְׁדַעַת רַש"י הִיא דְּלַעֲנָן חֲזִיב בְּשַׁבַּת בְּהֵמָה ל"ח ג"ק ע"כ דְּבָרֵי פִי חַח"מ] וְעוֹד
 דַּא"צ לְדָם (וְעֵינִין עֵץ הַדַּעַת טוֹב שַׁבַּת ע"ד ב' מ"ש בְּזָה וְעֵינִין פְּנִי יְהוֹשֻׁעַ כְּתוּבוֹת ה' ב'
 תוֹד"ה דָּם עֵי"ש) וּכר"ש דְּמִלְאַכָּה שֶׁאֲצִל"ג פְּטוּר (וְעַדִּיפָא הֵנָּה לְהוּ לְמִימַר דַּבָּא"צ לְדָם
 ל"ה מְפָרַק בְּדַכְתָּב הַר"ן שַׁבַּת פִּי"ד עֵי"ש וְעֵינִין שַׁבַּת קַמ"ה א' רַש"י ד"ה לְגוֹפּוֹ עֵי"ש)
 וְעֵי"ש ה' בַּד' הַמְּנַחַת חֲזִינוּךְ מ"ש בְּזָה וְעֵינִין תְּשׁוּ' יְהוּדָה יַעֲלָה יו"ד סִימָן רַנ"ה הַקָּשָׁה
 בְּזָה לְשִׁיטַת הַרְמָב"ם וְהוֹכִיחַ מְזָה דְּמַצְוָה הִיא הַמְּצִיבָה עַש"ה וְעֵינִין תְּשׁוּבַת גְּבַעַת פְּנַחֵס
 לְהַג' הַפְּלָאָה זַצ"ל סִימָן פ' מ"ש בְּזָה וְעֵי"ה בַּאו"ז ה' שַׁבַּת סִימָן נ"ח מ"ש בְּשִׁיטַת רַש"י
 בְּדָשׁ לְעַנְיֵן גִּידוּלֵי קַרְקַע וּבְמְפָרַק עַש"ה.

וְלַעֲנֵן דַּא"צ אֶפ"ל דַּא"ש בְּפִשְׁיטוֹ לְפִי הַמְּבֹאָ' בְּתוֹס' רִי"ד שַׁבַּת שָׁם וְז"ל פִּי ה"א דָּם מִיְפָקֵד
 פְּקִיד וּבִלֵּא מְצִיבָה נְמִי הוּא עֵתִיד לְצִאת וְלֵא בָּא הַתַּנָּא לְהַתִּיר הַמְּצִיבָה אֵלּא מְשׁוּם דְּעַבִּיד
 טִירְחָא וְתִירָה עַכ"ל וְלֵהֲכִי דְקִדְקַר רַש"י הֵכָא לְפָרַשׁ מִיְפָקֵד פְּקִיד מְוֹמָד שָׁם פְּנַתוֹן
 בְּכָלִי וְדָבָר הַנְּתוֹן בְּכָלִי יָכוֹל לְצִאת בְּעַצְמוֹ אִם הַפְּלִי פְתוּחַ עֵי"י שַׁבַּת קַנ"ו א' רַש"י ד"ה
 מַהוּ לְפָרַק ע"ש וּבְכַתְּוֹבוֹת ה' ב' רַש"י ד"ה מִיְפָקֵד פְּנוּס וְעוֹמֵד וְכו' אֵלּא שְׁהַפְתַּח נְעוּל
 בְּפָנָיו וּפְתוּחִין לוֹ וְיִוצֵא עֵי"ש וְהֵכָא הֵנָּה הָעֵרְלָה נְחַתְּוֵךְ וּבִלֵּא מְצִיבָה נְמִי עֵתִיד הַדָּם שְׁעוֹמֵד
 שָׁם פְּנַתוֹן בְּכָלִי לְצִאת בְּעַצְמוֹ לַה"ס"ד דְּמִיְפָקֵד פְּקִיד וְלֵהֲכִי בְּמוֹצֵץ ל"ה בְּזָה אִיסוּר תּוֹרָה
 אֵלּא דְּרַבְּנָן וְכַשִּׁיט' רַש"י שַׁבַּת י"ח א' ד"ה שְׁטוּעֵנִין וְגַמ' שָׁם י"ט א' דְּמִשְׁקָה נְפִיק מִמִּילָא
 וְעֵי"ס חֲחִיט' בְּיָדִים אִין אִיסוּר אֵלּא מְדַרְבְּנָן עַש"ה וּבַטו"ז או"ח סִי' נ"ב סִק"ו וּבַב"ח שָׁם
 וְשִׁאֲנִי דָשׁ תְּבוּאָה מִקְשִׁין שְׁלָה שְׁהַתְּבוּאָה גְּדַל בְּתוֹכוֹ וְהוּי מְפָרַק וּכְדַפְרֵשׁ"י כְּתוּבוֹ' ס'
 א' ד"ה מְפָרַק וְעֵי"י שַׁבַּת קַמ"ה א' ד"ה פְּטוּר וּכְדַמְפָּר' רַש"י שַׁבַּת ע"ג ב' ד"ה מְפָרַק
 וְשָׁם ע"ה א' ד"ה בְּכָלִל וְשָׁם צ"ה א' ד"ה מְפָרַק (וּמ"ש רַש"י שָׁם דְּלֵאוּ מְחֻבָּר אֵלּא
 פְּקִיד וְעִקִּיר אֶפ"ל לַעֲנֵן דְּדִהָרִי חֲלָב הַבְּהֵמָה מְכַלֵּל הָאֲבָרִים קָאֲתִי בְּדַכְתָּב הַרְמָב"ם בְּפ"ה
 מַה' מְאָכְלוֹת אִיסוּרוֹת הִי"ב וְעֵי"ה תְּשׁוּ' חַת"ס יו"ד סִי' ע"ה וְשִׁלָּא תִימָא דְּבִשְׁעַת הַחֲלִיבָה
 קָאֲתִי הַחֲלָב מְהַאֲבָרִין ע"כ פִּרְש"י דְּלֵאוּ מְחֻבָּר הוּא בְּשַׁעַת חֲלִיבָתוֹ אֵלּא הַחֲלָב פְּקִיד
 וְעִקִּיר וְקָאִי בְּעֵטִינִי הַדָּד (וְעֵי"ה ב"מ ע"ד א' מְנַחֹת פ"ו א') כְּתוּבוּאָה בְּקַשְׁיָה עַכ"ל

והאית דאמרי זהו מפורש בירושלמי פ"ז שם ועיין במהרי"ט אלגזי בכורות פ' ג' אות מ
עש"ה ואכמ"ל) וכן דקדק רש"י לפרש ביצה ג' א' ד"ה שמה יסחוט וכו' שם פרקין מתוך
וג שלקם כמפרק תבואה מתוך קש שלק עיי"ש ועיין תשובת יהודה יעלה או"ח סימן
ע"ז מ"ש לחלק בקא דדש התבואה מקשיה עיי"ש ועיין פמ"ג או"ח סימן ש"ה מ"ש
בכלל דמפרק עש"ה ועיין צ"צ אדמו"ר משניות שבת פ"ז ופכ"ב מ"ש לדינא ואכמ"ל:
ח"י) וראיתי בספר יד אלעזר סימן נ"ה שכתב בפשיטות לעשות המציצה ע"י ספוג
ועפ"י הספמת רבו החת"ס זצ"ל מחמת הסיבה הנזכרת בכוכבי יצחק ומהר"מ ש"י"ק
תלמיד מובהק להחת"ס זצ"ל בתשובת או"ח סימן קנ"ב האריף לחלוק בזה והביא
דהוראת החת"ס בזה לא נאמר אלא להוראת שעה ושעת הדחק שהיה אז בזה (והלא גם
היא פתב מחמת הסיבה כו') והביא ראיה לדבר דהרי בפנקס התשובות שלו לא הועתק
זה ולא בא בדפוס עיי"ש ולענ"ד דבריו יש להם סמוכין עפ"י המבואר בב"מ נ"ה א'
חולין ק"ח ב' ולוי אמר כו' וכן תני לוי במתניתא וביבמות יו"ד א' ואעפ"כ (דמהדר ליה
לוי לרבי) בדקה לוי במתניתא וכן הוא ב"מ מ"ח א' ופרש"י הגיחה והוסיפה בתוספתא
שסידר ושנאה בה עכ"ל הרי דהוכיחו דס"ל להלכה מהא דהגיחה והוסיפה בתוספתא
שסידר ולפי"ז החת"ס מדלא הוסיף הלכה זו בקונן התשובות שסידר להלכה והלא הוא
כו' (הובא בהקדמת חת"ס ליו"ד עש"ה) והנני פותב על הספר בדיו כל מה שחנני השי"ת
בהלכה עיי"ש ש"מ דלא נאמרה הלכה זו מפי החת"ס לדורות כ"א הוראת שעה ושעת
הדחק היתה ואין למדין הימנה וקהא דכתנבות ט"ו א' ור"ח ב"כ א"ר הורא"ש היתה
ופרש"י הך דריב"נ צנרף שעה הית' כו' אבל לדורות ת"ר בעינן ובמשנה פרה פ"ז מ"ו
הור"ש ופירש הרע"ב שע' הדחק ה' הא לא"ה לא עיי"ש ואף לגבי מנהג בעלמא פתב
בתשו' החת"ס או"ח סימן קנ"ד בהיתר הנוב"י גילוח בחוה"מ דהורש"ע היתה וכתב
אבל יחיד בדורו כו' לא נכון להתיר אפילו מנהג קטן ממנהגי ישראל עיי"ש והחת"ס
דהתיר ביחדי מציצת הפה לו יהא דמנהגא בעלמא הוא לא יפון להתיר ביחדי אלא
משום הורש"ע: וכן בספר באר שבע ח"ב סימן ל"ה אעפ"י שאין משיבין את הארי אחר
מותו היינו במקום שאין טעמו ונימוקו מפורש בצידו אבל אחר שאמה רואה שהג' גילה
את דעתו מבוארת ומבונרת וזהו כל היסוד שפנה עליו בנינו לענין פסק הלכה הורשינו
להשיב ע"ד עש"ה מ"ש (הובא ביד מלאכי כללי שאה"פ ל"ד) ולענ"ד י"ל בזה מהא
דב"ב ק"ל ב' דאמר רבא לר"פ ולר"ה בדר"י לאסר מיתה לא מקרע תקרעונו' ומגמר
נמי לא תגמרו מינ' עש"ה בגמ' ובחידושי הרמ"ה שם התם הוא בבא הפס"ד לפנינו
בלא טעם מפורש דאי לא שאל ל"צ לאודועי מאיזו טעם פסגהדרין ל"א ב' תוד"ה ואם
וב"מ ס"ט ב' תוד"ה כה"ג עש"ה אבל היכא דהטעם מבונר הורשינו להשיב פי תורה
היא וכדכ' הבא"ש עש"ה ועי' ב"מ ס"ו א' חזא בי טעמא וקרעי עיי"ש: ולפי שראינו
בנדפס "המאסף" שנה רביעית סימן קכ"ב גם "המליץ" תרנ"ט קכ"ז העתיקו מכוכבי
יצחק (שרמז היד אלעזר בתשו') מ"ש היד"א למר"ן החת"ס ותשובת הגאון ח"ס
להיד"א.

עיקר יסודו של היד"א מהאי דלא פירש דצריכה להיות המציצה דוקא בפה ושפת' כו'
ואין להשיב ולאמר פי הלשון מיני הנזכ' בד' ר"פ מורה דוקא על מציצת הפה ושפתים
דהא מצינו בשבת פ"ח וקא מיני ביה וקא מבוען אצבעתי דמא ופרש"י דהיה מעיק

בְּרַגְלֵי זַת"ד וּלְפַמ"ש בַּס"ד לְעֵיל אוֹת ד דר"פ לא בָּא לְאַשְׁמְעִי טַעְמָא דְמוֹצְצִין לְכַתְחֻלָּה
כ"א אֲשַׁמְעִינוּ בְּדִיעֵבֶד בְּדִלָא מְיִיז הָאָנָּן וּא"כ אֶפִּילוּ אַת"ל כְּדַבְּרֵי הַיֵּד"א דְמְיִיז מוֹרָה
ג"כ עַל לְשׁוֹן מְעִיקָה וְכַבִּישָׁה פְּהָא דְשַׁבַּת פ"ח אָבֵל מוֹצְצִי הַפְּתוּב בְּמִשְׁנֵתֵינוּ מוֹרָה דְנוֹקָא
עַל מְצִיצַת הַפֶּה וְשִׁפְתִים כַּפַּמ"ש לְאוֹת ג' עִי"ש (וְעֵינֵי כְּעֵין זֶה בְּסִפְרֵי יַד אֶלְעָזָר סִי' ע"ך
עש"ה) וִי"ל דר"פ אֲשַׁמְעִינוּ בְּאָנָּן דְלָא מְיִיז הַיֵּינוּ אֶפִּילוּ בְּכָלִי אוֹ ד"א לֹא זֹו בְּלִבֵּד
דְּאִינוּ מוֹצְצִי בְּפֶה פְּלַכְתְּחִיל' הַפְּתוּב בְּמִשְׁנֵתֵינוּ דְהוּי לְמַצְנָה וְאִם הָאָנָּן אֶפִּילוּ בְּכָלִי לֹא
מְיִיז סִפְנָה הוּא וְתַשְׁמַע מִינָהּ הָא אִם מוֹצְצִי בְּכָלִי (לְפִי"ד הַיֵּד"א) מְיִדִי סִפְנָה יָצָא דְהוֹצִיא
דָּם הַמִּילָה אִיךָ שֶׁהוּא אָבֵל מוֹצְצִין הַפְּתוּב בְּמִשְׁנֵתֵינוּ לְכַתְחֻלָּה לֹא עֲשָׂה בְּזָה אָבֵל בְּאַמַּת
הוֹכַחַת הַיֵּד"א בְּזָה לֹא מְלַתָּא הִיא דְהִלְשׁוֹן מְיִיז מוֹרָה עַל מְצִיצַת הַפֶּה כַּמ"ש בְּסִפְרֵי
כוּרָה"ב מִשַׁבַּת קַל"ד א' יְנוֹקָא דְלָא מְיִיז וּבִתְשׁוּבַת בְּנֵי צִיּוֹן שָׁם הִבִּיא מַגִּישִׁין נ"ו א'
גְּרוּגְרוֹת מְיִיז מְיִיהוּ וּבְשַׁבַּת פ"ח א' שָׁם ע"כ דְנִשְׁתַּמְשׁוּ בּוֹ ע"ד שָׁם הַמְּוֹשָׁאֵל לְהַכִּי
אַצְטְרִיךְ לְרַש"י לְפָרֵשׁ בּוֹ קָא מְיִיז בְּהוּ הִיזָה מְמַעְכֵּן בְּרַגְלֵי (דְּבַמָּה שֶׁהַזְּכִיר דְהוּי
אַצְבְּעֵתִי דִּידִי תוֹתִי פְּרַעֲי מְגַלָּה ע"ז) דְּבַכ"מ דְּכַתִּיב מְיִיז וּמוֹצְצִין בְּגִמְרָא וְאַיִרִי
בְּמְצִיצַת הַפֶּה לֹא מְפָרְשִׁי פְּלוּם וְעֵינֵי ב"מ מ' א' מְיִיז טְפִי וְעֵינֵי ע"ז ל"ב א' וּמְיִיזִי לְהוּ
לְחַמְרִייהוּ עִי"ש הֵתָם הַיֵּינ וְהַשְׁמֵן שֶׁהַזְּכִירוּ עֲמָהֵן מְגַלִּין עֲלֵיהֶן וְהִכָּא בְּשַׁבַּת הָאָנָּן
שֶׁהַזְּכִיר מְגַלָּה ע"ז דְּמְיִיז בְּפֶה שְׁלוֹ דַּא"ל"כ הוּל"ל וּלְפָרֵשׁ דְּאַפִּילוּ בְּכָלִי וּבִתְשׁוּבַת
הַרְשָׁפִ"א סִי' תַּקְכ"ג מְפָרֵשׁ הִירוּשָׁלַיִם פ"ק דר"ה דְּבָרָה תוֹרָה בְּכָל לְשׁוֹן עש"ה מ"ש
וּלְפִי שְׁאַמְרָה הַמְּשַׁנָּה לְשׁוֹן זָר וְשֶׁהוּא בָּא בַּכ"מ בְּעַנְיָן אַחַר אַרְבֵּי"צ פֶּן כּו' וּמְמַנּוּ לְמַדּוּ
חֻכְמִים כּו' שֶׁהַיֵּינ וְהַשְׁמֵן שֶׁהַזְּכִירוּ עֲמָהֵן מְגַלָּה עֲלֵיהֶן עש"ה וְרָאָה בְּשִׁיט"מ ב"ב כ"א ב'
וּבְסִפְרֵי יַד רַמָּה לְהַרמ"ה שָׁם בַּב"ב וּבְלִקוּטֵי הַפְּרָד"ס לְרַש"י אִיתָא הָאִי אָנָּן דְלָא מְאִיז
וְכֵן הוּא בְּעָרוּף וּבְבַעַל הָעֵיטוֹר אִיתָא דְלָא מְצִיז וְאַתִּי שְׁפִיר: וּמָה שֶׁהָעִיר בְּסִפְרֵי יַד"א סִי'
נ"ה שָׁם מְדַבְּרֵי הַב"י או"ח בְּרַחֲצִיָּה מְזִמֵּן חֻכְמֵי הַגְּמָרָא שֶׁחָשְׁבוּ לְסִפְנָה וְהָאִידְנָא לֹא נִהְגּוּ
בְּרַחֲצִיָּה עִי"ש כְּבָר הַשִּׁיב ע"ז בְּסִפְרֵי בְּנֵי צִיּוֹן שָׁם דְּמִסּוּגֵיָא דְשַׁבַּת דְּאִיפְלָגוּ בָּהּ תַּנְאִי
ע"כ דְלָא הִיזָה אֶצְלָם דְּבָר מְקוּבָל בְּזָה וִיל"ר לְדַבְּרֵי מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' יְבָמוֹת ע"ז ב' ד"ה
הִלְכָה עש"ה וְרָאָה מְפִנְרֵשׁ הוּא בְּהַרְמַב"ם ה' מִילָה פ"ב ה"ח כ' מְקוּם שְׁמִרְחִיצִין כּו'
עש"ה וּבַב"י יו"ד סִי' רַס"ו כ' וּמִתּוֹךְ ד' הַרְמַב"ם יִתְבָּאֵר לָךְ שֶׁכָּל מָה שְׁאַמְרוּ לְהַתִּיר
בְּרַחֲצִיָּת חֲמִין בְּשַׁבַּת אִינוּ אֶלָּא בְּמְקוּם שְׁדַרְכֵּן לְרַחוּץ הַקְּטַנִּים כּו' אָבֵל בְּמְקוּם שְׁאִין
דַּרְכֵּן לְרַחוּץ בְּחֲמִין לֹא עַכ"ל הָרִי דְפִשְׁיטָא לְהוּ דְמְקוּמוֹת מְקוּמוֹת יֵשׁ: וְרָאִינוּ הַיֵּסוּד
שְׁבָנָה עָלָיו הַגָּאוֹן חַת"ס בְּתִשְׁבּוּתוֹ לְהַיֵּד"א (הַנְּדָפְסֵי שָׁם בְּכוּי"צ) וְכ' פִי לֹא נִמְצָא מְצִיצָה
בְּפֶה דְנוֹקָא כ"א לְמְקוּבָלִים וְאִין לְנוּ עֶסֶק בְּנִסְתָּרוֹת עַכ"ל וּלְכַאוּרָה סְתָרוּ דְבָרֵינוּ בְּזָה
לְמ"ש בַּחַת"ס או"ח סִי' ל"ו פִּינּוֹן שְׁתַּפְּסוּ הַמְּנַהֵג פְּהוֹזְהָר כּו' אוֹתוֹ מְנַהֵג עוֹקֵר הַל' וְנַעֲשֶׂה
הַל' רוֹנַחַת בְּיִשְׂרָאֵל עש"ה וּא"כ אִפִּי אַת"ל דְּמְצִיצָה הַפֶּה תַּפְּסוּ בְּזָה לְמְנַהֵגָא עַפ"י דְּבָרֵי
הַזְּהָר וְתִיקוּנֵי תִיקוּן י"ח וְתִיקוּן ל"ז עש"ה וְכָפִי שֶׁכ' הַמְּקוּבָלִים הַטַּעְמִים בְּזָה הִלָּא
נַעֲשֶׂה הִלְכָה רוֹנַחַת בְּיִשְׂרָאֵל וְעֵינֵי בְּסִפְרֵי יֵשׁ"ש לֹא"ז הַרְש"ל קְדוּשִׁין פ"ק סִי' ס"ג שֶׁכ'
מֵאַחַר שְׁנֵהֲגוּ מְאֻבּוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים כּו' הָיוּ פְּאִילוּ אוֹמְרֵי לוֹ שְׁלֹא יַעֲשֶׂה דְבָר שֶׁהוּא מִד"ס
עַכ"ל עש"ה: וְכ' עוֹד הִיכָא דְאִיכָּא לְמִיחַשׁ לְסִפְנָתָא פֶּל דְהוּא עַכ"ל י"ל הֵתָם הוּא כְּפִי
הַצֵּעַת הַשְּׂאֵלָה בְּכַמָּה יְלָדִים גְּמוּלִים מְמוּהֵל מְוַמְחָה חָלוּ כּו' וְכַמָּה יְלָדִים מִתּוֹ כּו' וְשִׁפְטוֹ
הַרוֹפְאִים פִּי כֵן בָּאָה לָהֶם הַרְעָה הַזֹּאת מִחַמַּת הַמְּצִיצָה שְׁבַפָּה הַמְּוִהֵל עִי"ש וִי"ל הֵתָם

הוא דְסִמְךָ הַחַת"ס אֲדָבָרֵי הַרְוֹפָאִים גְּבֵי הַמִּזְהָל הַהוּא שְׁהָרֵי רַגְלִים לְדָבָר מְהִילָדִים שְׁחֵלוּ וּמָתוּ מִמִּילַת הַמִּזְהָל הַהוּא וְע"כ קִזְקַת אֲוִמְנָתוֹ וּבְרִיאֹתוֹ אֵינְתָרַע בְּזָה וּכְפִמ"ש בְּתִשׁוּ' פְּנִים מְאִירוֹת ח"א ס' י"ב לְעִנְיָן נְאֻמְנוֹת הַרְוֹפָאִים הֵיכָא דְאִיפָא סְמָךְ וּרְאִיָּה לְדָבָרֵי הַרְוֹפָא וּכְהִיא מַעֲשֶׂה דְהָר"ן שְׁאֲמָרָה הָאֵשָׁה שְׁמִרְגָּשׁ' זֶה רְאִיָּה גְדוּלָה לְדָבָרֵי הַרְוֹפָא עֲש"ה בְּדָבָרֵינוּ וַיֵּשׁ לְהַעִיר בְּזָה מְהָא דְסִנְהֶדְרִין ע"ח א' בְּמִשְׁנָה שָׁם שְׁרַגְלִים לְדָבָר וּבְרַמְב"ם פ"ד מֵה' רוֹצֵחַ ה"ה ע"ש כ"מ וְעִנְיָן תִּשׁוּ' מְהָר"י אֶסְאֵד חִי"ד ס' קצ"ג עֲש"ה וְהַחֲשָׁשׁ מַעֲצָמוֹ שֶׁל הַמִּזְהָל שֶׁהוּא בְּפָנֵינוּ וְאֵינְתָרַע קִזְקַת אֲוִמְנָתוֹ וּבְרִיאֹתוֹ אֲבָל הֵיכָא דְלֹא יִדְעִינוּ רִיעוּתָא בְּהַמִּזְהָל שֶׁהוּא לְפָנֵינוּ לְחֹשֶׁשׁ מִחֲשָׁשׁ שֶׁל אַחֲרֵים לֹא מַעֲצָמוֹ אֵין חוֹשֵׁשִׁין לְשִׁיטַת הַחַת"ס יו"ד ס' רמ"ה (עֲמִש"ל אוֹת י"ג ע"ש): וּמ"ש עוֹד אֶפְיָלוֹ אִם הִנֵּה מְפֹרָשׁ בְּש"ס מוֹצֵץ בְּפִיו מ"מ פִּינּוֹן שֶׁאִי"ז מְהַכְשֵׁר מִילָה עַכ"ל עִנְיָן שׁו"ע חו"מ ס' כ"ה הַג"ה ס"ו שְׁאֲפָשֵׁר שְׁלֹא יִדְעוּ דָבָרֵי הַגָּאוֹן וְאֵי הִנֵּה שְׁמִיעַ לְהוּ הִנֵּה הַדְרֵי בְּהוּ עִי"ש הוּבָא הַנְּהַגְתָּ או"ה בְּש"ף יו"ד ס' רמ"ב ע"ש וְעִנְיָן תִּשׁוּבַת מִים עֲמֻקִּים לְהַרְאֵנָה ס' כ"ה ע"ש וְעִנְיָן תִּשׁוּ' מְהָרִ"ט ח"ש אַה"ע ס' כ"ב מ"ש עֲש"ה וְכַה"ג כ' הַחַת"ס יו"ד ס' ר"ן עַל הַשְׁ"ף מְדָלָא הַבֵּיא ד' הַתִּשְׁב"ן ע"ש וּבְסִפּוּר יד"א ס' ק"ל כ' עַל זְקִינּוֹ בְּעַל הַפְּלָאָה וְרַבּוֹ הַחַת"ס לְסִתּוֹר פְּסֻקַּת דְבָרֵיהֶם מְהַלְכָה מְדָלָא הַבֵּיא דְעַת זְקִינֵי הַרש"ל בִּיש"ש עֲש"ה וּבִנ"ד י"ל מְדָלָא הַבֵּיא וְשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים בְּזָה וְכַפִּי שְׁהוֹכִיחַ בְּתִשׁוּ' מְהָרִ"א מְהַכ"ב וְתִנְיָא וְהַלְבוּשׁ יו"ד וּבְסִפּוּר הַפְּלָאָה.

וּבְתִשׁוּ' גְבַעַת פְּנָחַס מְפֹרָשׁ דְּמַהְכְּשֵׁר מִילָה הִנֵּה וְאֵי הִנֵּה שְׁמִיעַ לְהוּ הִנֵּה הַדְרֵי בְּהוּ (וְהַרְבָּנִים בְּמַכְתָּבִים שְׁבָאוּ בְּהַקְוֹנָט' שד"ח שְׁפָתָבוּ דְאֵין חִילּוּק בֵּין בֵּיד בֵּין בְּכָלִי לֹא רָאוּ דָבָרֵי הַתִּשׁוּבוֹת בְּזָה בְּטַעֲמִים נְכוּנִים עַפ"י הַגַּמ' וּפּוֹסְקֵי וְאֵילוֹ הִנֵּה שְׁמִיעַ לְהוּ הִנֵּה הַדְרֵי בְּהוּ וְעִנְיָן בַּס' שד"ח בְּסוּף מַעְרַכַת חֲנוּכָה בְּמַכְתָּב הַג' רמ"נ שְׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַגְּדוֹל מִמִּינְסֻק שְׁהַתִּיר מִתְחַלָּה לְאַפּוֹת מִצּוֹת עַל הַמֵּאֲשִׁינַע וְאִח"ז בְּיָאָרוּ לְפָנֵינוּ הַחֲשָׁשׁוֹת וְתִשׁוּבוֹת הָאוֹסְרִים חֲזַר בּוֹ וְהוֹרָה לְאִיסוּר ע"ש): וּמ"ש הַחַת"ס עוֹד בְּסוּף דְבָרֵינוּ אֵף זִנְהִירוֹ הַרְוֹפָאִים הַמְּנוֹמְחִים שְׁעִידוֹ בְּאַמַּת אִם הַסְּפוּג עוֹשֶׂה פְּעוּלַת הַמְּצִיצָה כְּמוֹ בְּפָה עַכ"ל גַּלְע"ד יְסוּד דְבָרֵינוּ בְּזָה עַפ"י שִׁיטַת הַרִיצָב"א בְּב"י יו"ד ס' קפ"ז אִם הוּא יִשְׂרָאֵל ע"ש וּבְשׁו"ע שָׁם ס' ח וַיֵּשׁ מִי שְׁמַתִּיר עֲש"ה וּכְפִמ"ש הַחַת"ס אַה"ע ח"א ס' ט"ז וְז"ל עַפ"י מ"ש הַרְמ"א בְּשׁו"ע אַה"ע ס' קמ"ט סְעִיף ט' דְאֵין רוֹפָאִי זְמַנֵּינוּ בְּקִיאִים בְּאֲנוּמְדָנָא וּמַכְש"כ אִם אֵינוּ כָּשֶׁר לְעֵדוֹת וּכְמ"ש ב"י יו"ד ס' קפ"ז עַכ"ל עֲש"ה וְעֵדוֹת בְּאַמַּת מְהַכְשֵׁר לְעֵדוֹת יְעוּנִין בְּחו"מ ה' עֵדוֹת בְּזָה וְא"ש מ"ש מְהָר"ם שִׁיק בְּתִשׁוּ' ס' קנ"ב (הוֹב"ק) אֲבָל הַרְוֹפָאִי דְהַשְׁתָּא רְוּבָם כּו' וְאֵין לְהֵם נְאֻמְנוֹת ע"ש דְבָרֵינוּ וּבְשִׁיטַת רַבּוֹ הַחַת"ס אֲמָרָה לְהַלְכָה וְעִנְיָן חַת"ס ח' שִׁישִׁי חִידוֹ' ע"ז ל"א ב' בְּגִמְרָא אֵינְדִי דְאֲכָלִי שְׁקו"ר חֲבִיל גּוֹפִיָּהוּ כ' שָׁם הַחַת"ס אַחַר שְׁפָל רוֹפָאִי יִשְׂרָאֵל לּוֹמְדִים בְּבִי"מ לְאֲנָמִי וְחֻכְמִים וְכָל חֻכְמַת' בְּנוּי' עַל טְבַעֵי גּוֹפֶם דְאֲכָלִי שְׁקו"ר וְלֹא דְאִיגִי בְּמִצּוֹת אֵיף יִשְׁפֹּט מִזָּה עַל גּוֹפֵי יִשְׂרָאֵל דְלֹא אֲכָלִי שְׁקו"ר וְדְאִיגִי בְּמִצּוֹת עֲש"ה ד: וְיֵמָה שְׁהֵבִיא תִּשׁוּבַת הַגָּאוֹן ר' יִצְחָק אֶלְחָנָן זצ"ל לְהַתִּיר ע"י פְּלִי מְבוֹאָר הַמַּעֲשֶׂה בְּהַמְאַסֵּף ש"ג ס' ג' מ"ש בְּמִקּוּמוֹת הֵהֵם אוֹ רְוּבָם אֵין יר"א בְּלָבָם כּו' הֵן מְהַאֲבוֹת הֵן מְהַמְוִהֵלִים נְדָבְק' הַמְּחַלָּה הַנּוֹרָאָה מְחַלַּת הַסִּיפּוּלוֹס ר"ל ע"ש בְּאֲנוּרְךָ דְשָׁם שְׁכִיחַ הַזִּיקָא מְקָרִי וְכַהָא דְשִׁבְתָּ ל"ג א' הַמְּמָרְק עֲצָמוֹ לְעַבְרָה חֲבוּרוֹת וּפְצָעִים יוֹצְאֵין בּוֹ וּבְיִלְקוּט קַהֲלַת ס' תַּתְקַע"א אֵל תַּתְּנָן אֵת פִּיךָ

כו' אלו הבנים שהיו לוקין בצרעת עש"ה ועיין סוטה מ"ז א' במתניתין וברמב"ם פ"ג מה' סוטה הי"ט עש"ה.

ושם הסכים הגאון ריצ"א ז"ל פפי שכתב בהמאסף ותשובתו נדפסת בס' תיו יהושע וז"ל הנעשה בעוה"ר במדינתו אינם מניחים למצוץ כו'. ואחרי שאסרו עליהם עפ"י המושל י"ל בזה עפ"י הגמרא שבת כ"א ב' בשעת הספנה מניחו על שלחנו עי"ש פרש"י ושיטת התוספות ובשו"ע או"ח תרע"א בשעת הספנה שאינו רשאי לקיים המצוה עי"ש.

ובסוטה י"ד ב' בשעת הספנה ופרש"י שגזרו על המצות ובגמרא שם משם ראיה אין שעהד"ח ראיה עש"ה והתירו ע"י פפי המציצה אשר ע"י מוצצין בפה וסיים הגריצ"א ז"ל בתשובתו וז"ל דהא עכ"פ נמצץ הדם עי"ז ומקיימי ג"כ עי"ז את מצות המציצה עכ"ל הרי דדוקא בכעין זה שמוצץ בפיו ע"י הפלי התיר בשעת הדחק דעכ"פ לא מעקרא לגמרי מציצה (ועיין תוס' ע"ז נ"ח א' ד"ה שקדח) אבל לסחוט ביד או להוציא במכונה בידים שלא בפה כלל דמעקרא לגמרי מציצת הפה לא התירו אף בשעהד"ח וילה"ר לזה מפתובות ג' ב' ומספנה ואילך נהגו העם לכנוס בשלישי עש"ה דאמרי בתולה הנשאת כו' ולעקרי' פרש"י הואיל וזימנין דאיכא ספנה כו' ומתנתא דרבנן מקמי גזירה לא עקרינן עש"ה בסוגיא ופרש"י והכא נמי נאמר פן לעקור לגמרי אף בשעת הדחק וספנה לא עקרינן עכ"פ אין ללמוד מהוראת שעה שהורו המתירים שרצתה הממשלה לבטל מפל וכל ות"ל אשר בארצנו מלך חסד סוכה עלינו באברתו.

יעזרנו השי"ת לקיים כל המצות באהבה: וראיתי בסו"ס מלבושי יו"ט מ"ש הה"ג מווארשא דמה שאמר ר"פ ספנתא היא עפ"י מ"ש התוס' מגילה כ"ד ב' ד"ה סכנ' בשעת הספנה יכול להסתפן ולא תגין עליו המצוה וכהא דגיטין נ"ז ב' עליה הורגנו כו' זו מילה שהקטן רב ומסופן למיתה והחת"ס יו"ד סי' רמ"ה כ' דעפ"י דה"ט היו המיעוט מתי' ח"ו אלא דמצוה מגינה ומצלי עי"ש ויש להוכיח מברכות י' ב' אר"ט אני הייתי בא בדרך והייתי לקרות דברי ב"ש וספנתי בעצמי מפני הליסטי' א"ל פדאי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה עי"ש והלא התם קיים המצוה לקרות ק"ש ומחלוקת ב"ש וב"ה הלא אלו ואלו דא"ח אלא דהלכה כב"ה ובהיותם בדרך וסתם דרכים בחזקת סכנ' הם אלא בקורא פדרכו כב"ה דהלכה פמותם אזי שומר מצוה לא ידע דבר רע ומגינה עליו מפני הספנ' ור"ט שהטה עצמו פדברי ב"ש הלא לא עשה המצוה פתיקונ' וכמאמרה ע"כ סיפן בעצמו מפני הליסטי' וזהו שאמרו לו פדאי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי ב"ה אם פי או"א דא"ח אף לפי שההלכ' כב"ה ע"כ לא הגינה המצוה (ועיין תפארת ישראל שם במשניות מ"ש בזה) וא"כ בהיותנו מחדשים בסידורי המצות דמילה לא פפי שקבלנו מאבותינו וכמבואר בבעל העיטור ובתניא רבתי וברמ"א ובכ"מ שהמציצה בפה דוקא והמקובלי' פתבו בזה טעמי' עפ"י הסוד יש לחוש שהמצנ' לא תגין עלינו ח"ו השומר מצוה כמאמרה ותיקונה לא ידע דבר רע ומגינה ומצלי ושלום על ישראל.

והשי"ת יאר עינינו במאור תורתו לכונן האמת בתורה דכתיב בה אמת. הצעיר עבד נאמן ליראי ה' ולחונשבי שמו זעירא דמן תלמידי חבריאי חיים יעקב רש"ל:כ"א) ונדפס עתה (בפשון) קובץ המאסף שנה שלישית וראיתי שם בגליון ב' סי' ג' דברי הרב אריה ליב מענדלזאן יצ"ו שכתב שמה שכתב בעצמו במקתבו שבמאסף שנה שניה סי' קפ"ו להקל

במציצה ועשה את דמ"ו לרחיצה שבזמן הש"ס וכו' שגגה יצאתה מלפניו פי ראה דברי הרב תפארת ישראל שפתב לחלק ונהעתיק דבריו (הן הן הדברים אשר כתבתי בשמו בראש סימן א' בדין ביטול מציצה בזמן הזה עי"ש): ושם (בהמאסף גליון ב' סי' ג' הנ"ל) הובא מכתב מהרב ר' שמואל ברוינדא בחיר המוהלים שבלונדון יצ"ו ובו מעיד שמסיבת המוהל שהיה לו חולי אחד ובמולו את ילדי ישראל נדבקה המחלה וכמה וכמה ילדים מתו וכו' עד אשר המציאו המכונה וכו' ומונה והולך כמה פרופיסין הספימו לזה גם פותב בשם כמה רבנים גאונים שהספימו על זה וסיים דבריו ונ"ל עם כל זה רבים מרבני גאליציא ירחקו הענין ההוא מטעם דהוי חס ושלום פהתחלת ביטול מנהגם של כל ישראל אשר הנהיגו לנו זה אלפי שנים: וכל זה דוקא על ידי הפלי שהמציצה בפה אבל על ידי מכונה הזרקת מים מתוכה היא רוחצת ולא מוצצת וחסר ליה לנו לשנות כמו כל התקנות שהתקינו קדמוננו ובפרט שיש מהאחרונים שהוכיחו שהמציצה הוא מצנה ואין חילוק בין זמן הש"ס לזמן הזה והיא הלכה למשה מסיני עיין תשובות הגאון מוהר"י אסאד יו"ד סי' רנ"ח ומוהר"ם שיק סי' רמ"ד והעלו דאם אין מניחים למצוץ בדין מוטב שהמוהל לא יקבל עליו למול ועיין אדמת קדש ח"ב סי' ז' לענין אם המוהל ידע קודם המילה שלא יוכל למצוץ ועם כל זה מל צריך פפרה עכ"ד יצ"ו ומביא שם צורת השפופרת המוצצת בפה אשר עליה הספימו הפרופסין והרבנים שהזכיר שם ושם בריש סי' ג' במכתב הרב ר' אריה ליב מענדלזאן יצ"ו פותב על הרב ר' שמואל הנ"ל שדעתו מעט לחומרא אודות המכונה הרוחצת ולא מוצצת ולפי מה שהעתיקתי בשמו האדם יראה לעינים שסובר שהמכונה הרוחצת ולא מוצצת אסורה לדברי הפל ועל המוצצת בפה הוא שכתב דאף שהרבנים שהזכיר במכתבו מספימים להקשירה עם כל זה רבים מרבני גאליציא ירחקו הענין וטעמם ונמוקם דזה התחלת ביטול מנהג כל ישראל וכלומר דאף אם מן הדין מותר אין לנו להסכים להתיר והרבנים שהתירו יוכל להיות שרק מחמת הגזירה שלא למול כלל הוצרכו להתיר ולא חשו להריסת מנהגי ישראל לפי שלדעתם מן הדין מותר ונגד הגזירה אין לחוש להריסת המנהג אבל ברוב פכל תפוצות ישראל שאין שום שופ"ר גם הם מודים דרבנן שאף אם מן הדין מותר אסור לשנות ממה שהנחילונו אבותינו לקדושים אשר בארץ כמו שכתבתי למעלה בסעיף ח' מד"ה ובאמת והלאה בס"ד ומה גם שבאמת יש כמה רבנים גאונים האוסרים מן הדין: וראיתי עוד בהמאסף שנה שלישית סי' מ' וסי' מ"א וסי' ס"ב שמדובר בם בדין זה ולפי שמדבריו של השלישי מוכן גם מה שדברו בסי' מ' וסי' מ"א נכון להעתיק רק את דבריו ונ"ל רדי"א פאריס יום הפורים תרנ"ח לכבוד וכו'.

תמהתי מאד בראותי בהמאסף של חדש טבת שה' מענדלזון מק"ק לידן עם חברו ה' המוהל טערטיס מק"ק לאנדאן שבו לדבריהם על ענין המציצה וה' מענדלזון אהן יצא ללמד לבית ישראל תורה חדשה בלשון הקדש ויאמר שהמלה מציצה מורה לענין סחיטה ונותן ראיה לדבריו שאין דרך הלשון לאמר ישמע באזנו או יראה בעיניו וקרמ"א אמר מוצץ בפה מי הכביד את לבו פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע (ישעיה ו' יו"ד) שאין אמת בדבריו? יש חילוק גדול בין מצה ומצץ כאשר הודיע הרה"ג מו"ה יעקב עטלינגער ונ"ל (בענין ותנותו הרבה צנה שלא לכתוב זצ"ל אחר שמו הק' אחר מותו) בספרו שו"ת בנין ציון והחילוק הוא שלשון מוצץ הוא ענין יונק ול' מצה ענין סוחט (בלשון אנגלי sucklo

squacozo מצצה) וכאשר זה כמה שנים כתבתי לה' המוהל טערטיס אינה דומה יניקה לסחיטה ואע"פ שאינני מסכים עם רוב הרופאים שלא שמשו כל צרכם בענין המילה ורבים חללים הפילו עם הסמים הנקראים אנטיסעפטיק כי הילדים רפים בני ח' ימים לא יוכלו שאתם.

מצאתי א. י טובה יותר המכונה של הרב דר' קאהן שהוא קנה מציצה מן המכונה של ה' טערטיס והצד השונה שבהן שהפה הוא יותר טוב משניהם כי לא בנקל ידבק מחלת השחפת מפי המוהל על, נגע היילד ובאמת אין בנמצא שיהיה נגע בפני המוהל: ואף כי גוף אחר שיטת ר' מאיר דחניש למיעוטא מכל מקום לא חיישינו למיעוטא דמיעוטא וכאשר הראתי בספרי על המילה אפילו יש נגע בפני המוהל לא יוכל להזיק לילד וכל המעשים אשר הגידו הרופאים טעות גמור היה כסברתם כי הבאצילים של הרוק לא די שאינם שאינם כי אם טובים הם מאד להמית את הבאצילים המזיקים ומזה הטעם הם בעצמם אנטיסעפטיק ולא ימיתו את הילדים כשאר האנטיסעפטיקא: והראיה לדברי שאין אנו רואים כי אם מעט מזער החולים במחלת השחפת חוששים בפניהם אעפ"י שבכל רגע הם מוציאים בדרך הזה רבוא רבבות באצילים מזיקים היוצאים מן הראיה ואין שום סכנה בדרך אם ימצאו בפניהם את הגיד וגם הראיתי שהחולים בשחין רע על הברפים ועל השוקים לא יוכלו להזיק בפניהם ואפילו ברוקם כי אם בידיהם העסקניות ומספים אני בזה שאין להניחם להיות מוהלים כלל: והיוצא מדברי אלה הוא שאין לפרש דברי רב פפא אלא כמו שפרשוהו הגאונים הקדמונים שיש למצוץ בפה.

ושיש להעביר האי אומנא דלא מייץ בפה. ואם הוא במדינה אשר נאסרה בה המציצה בפה יש לו למצוץ ע"י הקנה שהתקין הרה"ג מו"ה מיכל הכהן מו"ץ דק"ק פולדא (דקנה הזה אין רוקו של מוהל נוגע באבר היילד יען שיש צמר גפן באמצע הקנה אבל לפע"ד אין הרוק מזיק כלל וכלל ואם נאמר שהמוהלים הם פולם חכמים פולם נבונים בלי ספק אינם פולם חולים) וכל מה שעלה במחשבת הרופאים נגד המציצה טעות גמור הוא כי לא הבינו שאין לתלות במציצת המוהל החלאים שבאו על הילדים הנמולים ואין לי שהות להאריך בזה ואסיים בד"ש מוקירו ומכבדו בל"ח הק' נפתלי בלאאמור"ר מו"ה שלמה זאב ע"כ דברי הרב הנ"ל יצ"ו שבמאסף סי' ס"ב הנז"ל: ואת זה אגיד שמה שסמך הרב הפותח בהמאסף סי' מ' (בד"ה ומה שזכר) על מה שבחידושי הר"ן למסכת שבת קל"ג מסופק בעצם המציצה דרך רפואה בעלמא היא ולא לשום דבר הנה דברי חידושי הר"ן הללו פבר הובאו בספרים וידידי הגאון מברעזיאן יצ"ו בקונטרס אבי הנחל דברי שלום שבסוף ספר כורת הברית באות כ"ב (על מה שידידי הגאון המחבר יצ"ו פתב בסי' רס"ד ס"ק ח"י דמציצה עצמה מגוף המצוה היא ולא משום סכנה בלבד) פתב וז"ל עיין עוד בתשובת מוהר"י אסאד סי' רנ"ח דגם בזמן הנה המציצה מצוה מהלכה למשה מסיני מלבד הסכנה ומצאתי בחידושי הר"ן שבת קל"ג שמתפק בזה אף אין ספקו מוציא מידי ודאי של הגדולים הנ"ל עכ"ד יצ"ו וידידי הגאון מוהרי"ץ מונארשא יצ"ו בקונטרס זכרון מרדכי שבסוף ספר מלבושי יום טוב (לרבינו התוספות יום טוב) באות א' פתב לפרש דברי הר"ן אף שסובר דמציצה היא בכלל מצנות מילה עיין שם דב"ק: ושם בהמאסף סי' ס"ה מזרז הרב ר' אלכסנדר יצ"ו את גאוני דורנו שלא יחרישו בדרך פן יבואו שונאי ישראל לשית עצות לאסור למול כי אם על ידי דוקטורים

כמו שהציעו לפני לשפת הרופאים בוועד בכתוב במכתבי עתים היהודים גליון 14 ובסי' ס"ו הובאו דברי הרב אלכסנדר טערטס יצ"ו ובו מבאר טיב המכונה שלו ועל מה שכתב הרב השלם דר' קליין נ"י מפאריז בהמאסף שנה ב' גליון מ"ג שהמציצה בפה יותר טובה מפני שמוצצת ממקומות רחוקים השיב שגם מכונה זו מוצצת ממקומות רחוקים (והסביר דבריו לפי המכונה אשר יסד הוא לזה) וסיים שאם נעשה כן נראה שיש בזה קדושה וטהרה יותר מהשימוש את הפה מפמה טעמים ויש לנו לסמוך על גדולי הדור הרבים לפרטם שהתירו למצוץ בדבר אחר פידוע אלה הדברים אשר ראיתי במאסף בגליונות שקבלתי עד עתה והקורא בדברינו בכל הכתוב בסימן זה ישר יחזה כי הרבנים האוסרים לחדש דבר בענין המציצה לשנות ממה שנהגו כל בית ישראל מאז ועד עתה לא מעטים הם ואפשר כי ברבים היו יותר מהרבנים המתירים ולהם שומעים שאמרו כהלכה.

והמחזיק במנהג אבותינו ישא מה' ברכה. על כן יאמר אשרי העם שלו ככה: וזאת להודיע כי אחר שגמרתי קונטרסים זה עד כאן וגם מה שכתוב להלן סעיף כ"ב ראיתי עוד (בעליון הבאים מהמאסף בסי' פ"ט תשובת הגאון מוהר"ר יעקב יוסף אבד"ק וניארק יצ"ו ועל תשובה זו סמך ראשו ורובו הרב המוהל דלונדון יצ"ו ולדעתי הקלושה יש להשיב הרבה על כל דבריו אף הן בעוון פצת נחליתי בחולי העינים לכן לא אוכל להתנוכח עמו וכמדומה לי שהמענין בכל הכתוב בקונטרסי בסי' א' ובסי' ב' לבבו יבין כל מה שיש להשיב על דבריו ואיה"ש עוד חזון למועד אשובה אראה במילי דמר ואכתוב מה שיש להשיב עליהם בס"ד.

וכבר דחו ראיתו הרבה כותבים בהמאסף. ובסוף דבריו כתב ונ"ל עכ"פ יש לנו סמך מסוגיא הנה"ל דמציצה תוכל להיות ע"י פלי ונהיה זה שלום וכו' עכ"ד יצ"ו קרוב בעיני לומר דהרב הנה"ל אביר יעקב יצ"ו לבו ראה בחולשת דבריו כי נרפים הם וחזר ממה שכתב בתחלת דבריו (להביא ראיה מהימנא מסוגיית הש"ס) ובחזרתו אמת נחית דרגא עמיקתא (באמרו דעכ"פ יש סמך מסוגיא) וחזרתו אמת דאין ראיה מהסוגיא: כ"ב) והשגתי ספר יקר בדיני מילה בשם יקרא ברית אבות להרה"ג מוהר"ר שפתי ליפשיטץ מו"צ דק"ק יולינצא יצ"ו וראיתי אשר נכבדות מדובר בו גם בעניינים אלו ולפי שעוד לא נתפשט ספר התורה הזה (כי נדפס חדש ממש בשנתנו) נכון בעיני להעתיק תוך דב"ק בזה בס"ד ואלה דבריו בסימן י"א אות ט"ו חדשים מקרוב באו אשר רוצים לבטל מצות מציצה באמרו שאין סכנה אף אם אין מוצצין כלל ויש שרוצין לבטל רק מציצה בפה פי אם בספוג ונהנה כבר הכו על קדקדם הגאונים מוהרי"ע בשו"ץ שנתר"ח מכתב ה' כמו שכתב באו"ב (באות ברית) ובשו"ת יהודה יעלה יו"ד סי' חר"ן ובשו"ת מהר"ם שי"ק א"ח בסי' קנ"ב ובחלק יו"ד סי' רל"ד ושבי"ל דוד בהלכות מילה וגם אנכי בספרי שפתי דעת כתבתי בזה וגם בכאן אציין איזה הערות לסתום פי האנשים הנה"ל ואומר ראשון לציון ידוע מה שאמרו ביבמות דף ק"ח אם יבא אליהו ויאמר אין חולצין בסנדל אין שומעין לו שפבר נהגו העם בסנדל וכן פסק הרמב"ם בהלכות מרים פ"ק שני בית דין שגזרו גזרה או תקנו תקנה ונהגו מנהג ופשוט הדבר בכל ישראל ועמד אחריהם בית דין אחר וכו' אין האחרונים יכולים לבטל עד שיהיו גדולים מהם וכו' ודעת הראב"ד שם דאפילו אינו משום סניג וגדר פיון שפשוט בישאל אין יכולים לבטלו ועיין בסוף שו"ת הר תבור הרי מפני ששפבר נהגו כל ישראל אף אם יבא אליהו ויאמר

להיפוך אי אפֿשֿר לבטל (אמר המִּחְבֵּר עינין בְּמַה שֶׁפִּתְבַּתִּי לְמַעַלָּה בְּסַעֲרֵי ח' מד"ה וּבְאַמַּת וְהִלְאָה) וּמַעַתָּה הֵיאָךְ יַעֲיִזוּ לְבַטֵּל מֵהַ שֶׁפִּכָּר נִהְגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל מִיָּמֵי חֲכָמֵי הַש"ס וְאֶפְשֶׁר גַּם מִקְּוֵדִים לְזֶה וְכו' וְעֵינֵינוּ בְּסִפְרֵי אִמ"ח (אֲמוֹנַת חֲכָמִים) פָּרָק כ"ו וְהַרִיב"ש בְּסִי' תמ"ז (בְּדִין צְוֹמַת הַגִּידִין) פֶּתַב אֶף שֶׁהֶרְמַב"ם הֵיָה חֲכָם בְּחֻמַּת הַרְפּוּאָה וְהֵטְבַע וּבְקִי בְּנִיתוּת אֲנַחְנוּ עַל דְּבָרֵי רו"ל נִסְמָךְ אֶפְיָלוּ אֶמְרוּ לָנוּ עַל יָמֵינוּ שֶׁהוּא שְׂמַאל שֶׁהֵם קָבְלוּ הָאַמַּת וּפְרִוּשׁ הַמְצוֹת אִישׁ מִפִּי אִישׁ עַד מִשָּׁה רַבֵּינוּ עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם [בְּהִגָּהָה שֶׁם צֵינֵינוּ לְעֵינֵינוּ בְּרַמְבַּ"ם פָּרָק עֲשִׂירֵי מֵהִלְכוֹת שְׁחִיטָה דִּין י"ב וי"ג וְתִשׁוּבָה מֵאַהֲבָה ח"ג סוּף ס' שִׁכ"ה וְכַתֵּב דָּהָא דְקָבְעוּ הִלְכָה פֶּרַב בְּאִיסוּרֵי אֶפְשֶׁר לְפִי שְׂאֵם הָיוּ קוֹבְעִים הִלְכָה כְּשִׂמּוֹאֵל בְּאִיסוּרֵי הֵיָה עוֹלָה עַל הַדַּעַת לֹאמַר שֶׁלְּפִי שֶׁשִׂמּוֹאֵל הֵיָה רוּפָא גְדוֹל וּבְקִי בְּחֻמַּת הַנִּיתוּת וּבְטָבְעִים לְזֶה פֶּסְקוּ כְּדַבְּרֵי בְּאִיסוּרִים לָכֵן שֶׁפְּלוּ רו"ל לֹאמַר דְּאֲדַרְבֵּה הִלְכָה פֶּרַב בְּאִיסוּרֵי מִשׁוּם דְּדִינֵי הַתּוֹרָה לֹא תָלוּ כָּלֵל בְּחֻמַּת הַטָּבַע וְחֻמַּת תּוֹרַתְנוּ הַקְדוּשָׁה הוּא לְמַעַלָּה מִכָּל חֻמּוֹת וְאֵין לָנוּ אֵלָּא מֵהַ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ שֶׁנֶּאֱמַר עַל פִּי הַתּוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרֵךְ כְּדַבְּרֵי הֶרְמַב"ם בְּהִלְכוֹת שְׁחִיטָה וְכִמוֹ שֶׁפִּתְבַּת בְּתִשׁוּבָה הַנ"ל וְצֵינֵינוּ לְעֵינֵינוּ דַּע"ת (דַּעַת תּוֹרָה) בְּפִתְיָה לְהִלְכוֹת טְרֵפוֹת אוֹת י"ט וְכַרְתִּי וּפְלִיתִי ס' מ' בְּדִין חֶסֶר לֵב ע"כ הַהִגָּה"ה] וְסִיִּים וּמִזֶּה נִלְמֹד לְמַצּוֹת מְצִיצָה שְׂאֵף אִם יֵאֱמָרוּ כָּל הַרוּפְאִים שְׂאֵין סִפְנָה אִם לֹא יַעֲשׂוּ הַמְצִיצָה בְּפֶה עַל כָּל פָּנִים אֵין פָּחֵם יָפֵה כִּכְח מְרַנָּא וּרְבִנָּא הֶרְמַב"ם ז"ל וְאֶף עַל פִּי כֵּן אֵין הִלְכָה כְּמוֹתוֹ בְּמַה שֶׁהוּא נִגְדַּד דְּבָרֵי חו"ל הַקְדוּשִׁים כָּל שֶׁפֶן וְקַל וְחֹנָמַר שְׂאִסוּר לָנוּ לְשִׁמּוּעַ דְּבָרֵי הַרוּפְאִים הַנ"ל בְּמַה שֶׁהוּא נִגְדַּד דְּבָרֵי חו"ל: שׁוּב כַּתֵּב לְדַקְדָּק בְּמַה שֶׁאֲמַר רַב פֶּפֶא הָאִי אֲוִמָּנָא דְּלֹא מִיִּיז דְּלִשׁוֹן אֲוִמָּנָא בְּכָל הַש"ס הוּא מְקִיז דָּם וְכו' וְכו' וְהֵיָה לוֹ לֹאמַר הָאִי מוֹהֲלָא דְּלֹא מִיִּיז וְכַתֵּב דְּאֶפְשֶׁר שְׁכַנְנַת רַב פֶּפֶא שְׂאֶפְיָלוּ אִם הַמוֹהֵל הוּא אֲוִמָּן הַמְקִיז דָּם וּבְקִי בְּרַפּוּאוֹת וַיֹּאמֶר שְׂאֵין צָרִיךְ לְמְצִיצָה מְעַבְרִינֵנוּ לִיָּה [אֲמַר הַמְחַבֵּר עֵינֵינוּ לְעֵיל בְּתִשׁוּבַת הַגָּאוֹן מוהר"ם שִׁיק שֶׁהִבְאֵתִי בְּסִי' זֶה סַעֲרֵי יו"ד בַּד"ה וְאֵנִי כְּפָר בְּרַרְתִּי וּבְסִי' זֶה סַעֲרֵי כ' בַּד"ה וְרֵאִיתִי בְּתִשׁוּבַת] כִּי פִּשְׁיֵטָא לְהוּ לְרו"ל דְּבִלְאִי מְצִיצָה בְּפֶה הָיוּ סִפְנָה וְאֵין לְהַתְחַבֵּם בְּזֶה וְכַתֵּב לְהוֹכִיחַ מְדַבְּרֵי רַב פֶּפֶא עֲצָמוּ דְּמְצִיצָה הִיא דְּוָקָא בְּפֶה (דְּבָרֵינוּ בְּזֶה מְוַפְרָכִים מִתּוֹךְ מַה שֶׁפִּתְבַּתִּי לְמַעַלָּה בְּסִי' ח עַל דְּבָרֵי הַגָּאוֹן מְקַלְעֶצֶק יצ"ו שֶׁהִבְאֵתִי בְּסִי' זֶה שֶׁהוֹכִיחַ מְדַבְּרֵי רַב פֶּפֶא דְּדַרְךָ הַמְצִיצָה הִיא בְּכָלִי וּמִתּוֹךְ מַה שֶׁפִּתְבַּתִּי שֶׁם מוֹכֵן מֵהַ שִׁישׁ לְפַקְפֶּק עַל דְּבָרֵי הַרַב בְּרִית אָבוֹת יצ"ו) [לְעַנ"ד י"ל עַפְמַש"כ בְּתִשׁוּ' הַר"ן ס' ע' וְז"ל וְלֹא שֶׁהֵיִיתִי מִתִּיר אוֹתוֹ לְכַתְחִילָה שֶׁמִּתּוֹךְ שְׂאֵנוּ מְדַמִּין בְּדַבְּרִים עֲמוּקִים כְּאֵלֶּה לֹא נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה אֵלָּא שֶׁפִּדְאֵינוּ הֵם הַדְּבָרִים לְסִמּוּךְ עֲלֵיהֶם בְּמַה שֶׁפִּשְׁט מְנַהֲגָא לְהַתִּיר שֶׁפִּכָּר אֶמְרוּ כו' עַכְלָה"ט.

וּלְפ"ז הָכָא בַּד"ד כְּדֵאֵין הֵם הַדְּבָרִים הַהוֹכְחוֹת מְדַקְדוּק וּפְלִפּוּל מֵהַגְמָרָא לְסִמּוּךְ עֲלֵיהֶם לִיסוּד בְּמַה שֶׁפִּשְׁט מְנַהֲגָא מֵאֲז וְעַד עֵתָה מְצִיצַת הַפֶּה. הִירַח"י] וְכַתֵּב לְדַקְדָּק כֵּן מְדַבְּרֵי רַבֵּינוּ יְרוּחֵם וְדַבְּרֵינוּ גְרָפִים בְּמַחֲכ"ת: וְעַל מַה שֶׁפִּתְבַּתְנוּ בְּשֵׁם הַגָּאוֹן חֲתָם סוּפֵר שְׂאֵם הַסְּפּוּג מוֹעִיל כְּמְצִיצָה בְּפֶה רִשָּׁאִים לְמִצְוֶן גַּם בְּסְפּוּג וְכו' הַתְּפִלָּא עַל זֶה מְאֹד שֶׁהָרִי בְּדוֹר שֶׁלְּפָנֵינוּ הֵיָה מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁמְלַח בְּשֶׁר בְּצִירֵינוּ (הַאֲלִיוֹן) (שֶׁאֵפ) וּמוֹרָה אֶחָד הַתִּיר הַבְּשֶׂר וְהַכְּלִים כִּי הַצִּירֵינוּ הַנ"ל הוּא חֲרִיף וּמְצָמִית הַבְּשֶׂר וְאֵינוּ פּוֹלֵט עוֹד עַל יְדֵי הַבְּשִׁיאוֹל.

וגדול אַחַד אָסר הַבֶּשֶׁר וְהַכֶּלִּים וְשָׂאל לְגֵאוּנֵי הַדּוֹר וְהַשִּׁיבוּ בְּנֵלָם שְׁחֲלִילָה לְסִמּוֹךְ עַל זֶה וְאִין לָנוּ אֵלָא מַה שְׁאַמְרוּ חַו"ל דְּאִינוּ מוֹצִיא הַדָּם מִן הַבֶּשֶׁר בַּקְּדוּשִׁים אַמְרָה תּוֹרָה בְּמַלְחָתָהּ.

וּבְמָקוֹם שְׂאִין מְלַח מְצוֹי מְבוֹאֵר בִּי"ד ס"א ס"ט שִׁיִּצְלוּ הַבֶּשֶׁר וְלֹא אִישְׁתַּמִּיט שׁוּם אַחַד מִהַפּוֹסְקִים לוֹמֵר דְּיִמְלָחוּ בְּשֶׁאֵר דְּבַר חֲרִיף וְהַמּוֹרָה הֵוּא רְאוּי לְהַעֲבִירוּ כִּי אוּלַי מִינּוֹת נִזְרָקָה בּוֹ כִּי אִיךָ אֶפְשֶׁר לְפָרוֹץ נֶגֶד חַו"ל וְהַקְּדוּמוֹנִים וְצִיָּנוּ לְשׁו"ת שׁוֹאֵל וּמְשִׁיב מִהַדּוּרָא קַמָּא ח"ב ס"א קמ"ב וְטוֹב טַעַם וְדַעַת ס"א קי"א וְחֶסֶד לְאַבְרָהָם וּד"ח (וְדַבְּרֵי חַיִּים) ח"ב וְאֶמְרֵי אֵשׁ יו"ד סו' כ"ח וְאֶבְנֵי צֶדֶק יו"ד ס"א ס"ג הֲרֵי מְבוֹאֵר מִדְּבַרֵי הַגְּאוּנִים שְׁאַפְּלוּ בְּדַבְּרֵי אִיסוּר לְבַד אִין לְהַתְּחַפֵּם נֶגֶד חַו"ל וְהַפּוֹסְקִים לַעֲשׂוֹת אִיזוּ תַּחֲבוּלָה אַחֲרַת בְּדַבְּרֵים טְבַעִיִּים וְכָל שְׂפֵן בְּמִיָּדֵי דְסַפְנָתָא מִי הוּא זֶה שְׁיִמְלָא לְבוֹ לְהַתְּחַפֵּם לוֹמֵר דְּבַר נֶגֶד חַו"ל וְאִף שְׁפַתְבוּ הַתּוֹסְפוֹת בְּמוֹעֵד קִטּוֹן דָּף י"א שְׁבַכְמָה רְפוּאוֹת נִשְׁתַּנּוּ הַעֲתִים בְּזִמְן הַזֶּה מַמָּה שְׁהִיָּה בִימֵי חַכְמֵי הַש"ס הִיָּינוּ לְהַחֲמִיר בְּזִמְן הַזֶּה שְׁבִימֵי חַכְמֵי הַש"ס לֹא תְּפִסּוּ עֲדִינּוּ הַדְּבַר לְחוּמְרָא וְלִסְפָּנָה וּבְזִמְן הַזֶּה חוֹשְׁשִׁין לְסַפְּנָה שְׁבַעֲנִין זֶה יֵשׁ לוֹמֵר שְׁנִשְׁתַּנּוּ הַטְּבַעִיִּים אֲבָל לְהַקְּלֵם נֶגֶד חַו"ל בְּמָה שְׁבִימֵי חַכְמֵי הַש"ס תְּפִסּוּ לְחוּמְרָא וְלִסְפָּנָה אִין כַּח בְּשׁוּם חֶכֶם וְרוּפָא בְּעוֹלָם לְהַכְחִישׁ דְּבַרֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים הַמְּקַבְּלִים עַד מִשָּׁה רַבִּינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוּם וְכַבֵּר אַמְרוּ פִּירוּקָא לְסַפְּנָתָא לֹא עֲבָדִינוּ וְהִבִּיא שְׁגָדוֹל אַחַד הַשִּׁיב לוֹ שְׂאִין רְאוּיָה מִהֵוּא מַעֲשֵׂה דְהַתָּם אִין אַחַד מֵהֶם שְׁיִאמֵר שֶׁהַצְרִי"ף הִנְ"ל עוֹשֶׂה הַפְּעוּלָה שְׁעוֹשֶׂה הַמְּלַח אֲבָל מְצִיָּה עַל יְדֵי סְפוּג לְפִי מַה שְׁאִמְרֵים שְׁהַסְפוּג עוֹשֶׂה פְּעוּלָה זֹו כְּמוֹ מְצִיָּה בְּפֶה אֶפְשֶׁר שְׁפּוּבְרִים לְהַתִּיר וְעַל זֶה כָּתַב דְּהַמְעִיָּין בְּשׁו"ת אֶמְרֵי אֵשׁ שֶׁם יִרְאֶה שְׁדַעַתּוֹ שְׂאִף אִם הַצְרִי"ף עוֹשֶׂה פְּעוּלָה כְּמוֹ הַמְּלַח שְׁמוֹצִיא אֶת הַדָּם מִן הַבֶּשֶׁר אַעפ"כ אִסוּר לְמַלּוֹחַ בּוֹ: וְהִבִּיא מַה שְׁכָּתַב הָרַא"ש בְּתַשׁוּבָה פְּלָל ה"ן חֲכַמַת הַפִּילוֹסוֹפָא הִיא טְבַעִית וְחַכְמֵים גְּדוֹלִים הָיוּ וְהַעֲמִידוּ כָּל דְּבַר עַל טְבַעוֹ וּמְרוּב חֲכַמְתָּם הַעֲמִיקוּ שְׁחַתּוּ וְהוֹצִיָּרוּ לְכַפּוֹר בְּתוֹרַת מִשָּׁה לְפִי שְׂאִין כָּל הַתּוֹרָה טְבַעִית עַל זֶה נֶאֱמַר תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֵינוּ כְּלוֹמֵר אֶפְּלוּ יָבֵא לָךְ הַדְּבַר חוּץ לְטַבַּע אֵל תִּהְרַהֵר עַל הַקְּבִלָה וְכו' וְהוֹבֵאוּ דְּבַרֵינוּ בְּמַצְרֵף לְחַכְמָה דָּף כ"ד.

וְאִם כֵּן מַה לָּנוּ בְּמַה שְׁהַסְפוּג מוֹעִיל כְּמוֹ מְצִיָּה בְּפֶה וְכִי הַעֲמַדְנוּ כָּל הַתְּרִי"ג מְצוֹת עַל פִּי דָרָף הַטְּבַע וְהֵלֵא קְבִלְנוּ עָלֵינוּ לְקַיִּים כָּל הַתּוֹרָה אִף בְּמַה שְׁהוּא חוּץ מִן הַטְּבַע פְּדַכְתַּב הָרַא"ש וְאִם כֵּן אֶפְּלוּ אִם נִדַּע בְּבִירוּר גְּמוּר שְׁהַמְצִיָּה בְּסְפוּג יוֹעִיל כְּמוֹ מְצִיָּה בְּפֶה אִין לָנוּ אֵלָא הַקְּבִלָה שְׁבִיָּדֵינוּ מִפִּי רַז"ל הַקְּדוּשִׁים וּבְתַשׁוּבַת הַרְשֵׁב"א ס"א ט' כָּתַב שְׂאִין מְשַׁגִּיחִין בְּחַקִּירָה נֶגֶד הַקְּבִלָה לְפִי שְׁחַכְמַת ה' לְמַעַלָּה מְחַקִּירְתִּינוּ וְזֶה לְשׁוֹן מִרְן חִיד"א בְּשֵׁם הַגְּדוֹלִים מְעַרְכַת סְפָרִים אוֹת ה' (הַשְּׁגוֹת הָרַאב"ד) ס"א פ"ב נִמְשָׁף לְזֶה אוֹמֵר כִּי הִנֵּה הָיוּ מִן הַגְּדוֹלִים שְׁעָלָה עַל דַּעַתָּם לְנִטּוֹת קֶצֶת מִדְּבַרֵינוּ רַז"ל בְּצַד מַה וְהִיָּה זֶה שְׁהֵם הָיוּ חַכְמֵים בְּלִימּוּדוּיּוֹת וְטְבַעִיוֹת וְדַעַתָּם רַחְבָּה וְסָבְרוּ כִּי רַז"ל הָיוּ חַכְמֵים לְבַדוֹנָה טַעַם שְׁאַמְרוּ הֵלֵא גַם בְּנוֹ חַכְמָה וְדַעַת עִם שְׁהֵם חַכְמֵים יוֹתֵר אֲבָל הִיָּה לָהֶם לְשׁוּם לְבָם כִּי רַז"ל הִיָּה לָהֶם רוּחַ הַקְּדוּשׁ וְאַלְיָהוּ זְכוּר לְטוֹב שְׁכִיחַ גְּבִיָּהוּ וְנִשְׁמַתָּם מְמָקוֹם עָלִיוֹן וְהִיא נִקְיָה וְאִין יַחַס בִּינֵיהֶם לְבֵין רַז"ל וְצָרִיכִים אָנוּ לְכוּף רַאשֵׁינוּ לְקַבֵּל הָאֱמַת מִבְּעַלֵי הָאֱמַת וְאֶפְשֶׁר עַל דָּרָף זֶה פְּנוֹת הַפְּסוּק הַנִּמְצָא כְּזֶה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹקִים בּוֹ כִּי הִנֵּה בְּכַף הַדְּמִיוֹן אֶפְשֶׁר שְׁלֹא יִשְׁוֶה לְגַמְרֵי פְּדַכְתַּב הַרְשֵׁב"א בְּתַשׁוּבָה וְאִם כֵּן בְּאַמְרוֹ הַנִּמְצָא כְּזֶה רוּחָהּ

לומר אף שאינו שונה אף פירוש דבריו איש אשר רוח אלקים בו דזה נדאי מעפב שיהיה חכם והנה צורך רוח אלקים שהתכמה עם רוח הקודש היא תקום מאד נעלה וזו הערה קטנה אבל נעלה היא פינת יקרת נגד החושבים לפקפק על דברי רז"ל עכ"ל: עוד הביא שהגאון צ"ח לברכות דף ט' ע"ב פתב בשם חכמי המחקר והרופאים שאין לנקבות מכל בעלי חיים שום דם נדה במקור זולת בנקבות האדם וכבר פתוב מפניך זאת בסר"ב (בספר רבינו בחיי) בפרשת מצורע בפסוק ואשה כי תהיה זבה ומדברי רז"ל במסכת בכורות דף ו' ע"ב לא משמע פן כמו שפתב בשו"ת בית שלמה יו"ד סי' צ"א ועיין בהרא"ש פ"ק אלו טרפות סוף סי' מ"ה שהביא ראיה לראב"ן להתיר בניקב השלחופית ממה שיש בני אדם שמי רגלים שלהם יוצאים תמיד ואומרים הרופאים שהשלחופית שלהם ניקבה ואותם בני אדם חיים וקיימים כמה שנים ועיין נודע ביהודה תננינא סי' כ"ה דאנן קיימא לן דניקב השלחופית טרפה ועל פרחין המטריפין סבירא להו דשקר ענו הרופאים באלו האנשים ובאמת טפסוף השתן לא בא מניקב השלחופית עי"ש הרי לנו ראיות ברורות שדברי הרופאים בכמה דברים הם היפך מדברי רז"ל בגמרא.

שוב מצא בסידור תפלה ד"ו בסופו שפתב וז"ל שמעתי טעם נכון על המציצה בפה ע"פ מ"ש המורה (בח"ג פ' מ"ט) טעם המילה הוא למעט המשגל וכו' ע"ש ולכן צריך דוקא למוציץ הדם כי בזה יחלוש האבר ונ"ל אשר זהו טעם בנולד מהויל שצריך להטיף דם ברית ובעכומ"ז מהויל צריכים גם כן להטיף דם ברית כדי להתיש פח מתניו ע"ד מ"ש במס' שבת דף פ"ו עכומ"ז דלא דאיגו במצות וכו' והנה בדברים אלו יסתור פסק הגאון מוהרמ"ס המובא בס' פוכבי יצחק מחברת א' וכו' כי פעולת הספוג אינה כי אם לקבץ הדם ואינה מוציאה הדם הבלוע באבר כי אם המציצה בפה עכ"ל (הסי' תפלה) והביא מה שפתב בס' חסד לאברהם עין הקורא נהר נ"א שפתב חטא אדם הראשון היה בשליחות ידיו כי בידיים לקח ובפה אכל גם זאת המצוה בידיים נימולים ובפה מוצצין לתמן חטא זה עכ"ד יצ"ו וסייגם הלכך נראה לי דגם בנולד מהויל אף שאין חיתוף ופריעה רק מטיפין דם ברית צריכין לעשות מציצה בפה כדי שלא לחקות את המחדשים הנ"ל אף שלא מצאתי הדבר מבואר ראוי לעשות כן עכ"ל יצ"ו: וראיתי עוד שם (בספר ברית אבות) בסי' י"ב אות ט"ז שפתב עוד טעמים להצריך בפה והביא כן גם בשם איזה ספרים שאינם מצויים אצלי וז"ל ובעבור מקרים ומעשים רבים אשר נתאספו ונתקבצו אל ספרי חוקרי המחלות והרפואות נתנה הממשלה צו להפריע את מצות המציצה לגמרי כאשר כן בצרפת ובאשכנז הי' שערורי' רבה בענין ההוא והמצויאו חכמי הרפואה פכי מציצה אשר על ידם מוצצין הדם על דרך שמוצצין בפה כמ"ש הבעל חו"ק בסי' ח' גם בסי' י"א חזר יעק"ב על הפכיים הנ"ל וכתב שם דאין בזה ביטול חיבוב מצוה וכמו בכיה"ד דאמרינן דיכסה בידו או בכלי אבל לא ברגלו כדי שלא תהיה מצוה בזויה עליו ומכל מקום ביד על ידי פלי מותר ומכל שכן לענין מציצה דמותר על ידי פלי ואפילו ביד על ידי פלי יש להתיר מכל שכן בפה על ידי פלי הנ"ל דהוי מציצה כדת וכהלכה עי"ש.

ואני אומר דעדיין יש להרהר על זה אם אין זה ביזוי מצוה כמו שספרו לנו חז"ל בפסחים דף ז"ן ע"א על יששכר איש כפר ברקאי שפיבד את עצמו וחייל קדשי שמים דנהו פריף ידיו בשיראי ועבד עבודה ופירש רש"י דהוי ביזיון קדשים ועיין בתוס' ר"ה דף י"ז בד"ה קרקפתא מה שפתבו בשם ר"ת ואין ראיה מכיפוי הדם דהתירו לכסות על ידי

פְּלִי אֶבֶל דְּבַק שְׁלֵא מְצִינּוּ בְּפִירוּשׁ בְּדַבְרֵי רַז"ל אֵין לָנוּ לְבָדוֹת מְלַבְּנוּ וְכָלֵל גְּדוֹל אָמַר רַבִּינוּ הֶחֱתַם סוֹפֵר הַחֲדָשׁ אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה בְּכָל מְקוֹם וְכִבֵּר פְּתַבְתִּי לְעִיל סִי' י"א רְאִיּוֹת בְּרוּרוֹת יִתְּנוּ עֵינֵיהֶן וְיִצְדְּקוּ עַל מַצּוֹת מְצִיצָה שְׁצָרִיכָה לִהְיוֹת בְּפֶה דוֹקָא.

וְכַעַת הַגִּיעֵנִי סֶפֶר ב"א עַל עֲנִינֵי מִילָה מִהַמּוֹהֵל הַמְּנַמְּקָה רַש"ד נ"י מְעִיר וּוְאֲרִשָּׁא וּבְסוֹף הַסֶּפֶר פְּתַב דְּבָרִים אֲחָדִים עַל עֲנִין זֶה וְהִבִּיא כְּמָה רְאִיּוֹת בְּרוּרוֹת שֶׁהַמְּצִיצָה צָרִיכָה לִהְיוֹת בְּפֶה דוֹקָא וְגַם הִבִּיא שֶׁם מְכַמֵּה רוֹפְאִים מְנַמְּחִים וּמְנַחֲזִים וְהֵם הַרוֹפֵא הַמְּנַמְּקָה בְּס' רַפּוּאוֹת הַיְלָדִים שֶׁהוּא הִנֵּה הַרוֹפֵא הַמְּנַמְּקָה בּוֹאֲרֵשָׁא וְכַתֵּב בְּסֶפֶרוֹ הַנֶּ"ל וְיִמְצֹן בְּפֶה דָם הַמִּילָה וְהַחֲכָם הַשְּׁלֵם וְרוֹפֵא מְנַמְּקָה בְּחֻמַּת הַנְּיֻחוֹת ר' יְהוּדָה דַּאֲוִידְזַאן כְּתַב בְּסֶפֶרוֹ שׁוֹמֵר הַבְּרִית שְׁיִמְצֹן בְּפִיו אֶת שִׁירֵי הַדָּם מִתּוֹךְ חֶלֶל הָאֶבֶר וְכו' וְכֵן פְּתַב בְּשֵׁם הַרוֹפֵא הַמְּנַמְּקָה ד' ק' כִּי הַמְּצִיצָה בְּפֶה לֹא לְבַד שְׁלֵא תוּכַל לְהִזִּיק וּלְהִבִּיא חוֹלֵי לְהִילָד כִּי אִם גַּם הָאֲנָפִן הַיּוֹתֵר נְכוּן וּמְנַחֵשׁ לְעֶצוֹר הַדָּם וְלַרְפּוּאָת הַפְּצָע וְכו' וְסִיּוּם דְּבָרָיו שֶׁם הַצַּד הַשְּׁנֵיהֶם שְׁבָהּ וְשָׁכַל הַרוֹפְאִים מְסַכְּיִמִים לְדַעָה אַחַת וּמוֹדִים שְׁיִשׁ בָּהּ צַד טוֹבָה לְהִילָד לְהוֹצִיא דָם הַנֶּקֶפָה בְּהַגִּידוֹן וְשְׁלֵא יִצְבֶּה הַגִּיד וְלָכֵן אֵין לְזוֹז מִדְּבָרֵי חַז"ל עִי"ש וְאַחֲרֵי מוֹפְלֵג רְאִיתִי בְּהַעֲבָרָה בְּעֶלְמָא שׁו"ת בֵּית יִצְחָק הַנְּדַמ"ח לְהַגְאֹן מְלַבּוֹב נ"י וְרְאִיתִי שֶׁם שְׁזַכִּיתִי לִהְיוֹת בֶּן גִּילּוֹ בְּדַבַּר הַפְּכִים הַנֶּ"ל.

וְשׁוֹב הִרְאָה לִי הַגְּאֹן מוֹהַרש"ס אַבְד"ק בְּעָרְגַּעְסַאס יצ"ו סֶפֶר נַדְמ"ח מְלַבּוּשֵׁי יוֹם טוֹב וּבְסוֹף הַסֶּפֶר נִדְפַס תְּשׁוּבָה אַחַת לְהַגְאֹן מוֹהַרִּיפ"ב מוֹאֲרֵשָׁא עַל דְּבַר הַפְּכִים הַנֶּ"ל וּבְחֻפְזֵי רְאִיתִי קִצַּת בּוֹ שֶׁפּוֹנְנֵתִי לְדַעָתוֹ בְּהַרְבֵּה דְּבָרִים וְלֹא הִנֵּה לִי פְּנָאִי לְעִיִּין בּוֹ עַכ"ד יצ"ו: אַחַר, זְמַן נִדְפְּסָה מוֹדְעָה בְּאֻזְהָרָה מִרַבְּנֵי גְאֹנֵי עִיר קִדְשָׁנוּ יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א עַל אֻדוֹת הַמְּצִיצָה אִם אֶפְשָׁר לְעֲשׂוֹתָהּ בְּמַכּוֹנָה וְכו' וְאַלְהָ הַדְּבָרִים אֲשֶׁר בְּהַמּוֹדְעָה הַנֶּ"ל: אֻזְהָרָה גְּדוֹלָה מֵאֵת הַרַבָּנִים הַגְּאֹנִים הַגְּדוֹלִים שְׁלִיט"א דַּפְעָה"ק יְרוּשָׁלַיִם ת"ו וּמְנוֹעַד "מִשְׁמֶרֶת הַקִּדְשׁ" וּמְשַׁנֵּי בְּתֵי דִינִים מִק"ק סֶפֶרֶדִים וְאַשְׁכְּנַזִּים יצ"ו.

בַּח' תְּשַׁרֵי שְׁנַת הַתַּרְס"א בְּהִיוֹת כִּי יֵצֵא אִישׁ אֶחָד פֶּה לְשַׁנּוֹת הַמְּצִיצָה שֶׁל "בְּרִית מִילָה" לְעֲשׂוֹתָהּ בְּפִיו ע"י פְּלִי זְכוּכִית וְע"פ הַדִּין הַמְּצִיצָה הִיא רַק בְּפֶה לְבַד וְלֹא ע"י דְּבַר אַחַר כָּלֵל. וְהִיא נְהוּגָה כֵּן בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל מִשְׁנֹת דוֹר נְדוּר מִרְבוּתֵינוּ הַקְּדָמוֹנִים ז"ל.

לָכֵן בָּאֵנוּ עִתָּהּ לְהַזְהִיר בְּכַח תּוֹה"ק כִּי אֵל זֶהִין שׁוּם אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי עוֹד לְעֲשׂוֹת הַמְּצִיצָה בְּאֲנָפִן אַחַר מְכַפֵּי הַנְּהוּגָה עַד עִתָּהּ בְּשׁוּם שִׁנּוּי כָּל שֶׁהוּא. וְכָל הַמְּשַׁנֶּה, יָדוּ עַל הַתַּחְתּוֹנָה. וְעַנּוּשׁ יַעֲנֵשׁ הַמּוֹהֵל וְאֲבִי הַבֶּן וְהַסְּנֵדֵק וְכָל הַמְּסִיְעִים לַפְּרוֹץ גְּדָרָן וּמְנַהֲגֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וְלְהַשׁוּמַע יִנְעַם וְתַבֵּא עָלָיו בְּרַכַּת טוֹב.

יַעֲקֹב שְׁאוּל אֱלִישֵׁר חֲכָם-בְּאֲשֵׁי יְרוּשָׁת"ו וְאַגְפִּיָּה שְׁמוּאֵל סְלַאנַט שְׁנָאוֹר וְלָמֵן לְאֲדִיעֵר אַב"ד דַּק"ק לּוֹפְלִין וְכַעַת בִּירוּשָׁלַיִם ת"ו